

מסכת יומא

פרק א

הלכה א

מתני' שבעת ימים קודם ליום הכיפורים - מפרישין כהן גדול מביתו ללישכת פרהדרין, ומתקנין לו כהן אחר תחתיו - שמא יארע בו פסול, ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנין לו - שמא תמות אשתו, שנאמר [ויקרא טז] וְכָפַר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ - ביתו היא אשתו, אמרו לו חכמים א"כ אין לדבר סוף.

גמ' שבעת ימים קודם ליום הכיפורים וכו': ר' בא בשם ר' יוחנן שמע לה מן הדא [ויקרא ח] פֶּאֶשֶׁר עָשָׂה בְּיוֹם הַזֶּה - אלו שבעת ימי המילואים, צִוָּה ה' לדורות, לַעֲשֹׂת - זה שעיר של יוה"כ. או אינו אלא שעיר של ראש חדש? אמר רבי בא 'לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם' כפרה שהיא כזו, מה זו כפרת אהרן עצמו כפרת בנים עצמן,

גמ' שבעת ימים קודם ליום הכיפורים וכו': ר' בא בשם ר' יוחנן אומר ששמע לה שצריכים להפריש את הכ"ג לפני יום הכיפורים, מן הדא שכתוב פֶּאֶשֶׁר עָשָׂה בְּיוֹם הַזֶּה - אלו שבעת ימי המילואים, כך צִוָּה ה' לדורות, לַעֲשֹׂת - זה שעיר של יוה"כ, ומכאן שלפני שעושים את עבודת יוה"כ צריך להפריש את הכהן העובד. ואומרת הגמ' או אינו אלא זה שעיר של ראש חדש שיצטרכו להפריש את הכהן המקריב את מוספי ר"ח, שבעה ימים קודם העבודה? אמר רבי בא שהיות וכתוב 'לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם' א"כ משמע שהתורה מצווה רק לעניין כפרה שהיא כזו שהיא כמו ימי המילואים, ומה זו בימי המילואים כפרת אהרן היתה לעצמו וכפרת בנים (שאר עם ישראל) היה לעצמן (שהרי קרבן אהרן היה עֶגֶל בֶּן בָּקָר לַחֲטָאת וְאֵיל לְעֹלָה, וקרבן העם

לפני שמתחילים את מסכת יומא, צריך לזכור שיש בלימוד המסכת משום "וַיִּשְׁלַמְהָ פְּרִים שְׁפִתֵינוּ", וזר ככהן גדול הנכנס לפני ולפנים יחשב.

הלכה א

מתני' שבעת ימים קודם ליום הכיפורים - מפרישין את הכהן גדול מביתו ללישכת פרהדרין הגמ' תבאר מה הכוונה, ומתקנין ומזמנים לו כהן אחר שיהיה תחתיו - שמא יארע בו כהן גדול פסול טומאה. ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנין לו לכהן גדול, שמא תמות אשתו, והרי כהן גדול חייב שיהיה לו אשה, כמו שנאמר וְכָפַר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ, והרי ביתו זו היא אשתו, אמרו לו חכמים א"כ שאתה חושש שמא אשתו תמות, אין לדבר סוף, אלא לא צריך לחשוש לזה, ורק לעניין טומאה שזה דבר שכיח חוששים.

מסכת פרק א [ה"א - דף א] יומא

אף זו כפרת אהרן עצמו כפרת בנים עצמן. ר' יונה בשם בר קפרא שמע לה מן הדא פאָשר עֲשֶׂה בַּיּוֹם הַזֶּה - אלו שבעת ימי המילואים, צִוָּה ה' - זו שריפת הפרה, נאמר כאן צִוָּה ה' ונאמר להלן [במדבר יט] זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר, לַעֲשֹׂת - זה שעיר של יום הכפורים, או אינו אלא שעיר של ראש חדש? כהיא דאמר ר' בא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם כפרה שהיא כזו, מה זו כפרה שאינה כשירה אלא בכהן גדול, אף זו כפרה שאינה אלא בכהן גדול. מה בין כהן השורף את הפרה לכהן גדול ביום הכפורים? שזה אפרשתו במהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו, וזה אפרשתו בקדושה ואחיו הכהנים נוגעין בו. על דעתיה דר' יוחנן דלא יליף לה מן הדין קרייא - שמעלה היא בפרה, סילסול היא בפרה, ניחא, על דעתיה דבר קפרא

לעיל, שמזה שכתוב 'לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם', משמע שהתורה מצווה רק לעניין כפרה שהיא כזו שהיא כמו ימי המילואים, ולכך אנחנו אומרים מה זו ימי המילואים זה כפרה שאינה כשירה אלא בכהן גדול, אף זו הפסוק מחייב שיפרישו את הכהן העובד, רק בכפרה שאינה כשרה אלא בכהן גדול. שואלת הגמ' הרי שנינו בברייתא - מה בין כהן השורף את הפרה לכהן גדול ביום הכפורים, אלא שזה אפרשתו בשביל טהרה ולכך אין אחיו הכהנים נוגעין בו, וזה הכהן העובד ביוה"כ אפרשתו בשביל קדושה שהוא צריך להיכנס לקודש הקודשים, ולכך אחיו הכהנים נוגעין בו, וא"כ שואלת הגמ' בשלמא על דעתיה דר' יוחנן דלא יליף לה את הפךשת הכהן השורף את הפרה מן הדין קרייא מהפסוק, וכל מה שמפרישים אותו, זה רק מעלה היא בפרה, סילסול חומרא יתירה היא בפרה, א"כ זה ניחא, שיש חילוק בין הכהן השורף את הפרה, לכהן העובד ביוה"כ, אלא על דעתיה דבר קפרא

היה 'שעיר עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם לַעֲלֹה'. אף זו ביום הכיפורים כפרת אהרן לעצמו (בפר) וכפרת בנים לעצמן (בשעיר), ולכך רק לעניין יוה"כ לומדים מהמילואים, שצריך להפריש את הכהן העובד, ולא לומדים את זה לעניין שאר הקרבנות. ור' יונה בשם בר קפרא שמע לה מן הדא למד כך את הפסוק, פאָשר עֲשֶׂה בַּיּוֹם הַזֶּה - אלו שבעת ימי המילואים, וכשכתוב צִוָּה ה' - זו שריפת הפרה (ומכאן שגם את הכהן השורף את הפרה, צריך להפריש שבעה ימים לפני שריפת הפרה), ומהיכן יודעים שזה הולך לעניין שריפת הפרה, שהרי נאמר כאן צִוָּה ה', ונאמר להלן לעניין שריפת הפרה זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר, וכשכתוב לַעֲשֹׂת - זה הולך לעניין המקריב את שעיר של יום הכפורים, ואומרת הגמ' או אינו אלא שעיר של ראש חדש, שהמקריב את מוספי ר"ח יצטרכו להפריש שבעה ימים קודם העבודה? לא יתכן לומר כך, וזה כהיא (כמו) דאמר ר' בא

דיליף לה מן הדין קרייא, למה כאן נוגעין וכאן אין נוגעין? א"ר חייא בר אדא שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים, ולא כך אינו טמא מחמת הזייתו? אמר ר' בון אף בר קפרא אית ליה משום מעלה הוא בפרה, סלסול הוא בפרה. ר"ש בן לקיש בעא קומי רבי יוחנן אי מה איל המילואים מעכב אף שעיר של יום הכפורים מעכב? והוא מקבל מיניה - מן מה דמר ר' מנא ותמיה אני היך ר"ש בן לקיש מתיב קומי ר' יוחנן והוא מקבל מיניה, ויתיביניה לא מצאנו דבר מעכב למד מדבר שאינו מעכב, ודבר שאינו מעכב למד מדבר שהוא מעכב? [ויקרא א] ומִלֶּקֶת וְהִקְטִיר - מה הקטרה בראש המזבח אף מליקה בראש המזבח, מליקה מעכבת אין הקטרה מעכבת?

הכהן מעכבת אף בשעיר של יום הכפורים נאמר שהפָּרֶשֶׁת הכהן לפני יוה"כ מעכבת, והרי במשנה שנינו שמתקנין לו כהן אחר, ולא כתוב שהיו מפרישים אותו? שואלת הגמ' האם והוא ר' יוחנן מקבל מיניה מרשב"ל את השאלה? אומרת הגמ' מן מה דאמר ר' מנא ותמיה אני היך ר"ש בן לקיש מתיב קומי הקשה לר' יוחנן והוא ר' יוחנן מקבל מיניה את השאלה, והרי יתיביניה יש תשובה לשאלת רשב"ל, וכי לא מצאנו דבר מעכב שהוא למד מדבר שאינו מעכב, או דבר שאינו מעכב שהוא למד מדבר שהוא מעכב? והרי שנינו בברייתא שהיות וכתוב ומִלֶּקֶת אֶת ראשו וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ, מכאן לומדים מה הקטרה זה בראש המזבח, אף המליקה נעשית בראש המזבח, ומכאן שמולקים את עולת העוף בראש המזבח, והגם שמליקה היא מעכבת, ואין הקטרה מעכבת (וא"כ רואים שעושים היקש גם בדבר שמעכב מדבר שאינו מעכב, וא"כ גם לענין הפָּרֶשֶׁת הכ"ג יכולים ללמוד מהמילואים הגם ששם זה מעכב וביוה"כ זה לא מעכב). וכן

דיליף לה שצריך להפריש את הכהן השורף את הפרה, מן הדין קרייא מהפסוק הזה, א"כ יש להקשות למה כאן נוגעין וכאן אין נוגעין, והרי היה צריך להיות שדיניהם יהיה שווה? מתרצת הגמ' א"ר חייא בר אדא שהטעם שלא נוגעים בכהן השורף את הפרה, זה בשביל שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים, שהרי גם מי שטהור לקדשים, הוא טמא לענין פרה אדומה. שואלת הגמ' ומה איכפת לך שיטמאו את הכהן השורף את הפרה, וכי לא בין כך הכהן השורף את הפרה אינו טמא מחמת הזייתו? הרי היו מזים עליו בכל יום מהאפר של פרות אדומות הקודמים שהיה, וא"כ הוא נטמא מחמת זה, שהרי טהור שקיבל הזאת מי חטאת נטמא? אלא אמר ר' בון שאף בר קפרא אית ליה יש לו את הטעם משום מעלה הוא בפרה, סלסול הוא בפרה, ומעיקר הדין באמת היה מותר לגעת בו. שואלת הגמ' ר"ש בן לקיש בעא קומי רבי יוחנן א"כ שלומדים את הפָּרֶשֶׁת הכהן העובד ביוה"כ מהמילואים, א"כ נאמר אי מה באיל המילואים הפָּרֶשֶׁת

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] יומא

'תמיד תמיד' נאמר תמיד בחביתין ונאמר תמיד בלחם הפנים, מה תמיד האמור בלחם הפנים שנים עשר אף תמיד האמור בחביתין שנים עשר, לחם הפנים מעכב אין חביתין מעכבת? 'לקיחה לקיחה' נאמר לקיחה במצרים ונאמר לקיחה בלולב, מה לקיחה האמור במצרים אגודה אף לקיחה האמור בלולב אגודה, לולב מעכב מצרים אינה מעכבת? הרי מצאנו דבר מעכב למד מדבר שאינו מעכב, ודבר שאינו מעכב למד מדבר מעכב? הא רבי שמעון בן לקיש מקשי לה, מן הן מייתי לה ר"ש בן לקיש? כהדא דתני רבי ישמעאל [ויקרא טז] בְּזֹאת יָבֹא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, כאמור בעניין מה אמור בעניין - מפרישין אותו כל שבעה ועובד כל שבעה ומחנכין אותו כל שבעה, אף זה מפרישין אותו כל שבעה ועובד כל שבעה ומחנכין אותו כל

צריך אגד), ובמצרים האגודה אינה מעכבת, כיון שלעניין קדשים, רק דבר שנכתב פעמיים מעכב, וא"כ הרי מצאנו שדבר מעכב למד מדבר שאינו מעכב, ודבר שאינו מעכב למד מדבר מעכב, וא"כ ר' מנא שואל מדוע ר' יוחנן קיבל את השאלה מרשב"ל? בכל אופן מדברי ר' מנא מוכח שר' יוחנן קיבל את שאלת רשב"ל. שואלת הגמ' הא הרי רבי שמעון בן לקיש מקשי לה על דברי ר' יוחנן, וא"כ מן הן מהיכן מייתי לה ר"ש בן לקיש שצריך להפריש את הכ"ג לפני יוה"כ? מתרצת הגמ' שרשב"ל לומד את זה כהדא דתני רבי ישמעאל בְּזֹאת יָבֹא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, וממנה שכתוב 'בזאת' מוכח שהכ"ג צריך לבוא אל הקודש כאמור בעניין של המילואים, ומה אמור בעניין? שמפרישין אותו כל שבעה, ועובד כל שבעה, ומחנכין אותו כל שבעה, א"כ אף זה את הכ"ג לפני יוה"כ מפרישין אותו כל שבעה, ועובד כל שבעה (כדלקמן). ומחנכין אותו כל

עושים ג"ש 'תמיד תמיד' שנאמר תמיד בחביתין (מנחה תמיד מִחֲצִיתָהּ בַּבֶּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב), ונאמר תמיד בלחם הפנים (ביום השבת יַעֲרֹכְנוּ לִפְנֵי ה' תָּמִיד), ומכאן אנחנו אומרים מה תמיד האמור בלחם הפנים עושים אותו שנים עשר חלות, אף תמיד האמור בחביתין עושים אותו שנים עשר חלות, ולא כשאר המנחות שעושים אותם רק עשר חלות, והגם שעשיית שתים עשרה חלות בלחם הפנים זה מעכב, ואין עשיית שתים עשרה חלות בחביתין מעכבת, וגם אם הוא חילק את החביתין לעשר חלות, זה כשר, וא"כ גם מכאן מוכח שעושים ג"ש מדבר שמעכב לדבר שאינו מעכב. וכן עושים ג"ש 'לקיחה לקיחה' שנאמר לקיחה במצרים (וּלְקַחְתֶּם אֲגָדָת אֲזוּב), ונאמר לקיחה בלולב (וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר), ואנחנו אומרים מה לקיחה האמורה במצרים זה באגודה, אף לקיחה האמורה בלולב זה באגודה, הגם שבלולב האגודה מעכבת (למ"ד לולב

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] יומא ה

שבעה. וכי אמור הוא בעניין? אלא מכיון שמיתת בני אהרן אמורה בעניין ולא מתו אלא במילואין, כמו שהוא אמור בעניין. ולית סופיה דר"ש בן לקיש מישמעיה מן הדין קריא? אלא כאינש דשמע מילה ומקשי עלה. אמר ר' יוסה בר' בון טעמא דר"ש בן לקיש [שמות כד] וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד ה' עַל הָר סִינַי, מה משה לא נכנס לפני ולפנים עד שנתקדש בענן כל שבעה, אף אהרן לא נכנס לפני ולפנים עד שנתרבה בשמן המשחה כל שבעה. על דעתיה דרבי יוחנן למה מיתת בני אהרן אמורה בעניין, ולא מתו אלא במילואים? אמר ר' חיה בר בא בני אהרן באחד בניסן מתו, ולמה הוא מזכיר מיתתן ביום הכיפורים - ללמדך שכשם שיום הכיפורים מכפר על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל. אמר ר' בא בר בינה למה סמך הכתוב מיתת מרים לפרשת פרה - ללמדך שכשם שאפר פרה מכפרת על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל. אמר ר' יודן בר' שלום למה סמך הכתוב

ולפנים (לשמים), אלא עד שנתקדש בענן כל שבעה, אף אהרן לא נכנס בחנוכת המשכן לפני ולפנים, עד שנתרבה בשמן המשחה כל שבעה, ומכאן לומדים שכל מי שנכנס לקודש הקדשים צריך הפרשה שבעה ימים. שואלת הגמ' על דעתיה (לשיטת) דרבי יוחנן למה מיתת בני אהרן אמורה בעניין של יוה"כ, והרי הם לא מתו אלא במילואים? מתרצת הגמ' אמר ר' חיה בר בא שאומנם בני אהרן באחד בניסן מתו, וא"כ למה הוא הפסוק מזכיר את מיתתן ביום הכיפורים, אלא ללמדך שכשם שיום הכיפורים מכפר על ישראל - כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל, כיון שאז חוזרים בתשובה (וי"א שזה עת רצון כיוה"כ). וכן אמר ר' בא בר בינה למה סמך הכתוב מיתת מרים לפרשת פרה? אלא ללמדך שכשם שאפר פרה מכפרת על ישראל על חטא העגל, כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל. אמר ר' יודן בר' שלום למה סמך הכתוב

שבעה. שואלת הגמ' וכי הלכות יוה"כ אמור הוא בעניין של המילואים? מתרצת הגמ' אלא מכיון שמיתת בני אהרן אמורה בעניין, שהרי פרשת יוה"כ מתחילה "אֶהְרִי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן", והרי בני אהרן לא מתו אלא במילואין, ומזה שמיתת בני אהרן מוזכרת בפרשה, א"כ זה כמו שהוא אמור בעניין. שואלת הגמ' ולית סופיה דר"ש בן לקיש מישמעיה מן הדין קריא וכי רשב"ל עצמו לא לומד את הפ' שנתקדש הכהן לפני יוה"כ ממילואים, וא"כ שרשב"ל יקשה לעצמו שזה יעכב? אלא אומרת הגמ' שזה באמת ק' גם על דברי רשב"ל עצמו, ומה שרשב"ל הקשה לר' יוחנן זה כאינש דשמע מילה כאחד ששומע איזה דבר ומקשי על זה, הגם שהוא עצמו סובר את הדבר. אבל אמר ר' יוסה בר' בון טעמא דר"ש בן לקיש הוא, שלומדים את ההפ' שנתקדש ביוה"כ ממשנה רבינו, שהרי כתוב וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד ה' עַל הָר סִינַי, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וא"כ מה משה לא נכנס לפני

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] יומא

ו

מיתת אהרן לשיבור הלוחות - ללמודך שמיתתן של צדיקים קשה לפני הקדוש ברוך הוא כשיבור לוחות. כתיב [דברים י'] ובני ישראל נסעו מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, וכי במוסרה מת אהרן - והלא בהר ההר מת, הדא הוא דכתיב [במדבר לג] ויעל אהרן הפהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם? אלא מכיון שמת אהרן - נסתלקו ענני הכבוד, ובקשו הכנענים להתגרות בהם, הדא הוא דכתיב [במדבר כא] וישמע הפנעני מלך ערד ישב הנגב פי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל, מהו דרך האתרים? כי מת התייר הגדול - שהיה תר להם את הדרך, ובאו ונתגרו בהם, ובקשו ישראל לחזור למצרים ונסעו לאחוריהן שמונה מסעות, ורץ אחריו שבטו של לוי והרג ממנו שמונה משפחות, אף הם הרגו ממנו ארבע [דברי הימים א כו] לעמרמי ליצהרי לחברוני לעזיאל, אימתי חזרו - בימי דוד, הדא הוא דכתיב [תהילים עב] יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח,

ונסעו לאחוריהן (מהר ההר למוסרה שזה) שמונה מסעות, ורץ אחריו שבטו של לוי כדי להחזיר, והרג ממנו מהישראלים שמונה משפחות, שהרי לבנימין היה עשר בנים, ונמנו רק חמשה משפחות, וכן משפחת אהוד נחסרה משמעון, ומשפחת אצבון נחסרה מגד, ומשפחת ישוע נחסרה מאשר (רש"י גורס ז' משפחות, ורש"י מסביר שמשפחת אצבון הוא משפחת אוחזי), ואף הם הישראלים הרגו ממנו מלוי ארבע משפחות, שהרי במניין הראשון (בפרשת במדבר) היו ללוי שמונה משפחות, ליבני ושמעי עמרם יצהר חברון ועוזיאל מחלי ומושי, ובמניין השני (בפרשת פנחס) היו רק ארבע משפחות לבני חברון מחלי ומושי (רוב בני יצהר נהרגו, ונשאר רק משפחת קרח, וכן משפחת עמרם התמעטה, ונשארו רק משה ואהרן ובניהם). ואומרת הגמ' שבפסוק כתוב לעמרמי ליצהרי לחברוני לעזיאל, וא"כ אימתי חזרו להיות למשפחות? בימי דוד, הדא הוא דכתיב וזה כמו שכתוב יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח, היינו שבימי דוד המלך, שבת

מיתת אהרן לשיבור הלוחות, שהרי לאחר שכתוב "פסל לך שני לוחות אבנים כראשנים" כתוב "ובני ישראל נסעו מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן", אלא זה בא ללמוד שמיתתן של צדיקים קשה לפני הקדוש ברוך הוא כשיבור הלוחות. (כשבירת) הלוחות. אומרת הגמ' כתיב ובני ישראל נסעו מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, וא"כ שואלת הגמ' וכי במוסרה מת אהרן? והלא בהר ההר מת, הדא הוא דכתיב וזה כמו שכתוב ויעל אהרן הפהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם? מתרצת הגמ' אלא מכיון שמת אהרן - נסתלקו ענני הכבוד, ובקשו הכנענים להתגרות בהם במלחמה, הדא הוא דכתיב וזה כמו שכתוב וישמע הפנעני מלך ערד ישב הנגב פי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל, ומהו דרך האתרים? אלא שהכנענים ראו כי מת אהרן הכהן שהוא היה התייר הגדול, שהיה תר להם לעם ישראל את הדרך ע"י ענני הכבוד, ובאו ונתגרו בהם בישראל מלחמה, ובקשו ישראל לחזור למצרים,

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] יומא ז

אמרו מי גרם לנו לדמים הללו - אמרו על שלא עשינו חסד עם אותו הצדיק, וישבו וקשרו הספידו וגמלו לצדיק חסד, והעלה עליהן המקום כאלו מת שם ונקבר שם, וגמלו לצדיק חסד.

רבי יוסי בר חנינה אמר עשירית האיפה ומכנסיים מעכבין, מה טעמא זה וזה עשייה, א"ר חנינה [שמות כט] וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו 'פָּכָה', כל האמור בפרשה מעכב, ואתיין כ"י דמר ר' שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן 'זֶה הַדָּבָר' - וזה הַדָּבָר, אפילו קריית הפרשה מעכבת. א"ר יוחנן כל המעכב לדורות מעכב כאן, וכל שאין מעכב לדורות אינו מעכב כאן, מה אית לך סמיכה ושירי דמים שאינן מעכבין לדורות אין מעכבין כאן. א"ר חנינה ציץ ומצנפת של אהרן קודם לאבניטון של בנין,

וְעָשִׂיתָ לָהֶם מְכַנְסֵי בָד", ולכך הם מעכבים. א"ר חנינה שהיות וכתוב וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו 'פָּכָה', מכאן שכל האמור בפרשה מעכב, ואתיין כ"י וזה כמו מה דאמר ר' שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן, שהיות וכתוב וְתִקְהַל הָעֵדָה אֶל פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, ויאמר מִשָּׁה אֶל הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת, ומזה שכתוב 'זֶה הַדָּבָר' כאילו כתוב וזה הַדָּבָר ומכאן שאפילו קריית הפרשה מעכבת. אבל א"ר יוחנן שרק כל דבר המעכב לדורות - מעכב כאן, וכל שאין מעכב לדורות - אינו מעכב כאן, ואומרת הגמ' מה אית לך מה יש לך למעט? סמיכה ושירי דמים שהיות ואינן מעכבין לדורות, לכך אין מעכבין כאן, ולשיטת ר' חנינה היות והם כתובים בפרשת המילואים, זה מעכב. ואומרת הגמ' באיזה אופן משה רבינו הלביש את אהרן ובניו; א"ר חנינה שהציץ ומצנפת של אהרן קודם להלבשת האבניטון של הבנים, דהיינו שדבר ראשון משה רבינו הלביש לאהרן את כל בגדיו, ורק אח"כ הוא הלביש את הבנים,

לוי שהוא צדיק ומרבה שלום, יפרחו לעולמי עד. ובני ישראל אמרו, מי גרם לנו לשפיכת דמים הללו, אמרו על שלא עשינו חסד עם אותו הצדיק אהרן הכהן, שלא הספדנו אותו כראוי, לכך וישבו וקשרו (התאספו) והספידו את אהרן וגמלו לצדיק חסד, והעלה עליהן המקום כאלו אהרן מת שם, ונקבר שם, וגמלו לצדיק חסד.

רבי יוסי בר חנינה אמר שעשירית האיפה של מנחת חינוך (כל כהן לפני שמתחיל לעבוד בפעם הראשונה צריך להקריב בעצמו את המנחת חינוך) ומכנסיים, מעכבין במילואים, הגם שזה לא כתוב לא בצוואה, ולא בעשיה. מה טעמא ומהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב זה וזה עשייה דהיינו בצוואה על המילואים כתוב "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם", שמשמע שכל דבר שנאמר בו עשיה הוא מעכב, ולכך היות ולענין מנחת חינוך כתוב עשייה "זֶה קָרְבַּן אֹהֶרֶן וּבָנָיו אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָהּ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ עֲשִׂיתָ הָאִפָּה עַל מִחְבַּת בִּשְׁמֹן תַּעֲשֶׂה, וְהִכֵּהוּ הַמִּשְׁחָה תִתְּחִיזוּ מִבָּנָיו עֲשֶׂה אֹתָהּ", וכן במכנסיים כתוב

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] יומא

יהודה ברבי אומר [שמות כט] וְחִנְיָה אֶתְּם אֲבָנִים אֶהְרֶן וּבָנָיו, א"ר אידי הדא דאָת אמר לציווי, אבל למצוה [ויקרא ח] וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת אֶהְרֶן וְאֶת בָּנָיו וַיִּרְחֹץ אֶתְּם בַּמַּיִם, ואח"כ וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת הַכֹּהֲנֶת, ואח"כ וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת בָּנֵי אֶהְרֶן וַיִּלְבָּשֶׂם כֹּהֲנֶת. א"ר לעזר בר' יוסי פָּשַׁט הוּא לֵן שִׁבְחוֹלֹק לִבָּן שִׁימֹשׁ מֹשֶׁה בְּכַהֲנָה גְדוּלָּה, א"ר תנחום בר יודן ותני לה כל שבעת ימי המילואים היה משה משמש בכהונה גדולה, ולא שרתה שכינה על ידיו, וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה גדולה ושימש - שרתה שכינה על ידיו, מה טעמא [ויקרא ט] פִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֱלֹכִים.

רבי יוסי בר חנינה בעי עשירית האיפה היאך קריבה, חצייה קריבה או שלימה קריבה? מן מה דכתיב [ויקרא ט] וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד,

תנחום בר יודן ותני לה וכן שנינו בברייתא, דתני כל שבעת ימי המילואים היה משה משמש בכהונה גדולה, אבל ולא שרתה שכינה על ידיו, וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה גדולה ביום השמיני למילואים ושימש, אז שרתה שכינה על ידיו, מה טעמא ומאיכא יודעים את זה? דכתיב פִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֱלֹכִים, ומזה שהברייתא מוכירה בגדי כהונה גדולה רק אצל אהרן, מוכח שמה רבינו לא שימש בבגדי כהונה גדולה (אלא רק בחלוק לבן).

רבי יוסי בר חנינה בעי שאל עשירית האיפה של המנחת חביתין ביום השמיני למילואים היאך קריבה איך הקריבו אותה, האם רק חצייה של בין הערביים היתה קריבה, כיון שבבוקר אהרן עדיין לא היה כ"ג, עד שגמר להקריב את קרבנות המילואים, או שלימה היתה קריבה, ולאחר שאהרן גמר להקריב את קרבנות המילואים, שהוא התקדש לכהונה גדולה, הוא הקריב את המנחת חביתין? אומרת הגמ' מן מה דכתיב וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, ולא מוזכר מה עשו שם, אלא אומרת הברייתא

אבל יהודה ברבי (הגדול) אומר שהיות וכתוב וְחִנְיָה אֶתְּם אֲבָנִים אֶהְרֶן וּבָנָיו, מוכח שמה רבינו חגר לכולם את האבנטים יחד (בתחילה משה רבינו הלביש לאהרן את המכנסים והכתונת, ואח"כ לבניו, ואז הוא חגר אותם באבנטים), ורק אח"כ הלבישו לאהרן את הציץ והמצנפת, א"ר אידי הדא דאָת אמר שהלבישו לכולם את האבנטים יחד, זה רק היה לציווי, שיכולים להלביש לכולם את האבנטים יחד, אבל למצוה לכתחילה משה רבינו הלביש לאהרן את כל בגדיו, ורק אח"כ את בניו, וזה כמו שכתוב וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת אֶהְרֶן וְאֶת בָּנָיו וַיִּרְחֹץ אֶתְּם בַּמַּיִם, ואח"כ וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת הַכֹּהֲנֶת וַיַּחְגֵּר אֹתוֹ בְּאַבְנֵט, וַיִּשֶׂם אֶת הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וַיִּשֶׂם עַל הַמִּצְנֶפֶת אֶת צִיץ הַזָּהָב נֹר הַקֹּדֶשׁ, ורק אח"כ וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת בָּנֵי אֶהְרֶן וַיִּלְבָּשֶׂם כֹּהֲנֶת וַיַּחְגֵּר אֹתָם אֲבָנֵט. א"ר לעזר בר' יוסי שזה פָּשַׁט הוּא לֵן שִׁבְחוֹלֹק לִבָּן שִׁימֹשׁ מֹשֶׁה בְּכַהֲנָה גְדוּלָּה כל שבעת ימי המילואים, ולא בבגדי כהונה גדולה (כיון שמה נקרא "איש האֱלֹהִים" ולכך הוא משמש כמלאכי השרת שנאמר בהם "לְבוּשׁ הַבְּדִים"), א"ר

מלמד שלא בא עמו אלא ללמדו על מעשה הקטורת, הלא אמרה חצייה קרבה, אין תימר שלימה קרבה, ניתני על מעשה קטרת ועל עשירית האיפה? אמר ר' תנחום בר יודן ולא בעבודות שבפנים אנן קיימין, כבר לימדו עבודות שבחוץ.

מילואים מה היו, קרבן יחיד או קרבן ציבור? מן מה דכתיב [ויקרא ח] וַיִּסְמְכוּ אֶהָרֶן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל, הלא אמרה קרבן יחיד, והתני קרבן ציבור? א"ר אידי נתנדבו ציבור ומסרום להם.

מילואים מאיכן למדו - מן הקרבנות או ממעשה בראשית, אין תימר מן הקרבנות - הלילה הולך אחר היום, אין תימר ממעשה בראשית - היום הולך אחר הלילה, אין תימר מן הקרבנות - לילה אחרון אין לו יום, אין תימר ממעשה בראשית - יום ראשון אין לו לילה.

קרבן ציבור? א"ר אידי שבאמת הם היו קרבן יחיד, אלא שהם באו מהציבור, דהיינו נתנדבו הציבור את הקרבנות, ומסרום להם.

שואלת הגמ' ימי המילואים שהיו צריכים לשבת "יוֹמָם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים" בפתח אוהל מועד, מאיכן למדו, האם מן הקרבנות או ממעשה בראשית, ומבארת הגמ' את השאלה שאין תימר שזה נלמד מן הקרבנות א"כ הלילה הולך אחר היום, כמו בקרבנות שהלילה הולך אחר היום, וא"כ היו צריכים לשבת בפתח המשכן גם בליל שמיני למילואים, אבל אין תימר שזה נלמד ממעשה בראשית, א"כ היום הולך אחר הלילה, כמו שנאמר "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר", ולא היו צריכים לשבת בליל שמיני בפתח המשכן, ואומרת הגמ' שאין תימר שזה נלמד מן הקרבנות א"כ ללילה אחרון אין לו יום, ואין תימר שזה נלמד ממעשה בראשית, א"כ ליום הראשון אין לו לילה, שהרי התחילו לשבת 'בַּיּוֹם' כמו שנאמר "יוֹמָם וְלַיְלָה", והגמ' לא פושטת את הספק.

מלמד שלא בא משה עמו עם אהרן למשכן אלא ללמדו על מעשה הקטורת, א"כ הלא אמרה מוכח מכאן שרק חצייה של בין הערביים היתה קרבה, כיון שאין תימר שלימה היתה קרבה, וגם בבוקר אהרן הקריב את המנחת חביתין, א"כ ניתני שהברייתא תאמר שמשה נכנס עם אהרן ללמדו על מעשה הקטרת ועל עשירית האיפה? אבל אמר ר' תנחום בר יודן שאין מכאן הוכחה, שהרי וכי לא בעבודות שבפנים אנן קיימין, שמשה רבינו נכנס לתוך המשכן, וע"כ שזה כדי להראות לאהרן את מעשה הקטורת שבפנים, אבל את מנחת חביתין עושים בחוץ, וכבר לימדו עבודות שבחוץ.

שואלת הגמ' קרבנות המילואים מה היו, האם הם היו קרבן יחיד או קרבן ציבור ומי שילם עליהם? אומרת הגמ' מן מה דכתיב וַיִּסְמְכוּ אֶהָרֶן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל, הלא אמרה מוכח מכאן שהם היו קרבן יחיד, כיון שאין סמיכה על קרבנות ציבור, שואלת הגמ' והרי התני שהם היו

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] יומא

תמן תנינן אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה בצד טפחו של זה, שנאמר [שמות כה] לְפָנַי תִּמְּיד, מתניתא דרבי מאיר, אמר ר' יוחנן מודה ר"מ שאם פירקו את הישנה בשחרית וסידרו את החדשה בין הערבים, אף זו היתה תמיד, רבי יוסי אומר אף אלו נוטלין ואלו מניחין אף זו היתה תמיד. אמר ר' חייא בר יוסה מיישיבת אהרן ובניו - למד רבי יוסי, כמה דתימר בישיבת אהרן ובניו צריך שימסור יום ללילה ולילה ליום, הכא צריך שימסור יום ללילה ולילה ליום. רבי יוחנן אמר מכיון שמסר יום ללילה דיין, מה אמר ר' יוחנן בישיבת אהרן ובניו? מה אין תמן שכתוב בו תמיד, את אמר מכיון שמסר יום ללילה דיין, כאן שאין כתוב בו תמיד, לא כל שכן?!

שהם לא היו צריכים לשבת בשבעת הימים כל הזמן, שהרי היו מפרקים את המשכן, כדלהלן, אלא רק צריך שימסור יום ללילה, ולילה ליום, דהיינו שהם היו צריכים לשבת רק בזמן שמתחלף היום, היינו מלפני עלות השחר עד לאחריו, וכן מלפני שקיעת החמה עד לאחריו, וא"כ גם הכא לענין לחם הפנים, לא צריך שהלחם יהיה ממש כל הזמן, אלא רק צריך שימסור היום ללילה והלילה ליום כשהלחם מונח על השולחן (דהיינו שלא יהיה יום בלי לחם). ורבי יוחנן אמר שמכיון שמסר היום ללילה כשהלחם נמצא ע"ג השולחן, דיין, ולשיטת ר' יוחנן יכולים לפרק את הלחם מהשולחן עוד בליל שבת. שואלת הגמ' מה אמר ר' יוחנן בדין של ישיבת אהרן ובניו, האם ג"כ הספיק שהם יישבו רק מלפני שקיעת החמה עד לאחריו, והם לא היו צריכים לשבת מלפני עלות השחר עד לאחריו? מתרצת הגמ' שזה נלמד מק"ו, ומה אין תמן בלחם הפנים שכתוב בו 'תמיד', אפי"ה את אמר שמכיון שאם מסר יום ללילה דיין, כאן לענין ישיבת פתח אוהל מועד שאין כתוב בו תמיד, לא כל שכן שמספיק שהם יישבו רק מלפני שקיעת החמה

תמן במסכת מנחות תנינן, שארבעה כהנים היו נכנסים להיכל בשבת, שנים בידיהם שתי סדרים של לחם הפנים, ושנים נכנסו כדי להוציא את הלחם הישן, ואלו מושכין את הלחם הישן מהשולחן, ואלו מניחין את הלחם החדש, וטפחו של זה של הלחם החדש היה בצד טפחו של זה של הלחם הישן, כיון שנאמר וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי 'תִּמְּיד', ואומרת הגמ' שהמתניתא היא מדברי רבי מאיר, ואמר ר' יוחנן שמודה ר"מ שאם פירקו את השולחן מהלחם הישנה בשחרית וסידרו את השולחן בלחם החדשה בין הערבים, שיצא ידי חובתו, כיון שאף זו היתה תמיד, וכל מה שר"מ אמר שצריך "שיהיה טפחו של זה בצד טפחו של זה", זה רק לכתחילה, וממשיכה המשנה ואומרת שרבי יוסי אומר שאף אם אלו נוטלין את הלחם הישן, ואח"כ אלו מניחין את הלחם החדש שאף זו היתה תמיד, וגם לכתחילה לא צריך "שיהיה טפחו של זה בצד טפחו של זה". אמר ר' חייא בר יוסה מיישיבת אהרן ובניו בפתח אוהל מועד בימי המילואים למד רבי יוסי את דינו, שהרי כמה דתימר בישיבת אהרן ובניו

מסכת פרק א [ה"א - דף ד'] יומא יא

אשכחת אמר על דעתיה דר' יוחנן היה שם שבע עמידות וששה פירוקין, על דעתיה דר' חיה בר יוסף היה שם ארבע עשרה עמידות ושלוש עשרה פירוקין.

תני כל שבעת ימי המילואים היה משה מושה את המשכן ומעמידו ומפרקו, וסודר עליו את העבודות, וביום השמיני העמידו ולא פירקו, ר' יוסה בר' יודה אמר אף ביום השמיני העמידו ומשחו ופירקו, א"ר זעירא זאת אומרת שהקמת הלילה פסולה לעבודת היום, אשכחת אמר על דעתיה דר' יוחנן כר' יוסי בר' יודה, היה שם ארבע עשרה עמידות ושלוש עשרה פירוקין, על דעתיה דרבי חיה בר יוסף כר' יוסי בר' יודה, היה שם עשרים ואחת עמידות ועשרים פירוקין. מניין לפירוקין? א"ר זעירא [במדבר ז] וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מִשָּׁה לְהִקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן - ביום שכלו הקמותיו, ר"ש בן לקיש אמר [ויקרא ח] כִּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה ה' וגו'.

היה רק לעת השקיעה), אם הוא סובר כר' יוסי בר' יודה (שאומר שהקמת הלילה פסולה לעבודת היום), א"כ היה שם ארבע עשרה עמידות ושלוש עשרה פירוקין, ועל דעתיה דרבי חיה בר יוסף (שישיבת אהרן ובניו היתה גם לפנות בוקר וגם לעת השקיעה), כר' יוסי בר' יודה (שאומר שהקמת המשכן בלילה פסולה לעבודת היום), א"כ היה שם עשרים ואחת עמידות ועשרים פירוקין. שואלת הגמ' ומניין לפירוקין מי אמר בכלל שפירקו את המשכן, אולי העמידה ביום הראשון ושוב לא פירקו אותו? מתרצת הגמ' א"ר זעירא שהיה וכתוב וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מִשָּׁה לְהִקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, וזה היה ביום השמיני, והרי כבר העמידה ביום הראשון למילואים, אלא ע"כ שהעמידו ופירקו את המשכן בכל יום ויום, ומה שכתוב "וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מִשָּׁה לְהִקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן" היינו ביום שכלו הקמותיו, ור"ש בן לקיש אמר שזה נלמד ממה שכתוב כִּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה ה' וגו' דהיינו

עד לאחריו. וא"כ אומרת הגמ' שאשכחת נמצאת אמר שעל דעתיה דר' יוחנן היה שם במשכן שבע עמידות וששה פירוקין, דהיינו שפירקו את המשכן כל יום ויום והעמידו אותו, וביום השביעי כבר לא פירקו אותו, אבל על דעתיה דר' חיה בר יוסף היה שם ארבע עשרה עמידות ושלוש עשרה פירוקין, כיון שלכל ישיבת אהרן ובניו בפתח אוהל מועד היו צריכים להקים מחדש את המשכן.

תני כל שבעת ימי המילואים היה משה מושח את המשכן בשמן המשחה, ומעמידו ומפרקו, וסודר עליו את העבודות ומקריב את הקרבנות, וביום השמיני העמידו ולא פירקו, ור' יוסה בר' יודה אמר שאף ביום השמיני העמידו את המשכן לצורך תרומת הדשן, ומשחו בשמן המשחה ופירקו, וחזרו והעמידה לעבודת הקרבנות, א"ר זעירא זאת אומרת שהקמת הלילה פסולה לעבודת היום, וא"כ אשכחת נמצאת אמר על דעתיה דר' יוחנן (שישיבת אהרן ובניו

מסכת פרק א [ה"א - דף ד'] יומא

ולא כבר תניתה? חדא בשם ר' יוחנן וחדא בשם ר"ש בן לקיש. פשמיני - אית תניי תני נמשח ואית תניי תני לא נמשח, אית תניי תני נתפרק אית תניי תני לא נתפרק, א"ר חנין פשט הוא לן מאן דאמר נמשח נתפרק, ומאן דאמר לא נמשח לא נתפרק, מאן דאמר נמשח ניחא דכתיב [במדבר ז'] וַיִּמָּשְׁחֻם, ומאן דאמר לא נמשח מה מקיים וַיִּמָּשְׁחֻם? מעלה אני עליכם כאילו שהוא מחוסר משיחה - ומשחתם אותו. מאן דאמר לא נתפרק ניחא דכתיב [שמות כט'] שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל הַמִּזְבֵּחַ, מאן דאמר נתפרק מה מקיים שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל הַמִּזְבֵּחַ? כפרה שהיא בדם, כהדא דתני על זה ועל זה - היו מזין עליו מכל החטאות שהיו שם,

א"כ מה מקיים מה הוא עושה עם מה שכתוב וַיִּמָּשְׁחֻם? מתרצת הגמ' שכוונת התורה לומר שמעלה אני עליכם כאילו שהוא המשכן מחוסר משיחה - ומשחתם אותו (ע"י הקמתו), אבל לא משחו אותו, שהרי לא מוזכר בפרשת הקמת המשכן שמשחו רבינו משח את המשכן ביום השמיני. שואלת הגמ' שלמאן דאמר שהמשכן לא נתפרק ביום השמיני א"כ זה ניחא מה דכתיב שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל הַמִּזְבֵּחַ ע"י שמן המשחה, כיון שביום השמיני לא משחו את המזבח, אלא למאן דאמר שהמשכן נתפרק ונמשח ביום השמיני, א"כ מה מקיים שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל הַמִּזְבֵּחַ, והרי גם ביום השמיני משחו את המזבח? מתרצת הגמ' שהוא מבאר שכוונת התורה לעניין כפרה שהיא בדם פר החטאת, ואותו הקריבו רק במשך שבעה ימים, וזה כהדא דתני שעל זה ועל זה (בין על הכהן שהפרישו לעבודת יוה"כ ובין על הכהן שהפרישו לשריפת הפרה) היו מזין עליו מכל החטאות (אפר פרה) שהיו שם,

כמו שעשו והקימו את המשכן ביום הראשון, כך ציוה ה' לעשות בכל יום ויום, שואלת הגמ' מדוע צריך את הפסוק שרשב"ל הביא, ולא כבר תניתה וכי זה לא נלמד ממה שכתוב "ביום כלות משה"? מתרצת הגמ' שלימוד חדא נאמר בשם ר' יוחנן, וחדא בשם ר"ש בן לקיש. אומרת הגמ' שפיוס השמיני; אית תניי תני יש ששנו בברייתא שהמשכן נמשח, ואית תניי תני יש ששנו בברייתא שהמשכן לא נמשח, וכן אית תניי תני יש ששנו בברייתא שהמשכן נתפרק לאחר עבודת היום, ואח"כ הקימו אותו שישאר, ואית תניי תני יש ששנו בברייתא שהמשכן לא נתפרק, אלא כיון שהעמידהו לעבודת היום הוא נשאר, א"ר חנין פשט הוא לן, שלמאן דאמר שהמשכן נמשח ביום השמיני הוא נתפרק, ולמאן דאמר שהמשכן לא נמשח ביום השמיני הוא לא נתפרק. שואלת הגמ' שלמאן דאמר שהמשכן נמשח זה ניחא מה דכתיב וַיִּהְיֶה בְּיוֹם כְּלוֹת מֹשֶׁה וַיִּמָּשְׁחֻם, אבל ולמאן דאמר שהמשכן לא נמשח ביום השמיני,

מסכת פרק א [ה"א - דף ד'] יומא יג

כדי שיכנסו המים תחת הדם דברי ר' יהודה, ר' יוסי אומר תחת הדם ותחת שמן המשחה.

פירש בן בתירה שמא יבא על אשתו נידה וידחה כל שבעה, וישראל חשודין על הנידות? כ"י דתנינן תמן היה משמש עם הטהורה אמרה לו נטמאתי, פירש מיד חייב - שיציאתו הנייה לו כביאתו, אשכחת אמר מאי דאמר ר' יוחנן צריכה לבן בתירה, מאי דאמר בן בתירה צריכה לר' יוחנן, אילו אמר ר' יוחנן ולא אמרה בן בתירה - הוינן אמרין ישמש מטתו וישן לו בלשכת פלהדרין, הוי צורכה להיא דאמר בן בתירה, אילו אמר בן בתירה ולא אמר ר' יוחנן - הוינן אמרין יפרוש ממטתו וישן לו בתוך ביתו, הוי צורכה להיא דאמר ר' יוחנן וצורכה להיא דאמר בן בתירה.

עד שהאבר ימות, בכל אופן מוכח מהמשנה שיתכן כזה מקרה. ואומרת הגמ' שאשכחת נמצאת אמר מאי דאמר ר' יוחנן שפרישת הכהן גדול נלמדת מהמילואים, צריכה לבן בתירה שחוששים שמא יטמא באשתו הנדה, ומאי דאמר בן בתירה שחוששים שמא יטמא באשתו הנדה, צריכה לר' יוחנן שפרישת הכהן גדול נלמדת מהמילואים, כיון שאילו היה רק את מה שאמר ר' יוחנן ולא היה את מה שאמרה בן בתירה, א"כ הוינן אמרין היינו אומרים שהכ"ג ישמש מטתו שעה אחת לפני השקיעה ויטבול וישן לו בלשכת פלהדרין, לכך הוי צורכה להיא דאמר בן בתירה שחוששים שמא יטמא באשתו הנדה. ואילו היה רק את מה שאמר בן בתירה ולא היה את מה שאמר ר' יוחנן, א"כ הוינן אמרין היינו אומרים שהכ"ג יפרוש רק ממטתו, אבל וישן לו בתוך ביתו, לכך הוי צורכה להיא דאמר ר' יוחנן, וצורכה להיא דאמר בן בתירה.

כדי שיכנסו המים תחת (במקום) הדם שהיה בימי המילואים דברי ר' יהודה, ר' יוסי אומר שזה היה תחת הדם ותחת שמן המשחה, בכל אופן מוכח מכאן שהכפרה האמורה כאן היא ע"י הדם, ולא ע"י שמן המשחה.

פירש בן בתירה עוד טעם מדוע מפרישים את הכהן גדול לפני יוה"כ, כיון שחוששים שמא יבא על אשתו כשהיא נידה, והוא יהיה טמא כבועל נדה, וידחה מבית המקדש כל שבעה ולא יוכל לעבוד ביום הכיפורים. שואלת הגמ' וכי ישראל חשודין על הנידות? וא"כ מדוע יש לחשוש שהכ"ג יבוא על אשתו כשהיא טמאה? מתרצת הגמ' שהחשש הוא שמא הוא יבוא על אשתו כשהיא טהורה ובזמן הביאה היא טיטמא, וזה כ"י דתנינן תמן כמו ששנינו שאם היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד באבר חי, חייב כיון שיציאתו הנייה לו כביאתו, ולכך הוא צריך להמתין

מסכת פרק א [ה"א - דף ד'] יומא

ללישכת פלהדרין: תני כל הלשכות שהיו במקדש היו פטורות מן המזוזה, חוץ מלשכת פלהדרין שהיא דירה לכהן גדול שבעת ימים בשנה, אמר רבי יהודה אף היא גזירה גזרו עליה. [דברים יא] ובשעריך; אית תנאי תנאי פרט לשערי הר הבית והעזרות, אית תנאי תנאי לרבות, מאן דאמר פרט - ר' יהודה, מאן דאמר לרבות - רבנן. יאות אמר רבי יהודה, מה טעמא דרבנן ובשעריך, וכי בית דירה הן?! התיב ר' יוסי בר' בון - והתני ובשעריך לרבות שערי המדינה, וכי בית דירה הן?! לא שבהן הן נכנסין לבית דירה, והכא שבהן היו נכנסין לבית דירה.

תני חולדת המולים חייבת במזוזה, חלון שהוא ארבע על ארבע שעבדים יושבים שם ומניפין לרבוניהם חייבין במזוזה, לולים אלו על גב אלו חייבין במזוזה, הן

דרבנן שלומדים מ**ובשעריך**, ששערי הר הבית שהם חייבים במזוזה, וכי בית דירה הן?! מתרצת הגמ' התיב השיב ר' יוסי בר' בון תשובה, והתני והרי למדנו בברייתא שהיות וכתוב **ובשעריך** מכאן נלמד לרבות ששערי המדינה חייבים במזוזה, וכי בית דירה הן, וכי לא מחייבים את השערי המדינה במזוזה, אלא מכיון שבהן הן נכנסין לבית דירה, וא"כ והכא מה שמחייבים את שערי הר הבית במזוזה, זה מכיון שבהן היו נכנסין לבית דירה היינו ללשכת פלהדרין.

תני, חולדת המולים מערות החפורות בגבעות כדי לגור בהם, חייבת במזוזה, הגם שהבית הזה לא נמצא מעל הקרקע. ואומרת הברייתא שחלון שהוא ברוחב ארבע אמות על ארבע אמות, הנמצא בחדר המקרה, שהעבדים יושבים שם ומניפין במניפה שיהיה רוח לרבוניהם, חייבין במזוזה, כיון שיש לזה שם של בית נפרד. ואומרת הברייתא שלולים ארובה שעולים דרכה לבית, ואפי' אם יש כמה ארובות אלו על גב אלו הם חייבין במזוזה, כיון שזה כפתח, הגם שהן

ללישכת פלהדרין: תני כל הלשכות שהיו במקדש היו פטורות מן המזוזה כיון שהם לא משמשות למגורים, חוץ מלשכת פלהדרין שהיא דירה לכהן גדול שבעת ימים בשנה לפני יוה"כ, אמר רבי יהודה שאף לשכת פלהדרין היא חייבת במזוזה רק מחמת גזירה שגזרו עליה, שלא יאמרו שהכ"ג חבש בבית האסורים, אבל מעיקר הדין זה פטור ממזוזה, היות ואינה דירת קבע. כתוב בפסוק וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך; אית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא שמכאן נלמד פרט לשערי הר הבית והעזרות, ואית תנאי תנאי ויש ששנו בברייתא שמכאן נלמד לרבות את שערי הר הבית והעזרות שהם חייבים במזוזה, ואומרת הגמ' שמאן דאמר שזה מלמד פרט לשערי הר הבית והעזרות שהם פטורים ממזוזה, זה מדברי ר' יהודה, ומאן דאמר לרבות שערי הר הבית והעזרות שהם חייבים במזוזה, זה מדברי רבנן. שואלת הגמ' שלכאן יאות אמר רבי יהודה שלומדים מזה שכתוב 'ובשעריך' ששערי הר הבית שהם פטורים ממזוזה, ומה טעמא

דו דרס אסקופתה - ארעייתא. ר' יוסה הוה מצטער דלא חמא לולא דר' איליי, דהוה עביר מן דעתון דכל רבנן.

אבא שאול היה קורא אותה לשכת בולווטין, בראשונה היו קורין אותה לשכת בולווטין, ועכשיו הן קוראין אותה לשכת פלהדרין - פראירתין. מילא עבירה - בראשון שהיו משמשין הוא ובנו ובן בנו שימשו בו שמונה עשר כהנים, אבל בשני על ידי שהיו נוטלין בדמים, וי"א שהיו הורגין זה את זה בכשפים שימשו בו שמונים כהנים, וי"א שמונים ואחד, וי"א שמונים ושנים, וי"א שמונים ושלש, וי"א שמונים וארבע, וי"א שמונים וחמש, ומהן שימש שמעון הצדיק ארבעים שנה, א"ר אחא כתיב [משלי י] יִרְאֶת ה' תוֹסִיף יָמִים - אילו כהנים ששימשו בבית הראשון, וְשָׁנוֹת רָשָׁעִים תִּקְצְרֶנָּה - אילו ששימשו בבנין השני. מעשה באחד ששילח ביד בנו שתי מידות של כסף מליאות כסף ומחוקיהן כסף, ובא אחר ושילח ביד בנו

שהיו נוטלין את הכהונה גדולה בדמים, וי"א שהיו הורגין זה את זה הרוצה להיות כהן גדול היה הורג את הכהן גדול המשמש בכשפים, לכך שימשו בו שמונים כהנים גדולים, וי"א שהיה שמונים ואחד כהנים גדולים, וי"א שמונים ושנים, וי"א שמונים ושלש, וי"א שמונים וארבע, וי"א שמונים וחמש, ומהן ומתוך ימי בית שני שימש שמעון הצדיק ככהן גדול ארבעים שנה, א"כ יוצא שכל אחד שימש בממזע ארבע שנים, א"ר אחא שעל זה כתיב יִרְאֶת ה' תוֹסִיף יָמִים - אילו כהנים ששימשו בבית הראשון, וְשָׁנוֹת רָשָׁעִים תִּקְצְרֶנָּה - אילו הכהנים ששימשו בבנין השני. ואומרת הגמ' מעשה באחד ששילח ביד בנו (שוחד למלך שיעשהו לכהן גדול), שתי מידות (כלים) של כסף כשהם מליאות בדינרי כסף, ומחוקיהן (וכן כלי המחק, דהיינו המכסה) עשוי מכסף, אבל ובנתיים בא אחר ושילח ביד בנו (שוחד למלך שיעשהו

דו דרס על אסקופתה זה ארעייתא (הגם שפתח הכניסה לבית הוא קרקעית הבית), אפי"ה זה נקרא פתח, וחייב במזוזה. ואומרת הגמ' שר' יוסה הוה מצטער דלא חמא שהוא לא ראה את הלולא (הארובה) דר' (של ר') איליי, דהוה עביר מן דעתון דכל רבנן שהיא היתה עשויה על דעת כל החכמים, ולכך ר' יוסה הצטער על שלא ראה את הארובה הזאת ולראות האם היה בה מזוזה.

אבא שאול היה קורא אותה לשכת הכ"ג לשכת בולווטין לשכת השָׁרִים, ואומרת הגמ' שבראשונה היו קורין אותה לשכת בולווטין, אבל ועכשיו הן קוראין אותה לשכת פלהדרין היינו פראירתין לשכת הפקידים, ואומרת הגמ' מילא עבירה מדוע השתנה שמו? אלא כיון שבבית ראשון שהיו משמשין הוא ובנו ובן בנו בכהונה גדולה, לכך שימשו בו רק שמונה עשר כהנים גדולים, אבל בבית שני על ידי

מסכת פרק א [ה"א - דף ד] יומא

שתי מידות של זהב מליאות זהב ומחוקיהן זהב, אמרו "כָּפָה הַסִּיחַ את המנורה".

מצאנו שלא חרב הבית בראשונה אלא שהיו עובדים ע"ז ומגלים עריות ושופכי דמים, וכן בשני. ר' יוחנן בר תורתא אמר מצאנו שלא חרבה שילה אלא שהיו מבזים את המועדות ומחללין את הקדשים, מצאנו שלא חרב הבית בראשונה אלא שהיו עובדי ע"ז ומגלי עריות ושופכי דמים, אבל בשני מכירין אנו אותם שהיו יגיעין בתורה וזהירין במצות ובמעשרות, וכל ווסת טובה היתה בהן, אלא שהיו

ואז אחותו של ר"ג אמרה לשופט שיאירו דבריו כמו נר, והיא התכוונה להזכיר לו שהוא קיבל את המנורה כשוחד, אבל אמר ר"ג שהחמור הגיע ובעט במנורה והפכה, ולכך אני ניצחתי במשפט, ואז כולם ראו שהשופט לוקח שוחד. בכל אופן מאז נהיה לפתגם שהנותן שוחד יותר מהשני וזוכה במשפט "כָּפָה הַסִּיחַ את המנורה".

מצאנו שלא חרב הבית בראשונה (בבית ראשון) אלא שהיו עובדים ע"ז ומגלים עריות ושופכי דמים, וכן בבית שני היה את החטאים האלו, אבל ר' יוחנן בר תורתא אמר שמצאנו שלא חרבה משכן שילה אלא שהיו מבזים את המועדות שלא עלו לרגלים, ומחללין את הקדשים שבני עלי הכהן לקחו מבשר הזבח עוד לפני הקטרת האימורין. ומצאנו שלא חרב הבית בראשונה (בבית ראשון) אלא שהיו עובדי ע"ז ומגלי עריות ושופכי דמים, אבל בבית שני מכירין אנו אותם שלא היה בהם את ג' העבירות החמורות, ושהיו יגיעין בתורה וזהירין במצות ובמעשרות, וכל ווסת (מדה) טובה היתה בהן, וא"כ מדוע חרב? אלא שהיו

לכהן גדול, שתי מידות (כלים) של זהב כשהם מליאות בדינרי זהב ומחוקיהן (וכן כלי המזק, דהיינו המכסה) עשוי מזהב, וכיון שהשני הביא שוחד גדול יותר, לכך הוא זכה בכהונה גדולה, ועל זה אמרו את הפתגם "כָּפָה הַסִּיחַ את המנורה", דהיינו מעשה היה בשופט שהוציא על עצמו שם שאינו נוטל שוחד, ורבן גמליאל רצה להוכיח שהוא נוטל שוחד, מה עשה, הוא בא למשפט עם אחותו על הירושה, ואחותו הביאה לשופט מנורת זהב כשוחד, והשופט אמר לרבן גמליאל שהוא צריך לתת לאחותו חלק בירושה, ור"ג אמר לשופט שהיות וכתוב בתורה שבנות לא יורשות במקום שיש בן, לכך לא מגיעה לה חלק בירושה, ואמר על זה השופט שמיום שגליתם מארצכם ניטלה תורת משה וניתנה תורה חדשה, ושם כתוב שבנות יורשות גם במקום שיש בן, ובערב ר"ג נתן לשופט חמור לובי (זה היה חמור יקר מאוד) כשוחד, ובדין הבא חזר השופט ואמר שקראתי את סוף התורה החדשה וכתוב שם שהוא לא בא לבטל את תורת משה, ולכך היות ובתורת משה כתוב שבנות לא יורשות במקום בן, לכך ר"ג לא צריך לחלוק את הירושה עם אחותו,

אוהבין את הממון, ושונאין אלו לאלו שנאת חנם, וקשה היא שנאת חנם שהיא שקולה כנגד ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים, דלמא ר' זעירה ור' יעקב בר אחא ור' אבונה הוון יתבין אמרין ביותר - שבראשון נבנה ובשני לא נבנה, אמר רבי זעירא הראשונים עשו תשובה והשניים לא עשו תשובה, אמר רבי אלעזר הראשונים נתגלו עוונם ונתגלה קיצם, השניים לא נתגלה עוונם ולא נתגלה קיצם, שאלו את ר' אליעזר דורות האחרונים כשרים מן הראשונים? אמר להן עידיכם בית הבחירה יוכיח, אבותינו העבירו את התקרה [ישעיה כב] ויגל את מסך יהודה, אבל אנו פעפענו את הכתלים [תהילים קלז] האמרים ערו ערו עד היסוד בזה. אמרו כל דור שאינו נבנה בימיו - מעלין עליו כאילו הוא החריבו.

הנביאים ולא חזרו בתשובה, ולכך לא נתגלה קיצם, שאין אנו יודעים עד מתי נהיה בגלות. אומרת הגמ' ששאלו את ר' אליעזר האם דורות האחרונים כשרים מן הראשונים שהרי אנו עוסקים בתורה הגם שיש שיעבוד מלכויות? אמר להן שאינכם צודקים, ועידיכם העד שלכם הוא בית הבחירה והוא יוכיח שהראשונים היו טובים, שהרי מחמת חטאי אבותינו, הבבלים העבירו רק את התקרה מהבית המקדש, כמו שנאמר ויגל את מסך יהודה, אבל אנו מחמת חטאינו פעפענו פיררנו והרסנו גם את הכתלים של בית המקדש, שנאמר זכר ה' לבני אדום (היינו לטיטוס שבא מאדום) את יום ירושלים האמרים האמרים ערו ערו עד היסוד בזה. ואומרת הגמ' שאמרו שכל דור שהבית המקדש אינו נבנה בימיו - מעלין עליו כאילו הוא החריבו, כיון שלא יתכן שאין לנו את הבית המקדש מחמת החטאים של דור החורבן, אלא ע"כ זה מחמת חטאינו.

אוהבין את הממון, ושונאין אלו לאלו שנאת חנם היינו שנאו את מי שלא מצוים לשנאתו, וא"כ מוכח מכאן שקשה היא שנאת חנם שהיא שקולה כנגד ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים, אבל אומרת הגמ' דלמא (את זה אני רוצה לומר לך) שר' זעירה ור' יעקב בר אחא ור' אבונה הוון יתבין ישבו ואמרין ששנאת חנם היא ביותר מג' העבירות החמורות, שהרי הבית המקדש הראשון שנחרב מחמת הג' עבירות חמורות, חזר ונבנה, אבל והבית המקדש השני שנחרב מחמת שנאת חנם, עדיין לא חזר ונבנה, אמר רבי זעירא שהטעם הוא כיון שהראשונים עשו תשובה לכך חזר הבית ונבנה, אבל והשניים לא עשו תשובה, לכך לא חזר הבית ונבנה. אמר רבי אלעזר הראשונים שנתגלו עוונם ע"י הנביאים ולכך חזרו בתשובה, ולכך נתגלה קיצם שהבית יבנה בשנית לאחר שבעים שנה, אבל השניים שלא נתגלה עוונם ע"י

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] יומא

ומתקינני לו כהן אחר תחתיו: מה, מייחדין ליה עימיה? אמר ר' חגי מןשם דאין מייחדין ליה עימיה - דו קטל ליה. אתו אחד מושחין ואין מושחין שנים - אמר ר' יוחנן מפני איבה. עבר זה ושימש זה, הראשון כל קדושת כהונה עליו, השני אינו כשר לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט, א"ר יוחנן עבר ועבד עבודתו כשירה. עבודתו משל מי? נישמענה מן הדא, מעשה בבן אילם מציפורין שאירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים ונכנס בן אילם ושימש תחתיו בכהונה גדולה, וכשיצא אמר למלך - אדוני המלך פר ואיל של יום הכפורים משלי הן קריבין או משל כהן גדול? וידע המלך מה הוא שואלו, אמר לו בן אילם! לא דייך אלא ששימשתה שעה אחת לפני מי שאמר והיה העולם, וידע בן אילם שהוסע מכהונה גדולה.

ומתקינני לו כהן אחר תחתיו: שואלת הגמ' כשנכנס כהן הגמ' מה האם מייחדין ליה עימיה האם מייחדים את הכהן (שהתקיננו שישמש תחת הכ"ג אם יהיה בו פסול) שיהיה יחד עם הכ"ג בלשכת פלחדרין? אמר ר' חגי מןשם שבא מבבל, דאין מייחדין ליה עימיה שלא מייחדים אותם יחד, כיון שיש חשש שמא דו קטל ליה שמא מחמת הקינאה, הם יבואו להתקוטט. כתוב בפסוק ביום הממש אתו, מכאן שרק כהן אחד מושחין בשמן המשחה, ואין מושחין שני כהנים בו זמנית, והטעם הוא אמר ר' יוחנן מפני איבה. אומרת הגמ' שאם עבר זה הכ"ג מחמת איזה סיבה (מום עובר או טומאה), ושימש זה כהן אחר תחתיו, א"כ כשהראשון חוזר לעבודתו, כל קדושת כהונה עליו, והשני היינו הכהן שמילא את מקום הכ"ג, אינו כשר לא לכהן גדול משום איבה, ולא לכהן הדיוט כיון שלמעשה הוא כהן גדול, וא"כ הוא לא יכול לשמש בארבעה בגדים, א"ר יוחנן שאם הכהן שמילא את מקום הכ"ג עבר על תקנת חכמים ועבד בשמונה בגדים - עבודתו כשירה, כיון שלמעשה

הוא ככהן גדול. שואלת הגמ' כשנכנס כהן לשמש תחת לכ"ג ביום הכיפורים עבודתו הפר והאיל מהכסף של מי זה נקנה, האם מכספו של הכהן המשמש כיון שהוא בעת הכ"ג, או שזה נקנה מכספו של הכ"ג הרגיל, כיון שהכהן שנכנס תחתיו הוא בשלווח? אומרת הגמ' נישמענה יש להוכיח מן הדא מהמעשה שהיה בבן אילם (זה שמו) מציפורין, שאירע קרי מקרה של פסול לכהן גדול ביום הכפורים, ונכנס בן אילם ושימש תחתיו בכהונה גדולה, וכשיצא אמר למלך - אדוני המלך הפר והאיל של יום הכפורים מהכסף שלי הן קריבין או משל כהן גדול? וידע המלך מה הוא שואלו מה כוונתו בשאלה (בן אילם רצה שהמלך יאמר שהוא יהיה כ"ג באופן קבוע), ואמר לו המלך, בן אילם! וכי לא דייך אלא ששימשתה שעה אחת לפני מי שאמר והיה העולם, וידע בן אילם שהוסע מכהונה גדולה, בכל אופן מזה שבן אילם אמר למלך שהפר והאיל קריבין משלי, מוכח שהפר והאיל קריבים משל הכהן המשמש בפועל.

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] יומא ט

מעשה בשמעון בן קמחית שיצא לדבר עם מלך ערב יום הכפורים, ונתזה צינורה של רוק מפיו על בגדיו וטימתו, ונכנס יהודה אחיו ושימש תחתיו בכהונה גדולה, וראת אימן שני בניה כהנים גדולים ביום אחד. שבעה בנים היו לה לקמחית, וכולן שימשו בכהונה גדולה, שלחו חכמים ואמרו לה מה מעשים טובים יש בידך? אמרה להן יבא עלי אם ראו קורות ביתי שערות ראשי ואימרת חלוקי מימי, אמרון כל קימחיא קמח - וקמחא דקמחית סולת, וקרן עלה [תהילים מה] פל פבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה.

יכול יהא משוח מלחמה מביא עשירית האיפה? תלמוד לומר [ויקרא ו] תחתיו מבניו - את שבנו עובד תחתיו מביא עשירית האיפה, יצא משוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו. ומנין למשוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו?

בצניעות, אבל הן לא זוכות לבנים כהנים גדולים, וזה מכיון שהצניעות שלהם לא לשם שמים, אלא יש להן איזה פניות אחרות, אבל הצניעות של קמחית היתה לשם שמים, ולכך היא זכתה שבניה יהיו כהנים גדולים, וקרן עלה וקראו עליה את הפסוק פל פבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, דהיינו כל אשה שכבודה נמצאת בפנים הבית, ולא יוצאת לחוץ, היא זוכה שבניה יהיו כהנים גדולים שלובשים את המשבצות זהב, הנמצאים באפוד ובחושן.

יכול יהא כהן משוח מלחמה מביא עשירית האיפה כל יום למנחת חביתין כמו שב"ג רגיל מביא? תלמוד לומר ויהפך המשוח תחתיו מבניו יעשה אתה, ומכאן שרק את (כהן) שבנו עובד תחתיו (כשהוא ימות), מביא עשירית האיפה, יצא כהן משוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו (כיון שזה לא עובר בירושה), שאינו מביא את העשירית האיפה. ואומרת הגמ' ומנין למשוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו,

ואומרת הגמ' שמעשה בשמעון בן קמחית (שם אמו) שיצא לדבר עם מלך ערב ביום הכפורים, ונתזה צינורה של רוק מפיו של מלך ערב על בגדיו של שמעון וטימאתו כיון שחכמים גזרו על הנכרים שיטמאו בטומאת זיבה, ונכנס יהודה אחיו ושימש תחתיו בכהונה גדולה, וראתה אימן שני בניה כהנים גדולים ביום אחד. ואומרת הגמ' שבעה בנים היו לה לקמחית, וכולן שימשו בכהונה גדולה, ע"י שקרה איזה פסול בבנה הגדול, וכל פעם הכניסו אחר שיהיה תחתיו, שלחו חכמים ואמרו לה, מה מעשים טובים יש בידך שמחמת זה זכית לדבר הגדול הזה? אמרה להן יבא עלי כך וכך (לשון קללה, אם היא משקרת), אם ראו קורות ביתי אפי' את שערות ראשי או אימרת חלוקי מימי שלא לצורך, דהיינו התנהגתי בצניעות כל ימי חיי, ולכך זכיתי לדבר הזה, ואמרון החכמים עליה את הפתגם "כל קימחיא קמח וקמחא דקמחית סולת", דהיינו שאומנם הרבה נשים מתנהגות

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] יומא

תלמוד לומר [שמות כט] שְׁבַעַת יָמִים יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתָיו מִפְּנֵי וְגו' - את שהוא בא אל אהל מועד לשרת בקדש בנו עובד תחתיו, יצא משוח מלחמה שאינו בא אל אהל מועד לשרת בקדש. ומנין שהוא מתמנה להיות כהן גדול? שנאמר [דברי הימים א ט] וּפִינֶחָס בֶּן אֶלְעָזָר נָגִיד הָיָה עֲלֵיהֶם לְפָנִים, ה' עִמּוֹ. לְפָנִים עִמּוֹ - בימי זימרי מיחה בימי פילגש בגבעה לא מיחה. ר' יוסי כד הוה בעי מקנטרה לר' לעזר בר' יוסי הוה אמר ליה לְפָנִים עִמּוֹ. מנין שהוא נשאל בשמונה? ר' חיה בשם רבי יוחנן [שמות כט] וּבְגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו, מה תלמוד לומר אחרי - אלא לגדולה של אחרי. ומנין שהוא עובד בשמונה? ר' ירמיה בשם ר' יוחנן וּבְגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן, מה תלמוד לומר אחרי - לקדושה של אחרי, א"ל ר' יונה עמך הייתי - לא אמר עובד אלא נשאל.

הוה אמר ליה את הפסוק הזה לְפָנִים עִמּוֹ. ואומרת הגמ' ומנין שהוא הכהן המשוח מלחמה נשאל באורים ותומים (כגון האם לצאת למלחמה) כשהוא לבוש בשמונה בגדים? ר' חיה בשם רבי יוחנן אומר כיון שכתוב וּבְגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו, והרי מה תלמוד לומר 'אחרי', והרי ודאי שבניו לא יהיו כהנים גדולים בימי אביהם? אלא זה בא ללמד שהבגדי כ"ג יהיו גם לגדולה של אחרי, דהיינו כהן משוח מלחמה, שהוא דרגה פחות מהכהן הגדול. ואומרת הגמ' ומנין שהוא הכהן משוח מלחמה עובד בשמונה בגדים? ר' ירמיה בשם ר' יוחנן אומר שהיות וכתוב וּבְגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן ומה תלמוד לומר יִהְיוּ אַחֲרָיו, אלא שזה יהיה לכהן שהוא בקדושה של אחרי דהיינו כהן משוח מלחמה, א"ל ר' יונה לר' ירמיה שעמך הייתי כשר' יוחנן אמר את זה, אבל ר' יוחנן לא אמר שהכהן משוח מלחמה עובד בשמונה בגדים, אלא ר' יוחנן אמר שהוא נשאל באורים ותומים כשהוא לבוש בשמונה

והרי באופן רגיל השררות עוברות בירושה? תלמוד לומר שְׁבַעַת יָמִים יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתָיו מִפְּנֵי וְגו' אֲשֶׁר יָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְשֵׁרֶת בְּקֹדֶשׁ וּמִכָּאן שֶׁרַק אֵת (כהן) שֶׁהוּא בֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְשֵׁרֶת בְּקֹדֶשׁ - בְּנו עוֹבֵד תַּחֲתָיו, יֵצֵא מִשּׁוֹחַ מִלְחָמָה שְׂאִינוּ בֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְשֵׁרֶת בְּקֹדֶשׁ, שֶׁבְנוּ לֹא מִתְמַנֶּה לְהִיּוֹת תַּחֲתָיו. ואומרת הגמ' ומנין שהוא כהן משוח מלחמה מתמנה להיות כהן גדול אם ירצו (ולא תאמר שהיות והוא איש דמים הוא לא יכול להיות לכ"ג וכמו שמצינו אצל אדונינו דוד "וְהָאֱלֹהִים אָמַר לִי לֹא תִבְנֶה בֵּית לְשִׁמִּי כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת אַתָּה" וְדָמִים שִׁפְכָתָּ), שנאמר וּפִינֶחָס בֶּן אֶלְעָזָר נָגִיד (כהן גדול) הָיָה עֲלֵיהֶם (על הכהנים) לְפָנִים, ה' עִמּוֹ, והגם שבימי משה רבינו פנחס היה משוח מלחמה. ואומרת הגמ' מדוע כתוב לְפָנִים ה' עִמּוֹ? כיון שבימי זימרי פנחס מיחה, אבל בימי פילגש בגבעה פנחס לא מיחה. ואומרת הגמ' שר' יוסי כד הוה בעי מקנטרה שרצה לקנטר את ר' לעזר בר' יוסי (בנו) על שהפסיק לעסוק בצורכי ציבור,

ובמה עובד? אייתי רב הושעיה מתניתא דבר קפרא מן דרומא ותנא - וחכמים אומרים אינו עובד לא בשמונה של כהן גדול, ולא בארבעה של כהן הדיוט. אמר ר' בא בדין היה שיהא עובד בארבעה, ולמה אינו עובד - שלא יהו אומרים ראינו כהן גדול פעמים עובד בארבעה פעמים בשמונה. א"ר יונה ולא מבפנים הוא עובד, ולא מבחוץ נשאל - וטועין מבפנים לבחוץ? וכי רבי טרפון אביהן של כל ישראל לא טעה בין תקיעת הקהל לתקיעת קרבן?! דתני [במדבר י] וּבְנֵי אֶהְרֶן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת - תמימים ולא בעלי מומין דברי ר' עקיבה, אמר לו רבי טרפון אקפח את בניי אם לא ראיתי אחי אמי חוגר באחת מרגליו עומד בעזרה וחצוצרתו בידו ותוקע, אמר לו ר' עקיבה, רַבִּי! שמא לא ראיתה אלא בשעת הקהל, ואני אומר בשעת קרבן, אמר לו רבי טרפון אקפח את בניי שלא הטיתה ימין ושמאל,

הגמ' שאנשים טועים בדבר הזה, וכי רבי טרפון אביהן (החשוב) של כל ישראל לא טעה בין תקיעת הקהל לתקיעת קרבן? מה הכוונה דתני היות וכתוב וּבְנֵי אֶהְרֶן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת על תימכם ועל זבחי שלמיכם, מכאן שדוקא כהנים תמימים תוקעים (שהרי בכל מקום שנאמר "בני אהרן הכהן" היינו כהנים כשרים ובבגדי כהונה), ולא בעלי מומין דברי ר' עקיבה, אמר לו רבי טרפון שזה לא נכון, ואקפח את בניי (ר"ט נשבע בחיי בניי) אם לא ראיתי את אחי אמי שהוא היה חוגר באחת מרגליו, כשהוא עומד בעזרה וחצוצרתו בידו ותוקע, אמר לו ר' עקיבה, רַבִּי! שמא לא ראיתה אותו כשהוא תוקע אלא בשעת הקהל (בסוכות שלאחר שנת השמיטה) כדי לאסוף את העם, ושם לא חייבים שהכהנים יתקעו את התקיעות, ואני (ר"ע) אומר לעניין התקיעות שתוקעים בשעת הקרבת הקרבן, אמר לו רבי טרפון שאתה צודק ואקפח את בניי שלא הטיתה ימין ושמאל (שלא טעית)

בגדים. שואלת הגמ' א"כ ובמה באיזה בגדים הכהן משוח מלחמה עובד, האם בד' ככהן הדיוט, או בח' ככהן גדול? אייתי (הביא) רב הושעיה מתניתא דבר קפרא מן דרומא (בר קפרא היה גר ברומא - עיר הסמוכה לכפר חנניה) ותנא וכתוב שם בברייתא וחכמים אומרים שכהן משוח מלחמה אינו עובד לא בשמונה של כהן גדול, כיון שהוא אינו כהן גדול, ולא בארבעה של כהן הדיוט, אמר ר' בא בדין היה שכהן משוח מלחמה יהא עובד בארבעה כיון שהוא בעצם כהן הדיוט, וא"כ למה אינו עובד בד' בגדים? שלא יהו אומרים ראינו כהן גדול שפעמים עובד בארבעה בגדים (בבית המקדש), ופעמים בשמונה (כששואלים אותו באורים ותומים, או כשהוא אומר את דבריו לפני המלחמה). שואלת הגמ' א"ר יונה וכי יבואו לטעות? וכי לא מבפנים הוא עובד, ולא מבחוץ הוא נשאל, וא"כ יש לשאול, וכי טועין בין מה שעושים מבפנים, למה שעושים בחוץ? מתרצת

אני הוא שראיתי את המעשה ושכחתי ולא היה לי לפרש, ואתה דורש ומסכים לשמועה, הא כל הפורש ממך כפורש מחיוו.

[ויקרא טז] וכפר הכהן אשר ימשח אתו, מה תלמוד לומר לפי שכל הפרשה אמורה באהרן, אין לי אלא אהרן עצמו, ומניין לרבות כהן אחר, תלמוד לומר אשר ימשח אתו - משוח בשמן המשחה, ומרובה בבגדים מניין? תלמוד לומר ואשר ימלא את ידו, ומניין לרבות כהן אחר המתמנה? תלמוד לומר וכפר הכהן. במה הוא מתמנה? רבנן דקיסרין בשם ר' חייה בר יוסף - בפה, א"ר זעירה הדא אמרה שממנין זקנים בפה, א"ר חייה בר אדא מתניתא אמרה כן חזור כך בארבעה דברים שהיית אומר ונעשך אב בית דין על ישראל.

זה משוח בשמן המשחה, ואומרת הגמ' מרובה בבגדים מניין שיעשה כמעשה הזה, תלמוד לומר לכך נאמר ואשר ימלא את ידו, ומניין לרבות כהן אחר המתמנה היינו כהן שהוא ממלא את מקומו של הכהן הגדול הרגיל, ולא הספיק להתחנך ע"י ריבוי בגדים, תלמוד לומר לכך נאמר וכפר הכהן שמשמע שכל כהן גדול יכול לעשות כמעשה הזה, שואלת הגמ' א"כ במה הוא מתמנה להיות כ"ג? מתרצת הגמ' רבנן דקיסרין בשם ר' חייה בר יוסף - בפה, דהיינו שהמלך והכהנים אומרים לו שהוא יהיה לכהן גדול. א"ר זעירה הדא אמרה מכאן מוכח שממנין זקנים בפה, ולא צריכים לסמוך על ראש הנסמך, א"ר חייה בר אדא שגם מתניתא אמרה כן שממנים את הזקנים בפה, שהרי שנינו במשנה, שאמרו חכמים לעקביא בן מהללאל חזור כך בארבעה דברים שהיית אומר שלא כדברי החכמים ונעשך אב בית דין על ישראל, ומשמע שהוא ייעשה לאב"ד ע"י האמירה.

אני הוא שראיתי את המעשה ושכחתי שזה היה רק בשעת הקהל, ולא היה לי לפרש שיש הבדל בין הקהל לבין הקרבת הקרבן, ואתה דורש ומסכים לשמועה, הא כל הפורש ממך כפורש מחיוו. בכל אופן מצינו שר"ט טעה בין דבר לדבר, וא"כ ודאי שיש לחשוש ששאר האנשים יטעו בין דבר לדבר, ולכך כהן משוח מלחמה לא יכול לשרת בבית המקדש.

כתוב בפסוק וכפר הכהן אשר ימשח אתו, אומרת הגמ' מה תלמוד לומר מה זה בא ללמד? אלא לפי שכל הפרשה אמורה באהרן, וא"כ אין לי אלא אהרן עצמו, שיעשה כמעשה הכתוב כאן (זה פשוט שכל כ"ג יכול לעשות כמעשה הזה ביום הכיפורים, שהרי נאמר "וְהִיָּתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקֶּת עוֹלָם", אלא זה בא ללמד שכמו שאהרן יכול להיכנס לקודש הקדשים גם שלא ביום הכיפורים ע"י שמביא את הקרבנות האלו, ועל זה הגמ' דורשת מהיכן יודעים גם לענין שאר הכהנים הגדולים), ומניין לרבות גם כהן אחר, תלמוד לומר לכך נאמר אשר ימשח אתו

רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינן לו: תני מניין כשם שמתקינן לו כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול, כך מקדשין לו אשה אחרת על תנאי שמא יארע דבר באשתו? שנאמר [ויקרא טז] וְכָפַר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדָהּ בֵּיתוֹ - ביתו זו אשתו דברי ר' יהודה, אמר לו ר' יוסה אם כן אין לדבר סוף, מהו אין לדבר סוף? שמא תמות אשה זו ותמות אשה אחרת. א"ר מנא עד דאָת מקשי לה על דרבי יהודה קשייתה על דרבנן - שמא יארע קרי לכהן זה ויארע קרי לכהן אחר? קרי מצוי מיתה אינה מצויה, גזרו על דבר שהוא מצוי ולא גזרו על דבר שאינו מצוי. והא אשכחנן דר' יהודה אמר מיתה מצויה - הדא ההוא דתנינן תמן רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינן לו שמא תמות אשתו, תמן תנינן המביא גט והניחו זקן או חולה נותנו לה בחזקת שהוא קיים, תמן אָת אמר אין מיתה מצויה, וכא אָת אמר מיתה מצויה? תמן ביחיד וכאן בציבור, חומר הוא בצבור.

גזרו על דבר שהוא מצוי ומתקינים לו כהן אחר תחתיו, אבל ולא גזרו על דבר שאינו מצוי ולכך לא צריכים להתקין לו אשה אחרת. שואלת הגמ' והא דהרי אשכחנן מצינו דר' יהודה אמר שמיתה מצויה, הדא ההוא דתנינן תמן וזה כמו ששנינו במשנתנו (מה שכתוב כאן 'תמן', זה מכיון שהסוגיא היא העתק ממקום אחר) רבי יהודה אומר שאף אשה אחרת מתקינן לו שמא תמות אשתו, וא"כ מדוע תמן במסכת גיטין תנינן, המביא גט והניחו את הבעל כשהוא זקן או חולה, אפי"ה נותנו לה בחזקת שהוא קיים, ולא חוששים שמא הבעל מת ואינו גט, ואשתו זקוקה ליבום, וא"כ מדוע תמן לענין הגט אָת אמר שאין מיתה מצויה, וכאן לענין יוה"כ אָת אמר שמיתה מצויה? מתרצת הגמ' שיש הבדל, תמן לענין הגט מדובר ביחיד ולכך לא חוששים למיתה, כיון שמיתה אינה מצויה, וכאן לענין יוה"כ, מדובר בציבור, ולכך חוששים למיתה כיון שחומר הוא בצבור, שחוששים גם על

רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינן לו: תני מניין שכשם שמתקינן לו לכ"ג כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול, כך מקדשין לו אשה אחרת על תנאי - שמא יארע דבר באשתו שהיא תמות, והרי כ"ג לא יכול לכפר אם אין לו אשה שנאמר וְכָפַר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדָהּ בֵּיתוֹ, והרי ביתו זו אשתו דברי ר' יהודה, אמר לו ר' יוסה אם כן שאתה חושש למיתה אין לדבר סוף, ומבאר הגמ' מהו אין לדבר סוף? כיון שיש לחשוש שמא תמות אשה זו היינו אשתו, ותמות גם האשה האחרת. שואלת הגמ' א"ר מנא עד דאָת מקשי לה על דרבי יהודה קשייתה על דרבנן שחכמים יקשו את זה על עצמם, על מה שהם אומרים שמתקינים לו כהן אחר, שא"כ אין לדבר סוף, שהרי נחשוש שמא יארע קרי לכהן זה היינו לכהן המשמש, ויארע קרי לכהן האחר שהתקינו לו שיעמוד תחתיו? מתרצת הגמ' שיש הבדל, שהרי קרי מקרה של פסול זה מצוי, אבל מיתה אינה מצויה, ולכך

והא אשכחנן דר' יהודה מחמיר ביחיד - דתני א"ר יהודה לא היה שופר של קינים בירושלם מפני התערובות, שמא תמות אחת מהן ונמצא דמי חטאות מיתות מעורבות בקרבן?

ויקדש מאתמול? **וכפר בעדו** ובעד ביתו ולא בעד שני בתים. רבי גמליאל בר' איניוני בעא קומי רבי מנא לא נמצא כקונה קניין בשבת? א"ל משום שבות שהתירו במקדש. אמר רבי מנא הדא אמרה אילין דכנסין ארמלן - צריך לכונסן מבעוד יום, שלא יהא כקונה קניין בשבת.

הלכה ב

מתני' כל שבעת הימים הוא זורק את הדם, ומקטיר את הקטורת, ומטיב את

שני בתים. שואלת הגמ' רבי גמליאל בר' איניוני בעא קומי רבי מנא וכי לא נמצא כקונה קניין בשבת, וא"כ איך הוא יקדש את האשה ביוה"כ? א"ל שזה לא ק' כיון שכל האיסור לקדש אשה זה רק משום שבות, שהתירו במקדש. אמר רבי מנא הדא אמרה מכאן מוכח שאילין דכנסין ארמלן שאותם אנשים שנושאים אלמנות שצריך לכונסן לביתו (היינו להתייחד איתה, שזה הנשואין) מבעוד יום לפני השבת, כדי שלא יהא כקונה קניין בשבת כשכונס אותה לביתו, שהרי האלמנה לא נקנית לבעלה לעניין הירושא אלא ע"י כניסתה לביתו (אבל בתולה, נקנית לבעלה ע"י החופה, ולכך הוא יכול להכניסה לביתו בשבת).

הלכה ב

מתני' כל שבעת הימים הוא הכהן גדול זורק את הדם של התמיד, ומקטיר את הקטורת, ומטיב את הנרות מנקה את המנורה מהשמן והאפר של הנרות

דבר רחוק מאוד. שואלת הגמ' והא והרי אשכחנן דר' יהודה מחמיר וחושש גם ביחיד למיתה, דתני שלשה עשר שופרות היו במקדש, ואחד מהן היה של 'קינים' שבו מחוסרי כפרה הניחו מעות כדי שבכסף יקנו את קרבנם, אבל א"ר יהודה שלא היה שופר של קינים בירושלם - מפני חשש התערובות שחוששים שמא תמות אחת מהן (מהנשים) שהניחו את המעות, ונמצא דמי חטאות מיתות מעורבות בקרבן, וא"כ מוכח שר' יהודה חושש גם למיתה, במקום שזה נוגע רק ליחיד, וא"כ איך יכולים לתת גט ע"י שליח? והגמ' לא עונה על השאלה.

שואלת הגמ' מזה שהמשנה אומרת "אף אשה אחרת מתקנין לו" משמע שרק מזמנים לכהן אשה אחרת, אך הוא לא מקדש אותה, וא"כ שואלת הגמ' ויקדש את האשה כבר מאתמול בערב יוה"כ? מתרצת הגמ' שאסור שיהיה לכהן גדול שתי נשים שהרי כתוב **וכפר בעדו ובעד ביתו**, ומשמע ולא בעד

מסכת פרק א [ה"ב - דף ו] יומא כה

הנרות, ומקריב את הראש ואת הרגל. ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב, שכהן גדול מקריב חלק בראש, ונוטל חלק בראש.

גמ' כל שבעת הימים וכו': ואינו טמא משום הזייתו? אמר ר' יוסה בר' בון משהיה מקריב קרבנותיו, היו מזין עליו.

שכהן גדול מקריב בראש ונוטל חלק בראש: היך עבירה - עור זה שלי, חלה אחת משתי הלחם, שש חלות מלחם הפנים. הכא הוא נסב כולה וכא הוא נסיב פלגא? א"ר זעירה כאן לקרבן יחיד וכאן לקרבן ציבור. תני רבי אומר, אומר אני שלא יטול אלא מחצה. אית תנאי תני רבי אומר, אומר אני שיטול מחצה, היך עבירה היה שם עור אחד - רבנן אמרי נוטל את כולו, רבי אומר אומר אני שלא יטול אלא מחצה. היו שם ארבעה חמשה עורות - רבנן אמרי נוטל אחד, רבי אומר

הגמ' מדוע הכא לעניין העור הוא הכ"ג נסב מקבל את כולה, וכא לעניין הלחם הוא הכ"ג נסיב פלגא מקבל רק חצי? מתרצת הגמ' א"ר זעירה שהחילוק הוא, כאן לקרבן יחיד הוא מקבל את כל מה שהוא מבקש, וכאן לקרבן ציבור שבוה הוא מקבל רק חצי מהשיריים. תני רבי אומר, אומר אני שהכ"ג לא יטול אלא מחצה, ואית תנאי תני יש ששנו בברייתא שרבי אומר, אומר אני שיטול מחצה, ואומרת הגמ' היך עבירה איך המעשה שנפרש את הברייתות שלא יהיה סתירה ביניהם (שפעם אחת משמע שרבי ממעט מדברי חכמים, ופעם משמע שרבי מרבה על דברי חכמים). שאם היה שם רק עור אחד, שרבנן אמרי שנוטל את כולו, אבל רבי אומר, אומר אני שלא יטול אלא מחצה, וא"כ באופן הזה רבי ממעט לכ"ג, אבל אם היו שם ארבעה או חמשה עורות, שרבנן אמרי שהכ"ג נוטל רק אחד, ורבי אומר,

שדלקו בלילה, ומקריב (זורק לאש שעל המזבח) את הראש ואת הרגל. ושאר כל הימים של כל השנה אם רצה להקריב מקריב, כיון שכהן גדול מקריב חלק בראש (ראשון, ללא גורל), ונוטל חלק משירי הקרבנות בראש.

גמ' כל שבעת הימים וכו': שואלת הגמ' איך הכ"ג יכול להקריב קרבנות (בשבעת הימים שלפני יוה"כ), וכי אינו טמא משום הזייתו, והרי טהור שהזו עליו מאפר פרה אדומה נטמא? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסה בר' בון שרק מאחרי שהיה מקריב קרבנותיו, היו מזין עליו מהאפר פרה.

שכהן גדול מקריב בראש ונוטל חלק בראש: מבארת הגמ' היך עבירה איך המעשה ובאיזה אופן הכ"ג מקבל חלק בראש? אם הכ"ג אמר שהעור הזה שלי, הוא מקבל אותו, וכן אם הוא ביקש חלה אחת משתי הלחם שמביאים בשבועות, או שש חלות מלחם הפנים, הוא מקבל. שואלת

אומר אני נוטל מחצה. מה טעמא דרבי? [ויקרא ב] וְהִנֹּתֶרְתָּ מִן הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, וכי אין אנו יודעין שאהרן בכלל בניו, ומה תלמוד לומר לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו? אלא אמר אהרן יסב פלגא ובניו יסבין פלגא, כהדא בולי ואסטרגי הוה לון קריבו, אתא עובדא קומי רבי ואמר אין בולי בכלל אסטרגי - וליידא מילה אמר בולי ואסטרגי, אלא אמר אילין יתנון פלגא ואילין יתנון פלגא. א"ר יוסה בר' בון רבי כדעתיה, דרבי אמר [ויקרא כד] וְהִיתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו - לאהרן מחצה ולבניו מחצה. מתיב ר' בא בר ממל והא מתניתא פליגא, האומר הרי עלי מאה עשרונות להביאן בשני כלים - מביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי אחד, ואם הביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד יצא, אילו מי שאמר הרי עלי מאה עשרונות סתם ולא אמר בכמה כלים הוא מביאן, וליידא מילה אמר להביאן בשני כלים - יביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי אחד, ותני עלה אם

אמר להם כדעתיה כשיטתו, דרבי אמר שהיות וכתוב וְהִיתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, מכאן שכוונת הפסוק לומר, שיהיה לאהרן מחצה ולבניו מחצה. שואלת הגמ' מתיב ר' בא בר ממל והא שלכאו' מתניתא פליגא על רבי, שהרי שנינו האומר הרי עלי מאה עשרונות להביאן בשני כלים, מביא חמשים עשרונות בכלי אחד, וחמשים עשרונות בכלי אחד, ואם הביא ששים עשרונות בכלי אחד וארבעים בכלי אחד יצא, וא"כ שואלת הגמ' והרי אילו מי שאמר הרי עלי מאה עשרונות סתם דהיינו שהוא לא אמר בכמה כלים הוא מביאן, הרי בין כה הוא צריך להביאן בשתי כלים, כיון שלא יכולים להביא מנחה של יותר משישים עשרון (כיון שלא יכולים לבלול מנחה כל כך גדולה בשמן), וא"כ ליידיא מילה מדוע הוא פירש ואמר להביאן בשני כלים? אלא ע"כ שהוא התכוין לומר שיביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי אחד, וא"כ מדוע תני עלה שנינו על זה שאם הוא

אומר אני שהכ"ג נוטל מחצה, ובאופן הזה רבי מרבה לכ"ג. ואמרת הגמ' מה טעמא דרבי שהכ"ג נוטל מחצה? כיון שכתוב וְהִנֹּתֶרְתָּ מִן הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, וא"כ אומר רבי מדוע אהרן מוזכר בפני עצמו, וכי אין אנו יודעין שאהרן בכלל בניו? וא"כ מה תלמוד לומר לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו? אלא הפסוק אמר שאהרן יסב פלגא יקבל חצי ובניו יסבין פלגא יקבלו חצי, וזה כהדא כמו אותו מעשה שהיה, בבולי (עשירים, היינו שְׁרִים שנחיו מחמת עושרם) ואסטרגי (שְׁרִים רגילים) שהוה לון קריבו שהמלך צוה עליהם לתת לו מס כדי לקנות כתר, ואתא עובדא קומי רבי והם באו לפני רבי שיורה כיצד לשלם את המס, ואמר להם רבי, וכי אין בולי בכלל אסטרגי, וא"כ ליידיא מילה מדוע המלך פירש ואמר 'בולי ואסטרגי'? אלא ע"כ שהמלך אמר, שאילין יתנון פלגא שהבולי יתנו חצי מתשלום הכתר, ואילין יתנון פלגא והשרים יתנו חצי מתשלום הכתר, וא"ר יוסה בר' בון שרבי

הביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד יצא? אמר רבי יוסי בר' בון מכיון שעד ששים יכולין ליבולל, כמי שקבע לו ששים משעה ראשונה, לא צורכא דלא אמר הרי עלי ששים עשרונות להביאן בשני כלים מביא שלשים בכלי אחד ושלשים בכלי אחד, ואם הביא ארבעים בכלי אחד ועשרים בכלי אחד יצא, אשכח תני כן. ר' חנניה חברון דרבנין בעי למידין מידת הדין מעשרון? אשכח תני והוא למד מדת הדין ממדת עשרון, א"ר אבון בלבד שלא יביאם בשלשה כלים, ר' בא בר ממל אמר אפילו בכמה כלים.

ר' יוסי בר' בון בשם ר' יהושע בן לוי בכל יום כהן גדול מתלבש בכליו ובא ומקריב תמיד של שחר, אם יש שם נדרים ונדבות הוא מקריבן, והולך בתוך ביתו ובא

רבי הוא חייב להביא את מנחתו שלושים בכלי אחד ושלושים בכלי אחד. שואלת הגמ' ר' חנניה שהוא היה חברון דרבנין – החבר של החכמים (תומך בחכמים) בעי וכי למידין מידת הדין דיני ממונות מחלוקת העשרון (מנחות) לכהנים, ומה שייכות זה לזה? (ואומרת הגמ' שאשכח תני נמצאה ברייתא והוא הבריייתא למד מדת הדין ממדת עשרון, דברי הגמ' לא מובנים, שהרי רבי כבר למד את דיני ממונות ממנחות, אלא השאלה היא מה הטעם, ויש שאינם גורסים את המימרא הזאת). א"ר אבון אבל בלבד שלא יביאם את מנחתו בשלשה כלים, אבל ר' בא בר ממל אמר שהוא יכול להביא את מנחתו אפילו בכמה כלים, כיון שאין למספר הכלים משמעות, ולכך מספר הכלים שאמר, לא נתפס בנדרו.

ר' יוסי בר' בון בשם ר' יהושע בן לוי אומר שבכל יום מימות השנה הכהן גדול היה רגיל שהוא מתלבש בכליו בשמונה בגדים, ובא ומקריב תמיד של שחר (אם ירצה) וכן אם יש שם נדרים ונדבות הוא מקריבן, והולך בתוך ביתו לנוח קצת, ובא

הביא ששים עשרון בכלי אחד וארבעים בכלי אחד שהוא יצא ידי חובתו, והרי לבא' הוא לא שילם את נדרו? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסי בר' בון מכיון שעד ששים עשרון יכולין ליבולל, א"כ זה כמי שקבע לו ששים עשרון בכלי אחד משעה ראשונה (משעת נדרו). דהיינו בעצם אותו אחד רצה להביא מנחה גדולה, אלא שלא יכולים להביא מנחה של יותר משישים עשרון, ולכך הוא אמר שהוא יביא את המנחה בשני כלים, אבל הוא לא התכוין לחלק את מנחתו לשני חלקים שווים. ואומרת הגמ' שלא צורכא דא שמכאן אין לשאול על דברי רבי, אלא אם יהיה ברייתא שאומרת שאם אחד אמר הרי עלי ששים עשרונות להביאן בשני כלים שהוא מביא שלשים עשרון בכלי אחד ושלשים בכלי אחד, ואם הביא ארבעים עשרון בכלי אחד ועשרים בכלי אחד שהוא יצא ידי נדרו, אז יהיה לשאול שלשית רבי צריך להיות שהוא לא יצא ידי חובת נדרו, ואומרת הגמ' שבאמת אשכח תני כן נמצאה כזו ברייתא, וא"כ היא לא כדברי רבי, כיון שלדברי

ומקריב תמיד של בין הערבים, ובא ולן בלשכת פלהדרין. ר' עוקבה בשם ר' יהושע בן לוי לא היה עושה כן אלא בשבתות ובימים טובים. אית תנאי תנאי הציץ מרצה על מצחו, אית תנאי תנאי אפי' בזוית, מאן דאמר הציץ מרצה על מצחו - וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד, ומאן דאמר אפי' בזוית - מן הדא דיום הכיפורים, מאן דאמר הציץ מרצה על מצחו מסייע לר' יוסי בר' בון, מאן דאמר אפי' בזוית מסייע לר' עוקבה.

הלכה ג

מתני' מסרו לו זקנים מזקני ב"ד - קורין לפניו בסדר היום, ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפוך שמא שכחת, או שמא לא למדת. ערב יוה"כ שחרית מעמידין אותו בשער המזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים, כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה.

רק כשזה מונח על מצחו, זה מסייע לר' יוסי בר' בון שבכל יום מימות השנה הכ"ג היה לובש את הבגדי כהונה, ומאן דאמר שאפי' אם הציץ מונח בקרן זוית שזה מרצה, זה מסייע לר' עוקבה שהכ"ג לא היה רגיל ללבוש את הבגדי כהונה בכל יום.

הלכה ג

מתני' מסרו לו לכ"ג, זקנים דיינים מזקני ב"ד וקורין לפניו בסדר קרבנות היום (את פרשת אחרי מות), ואומרים לו אישי אדונינו כהן גדול קרא אתה בפוך את סדר היום, שמא שכחת, או שמא לא למדת. ובערב יוה"כ שחרית בבוקר היו מעמידין אותו בשער המזרח של העזרה ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים, כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה שיתבונן מה הוא צריך לעשות ביוה"כ.

ומקריב תמיד של בין הערבים, ובא ולן בלשכת פלהדרין, אבל ר' עוקבה בשם ר' יהושע בן לוי אומר שהכ"ג לא היה עושה כן לא היה רגיל להקריב אלא בשבתות ובימים טובים, מפני כבוד היום. אומרת הגמ' שאית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא שהציץ מרצה על הטומאה רק כשהוא מונח על מצחו של הכ"ג, ואית תנאי תנאי ויש ששנו בברייתא שהציץ מרצה אפי' כשהוא מונח בקרן זוית; ואומרת הגמ' שהמאן דאמר שהציץ מרצה רק שהוא מונח על מצחו של הכ"ג, זה מכיון שכתוב וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם, שמשמע שהציץ מרצה רק כשהוא על מצחו של הכ"ג, ומאן דאמר שהציץ מרצה אפי' כשהוא מונח בקרן זוית, ההוכחה היא מן הדא דיום הכיפורים שהכ"ג לא לובש את הציץ, ואפי"ה מקריבים גם בטומאה. ואומרת הגמ' שהמאן דאמר שהציץ מרצה

גמ' שמא שכחת או שמא לא למדת: לא כן תני [ויקרא כא] וְהִפְחִין הַגָּדוֹל מֵאֲחִיו אֲשֶׁר יוֹצֵק עַל רֹאשׁוֹ שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה שֶׁתִּהְיֶה גְדוּלְתוֹ מֵאֲחִיו, רַבִּי אֹמֵר בְּנוֹי בִּכְחָ בְּעוֹשֶׁר 'בַּחֲכָמָה' וּבִמְרָאָה? א"ר יוסי בר' בון כאן בראשון וכאן בשני.

מעמידין אותו בשער מזרח וכו': איכן היו מעמידין אותו מבפנים או מבחוץ? אין תימר מבחוץ, כ"י דתנינן תמן חמש טבילות היה שם באותו היום, אחת שלא היה אדם נכנס לעזרה לעבודה אפי' טהור עד שיהא טובל וארבעה מחמת יוה"כ, אין תימר מבפנים, כוללן מחמת יום הכפורים.

מעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים: למה לא אמר שעיר? א"ר בא קרטיגנא אשכח תני ושעיר.

ואומרת הגמ' שאין תימר שאם תאמר שהעמידו אותו מבחוץ, א"כ זה מובן שלא מוזכר שהטבילו אותו לפני שהעבירו לפניו את הבהמות האלו (העמידו אותו בשער המזרח 'בשחרית' עוד לפני תחילת העבודה), וזה כ"י דתנינן תמן לקמן, שחמש טבילות היה שם באותו היום, וטבילה אחת זה מחמת שלא היה אדם נכנס לעזרה לעבודה (לאו דוקא, אלא אפי' שלא לצורך עבודה) אפי' טהור עד שיהא טובל, וארבעה מחמת יוה"כ, אבל אין תימר שהעמידו אותו מבפנים, ואפי"ה לא הטבילו אותו לפני הכניסה לעזרה, א"כ כוללן כל הטבילות הם מחמת יום הכפורים, שהרי כאן שנינו שהכ"ג נכנס לעזרה לפני שטבל.

מעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים: שואלת הגמ' ולמה לא אמר שמעבירים לפניו גם שעיר? א"ר בא קרטיגנא שבאמת העבירו לפניו גם שעיר, ואשכח תני וכן נמצאה ברייתא ששנינו שם ושעיר.

גמ' שמא שכחת או שמא לא למדת: שואלת הגמ' איך יתכן שהכ"ג לא למד, וכי לא כן תני שהיות וכתוב וְהִפְחִין הַגָּדוֹל מֵאֲחִיו אֲשֶׁר יוֹצֵק עַל רֹאשׁוֹ שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה, מכאן שתהא גדולתו עשירותו מאחיו, דהיינו שהכהנים צריכים לתת לכ"ג ממון רב, כדי שיהיה עשיר, רבי אומר שהכ"ג צריך להיות גדול משאר הכהנים בנוי בכח בעושר 'בַּחֲכָמָה' וּבִמְרָאָה, וא"כ איך יתכן שהכ"ג לא למד? מתרצת הגמ' א"ר יוסי בר' בון שודאי שהכ"ג צריך להיות גדול משאר הכהנים בחכמה, וכאן במקדש ראשון שהעמידו כ"ג כדין, ואז ודאי שהוא היה חכם יותר משאר הכהנים, אבל וכאן משנתינו מדברת בבית שני שהיו קונים את הכהונה גדולה, ולכך יתכן שהכ"ג לא למד.

מעמידין אותו בשער מזרח וכו': שואלת הגמ' איכן היו מעמידין אותו האם מבפנים היינו בתוך העזרה, או מבחוץ?

הלכה ד

מתני' כל שבעת ימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה, ערב יום הכיפורים עם חשיכה לא היו מניחין אותו לוכל הרבה, שהמאכל מביא את השינה.

גמ' ערב יום הכיפורים עם חשיכה וכו': תני לא היו מניחין אותו לוכל לא חלב ולא בצים ולא גבינה, ולא בשר שמן ולא יין ישן ולא קונדיטון, ולא גריסין של פול, ולא עדשים, שמואל אמר ולא אתרוג ולא כל דבר שהוא מרגיל לזיבה, אף על פי כן היו קורין עליו את הפסוק הזה [תהילים קכז] **לֹא יִבְנֶה בֵּית וְגו'**. ולא מן הניסים שהיו נעשין בבית המקדש הן? א"ר אבין על שם לא תִּנְסוּ, א"ר יוסי בר' בון כאן בראשון וכאן בשני.

שהוא מרגיל לזיבה מרבה את הזרע, ואף על פי כן (שעשו כל כך הרבה השתדלויות שהוא לא יראה קרי). היו קורין עליו ואומרים לפניו את הפסוק הזה אם ה' לא יִבְנֶה בֵּית שְׁוֹא עֲמֻלוֹ בִּוְנוֹ בּוֹ, אם ה' לא יִשְׁמֵר עֵיר שְׁוֹא שְׁקֵד שׁוֹמֵר דְּהֵינּוּ שְׁעָדִיין צָרִיךְ סִיעֵתָא דְשִׁמְיָא שְׁלָא תִיטְמָא. שואלת הגמ' מדוע עשו כל כך הרבה השתדלויות שלא יראה קרי, וכי זה לא מן העשרה ניסים שהיו נעשין בבית המקדש הן, ששנינו במסכת אבות "ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכיפורים"? מתרצת הגמ' א"ר אבין שאסור לסמוך על זה, על שם שכתוב לא תִּנְסוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם. אבל א"ר יוסי בר' בון שהניסים האמורים במסכת אבות לא היו בבית שני, וכאן במקדש ראשון שהכ"ג לא ראה קרי, וכאן בבית שני, שיש חשש שמא הכ"ג יראה קרי.

הלכה ד

מתני' כל שבעת ימים שלפני יוה"כ לא היו מונעין ממנו מהכ"ג מאכל ומשתה, הוא יכול לאכול מה שרוצה ולשתות מה שרוצה, אבל בערב יום הכיפורים עם (לפני) חשיכה, לא היו מניחין אותו לוכל הרבה, מפני שהמאכל מביא את השינה, וחוששים שמא יראה קרי בשנתו.

גמ' ערב יום הכיפורים עם חשיכה וכו': תני שלא היו מניחין אותו בערב יוה"כ לוכל (לאכול) לא חלב ולא בצים ולא גבינה ולא בשר שמן ולא יין ישן ולא קונדיטון (יין שמעורב בו דבש ופלפלים), ולא גריסין של פול, ולא עדשים, מפני שכל הדברים האלו מרבים את הזרע, וחוששים שיראה מחמת זה קרי, ושמואל מוסיף ואמר ולא אתרוג ולא כל דבר

הלכה ה

מתני' מסרוהו זקני ב"ד לזקני כהונה - הוליכוהו לעליית בית אבטינס, השביעוהו ונפטרו והלכו להם, אמרו לו אישי כהן גדול, אנו שלוחי ב"ד ואת שלוחינו ושלוחי ב"ד, משביעין אנו עליך במי ששיכן את שמו בבית הזה - שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך, והוא פורש ובוכה, והן פורשין ובוכין. **גמ'** הוליכוהו לעליית בית אבטינס: על גבי שער המים היתה, וסמוך ללישכתו היתה.

הוא פורש ובוכה: שנחשד. והן פורשין ובוכין: שצרכו לכך. ולמה משביעין אותו? מפני הבייתוסין שהיו אומרים יקטיר מבחוח ויכניס מבפנים. מעשה באחד שהקטיר מבחוח והכניס מבפנים, וכשיצא אמר לאביו אע"פ שהייתם דורשין כל ימיכם - לא עשיתם, עד שעמד אותו האיש ועשה, אמר לו אף על פי שהיינו דורשין כל ימינו - אבל כרצון חכמים היינו עושין, תמיה אני אם יאריך

הלכה ה

מתני' אחר שהכ"ג הקריב את קרבן התמיד, מסרוהו זקני ב"ד לזקני כהונה והוליכוהו לעליית בית אבטינס ששם היו עושים את הקטורת (כדי ללמדו איך עושים את החפינה), והשביעוהו שלא יעשה בדרך הצדוקים, ונפטרו והלכו להם, ובשעה שהשביעוהו אמרו לו אישי אדונינו כהן גדול, אנו שלוחי ב"ד, ואתה שלוחינו ושלוחי ב"ד, משביעין אנו עליך במי ששיכן את שמו בבית הזה - שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך, והוא פורש ובוכה, והן פורשין ובוכין, הגמ' תבאר מדוע הם בוכים.

גמ' הוליכוהו לעליית בית אבטינס: ואומרת הגמ' שעליית בית אבטינס על גבי שער המים היתה, וסמוך ללישכתו ללשכת פלהדין היתה.

הוא פורש ובוכה: על שנחשד שהוא צדוקי, שהרי אם הוא לא נחשד לא היו משביעים אותו. והן פורשין ובוכין: על שצרכו לכך, ואוי לו לדור שהכ"ג חשוד. ואומרת הגמ' ולמה משביעין אותו? מפני הבייתוסין (הם היו כמו הצדוקים) שהיו אומרים יקטיר יניח את הקטורת על גבי הגחלים מבחוח לקודש הקדשים, ויכניס מבפנים כשזה כבר מעלה עשן, ומעשה באחד שהיה מהבייתוסים שהקטיר מבחוח והכניס מבפנים, וכשיצא אמר לאביו, אע"פ שהייתם דורשין כל ימיכם שצריך להקטיר מבחוח, אפי"ה לא עשיתם מעשה, אלא גם הבייתוסים היו עושים בדברי החכמים, עד שעמד אותו האיש (אני) ועשה כשיטתנו, אמר לו אביו, אף על פי שהיינו דורשין כל ימינו שצריך להקטיר מבחוח, אבל כרצון חכמים היינו עושין, ותמיה אני אם יאריך

אותו האיש ימים בעולם, אמרו לא באו ימים קלין עד שמת, וי"א יצא חוטמו מזונק תולעים, וכמין פרסת עגל עלת בתוך מצחו. אית דבעי מימר היא דפרה היא דסוכה היא דיום הכפורים, ר' סימון לא אמר כן, אלא אי דפרה ודסוכה חד ודכפורים חד, או דפרה ודכפורים חד ודסוכה חד. מאן דאמר לא באו ימים קלים עד שמת - תלתייהו עבד, מאן דאמר יצא חוטמו מזונק תולעים וכמין פרסת עגל יצאת מתוך מצחו - כמאן דאמר אי דפרה ודסוכה חד ודכפורים חד, או דפרה ודכפורים חד ודסוכה חד. צווחה עליהן העזרה צאו מיכן בני ע"י טימאתם בית אלהינו. בו ביום

שהצדוקי לא מת מיד ביוה"כ, אלא לא באו ימים קלים עד שמת, א"כ יתכן שתלתייהו עבד שאותו ליצן עשה את שלשת המעשים האלו, דהיינו שבתחילה הוא שרף את הפרה, ואח"כ היה יוה"כ, ובסוכות כשהוא ניסך על גבי רגליו, רגמוהו כל העם באתרוגיהן ומת. אבל לפי המאן דאמר שכאשר הצדוקי יצא מקודש הקדשים, חוטמו היה מזונק תולעים, וכמין פרסת עגל יצאת מתוך מצחו, ומת מיד ביום הכיפורים, א"כ הוא לא היה יכול לעשות את כל שלשת המעשים, אלא או כמאן דאמר (או שתאמר) אי דפרה ודסוכה נעשו ע"י צדוקי אחד, דהיינו שהוא שרף את הפרה לפני סוכות, ובסוכות הוא נהרג ע"י רגימת האתרוגים, ודכפורים נעשה ע"י צדוקי אחד, או דפרה ודכפורים נעשו ע"י צדוקי אחד, ודסוכה ע"י צדוקי אחד. והיות שהבאנו את מעשה הצדוקי, לכך מביאה הגמ' שהיו עוד שעשו בבית המקדש שלא כהוגן, וצווחה עליהן העזרה על בני ע"י הכהן שביזו את הקדשים, ואמרה צאו מיכן בני ע"י היות וטימאתם את בית אלהינו. ואומרת הגמ' שבו ביום שרגמו את הצדוקי שניסך את המים על גבי רגליו,

אותו האיש (אתה) ימים בעולם, ואמרו שבאמת לא באו ימים קלין (מעטים) עד שמת, וי"א שכבר ביוה"כ הוא מת, שכאשר הוא יצא, חוטמו היה מזונק (מוציא בכח) תולעים, וכמין פרסת עגל עלתה (היה) בתוך מצחו, מחמת המלאך שבעט בו, ונאמר עליהם "וכף רגליהם ככף רגל עגל". ואומרת הגמ' שאית דבעי מימר שיש שאומרים שהיא דפרה היא דסוכה היא דיום הכפורים, דהיינו מצינו בג' מקומות שהכהנים הצדוקים עשו כשיטתם, כאן ביוה"כ, ובסוכה שהוא ניסך את המים על גבי רגליו, ולא על המזבח, ובפרה אדומה, שהוא שרף את הפרה כשהוא טהור, ולא כשהוא טבול יום; וא"כ יש אומרים שכל המעשים האלו נעשו ע"י ליצן אחד, שהרי באופן רגיל הצדוקים לא היו עושים כשיטתם, אבל ר' סימון לא אמר כן שכל המעשים האלו נעשו ע"י כהן אחד, אלא זה נעשה לפחות ע"י שני כהנים; ואומר ר' סימון אלא אי דפרה ודסוכה נעשו ע"י צדוקי אחד, ודכפורים ע"י צדוקי אחד, או דפרה ודכפורים נעשו ע"י צדוקי אחד, ודסוכה ע"י צדוקי אחד, ומבארת הגמ' את המחלוקת, שלפי המאן דאמר

מסכת פרק א [ה"ה - דף ז] יומא לג

נפגמה קרן המזבח - ונתנו עליו גוש של מלח שלא יהא נראה כפגום, שכל מזבח שאין לו קרן וסובב ויסוד פסול הוא. בעון קומי ר' אבהו והא כתיב [ויקרא טז] וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֶהָל מוֹעֵד בָּבֹאוּ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ, אפי' אותן שכתב בהן [יחזקאל א] וְדַמּוֹת פְּנֵיהֶם פָּנֵי אָדָם לֹא יִהְיוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד? אמר לון בשעה שהוא נכנס כדרכו.

כתיב [ויקרא טז] וְהָבִיִּא מִבֵּית לְפָרֶכֶת וְנָתַן אֶת הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' - שלא יתקן מבחוץ ויכניס מבפנים, שהרי הצדוקין אומרים יתקן מבחוץ ויכניס - אם לפני בשר ודם עושין כן, קל וחומר לפני המקום, ואומר פי בַּעֲנָן אֶרְאֶה עַל הַפִּפְרֹת, אמרו להן חכמים והלא כבר נאמר וְנָתַן אֶת הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' - אינו נותן אלא מבפנים, אם כן למה נאמר פי בַּעֲנָן אֶרְאֶה עַל הַפִּפְרֹת? מלמד שהוא נותן בה מעלה עשן. ומניין שהוא נותן בה מעלה עשן,

הקטורת מבחוץ ויכניס מבפנים, שהרי אומנם הצדוקין אומרים שיתקן מבחוץ ויכניס, כיון שאם לפני בשר ודם עושין כן, כשמביאים את המזוגמר, הרגילות הוא שמניחים את הבשמים על הגחלים מחוץ לחדר, ומכניסים אותו רק לאחר שהוא כבר מעלה עשן, ומפיץ ריח טוב, וא"כ קל וחומר שלפני המקום צריך לעשות כך, ולא להניח את הקטורת בקודש הקדשים, ואומרים הצדוקים שגם הפסוק אומר כך, שהרי כתוב **פי בַּעֲנָן אֶרְאֶה עַל הַפִּפְרֹת**, שמשמע שהקב"ה יראה בענן הקטורת, אמרו להן חכמים איך אתם אומרים כך, והלא כבר נאמר וְנָתַן אֶת הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה', וא"כ מוכח שאינו נותן את הקטורת על גבי הגחלים אלא מבפנים, ואם כן למה נאמר **פי בַּעֲנָן אֶרְאֶה עַל הַפִּפְרֹת**? אלא זה מלמד שהוא נותן בה בקטורת עשב שהוא מעלה את העשן כלפי מעלה, שעשן הקטורת לא יתפור מיד, ואומרת הגמ' ומניין שהוא נותן בה מעלה עשן, שלכך יכולים לפרש שכוונת

נפגמה קרן המזבח מחמת האתרוגים והאבנים שזרקו עליו, ונתנו עליו על המזבח גוש של מלח, שלא יהא נראה כפגום, אבל המזבח נפסל (עד שיתקנוהו). כיון שכל מזבח שאין לו קרן וסובב ויסוד פסול הוא. שואלת הגמ' בעון קומי ר' אבהו איך המלאך היה בקודש הקדשים לבעוט בצדוקי הזה, והא כתיב וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֶהָל מוֹעֵד בָּבֹאוּ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ, ומכאן שאפי' אותן המלאכים שכתב בהן וְדַמּוֹת פְּנֵיהֶם פָּנֵי אָדָם לֹא יִהְיוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד? מתרצת הגמ' אמר לון שזה דוקא בשעה שהוא הכהן נכנס כדרכו כדינו, אבל היות ואותו צדוקי לא עשה כדין, לכך אין איסור להיות באוהל מועד.

ומבאר הגמ' מזהיב יודעים שצריך להניח את הקטורת על גבי הגחלים בקודש הקדשים ולא מבחוץ; כיון שכתוב וְהָבִיִּא מִבֵּית לְפָרֶכֶת וְנָתַן אֶת הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה', ומכאן שצריך להניח את הקטורת דוקא לפני ה' היינו בקודש הקדשים, ושלא יתקן ויניח את

תלמוד לומר וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות, הא אם לא נתן בה מעלה עשן, או שחיסר אחת מסממניה חייב מיתה. אמר ר' אלעזר בר' שמעון ולא ימות הרי זה עונש, כי בענן אראה על הכפרת הרי זה אזהרה, יכול עונש ואזהרה נאמרו קודם למיתת בני אהרן? תלמוד לומר אחרי מות שני בני אהרן, אי אחרי מות שני בני אהרן - יכול שניהם נאמרו אחר מיתת שני בני אהרן? תלמוד לומר כי בענן אראה על הכפרת, הא כיצד - אזהרה נאמרה קודם מיתת שני בני אהרן, ועונש נאמר לאחר מיתת שני בני אהרן. א"ר זעירא כי בענן נראתי אין כתיב כאן - אלא אראה, מיכן שאין הקדוש ברוך הוא עונש אלא א"כ הזהיר.

מעלה עשן, ואומר ר' אלעזר יכול אולי העונש ואזהרה נאמרו קודם למיתת בני אהרן? תלמוד לומר לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן, ואומר ר"א בר"ש אי אחרי מות שני בני אהרן א"כ יכול שניהם בין האזהרה ובין העונש נאמרו רק אחר מיתת שני בני אהרן? לכך תלמוד לומר כי בענן אראה על הכפרת, שמשמע שהקב"ה עתיד להראות, וא"כ אומרת הגמ' הא כיצד באיזה אופן נאמרו העונש והאיסור? האזהרה נאמרה קודם מיתת שני בני אהרן, והעונש נאמר לאחר מיתת שני בני אהרן, ומבארת הגמ' איך מובן מהפסוק שזה נאמר לאחר מיתת בני אהרן? א"ר זעירא שהרי כי בענן 'נראתי' אין כתיב כאן, אלא אראה שמשמע לעתיד. ומיכן שאין הקדוש ברוך הוא עונש אלא א"כ הזהיר כבר.

הפסוק "כי בענן אראה על הכפרת" שהוא צריך לתת בקטורת מעלה עשן? תלמוד לומר וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות, שמשמע שענן הקטורת יכסה רק את הכפורת שנמצא על הארון, ולא שהבית יתמלא עשן, וזה יהיה ע"י שהוא מניח בקטורת מעלה עשן, הא מכאן אתה לומד שאם לא נתן בה מעלה עשן, שאז ענן הקטורת לא מכסה את הכפורת, או שחיסר אחת מסממניה של הקטורת שהרי כתוב 'הקטרת' שמשמע קטורת שלימה, חייב מיתה בידי שמים, שהרי דוקא אם הוא יעשה כדין אז 'ולא ימות' אבל אם הוא לא יעשה כדין הוא ימות. אמר ר' אלעזר בר' שמעון שכאשר כתוב בפסוק 'ולא ימות' הרי זה בא ללמד שיש עונש למי שלא נתן מעלה עשן, וכאשר כתוב 'ואל יבא' כי בענן אראה על הכפרת, הרי זה אזהרה למי שלא נתן

הלכה ו

מתני' אם היה חכם - דורש, ואם לאו - תלמידי חכמים דורשין לפניו, אם רגיל לקרות - קורא, ואם לאו קורין לפניו, ובמה קורין לפניו? באיוב ובעזרא ובדברי הימים, זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל. **גמ'** ובמה קורין לפניו וכו': תני במשלי ובתילים, מפני שטעמן מפיג את השינה. **זכריה בן קבוטל:** כהנא שאל לרב, מה ניתני קבוטר קבוטל? והוה קאים מצלי, וחוי ליה באצבעתיה צפר - קבוטר.

הלכה ז

מתני' ביקש להתנמנם, פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדה, ואומרים לו אישי כהן גדול עמוד והפג אחת על הרצפה, ומעסיקין אותו עד שמוגיע זמן השחיטה.

הלכה ו

מתני' בליל יוד"כ, אם הכ"ג היה חכם - דורש (כדי שלא יישן ויבוא לידי טומאה), ואם לאו - תלמידי חכמים דורשין לפניו, ואם הכ"ג רגיל לקרות מקרא - קורא, ואם לאו קורין לפניו, ובמה קורין לפניו? באיוב ובעזרא ובדברי הימים שכתוב שם דברים המושכים את הלב, זכריה בן קבוטל אומר שפעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל.

גמ' ובמה קורין לפניו וכו': תני שקוראים לפני הכ"ג במשלי ובתהילים, מפני שטעמן ניגון הטעמים שלהם מפיג את השינה.

זכריה בן קבוטל: אומרת הגמ' שר' כהנא שאל לרב, מה ניתני איך גורסים, האם קבוטר או קבוטל? וכשר' כהנא שאל את

זה את רב, רב הוה קאים מצלי התפלל (ר' כהנא לא שם לב לזה), ולכך רב לא היה יכול לענות לו בפה, וחוי ליה באצבעתיה ולכך רב הראה לר' כהנא את המילה 'צפר' שיש בזה את האות רי"ש, והבין מזה ר' כהנא שצריך לגרוס 'קבוטר' עם רי"ש.

הלכה ז

מתני' אם הכ"ג ביקש להתנמנם, אז הפרחי כהונה הכהנים הצעירים שמתחיל לפרוח להם הזקן, היו מכין לפניו באצבע צרדה באצבע הנקראת 'אמה', ואומרים לו אישי כהן גדול עמוד והפג את השינה, ע"י שתעמוד שעה אחת על הרצפה כיון שהיא קריה. ומעסיקין אותו - עד שמוגיע זמן השחיטה של התמיד.

גמ' מכין לפניו באצבע צרדה: רב חונא אמר באצבע צרדה - בפה, ור' יוחנן אמר באצבע צרדה - ביד. מתניתא פליגא על ר' יוחנן, בפה, לא בנבל ולא בכינור? פתר לה נעימה הנאמרת באצבע צרדה - אומרה בפה, לא בנבל ולא בכנור.

הלכה ח

מתני' בכל יום תורמין את המזבח מקרות הגבר או בסמוך לו לפניו או מלאחריו, וביום הכיפורים מחצות, וברגלים מאשמורה הראשונה. לא היתה קרות הגבר מגעת עד שהיתה עזרה מליאה מישראל.

גמ' וביום הכיפורים מחצות וכו': אמר ר' מנא לא מסתברא דלא יום הכפורים מאשמורה הראשונה וברגלים מחצות? שלא יבואו לידי צמאון.

מהמזבח ומניחים אותו בצד המזבח, מקרות הגבר מהזמן שהאחראי בבית המקדש היה מכריז "עמדו כהנים לעבודתכם וליום לדוכנכם וישראל למעמדם" וי"א שהיינו מזמן שהתרנגול קורא, או בסמוך לו לזמן הזה לפניו או מלאחריו, וביום הכיפורים מחצות, וברגלים מאשמורה הראשונה. ואומרת המשנה שלא היתה קרות הגבר מגעת ביוה"כ עד שהיתה עזרה מליאה מישראל שבאו להיות שם בשעת העבודה.

גמ' וביום הכיפורים מחצות וכו': שואלת הגמ' אמר ר' מנא שלכאו' לא מסתברא דא (לא מסתבר דברי המשנה) אלא יותר מסתבר שביום הכפורים יתרמו את הדשן כבר מאשמורה הראשונה משום חולשת התענית, וברגלים יתרמו מחצות שלא להטריח את הכהנים לבוא מוקדם לבית המקדש? מתרצת הגמ' שביוה"כ תורמים רק מחצות, כדי שלא יבואו לידי צמאון, שהרי החוש מוכיח שבתחילת ליל התענית צמאים יותר מאשר בהמשך הלילה, מחמת האכילה של ערב יוה"כ, וברגלים תורמים כבר

גמ' מכין לפניו באצבע צרדה: אומרת הגמ' שרב חונא אמר שהיו משמיעים את הקול באצבע צרדה בפה, וכמו שמצינו שהוגרס בן לוי היה מכניס את אגודלו לפה, ומשמיע קול ניגון גבוה מאוד (או כדרך השורקים שמכניסים את האצבע לפה להשמיע קול גדול). ור' יוחנן אמר באצבע צרדה ביד שהיו מכים את האצבע על כף היד. שואלת הגמ' שלכאו' מתניתא פליגא על ר' יוחנן, שהרי שנינו בברייתא שהיו מנגנים לפני הכ"ג בפה, ולא בנבל ולא בכינור, וא"כ לכאו' כוונת הברייתא שהכניסו את האצבע לפה, ודלא כר' יוחנן? מתרצת הגמ' שר' יוחנן פתר לה מסביר את כוונת הברייתא ששרו נעימה הנאמרת שמנגנים אותה באצבע צרדה ע"י שמכים את האצבע על כף היד, ואת הניגון הוא היה אומרה בפה, ולא בנבל ולא בכנור, כיון שאסור לנגן סתם ביוה"כ.

הלכה ח

מתני' בכל יום היו תורמין את המזבח היו מורידים כזית של אפר או יותר

מסכת פרק א [ה"ח - דף ח] יומא לו

א"ר יוחנן תרומת הדשן תחילת עבודה של מחר היא - וצריך לקדש ידיו ורגליו
מן הכיור המשוקע במים.

הדרן עלך פרק שבעת ימים

לקדש ידיו ורגליו מן הכיור המשוקע
במים, דהיינו היו מורידים את הכיור
למעין כל ערב, כדי שמימיו לא יפסלו
בלינה.

הדרן עלך בלי נדר פרק שבעת ימים

מהאשמורה הראשונה, כיון שהאפר היה
מרובה, והיו צריכים להעלות ולסדר את כולו
בתפוח (ערימת האפר שעל גבי המזבח).

א"ר יוחנן שתרומת הדשן זה תחילת
עבודה של מחר היא, ולכך צריך

פרק ב

הלכה א

מתני' בראשונה כל מי שהוא רוצה לתרום את המזבח - תורם, בזמן שהן מרובין - רצין ועולין בכבש, וכל הקודם את חברו לתוך ארבע אמות זכה, ואם היו שנים שוים, הממונה אומר להן הצביעו, ומה הן מוציאים - אחת או שתיים, ואין מוציאים אגודל במקדש. מעשה שהיו שנים שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חברו ונשברה רגלו, וכשראו בית דין שהן באין לידי סכנה, התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים. ארבע פייסות היו שם - וזה הפיים הראשון.

גמ' בראשונה כל מי שהוא רוצה לתרום וכו': רבי מנא בעי ולמה לא קבעו פיים לתרומת הדשן - איתא חמי שחיטה כשירה בזר ואת אמר יש לה פיים, תרומת הדשן אסורה בזר ואת אמר אין לה פיים? חזר רבי מנא ואמר

ואין מוציאים אגודל במקדש הגמ' תבאר מדוע. ומעשה שהיו שני כהנים שהיו שוין ורצין ועולין בכבש, ודחף אחד מהן את חברו ונשברה רגלו, וכשראו בית דין שהן באין לידי סכנה ע"י התחרות הזאת, לכך התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים, וארבע פייסות היו שם, וזה הפיים הראשון.

גמ' בראשונה כל מי שהוא רוצה לתרום וכו': שואלת הגמ' רבי מנא בעי שאל ולמה לא קבעו פיים לתרומת הדשן כבר בראשונה? והרי איתא חמי בא ותתבונן בדבר, והרי השחיטה של התמיד שהיא לא כל כך חשובה, שהרי היא כשירה בזר, ואפי"ה את אמר שיש לה פיים, ולענין תרומת הדשן שהיא חמורה יותר שאסורה להעשות בזר, ואת אמר שאין לה פיים? מתרצת הגמ' חזר רבי מנא ואמר

מתני' בראשונה בהתחלה כל מי (כהן) שהוא רוצה לתרום את המזבח (לעשות תרומת הדשן) תורם שלא על פי גורל, ובזמן שהן היו מרובין, א"כ עשו תחרות, והם היו רצין ועולין בכבש, וכל כהן הקודם את חברו לתוך ארבע אמות העליונות של הכבש זכה בעשיית תרומת הדשן, ואם היו שני כהנים שוים, אז הממונה היה אומר להן לכל הכהנים שהיו שם לעמוד לגורל, והצביעו כדי לעשות את הגורל (הגורל היה נעשה ע"י שהממונה היה אומר את המספר המנצח, והמספר הזה היה גבוה ממניין הכהנים שהיו שם, והיו מורידים לכהן אחד את המגבעת לרגע אחד, וממנו מתחילים למנות את הכהנים, וכשהגיעו למספר שהממונה אמר, אותו כהן זכה בגורל), ומה הן ואיזה אצבעות היו מוציאים? אצבע אחת או שתיים, אבל

שחיטה אינה כשירה אלא ביום, אבל תרומת הדשן כשירה כל הלילה, אם אומר את יפס - אף הוא אינו משכים על הספק. מאי חמית מימר כן, [ויקרא ו] פל הלילה וְהָרִים מִיָּכֵן לַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן שהיא כשירה כל הלילה.

זר שתרם, רבי יוחנן אמר חייב, ר"ש בן לקיש אמר פטור, מה טעמא דר"ש בן לקיש? [במדבר יח] עֲבַדְתָּ מִתְּנָה, יצא זה שהוא בהרמה. מה טעמא דר' יוחנן? לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ. רבי יוסי בר' בון בשם רב ארבע עבודות שהכהן מתחייב עליהן מבחוץ - זר מתחייב עליהן מבפנים, ואי זו זו הקטרה וזריקה וניסוך המים והיין - ואתיא כר"ש בן לקיש, לוי אמר אפילו לתרומת הדשן - ואתיא כרבי יוחנן. חתה גחלים תפלוגתא דרבי יוחנן ודר"ש בן לקיש, הוציא שאר הדשן תפלוגתא דר' יוחנן

שיש חיוב מיתה לזר רק כשנותן איזה דבר לגבי המזבח, אבל יצא זה (תרומת הדשן) שהוא בהרמה. ואמרת הגמ' ומה טעמא דר' יוחנן? כיון שכתוב וְאֵתָהּ וּבְנֶיהָ אֶתָּה תִּשְׁמְרוּ אֶת פְּהִנְתְּכֶם 'לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ' וְהָזָר הִקְרֵב יוֹמָתָהּ, ומכאן שיש חיוב לזר בכל דבר שעושה במזבח. רבי יוסי בר' בון בשם רב אומר שעל ארבע עבודות שהכהן (לאו דווקא כהן, אלא כל מי שמעלה קדשים בחוץ) מתחייב עליהן מבחוץ, הזר מתחייב עליהן מבפנים, ואי זו ועל מה מתחייבים בחוץ? זו הקטרה וזריקה וניסוך המים (בסוכות) והיין, ודברי רב אתיא הולכים כשיטת ר"ש בן לקיש שרק על 'עבודת מתנה' הזר מתחייב, אבל לוי אמר שזר מתחייב אפילו על תרומת הדשן, ודברי לוי אתיא הולכים כשיטת רבי יוחנן. ואמרת הגמ' שאם זר חתה בגחלים לתרומת הדשן, זה תלוי בפלוגתא (במחלוקת) דרבי יוחנן ודר"ש בן לקיש כדלעיל, וכן אם הזר הוציא את שאר הדשן אל מחוץ לעיר, זה ג"כ תפלוגתא דר' יוחנן

שזה לא ק', כיון ששחיטה אינה כשירה אלא ביום, והכהנים בין כה הגיעו כבר לעבודת התמיד, לכך הם גם יהיו בפיס על שחיטת התמיד, אבל היות ותרומת הדשן כשירה כל הלילה, ואם אומר את שיהיה על זה פיס, א"כ אף הוא הכהן אינו משכים על (מחמת) הספק, לכך בתחילה לא תיקנו פיס על התרומת הדשן. ואמרת הגמ' ומאי חמית מימר כן ומהיכן אתה יודע לומר שתרומת הדשן כשרה כל הלילה? שנאמר הוא העלה על מוקדה על המזבח פל הלילה וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בְד וְהָרִים אֶת הַדֶּשֶׁן, מיכן לתרומת הדשן שהיא כשירה כל הלילה, כיון שמשמע שהכהן ירים את הדשן עוד מבעוד ליל.

זר שתרם את תרומת הדשן; רבי יוחנן אמר שהוא חייב על זה מיתה בידי שמים, אבל ר"ש בן לקיש אמר שהוא פטור ממיתה בידי שמים, ואמרת הגמ' מה טעמא דר"ש בן לקיש? כיון שכתוב וְאֵתָהּ וּבְנֶיהָ אֶתָּה תִּשְׁמְרוּ אֶת פְּהִנְתְּכֶם וְעַבַּדְתֶּם 'עֲבַדְתָּ מִתְּנָה' וְהָזָר הִקְרֵב יוֹמָתָהּ, ומכאן

מסכת פרק ב [ה"א - דף ח] יומא

ודר"ש בן לקיש, אתיא כמאן דאמר אחרים פחותים מהן, ברם כמאן דאמר אחרים לרבות בעלי מומין, הוא זר - הוא בעל מום. הכל מודין בזר שסידר מערכה של עצים שהוא חייב, אמר ר' זעירא ובלבד שני גזירי עצים, שהכתוב מזהיר עליהן לעבודת כהונה, [ויקרא א] ונתנו בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים.

תני אמר ר' יהודה מנין להצתת האליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת - תלמוד לומר ונתנו בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ, אמר ר"ש וכי עלת על לב שהזר קרב על גבי המזבח?! אם כן למה נאמר ונתנו בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ? לימד על הצתת האש שלא תהא אלא בראשו של מזבח, התיבון והא כתיב [ויקרא ו] וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תֻּקְדָּה בּוֹ לֹא תִכָּבֶה, מיכן להצתת האש שלא

אלא רק כדי שיהיה אש על גבי המזבח, משא"כ בשני גזירי עצים, שהם בעצמם מתנה למזבח ללא מטרה אחרת).

תני אמר ר' יהודה מנין להצתת האליתא (הדלקת הקיסמים שידליקו את המערכה) שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת (בבגדי כהונה)? תלמוד לומר ונתנו בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ, והרי בכל מקום שנאמר "בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן" היינו כהנים כשרים ובבגדי כהונה, אמר ר"ש שעל זה לא צריך פסוק, שהרי וכי עלת על לב לומר שהזר קרב על גבי המזבח? והרי נאמר "אך אֵל כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ", ואם כן למה נאמר ונתנו בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ? אלא הפסוק לימד על הצתת האש שלא תהא אלא בראשו של מזבח (שהרי כתוב ונתנו אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ) ולא שידליקו את האש למטה ויזרקו אותו למזבח. שואלת הגמ' התיבון (השיבו על דברי הברייתא הקודמת) והא כתיב וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תֻּקְדָּה בּוֹ לֹא תִכָּבֶה, ומיכן להצתת האש שלא

ודר"ש בן לקיש, ואתיא וזה דוקא כמאן דאמר שכאשר כתוב ופָּשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים (והוציא אֶת הַדֶּשֶׁן אֶל מִחוּץ לַמִּחֲנֶה אֶל מְקוֹם טְהוֹר), היינו פחותים מהן, אבל צריך ללבוש בגדי כהונה כשמוציאים את הדשן, וא"כ לשיטת ר' יוחנן זר חייב על הוצאת הדשן למחוץ לעיר, ברם אבל כמאן דאמר שכאשר כתוב וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים, זה בא לרבות שכהנים אחרים היינו בעלי מומין יכולים להוציא את הדשן, א"כ לא שייך לחייב זר על הוצאת הדשן למחוץ לעיר, כיון שהוא זר - הוא בעל מום, וזר לא יותר גרוע מבעל מום, שהתורה הכשירה אותו להוצאת הדשן. ואומרת הגמ' שהכל מודין בזר שסידר את המערכה של עצים על גבי המזבח, שהוא חייב, אמר ר' זעירא ובלבד שהוא סידר את השני גזירי עצים, שהכתוב מזהיר עליהן לעבודת כהונה שהרי כתוב ונתנו בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים, אבל אם זר הביא למזבח שאר עצים, הוא פטור על זה (כיון שאת שאר העצים לא מביאים למזבח כנתינה למזבח,

תהא אלא בראשו של מזבח דברי ר' יהודה, מחלפה שיטתיה דרבי יהודה, תמן הוא צריכה כהן כשר, וכא הוא אינה צריכה כהן כשר? אמר ר' תנחום בר יודן מה אַת שמע מינה נאמר בראש המזבח - וזר.

תרם והפריחתו הרוח, תפלוגתא דר' יוחנן ודר' חנינה, דאמר ר' חנינה קומץ שנתנו על גבי האִישִׁים והפריחתו הרוח, בפריחה האחרונה נתכפרו הבעלים ויצאו השיריים ידי מעילה. ר' יוחנן אמר משיאחוז האור ברובו, מה ברובו - ברובו של קומץ או ברוב כל פרידה ופרידה איתאמרת? אתא ר' חזקיה ר' יונה ר' בא ר' חייה בשם ר' יוחנן ברוב כל פרידה ופרידה איתאמרת.

אכלה אותו, אלא והפריחתו הרוח, א"כ אומר ר' חנינה שבפריחה האחרונה שכאשר כל הקומץ עף מהמזבח, נתכפרו הבעלים ויצאו השיריים מידי מעילה, והכהנים אוכלים את השיריים, אבל ר' יוחנן אמר שהבעלים לא התכפרו, היות והאש לא אכלה את הקומץ, ורק משיאחוז האור ברובו של הקומץ הבעלים מתכפרים, וא"כ גם לענין תרומת הדשן, לשיטת ר' יוחנן הכהן יצטרך לחזור ולתרום שוב, כיון שרק ע"י שמניחים את הדשן בצד המזבח יוצאים ידי חובה, אבל לשיטת ר' חנינה לא צריך לחזור ולתרום את הדשן (ולשיטת ר' חנינה זה טוב מה שהפסוק מפסיק באתנחתא לפני 'וְשָׂמוּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ', כיון שיש כאן שתי מצוות, אחת להרים את הדשן, והשני להניחו בצד המזבח). שואלת הגמ' לשיטת ר' יוחנן האומר שהבעלים מתכפרים רק כאשר האש שלטה ברוב הקומץ, מה הכוונה ברובו, האם ברובו של כל הקומץ, או ברוב של כל פרידה ופרידה איתאמרת (בדרך כלל המנחה לא נעשית לעיסה גמורה היות ואין בה מספיק שמן, ולכך היא נעשית כגושים גושים, ולכך יתכן שצריך שיאחוז האש ברוב כל גוש וגוש)?

תהא אלא בראשו של מזבח (שהרי כתוב וְהָאֵשׁ 'תֹּקֵד בו', דהיינו שצריכים להדליק את האש על המזבח עצמו) דברי ר' יהודה, וא"כ שואלת הגמ' שלכאן מחלפה שיטתיה דרבי יהודה, שהרי תמן בברייתא הקודמת הוא ר' יהודה צריכה פסוק שהדלקת האש תהיה ע"י כהן כשר, וכאן הוא ר' יהודה אינה צריכה פסוק שהדלקת האש תהיה ע"י כהן כשר, שהרי ר' יהודה מצריך שהדלקת האש תהיה בראש המזבח, וא"כ ממילא יודעים שזה יהיה ע"י כהן כשר, שהרי "וכי יעלה על דעתך שזר קרב על גבי המזבח"? מתרצת הגמ' אמר ר' תנחום בר יודן מה אַת שמע מינה מהיכן אתה מבין שההדלקה תעשה ע"י כהן כשר, אולי נאמר שאומנם צריך להדליק את האש דוקא בראש המזבח, אבל וזר ידליקו, לכך צריך פסוק שההדלקה תעשה ע"י כהן כשר.

אומרת הגמ' שאם הכהן תרם את תרומת הדשן, והפריחתו הרוח את הדשן לפני שהניחו בצד המזבח, זה תלוי בפלוגתא דר' יוחנן ודר' חנינה האם הוא יצא ידי חובתו, דאמר ר' חנינה קומץ של המנחה שנתנו על גבי האִישִׁים, אך האש לא

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] יומא

תרם חצייה, תפלוגתא דר' יוחנן ודר' יהושע בן לוי, דאמר ר' יוחנן קומין שקדש בכלי והקטירו אפי' שומשמין יצא, ר' יהושע בן לוי אמר מתניתא לא אמרה כן, אלא הקטיר קומצו פְּעָמִים כשירה. ר' חמא בר עוקבה בשם ר' יהושע בן לוי אין קמיצה פחות משני זיתים, ואין הקטרה פחותה מכזית, ר' יצחק בר' אלעזר שאל מעתה כהן שאין ידו מחזקת כשני זיתים פסול מן העבודה. תרם בשמאל, תפלוגתא דר' יוחנן ור' יהודה ברבי, דאמר ר' יוחנן קומין שקדש בכלי והקטירו בין ביד בין בכלי, בין בימין בין בשמאל כשר, יהודה ברבי אומר או כחטאת ביד או כאשם בכלי - ובלבד בימין. התיבון והא תני קיבל בימינו ונתן בשמאלו יחזיר לימינו, אם

בר' אלעזר שאל את החכמים האם הם מסכימים לדבריו, שמעתה שאמרנו שאין קומץ פחות משני כזיתים, א"כ כהן שאין ידו מחזקת כשני זיתים שהוא יהיה פסול מן העבודה של קמיצה. ואומרת הגמ' שאם הכהן תרם את תרומת הדשן ביד שמאל, זה תלוי בפלוגתא דר' יוחנן ור' יהודה ברבי (הגדול, היינו בנו של ר' חייא), דאמר ר' יוחנן קומין שקדש בכלי, והקטירו (ורקו לאש המערכה) בין ביד בין בכלי, בין בימין בין בשמאל זה כשר, אבל יהודה ברבי אומר שיכולים להקטיר את הקומץ או כנתינת דם החטאת שזה ביד (את דם החטאת נותנים באצבע ע"ג קרנות המזבח), או כזריקת דם האשם שזה בכלי, כיון שהתורה הקישה את המנחה לחטאת ולאשם, שהרי כתוב לענין המנחה "קִדְּשׁ קִדְּשִׁים הוּא כְּחַטָּאת וְכֹאֶשֶׁם", אבל ובלבד שיקטיר את המנחה בימין. שואלת הגמ' התיבון הקשו על דברי ר' יוחנן, והא תני שאם הוא קיבל את הדם בימינו ונתן בשמאלו - יחזיר לימינו, וא"כ הקשו על ר' יוחנן אם הוא נתן את הדם

מתרצת הגמ' שכאשר אתא ר' חזקיה ר' יונה ר' בא ר' חיה הם אמרו בשם ר' יוחנן שברוב כל פרידה ופרידה איתאמרת. ואומרת הגמ' שאם הכהן תרם חצייה חצי מהשיעור של תרומת הדשן שזה בכזית, זה תלוי בפלוגתא דר' יוחנן ודר' יהושע בן לוי האם הוא יצא ידי חובתו, דאמר ר' יוחנן קומין שקדש בכלי, והקטירו אפי' שומשמין היינו מעט מעט יצא, אבל ר' יהושע בן לוי אמר שמתניתא לא אמרה כן, אלא במשנה רק כתוב שאם הוא הקטיר את קומצו בפְּעָמִים כשירה אבל אם הוא יקטיר את הקומץ בכמה פְּעָמִים הוא לא יצא ידי חובתו, ואמר ר' חמא בר עוקבה בשם ר' יהושע בן לוי שהטעם הוא, כיון שאין קמיצה פחות משני זיתים, ואין הקטרה פחותה מכזית, ולכך יכולים להקטיר את הקומץ רק בפעמיים (שבכל פעם ופעם יש לזה שם של הקטרה), ולא יותר, וא"כ גם לענין תרומת הדשן, לשיטת ר' יוחנן הוא יכול לתרום את הדשן בפעמיים, ולשיטת ריב"ל לא יכולים, שהרי אין חשיבות בפחות מכזית. ואומרת הגמ' שר' יצחק

בשמאל הוא מחזיר למזבח, לא כל שכן לבוך? אמר ר' לא, אם שנייה אדם - ר' לעזר בר' שמעון שנייה, דתני רבי אלעזר בר' שמעון אומר אינה צריכה קידוש בוך, אתיא דר' לעזר בר' שמעון בשיטת ר"ש אביו, דתנינן תמן שלא בכלי שרת פסול, ור"ש מכשיר. מאי כדון, רבנן דאית לון כלי שרת צריכה לון לימין, ר"ש דלית ליה כלי שרת לא צריכה ליה לימין. אמר ר' מנא ותמיה אנא היך רבנן מדמין תרומת הדשן להקטרה, ולא דמיו אלא לקמיצה, שזו בהרמה וזו בהרמה.

[ויקרא ו] והרים - ואין והרים אלא בששייר, אֲשֶׁר תֹאכַל - אין אכילה אלא בכזית, היה בכולו כזית, ליטול מקצתו אין את יכול - שאין בו כזית, ליטול את

שרת, לא צריכה ליה הוא לא מצריך שההקטרה תעשה על ידי יד ימין. שואלת הגמ' אמר ר' מנא ותמיה אנא אני תמה היך רבנן בני הישיבה מדמין את תרומת הדשן להקטרה, והרי זה לא דמיו אלא לקמיצה, שהרי זו (הקמיצה) דינה בהרמה וכן זו (תרומת הדשן) דינה בהרמה, וא"כ כמו שהקמיצה לכו"ע צריכה להיעשות ביד ימין, כך תרומת הדשן צריכה להיעשות רק ביד ימין, וכן כמו שלא יכולים לקמוץ את המנחה בפעמיים, כך לא יכולים להרים את הדשן בפעמיים.

כתוב בפסוק והרים את הדשן, וא"כ אומרת הגמ' שאין משמעות של 'והרים' אלא בששייר, ומכאן שבתרומת הדשן לא יכולים לקחת את כל הדשן מעל המזבח, וכן כתוב אֲשֶׁר תֹאכַל הָאֵשׁ, והיות ואין אכילה אלא בכזית, מכאן שצריך להרים לתרומת הדשן לכל הפחות כזית. וא"כ אומרת הגמ' שאם היה בכולו (כל הדשן שהיה על גבי המזבח) רק כזית, א"כ ליטול מקצתו אין את יכול כיון שאין בו כזית, וליטול את

בשמאל המשנה אומרת שהוא מחזיר לימין, הגם שהוא רק מוליך את הדם למזבח, ושם הוא יתן את הדם ביד ימין, וא"כ לא כל שכן לעניין הבוך (הכלי) שבו נמצא הקומץ, שצריך להחזירו לימין, כדי לעשות את ההקטרה ביד ימין? הגמ' נשאת בקושיה, אלא שאמר ר' אילא שאם שנייה אדם אם תמצא מי ששונה שהקטרת הקומץ כשרה בשמאל, תדע שר' לעזר בר' שמעון שנייה, דתני רבי אלעזר בר' שמעון אומר שהקומץ אינה צריכה קידוש בוך, אלא לאחר שהבחן קמוץ את המנחה בידו, הוא יכול להעלותו לגבי המזבח ולהקטירו, כיון שאתיא דברי ר' לעזר בר' שמעון בשיטת ר"ש אביו, דתנינן תמן שאם הוא לא קידש את הקומץ בכלי שרת זה פסול, ור"ש מכשיר, ומבארת הגמ' מאי כדון מה עכשיו (מה יצא מדברינו), לשיטת רבנן דאית לון שהם מצריכים קידוש הקומץ בכלי שרת, א"כ צריכה לון הם מצריכים שההקטרה תעשה על ידי יד ימין, ולשיטת ר"ש דלית ליה שהוא לא מצריך קידוש קומץ בכלי

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] יומא

כולו אין את יכול - שאין כאן שיזור. והרים אשר תאכל האש, יכול עצים? תלמוד לומר העלה, אי 'עולה' יכול איברי עולה? תלמוד לומר אשר תאכל האש, הא כיצד חותה מן המאוכלות הפנימיות, ויורד.

מצוה להקדים אש לעצים, שנאמר [ויקרא א] וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ, קדם עצים לאש. סידר עד שלא תרם - משחיל ותורם, מפרק ותורם.

ר' יעקב בר אחא אמר - חילפיי שאל קומין שנתנו על גבי מערכת לילה מה הן? ר' ירמיה אמר - חילפיי שאל אימרין שנתנן על גבי מערכת לילה מה הן? ולא מתניתא היא - אין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטורת בלבד? מתניתא למצוה, מה צריכה ליה לעיכוב.

העצים לאש. ואומרת הגמ' שאם הכהן סידר את המערכה עד שלא תרם את תרומת הדשן, א"כ הוא משחיל מושך את הדשן מתחת למערכה ותורם, ואם הוא לא יכול למשוך דשן מתחת למערכה, אז הוא מפרק את המערכה ותורם.

ר' יעקב בר אחא אמר שחילפיי שאל, קומין שנתנו על גבי מערכת לילה דהיינו שעדיין לא תרמו את הדשן, מה הן האם זה כשר? וכן ר' ירמיה אמר שחילפיי שאל, אימרין שנתנן על גבי מערכת לילה מה הן? שואלת הגמ' מה שאלת חילפיי, ולא מתניתא היא שזה פסול? שהרי שנינו שאין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטורת בלבד, וא"כ ודאי שלא יכולים להקטיר על גבי המערכה של אתמול, שהרי תרומת הדשן נעשית עוד לפני הקרבת התמיד? מתרצת הגמ' ששאלת חילפיי היא שהמתניתא מדברת לענין מצוה לכתחילה, ומה צריכה ליה והספק של חלפיי הוא לעיכוב האם זה מעכב?

כולו ג"כ אין את יכול כיון שאין כאן שיזור, וא"כ הוא לא יוכל לעשות תרומת הדשן. כתוב בפסוק והרים את הדשן אשר תאכל האש, וא"כ אומרת הגמ' יכול אולי הוא נוטל דשן שנעשה מהעצים? תלמוד לומר לכך נאמר אשר תאכל האש את העלה, ומכאן שהוא צריך לקחת דשן שנעשה מאיברי העולה, ואומרת הגמ' שאי שם היה כתוב רק 'עולה' א"כ יכול אולי הוא יטול לתרומת הדשן איברי עולה? תלמוד לומר לכך נאמר אשר תאכל האש, דהיינו שהוא צריך לקחת דשן, הא כיצד א"כ מה הוא עושה? חותה מן המאוכלות הגחלים (שנעשו מאיברי העולה) הפנימיות, ויורד ומניח בצד המזבח.

אומרת הגמ' שבסידור שני גזירי עצים; **מצוה להקדים את האש לעצים**, דהיינו שרק לאחר שהוא מדליק את המערכה, הוא מניח את השני גזירי עצים, שנאמר ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח (ורק אח"כ) וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ, דהיינו קדם הבא את

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] יומא

מה

ציץ מהו שירצה על טומאת ידיים? ידיים מהו שִׁיפְסְלוּ מִשָּׁם יוצא? ולא מתניתא היא - קידש ידיו ורגליו וניטמו מטבילין והן טהורות, יצא לא נפסלו מִשָּׁם יוצא?! ואתיא כמאן דאמר אין הלינה פוסלת בידים, מה צריכה ליה כמאן דאמר לינה פוסלת בידים. ידיים מהו שִׁיפְסְלוּ מִשָּׁם מחוסר זמן? ולא מתניתא היא?! קידש ידיו ורגליו היום לעבודה של מחר.

אמר רבי יוחנן תרומת הדשן תחילת עבודה של מחר היא צריך לקדש ידיו ורגליו מן הכיור המשוקע במים, ר' חייא בר יוסף אמר מכיון שמסר יום ללילה דיון,

שואלת הגמ' **ציץ מהו שירצה על טומאת ידיים**, דהיינו שאם נטמאו רק ידיו, כגון שהוא נגע בפיגול או בנותר, והטבילם, האם הוא יצטרך לחזור ולקדש ידיו מן הכיור או לא. עוד שואלת הגמ' **ידיים מהו שִׁיפְסְלוּ** מהקידוש ידיים ורגלים **מִשָּׁם יוצא**, כהן שיצא מהעזרה, האם כשהוא חוזר הוא צריך לחזור ולקדש את ידיו ורגליו מהכיור או לא? אומרת הגמ' מה הספק, **ולאו מתניתא היא?! והרי שנינו בבביתא מפורש**, שאם הכהן **קידש ידיו ורגליו היום לעבודה של מחר** שזה מועיל. **אמר רבי יוחנן** שאומנם את התרומת הדשן עושים בלילה, אבל זה נקרא תחילת עבודה של מחר היא, ולכך גם כהן שכבר קידש את ידיו ורגליו מהכיור אתמול, הוא צריך לחזור ולקדש ידיו ורגליו מן הכיור שהוא משוקע במים משקיעת החמה, שהיו מורידים את הכיור למעיין כדי שמימיו לא יפסלו בלינה (כדלקמן), ור' יוחנן סובר שהכיור היה משוקע במים במשך כל הלילה. אבל **ר' חייא בר יוסף אמר** שהכיור לא היה משוקע במעיין במשך כל הלילה, אלא מכיון שמסר יום ללילה כשהכיור היה במעיין (דהיינו הכיור צריך להיות במעיין רק בזמן שקיעת החמה, שאז זה עושה לינה) **דיין**, ולאחר צאת הכוכבים היו מעלים את הכיור.

שואלת הגמ' **ציץ מהו שירצה על טומאת ידיים**, דהיינו שאם נטמאו רק ידיו, כגון שהוא נגע בפיגול או בנותר, והטבילם, האם הוא יצטרך לחזור ולקדש ידיו מן הכיור או לא. עוד שואלת הגמ' **ידיים מהו שִׁיפְסְלוּ** מהקידוש ידיים ורגלים **מִשָּׁם יוצא**, כהן שיצא מהעזרה, האם כשהוא חוזר הוא צריך לחזור ולקדש את ידיו ורגליו מהכיור או לא? אומרת הגמ' מה הספק, **ולאו מתניתא היא?! והרי שנינו בבביתא מפורש**, שאם הכהן **קידש ידיו ורגליו וניטמאו** (ידיו), **מטבילין והן טהורות**, והוא לא צריך לחזור ולקדש את ידיו ורגליו מהכיור, וכן אומרת הבביתא שאם הכהן **יצא, לא נפסלו ידיו מִשָּׁם יוצא**, וא"כ ק' מה הספק? מתרצת הגמ' שהספק הוא, היות ויתכן שהבביתא הזאת אתיא הולכת רק **כמאן דאמר שאין הלינה פוסלת בידים**, ואם הכהן קידש את ידיו מהכיור אתמול, הוא לא צריך לחזור ולקדש אותם שוב היום, ומה צריכה ליה למקשה, **כמאן דאמר שלינה פוסלת בידים**, האם לשיטתו הידים גם נפסלות ביוצא או לא? שואלת הגמ' לפי המ"ד שלינה לא פוסלת בידים, **ידיים מהו שִׁיפְסְלוּ**

מסכת פרק ב [ה"א - דף י] יומא

חברייא בשם רבי יוחנן משהוא מגביהו הוא משקיעו, מתניתא פליגא על רבי חייה בר יוסף, קידש ידיו ורגליו ביום אינו צריך לקדשן בלילה, בלילה צריך לקדשן ביום דברי רבי, רבי לעזר בר"ש אומר אפילו עסוק בעבודה כל שלשה אינו צריך לקדש ידיו ורגליו - שאין הלינה פוסלת בידים, בשירי עבודות אבל בתחילת עבודות צריך? רבי חייה בר יוסף פתר מתניתא, קידש ידיו ורגליו ביום אינו צריך לקדשן בלילה - בשירי עבודות, אבל בתחילת עבודות צריך לקדשן ביום דברי רבי, רבי אלעזר בר' שמעון אומר אפילו עסוק בעבודה כל שלשה אינו צריך לקדש ידיו ורגליו, שאין הלינה פוסלת בידים - בשירי עבודות, אבל בתחילת עבודות צריך. רבי יוחנן

מהכחור, בכל אופן רבי אומר שעלות השחר עושה לינה, וא"כ צריך להיות שזה גם יעשה לינה למים שבכחור, ודלא בר' חייה בר יוסף? מתרצת הגמ' שרבי חייה בר יוסף פתר מסביר את המתניתא שכוונת חברייא הוא, שאם הכהן קידש ידיו ורגליו ביום אינו צריך לקדשן בלילה לצורך עבודת הלילה, וזה דוקא בשירי עבודות דהיינו שהכהן כבר קידש את ידיו מבעוד יום, אבל בתחילת עבודות שהכהן מגיע להתחיל עבודה בלילה, הוא צריך לקדשן מהכחור, כמו שצריך לקדש את ידיו ביום דברי רבי, אבל באמת לאחר שהכהן מקדש את ידיו בלילה הוא לא צריך לחזור ולקדשן ביום, כיון שרק שקיעת החמה עושה לינה, ורבי אלעזר בר' שמעון אומר שאפילו אם הכהן עסוק בעבודה כל שלשה ימים אינו צריך לקדש ידיו ורגליו, כיון שאין הלינה פוסלת בידים, וזה דוקא בשירי עבודות, אבל בתחילת עבודות דהיינו שהכהן הגיע להתחיל לעשות עבודה, אפי' בלילה, הוא צריך לקדש את ידיו מהכחור. ורבי יוחנן (שסובר שגם שקיעת החמה וגם עלות השחר עושים לינה)

וחברייא בני הישיבה בשם רבי יוחנן אמרו, משהוא מגביהו בלילה לצורך קידוש ידים ורגלים הוא חוזר ומשקיעו, דהיינו בני הישיבה סוברים שהכחור צריך להיות במעין גם בזמן שקיעת החמה, וגם בזמן עלות השחר, כיון ששני הזמנים האלו עושים לינה (שקיעת החמה עושה לינה לדם והקומץ, ועלות השחר עושה לינה לאיברים שלא העלו אותם על גבי המזבח). שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רבי חייה בר יוסף, שהרי שנינו בברייתא שאם הכהן קידש ידיו ורגליו ביום אינו צריך לקדשן בלילה לצורך עבודת לילה (להעלות איברים ופדרים על גבי המזבח), ואם הכהן קידש את ידיו בלילה, הוא צריך לחזור ולקדשן ביום דברי רבי, כיון שעלות השחר עושה לינה, ורבי לעזר בר"ש אומר שאפילו אם הכהן עסוק בעבודה כל שלשה ימים אינו צריך לקדש ידיו ורגליו, כיון שאין הלינה פוסלת בידים, וזה דוקא בשירי עבודות דהיינו שהכהן כבר קידש את ידיו, אבל בתחילת עבודות דהיינו שהכהן הגיע להתחיל לעשות עבודה, אפי' בלילה, הוא צריך לקדש את ידיו

פתר מתניתא קידש ידיו ורגליו ביום - אינו צריך לקדשן בלילה בשירי עבודות, בלילה צריך לקדשן ביום דברי רבי, רבי לעזר בר"ש אומר אפילו עוסק בעבודה כל שלשה אינו צריך לקדש ידיו ורגליו, שאין הלינה פוסלת בידים בין בתחילת עבודות בין בשירי עבודות. חילפיי אמר כשם שאין הלינה פוסלת בידים כך אין הלינה פוסלת בכיור, מתניתא פליגא על רבי חילפיי, קידש ידיו ורגליו ביום אינו צריך לקדש בלילה, בלילה צריך לקדש ביום דברי רבי, רבי לעזר בר"ש אומר אפילו עוסק בעבודה כל שלשה אינו צריך לקדש ידיו ורגליו שאין הלינה פוסלת בידים, הא בכיור פוסלת? תלמידיו דרבי יוחנן בשם חילפיי הִכְיִי קידש ידיו ורגליו וכו' שאין הלינה פוסלת בידים, הא בכיור פוסלת ובלבד מיום ללילה.

שאם הכהן קידש ידיו ורגליו ביום, אינו צריך לקדש בלילה, בלילה, צריך לקדש ביום דברי רבי, רבי לעזר בר"ש אומר אפילו אם הכהן עוסק בעבודה כל שלשה ימים אינו צריך לקדש ידיו ורגליו, כיון שאין הלינה פוסלת בידים, משמע מדברי ר"א בר"ש שרק לענין הידים הלינה לא פוסלת, אבל הא במים שבכיור לינה פוסלת? מתרצת הגמ' ואמרו תלמידיו דרבי יוחנן בשם חילפיי הִכְיִי שזה כוונת הברייתא, קידש ידיו ורגליו ביום אינו צריך לקדש בלילה, בלילה צריך לקדש ביום דברי רבי, רבי לעזר בר"ש אומר אפילו עוסק בעבודה כל שלשה אינו צריך לקדש ידיו ורגליו, כיון שאין הלינה פוסלת בידים בכלל (גם לא בשקיעת החמה), אבל הא במים שבכיור הלינה פוסלת, ובלבד מיום ללילה רק בזמן שקיעת החמה, אבל עלות השחר לא פוסל בלינה, גם לא את המים שבכיור, וא"כ מה שר' חילפיי אמר שהלינה לא פוסלת בלינה כוונתו היתה לעלות השחר.

פתר מסביר את המתניתא שאם הכהן קידש את ידיו ורגליו ביום אינו צריך לקדשן בלילה לצורך עבודת לילה, וזה דוקא בשירי עבודות דהיינו שהכהן כבר קידש את ידיו, והוא רוצה להעלות איברים על גבי המזבח (אבל לתחילת עבודה, דהיינו לתרומת הדשן, הכהן צריך לחזור ולקדש את ידיו). ואם הכהן קידש את ידיו בלילה, הוא צריך לחזור ולקדשן ביום כיון שעלות השחר עושה לינה דברי רבי, ורבי לעזר בר"ש אומר שאפילו אם הכהן עוסק בעבודה כל שלשה ימים, אינו צריך לקדש ידיו ורגליו, כיון שאין הלינה פוסלת בידים, בין בתחילת עבודות שהכהן רוצה לעשות תרומת הדשן, ובין בשירי עבודות שהכהן רוצה להעלות איברים על גבי המזבח. חילפיי אמר כשם שאין הלינה פוסלת בידים לשיטת ר"א בר"ש כך אין הלינה פוסלת במים שבכיור, שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רבי חילפיי, שהרי שנינו בברייתא שהבאנו,

מסכת פרק ב [ה"א - דף י] יומא

וכל הקודם את חבירו לתוך ארבע אמות זכה: מה בתוך ארבע אמות לכבש, בתוך ארבע אמות למזבח? מן מה דתנינן מעשה שהיו שנים שוין רצין ועולין בכבש, הדא אמרה בתוך ארבע אמות למזבח, אמר רבי יוסי בר' בון בפירוש תני לה רבי חייה - כל הקודם את חבירו לתוך ארבע אמות למזבח זכה.

הממונה אומר להן הצביעו: מהו הצביעו - הוציאו אצבע. הוציא אחת - מונין לו, שתיים - מונין לו, שלש - אין מונין לו, מהו אין מונין כל עיקר, אין מונין לו את היתירה? ארבע - הממונה מכה אותו בפקיע, ובטל הפיים.

אין מוציאין אגודל במקדש: מפני הרמאין. אין אומר ממי במקדש, אלא הממונה היה מגביה מצנפתו של אחד מהן, והן יודעין שממנו היה הפיים מתחיל.

שלא מונים לו, האם אין מונין לו כל עיקר דהיינו שלא סופרים את הכהן הזה כלל, או אין מונין לו את היתירה, אבל את שתי האצבעות שהוא הוציא כהוגן מונים לו? ואומרת הברייתא שאם הכהן הוציא ארבע אצבעות, **הממונה מכה אותו בפקיע** ברצועת עור שראש הרצועה מחולקת לרצועות דקות, כדי להגביר את הכאב, ובטל הפייס, כיון שאותו כהן לא עשה כתקנת חכמים להוציא אצבע, שהרי הוא הוציא 'יד'. אין מוציאין אגודל במקדש: מפני הרמאין שהיות ויכולים להוציאו בקלות מבלי שהממונה ירגיש שהוא מוציא את האגודל באמצע הספירה, וא"כ אם הכהן יראה שחסר אחד כדי שהמנין יסתיים בו, הוא יוציאו. ואומרת הגמ' שאין הממונה אומר ממי מתחיל את הפייס במקדש, כדי שלא לכבד את אותו כהן יותר מאחרים כשמזכיר את שמו, אלא הממונה היה מגביה מצנפתו של אחד מהן לרגע אחד, והן יודעין שממנו היה הפייס מתחיל.

וכל הקודם את חבירו לתוך ארבע אמות זכה: שואלת הגמ' מה כוונת המשנה, האם כל הקודם את חבירו בתוך ארבע אמות לפני הכבש, או כל הקודם את חבירו בתוך ארבע אמות העליונות הסמוכות למזבח? מתרצת הגמ' מן מה דתנינן מזה ששנינו במשנה מעשה שהיו שנים שוין ורצין ועולין בכבש, א"כ הדא אמרה מוכח מכאן שכוונת המשנה שמי שקודם את חבירו בתוך ארבע אמות העליונות הסמוכות למזבח זכה בתרומת הדשן, ואומרת הגמ' אמר רבי יוסי בר' בון שבפירוש תני לה רבי חייה בברייתא, כל הקודם את חבירו לתוך ארבע אמות למזבח זכה.

הממונה אומר להן הצביעו: מבארת הגמ' מהו הצביעו? היינו הוציאו אצבע, ואומרת הברייתא שאם הכהן הוציא אצבע אחת - מונין לו, ואם הוא הוציא שתיים - מונין לו את שתי האצבעות (דהיינו מונים אותו פעמיים), ואם הוא הוציא שלש - אין מונין לו, שואלת הגמ' מהו מה כוונת הברייתא

וחש לומר שמא לאוהבו או לקרובו? כמין קובליים היו עושין. כיצד היה הפייס מהלך לימין לשמאל? אמר ר' בון בר חייא מן מה דתני מי שזכה בקטורת אמר לזה שעל ימינו אוף את למחתה, הדא אמרה לימין הפייס מהלך. תלמידיו דר' יונה בשם ר' חילפיי הכינו לשמאל הפייס מהלך, הזוכה זכה לימין - מוטב שיזכה למי שעבר עליו הפייס שני פעמים, מזה שלא עבר עליו הפייס אלא פעם אחת בלבד. מעשה שהיו שנים שוין וכו': תני מעשה באחד שקדם את חבירו בתוך ארבע אמות של מזבח, נטל חבירו את הסכין ותקעה בלבו, עמד לו ר' צדוק על מעלת האולם אמר להן שמעוני אחי בית ישראל, כתיב [דברים כא] פִּי יִמָּצֵא חָלָל וגו' וַיֵּצְאוּ זִקְנֵיהֶם וְשֹׁפְטֵיהֶם, אנו מאיכן לנו למוד - מן ההיכל מן העזרות? שרון כל

פעם אחת בלבד, שהרי המספר שהממונה הכריז בתחילת הפייס הוא גדול ממספר הכהנים העומדים לפייס, ולכך יותר טוב לומר שבמחתה יזכה מי שכבר מנו אותו פעמיים, דהיינו שהוא עומד לצד שמאל של הזוכה בהקטרת הקטורת, מאשר מי שעומד בצד ימינו של הזוכה בהקטרת הקטורת, שלא מנו אותו אלא פעם אחת.

מעשה שהיו שנים שוין וכו': תני מעשה באחד שקדם את חבירו בתוך ארבע אמות של מזבח, ונטל חבירו (היינו השני) שרצה לזכות בתרומת הדשן את הסכין ותקעה בלבו, עמד לו ר' צדוק על מעלת האולם ואמר להן שמעוני אחי בית ישראל, הרי כתיב פִּי יִמָּצֵא חָלָל וגו' וַיֵּצְאוּ זִקְנֵיהֶם וְשֹׁפְטֵיהֶם וּמִדְּרוֹ אֵל הָעָרִים, כדי להביא עֲגֻלָּה לערוף אותה, וא"כ אנו מאיכן לנו למוד (למדוד) האם מן ההיכל או מן העזרות (ר' צדוק לא התכוין למדוד ולהביא עֲגֻלָּה לערוף אותה, שהרי כאן יודעים מי הוא הרוצח, אלא זה היה כדי להרבות בכיה, ושיחזרו בתשובה), ושרון כל

שואלת הגמ' וחש לומר שמא הממונה יכולין את המספר המנצח, שזה ייצא לאוהבו או לקרובו? מתרצת הגמ' שהממונה לא יכול לכון כיון שכמין קובליים כמין תכשיט עגול היו עושין וכיון שהכהנים היו עומדים בעיגול הממונה לא היה יכול לכון שקרובו ייצא בגורל. שואלת הגמ' כיצד לאיזה צד היה הפייס מהלך האם לימין או לשמאל? אמר ר' בון בר חייא מן מה דתני מזה ששינו שמי שזכה בקטורת הוא אמר לזה שעל ימינו אוף את גם אתה זכית להבאת המחתה למזבח הפנימי, כשהיא מליאה בגחלים, א"כ הדא אמרה מוכח מכאן שלצד ימין היה הפייס מהלך, אבל תלמידיו דר' יונה בשם ר' חילפיי אמרו שהפייס היה מהלך לצד שמאל, והכינוי זה כוונת הברייתא שלצד שמאל הפייס היה מהלך, והזוכה בקטורת הוא זכה לימין מי שיוליך את המחתה, ומדוע משבשים ומסבירים כך את הברייתא, כיון שמוטב שיזכה למי שעבר עליו הפייס כבר שני פעמים, מזה שלא עבר עליו הפייס אלא

מסכת פרק ב [ה"א - דף י] יומא

נ

עמא בכיין, עד דאינון עסיקין בבכייא - נכנס אביו של אותו התינוק אמר להן אני כפרתכם, אדיין התינוק מפרפר ולא ניטמאת הסכין, מלמד שהיתה טומאה קשה להן משפיכות דמים - לגנאי.

ארבע פייסות היו שם וכו': אמר ר' יוחנן כדי לעשות פומפי לדבר. אמר רבי והלא כהן המדשן את המזבח הפנימי יכול הוא לדשן את המנורה? אלא לעשות פומפי לדבר. תמן תנינן הניח הכוז על מעלה שנייה ויצא, ונטל את הכוז ממעלה שנייה ויצא, אמר ר' יוחנן ולמה היה נכנס להטבה שני פעמים, אלא כדי לעשות פומפי לדבר. ר"ש בן לקיש אמר דבר תורה הוא [שמות ל] בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יִקְטִירָנָה, מה עבד לה ר' יוחנן? עובד להטיב ומקטיר.

החמש נרות שבמנורה הניח את הכוז (הכלי שלתוכו מכניסים את הדשן של הנרות) על המעלה (המדרגה) השנייה שהיתה לפני המנורה, ויצא מההיכל, וכאשר הכהן דישן את שתי הנרות הנותרים, הוא נטל את הכוז ממעלה שנייה והניח לתוכו את הדשן, ויצא מההיכל, וא"כ אמר ר' יוחנן ולמה היה נכנס להטבה שני פעמים, והרי היו יכולים להיטיב את כל הנרות בבת אחת, אלא כדי לעשות פומפי לדבר, אבל ר"ש בן לקיש אמר שמדבר תורה הוא שצריך להיטיב את המנורה בפעמיים, שהרי כתוב בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יִקְטִירָנָה, שמשמע שמחלקים את הטבת הנרות לשני בקרים, דהיינו שמטיבים את הנרות בפעמיים, וא"כ מה עבד לה ר' יוחנן ומהיכן ר' יוחנן מוכיח מכאן שיש עניין לעשות פומפי לדבר? מתרצת הגמ' שר' יוחנן אמר מדוע הטבת הנרות והקטורת נעשים בשני כהנים, הרי כהן עובד אחד יכול להטיב את הנרות ומקטיר את הקטורת, ומזה שחילקו את העבודה הזו לשניים, מוכח שיש עניין לעשות פומפי לדבר.

עמא בכיין והתחילו כולם לבכות, ועד דאינון עסיקין בבכייא ועוד כשהציבור עסוק בבכי נכנס אביו של אותו התינוק ואמר להן הרי אני כפרתכם, ואדיין (עדיין) התינוק מפרפר, וא"כ עדיין לא ניטמאת הסכין, ויכולים להוציא את הסכין מלבו, והמעשה הזה מלמד שהיתה טומאה קשה (חמור) להן יותר משפיכות דמים, ולא תאמר שיש בזה איזה מעט מצידקות, אלא כולו לגנאי, שלא היה איכפת להם כלל חיי אדם.

ארבע פייסות היו שם וכו': אמר ר' יוחנן מדוע עשו את הפייסות בארבע פעמים ולא בפעם אחת, כדי לעשות פומפי (פומבי) פרסום לדבר, כיון שכתוב "בְּבֵית אֱלֹהִים יִהְיֶה בְּרָגֶשׁ", לכך צריך שיכנסו ויצאו אנשים לעזרה, שהעזרה לא תהיה מקום שקט (כמו בית קברות). וכן אמר רבי מדוע דישון מזבח הפנימי ודישון המנורה נעשה ע"י שני כהנים, והלא כהן המדשן את המזבח הפנימי היה יכול הוא לדשן את המנורה? אלא כדי לעשות פומפי לדבר. וכן תמן במסכת תמיד תנינן, שהכהן שדישן את

הלכה ב

מתני' הפייס השני, מי שוחט מי זורק מי מרשן את המזבח הפנימי מי מרשן את המנורה מי מעלה איברים לכבש - הראש והרגל, ושתי הידים, העוקץ והרגל, החזה והגרה, ושתי הדפנות, והקרביים, והסולת, והחביתים, והיין, ושלושה עשר כהנים זוכין בו, אמר בן עזאי לפני ר' עקיבה משם ר' יהושע כדרך הילוכו היה קרב.

גמ' מי מרשן את המזבח הפנימי: מניין לדישון המזבח הפנימי, ר' פדת בשם ר' לעזר [ויקרא א] וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ כְּדָמָה, אֶל מְקוֹם הַדִּשָּׁן אֵינוֹ צָרִיךְ, אִם לְקַבֵּעַ לוֹ מְקוֹם - כבר כתיב אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ, אִם ללמוד שינתן במזרחו של

הלכה ב

מתני' הפייס השני; מי שוחט את התמיד, מי זורק את הדם, מי מרשן מנקה את המזבח הפנימי מהדשן של הקטורת של אתמול, מי מרשן מנקה את המנורה מהפתילה והשמן של הנרות שדלקו בלילה, מי מעלה את האיברים מבית המטבחים לכבש (היו מניחים את האיברים על גבי הכבש, ולאחר זמן היו מעלים ומקטירים את האיברים, כדלקמן), ובהבאת האיברים לכבש זכו כמה כהנים, דהיינו כהן אחד זכה להביא את הראש והרגל ימין, וכהן אחד זכה להביא את שתי הידים, וכהן אחד זכה להביא את העוקץ הזנב (כשהוא מחובר לחלק האחורי של הכבש) והרגל השמאלי, וכהן אחד זכה להביא את החזה והגרה (גרון), וכהן אחד זכה להביא את שתי הדפנות הצלעות, וכהן אחד זכה להביא את הקרביים את כל החלקים הפנימיים של התמיד (הם היו מונחים בקערה), וכהן אחד

זכה להביא את הסולת של מנחת נסכים, וכהן אחד זכה להביא את החביתים (חביתי כהן גדול, ואומנם זה לא חלק מקרבן התמיד, אבל היות ומקריבים את זה יחד עם התמיד, לכך זה היה חלק מהפייס הזה), וכהן אחד זכה להביא את היין של הנסכים, וא"כ יוצא ששלושה עשר כהנים היו זוכין בו בעשיית התמיד. אמר בן עזאי לפני ר' עקיבה משם ר' יהושע כדרך הילוכו היה קרב הגמ' תבאר באיזה אופן היו מקריבים לשיטת בן עזאי.

גמ' מי מרשן את המזבח הפנימי: אומרת הגמ' מניין לדישון המזבח הפנימי, אולי מקטירים על גבי האפר? אמר ר' פדת בשם ר' לעזר שהיות וכתוב וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ כְּדָמָה, והרי מה שהפסוק ממשיך ואומר אֶל מְקוֹם הַדִּשָּׁן אֵינוֹ צָרִיךְ, שהרי אִם לְקַבֵּעַ לוֹ מְקוֹם היכן להשליך את הזפק, כבר כתיב אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ, ואם ללמוד שהזפק ינתן במזרחו של

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יא] יומא

כבש - כבר כתיב קדמה, אף הוא דרש אצל המזבח - אצל המזבח, מה כאן מזרחו של כבש אף כאן מזרחו של כבש. מניין שהוא אסור בהנייה? ר' לא בשם ר' לעזר אלא מקום טהור - שיהא מקומו טהור. ר' זעירה בשם ר' לעזר לא אמר כן, אלא מניין לדישון מזבח החיצון שהוא אסור בהנייה, תלמוד לומר לומר אלא מקום הדישון - שיהא מקומו לעולם. מניין לדישון מזבח הפנימי, והזהר עליו והקטיר עליו - מה הזייה בגופו אף הקטרה בגופו. מניין למזבח הפנימי שהוא אסור בהנייה, קל וחומר אם מזבח החיצון אסור בהנייה - הפנימי לא כל שכן.

ר' זעירה בשם ר' חנינה קמרת שכבת הוממה אפילו בקרטין, שאין כתיב איפול

ומכאן ששם יהא מקומו לעולם, ומניין לדישון מזבח הפנימי אולי מקטירים על גבי האפר, זה נלמד ממה שכתוב והזהר עליו וכן כתוב והקטיר עליו וא"כ אנחנו אומרים מה הזייה בגופו של מזבח, וכמו ששנינו לקמן "וזהה עליו לא על אפריו, עליו לא על גחליו" אף הקטרה צריכה להיות בגופו של מזבח, ולכך צריך לדישן את המזבח, ומניין לדישן של מזבח הפנימי שהוא אסור בהנייה, זה נלמד מקל וחומר, אם דישון מזבח החיצון אסור בהנייה דישון מזבח הפנימי שהוא חמור לא כל שכן שהוא אסור בהנאה.

ר' זעירה בשם ר' חנינה אומר שקטרת שכבתה, הוממה היא נעשית לבעל מום, שאסור לחזור ולהקטירה, ואפילו בקרטין ואפי"ם אם היא נשארה עדיין שלימה, כיון שאין כתיב את הדין של איפול, שצריך לראות שהאיברים יתעכלו לגמרי, וצריך להחזיר למזבח את האיברים של הקרבנות שלא נתעכלו לגמרי,

כבש, כבר כתיב קדמה, ואם תאמר שזה בא ללמד על הדשן שינתן במזרחו של הכבש, הרי אף הוא דרש זה נלמד מג"ש אצל המזבח - אצל המזבח, דהיינו בתרומת הדשן כתוב ושמנו אצל המזבח, ובעולת העוף כתוב אצל המזבח קדמה, וא"כ אנחנו אומרים מה כאן בעולת העוף הוא משליך למזרחו של כבש אף כאן בתרומת הדשן הוא מניח את הדשן במזרחו של כבש, וא"כ מדוע כתוב אלא מקום הדישון אלא זה בא ללמד על דשן אחר, ומכאן שצריך לדישן את המזבח הפנימי, ולהניח את הדשן במזרחו של כבש. ומניין שהוא הדשן אסור בהנייה? ר' אילא בשם ר' לעזר אומר שהיות וכתוב והוציא את הדישון אל מחוץ למחנה אלא מקום טהור, מכאן שיהא מקומו טהור בלי הנאה של כלום. ואומרת הגמ' שר' זעירה בשם ר' לעזר לא אמר כן כדברי אילא, אלא הוא דרש באופן הזה: מניין לדישון מזבח החיצון שהוא אסור בהנייה, תלמוד לומר אלא מקום הדישון,

אלא על מזבח החיצון. פתילה שכבת צריכה דישון, מה מיד? תלמידוי דר' חייה בר לולייני אמר מעתה צריך שיהא מיצן. שמן מהו שיהא צריך דישון, מילתיה דר' שמואל בר רב יצחק אמר שמן צריך דישון, ר' שמואל בר רב יצחק בעי מעתה באחד בתקופת טבת מחצי לוג לכל נר, באחד בתקופת תמוז מחצי לוג לכל נר? אמר ר' יוסה אין מן הדא לית שמע מינה כלום, דתנינן תמן בן פְּבִי על הפקיע, שהיה מזייג את הפתילות.

מי מדרשן את המנורה: הכא את אמר מיטב ואח"כ מקטיר, והכא את אמר מקטיר

ממלאים חצי לוג לכל נר, ומזה שר' שמואל בר רב יצחק שאל את זה מוכח שהשמן שנשאר במנורה נפסל, כיון שאם זה לא נפסל, א"כ מה שאלת ר' שמואל בר רב יצחק, והרי הוא יכול להשתמש ביתרת השמן ליום הבא, אמר ר' יוסה אין מן הדא אם זה כל ההוכחה שלך, לית שמע מינה כלום אין לך הוכחה, כיון שלא נשאר שמן בנרות, דתנינן תמן במסכת שקלים בן פְּבִי היה ממונה על הפקיע, דהיינו שהוא היה מזייג משווה את הפתילות, שכולם יהיו באותו גודל שיאירו באותו עוצמת אור, שכך זה יותר יפה, וכן הוא היה מכוין את עובי הפתילה, שהיא תגמור את השמן בלילה ומיד בתחילת היום (גם בלילות תמוז הקצרים) יוכלו לדשן את המנורה, אלא שאלת ר' שמואל בר רב יצחק מהיכן יודעים שיש דין למלאות חצי לוג שמן לכל נר ונר, שאז צריכים לעשות בתמוז פתילות עבות.

מי מדרשן את המנורה: שואלת הגמ' הכא את אמר שמיטבים את המנורה ואח"כ מקטירים את הקטורת, שהרי רק במשנה הבאה מוזכר הפייס על הקטורת, והכא בפרק ראשון את אמר מקטיר

אלא על מזבח החיצון כמו שנאמר 'אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ וְדוֹרָשִׁים כֵּאִילוּ כְּתוּב אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ, ומכאן שמחזירים את האיברים שפקעו מעל המזבח, אבל במזבח הפנימי זה לא נאמר, לכך אסור להחזיר על גבי המזבח. וכן פתילה מהמנורה שכבתה צריכה דישון, ואסור לחזור ולהדליקה, שואלת הגמ' מה? מיד! האם גם כשהפתילה כבתה עוד מבעוד יום שזה עדיין בזמן הדלקת המנורה, צריך לדשנה? ותלמידוי דר' חייה בר לולייני אמרו מעתה שגם אם הפתילה כבתה מיד היא נפסלה, א"כ הכהן שמדליק את המנורה צריך שיהא מיצן מומחה להדלקה, כיון שאם הוא יעזוב את הפתילה והיא תיכבה, היא נפסלת. שואלת הגמ' השמן של המנורה מהו שיהא צריך דישון לאחר שהנר כבה? ואומרת הגמ' שממילתיה (מדברי) דר' שמואל בר רב יצחק מוכח שהוא אמר שהשמן צריך דישון, שהרי ר' שמואל בר רב יצחק בעי שאל מעתה שבאחד בתקופת טבת שהלילות ארוכים ממלאים חצי לוג שמן לכל נר, א"כ מדוע באחד בתקופת תמוז שהלילות קצרים ג"כ

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יב] יומא

ואח"כ מיטב? אמר ר' יוחנן תמיד דר"ש איש המצפה היא, אמר ר' יעקב בר אחא ולא כולה, אלא מילין דצריכין לרבנן. ר' חזקיה ר' אחא בשם רבי אבהו מדות דר"א בן יעקב היא, אמר ר' יוסי בר' בון ולא כולה, אלא מילין דצריכין לרבנן. מה טעמא דר"ש איש המצפה? [שמות ל'] פֶּבֶקֶר פֶּבֶקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֶּזֶר יִקְטִירָנָהּ, ר' אחא ר' חנינא בשם ר"ש בר רבי, טעמון דרבנן [שמות כז] מִחוּץ לַפְּרָכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹף אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעַרְב עַד פֶּקֶר - שלא יהא שם אלא הטבת נרות בלבד. אמר ר' יוחנן לא קבעו פיים לתמיד של בין הערבים, אלא אמרו מי שזוכה

אומרים שזה מדברי ראב"י. ואומרת הגמ' מה טעמא דר"ש איש המצפה שהטבת הנרות נעשית לפני הקטורת? כיון שכתוב פֶּבֶקֶר פֶּבֶקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֶּזֶר יִקְטִירָנָהּ, ומכאן שמטיבים את הנרות ורק אח"כ מקטירים את הקטורת. ור' אחא ור' חנינא בשם ר"ש בר רבי אומרים שטעמון דרבנן שקודם מקטירים את הקטורת ורק אח"כ מטיבים את הנרות, כיון שהרי כתוב מִחוּץ לַפְּרָכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹף אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעַרְב עַד פֶּקֶר, ומכאן לומדים שלא יהא שם אלא הטבת נרות בלבד, דהיינו שהדלקת המנורה היא העבודה האחרונה, וא"כ כשכתוב "וַיִּבְהַעֲלֵת אֶהְרֹן אֶת הַנֶּזֶר בֵּין הָעֲרֵבִים יִקְטִירָנָהּ", לא יתכן לומר שלאחר הדלקת המנורה יקטירו את הקטורת, אלא ע"כ שכוונת התורה לומר שבזמן שמדליקים את המנורה הקטורת תהיה כבר מוקטרת, וא"כ גם לענין הטבת המנורה, כשכתוב "פֶּבֶקֶר פֶּבֶקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֶּזֶר יִקְטִירָנָהּ", היינו שבזמן הטבת המנורה הקטורת כבר תהיה מוקטרת.

אמר ר' יוחנן שלא קבעו פיים לתמיד של בין הערבים, אלא אמרו שמי שזוכה

ואח"כ מיטב שהרי שנינו "כל שבעת הימים הוא מקטיר את הקטורת ומטיב את הנרות?" מתרצת הגמ' אמר ר' יוחנן שמסכת תמיד היא מדברי ר"ש איש המצפה (האיש החשוב במצפה) היא, ומשנתינו היא העתק ממסכת תמיד, ופרק ראשון זה מדברי חכמים. אבל אמר ר' יעקב בר אחא ולא כולה של מסכת תמיד היא מדברי ר"ש איש המצפה, אלא רק אותם מילין דצריכין לרבנן שבני הישיבה התקשו בהם, אומרים שזה מדברי ר"ש איש המצפה. וכן ר' חזקיה ור' אחא בשם רבי אבהו אמרו, שמסכת מדות זה מדברי ר"א בן יעקב היא (דהיינו שבמסכת תמיד שנינו שהממונה אמר צאו והביאו טלה מלשכת בית הטלאים, ולשכת הטלאים היתה במקצוע 'צפונית מערבית', ובמסכת מדות שנינו שארבע לשכות היו לבית המוקד 'ומערבית דרומית' היתה לשכת טלאי קרבן, וא"כ יש סתירה היכן לשכת הטלאים היתה? ולכך אומר ר' אבהו שמסכת מדות זה מדברי ראב"י, וגם כאן אמר ר' יוסי בר' בון ולא כולה של מסכת מדות היא מדברי ראב"י, אלא רק אותם מילין דצריכין לרבנן שבני הישיבה התקשו בהם,

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יב] יומא נה

בשחרית יזכה בין הערבים. והא תני פפייס של שחרית כן פייס של בין הערבים, הזכה זכה לעצמו? ר' חזקיה בשם רבי בון בר כהנא תיפתר שהיתה השבת - אחד משמר הבא, ואחד משמר היוצא.

אמר ר' יוחנן לא גזרו על שני גזירין בשחרית, אמר ר' יוסה מתניתין אמרה כן בכל יום קרב בין הערבים באחד עשר - ולא אמר בשחרית כלום. רבי שמי בעי ולמה לא גזרו על שני גזירין בשחרית? אמר ר' מנא ולא שמיע ר' שמי דמר ר' יוחנן לא גזרו על שני גזירין בשחרית, ואמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן, וחזר ואמר - אין דו שמיע, אלא כאינש דשמע מילא ומקשי עלה, ר' שמי בעי למה גזרו על שני גזירין בין הערבים, ולא גזרו על שני גזירין בשחרית?

למזבח, אמר ר' יוסה שמתניתין אמרה כן שכך שנינו במשנה הבאה, שהתמיד בכל יום קרב בבין הערבים באחד עשר כהנים, כיון שמוסיפים שני כהנים שהעלו שני גזירי עצים למזבח, והרי המשנה לא אמרה בשחרית כלום מעניין העצים, א"כ מוכח שלא תיקנו על זה פייס. שואלת הגמ' רבי שמי בעי ולמה לא גזרו לא תיקנו פייס על שני גזירין בשחרית, ומבינה הגמ' ששאלת ר' שמי הוא מהיכן יודעים שלא תיקנו פייס בבוקר להעלות את השני גזירי עצים, ולכך שאל ואמר ר' מנא וכי לא שמיע ר' שמי מה דאמר ר' יוחנן שלא גזרו על שני גזירין בשחרית, ואמר ר' יוסי שמתניתא אמרה כן, וא"כ מה ר' שמי שואל? אבל וחזר ר' מנא ואמר אין (כן) באמת דו ר' שמי שמיע את דברי ר' יוחנן, אלא שאלת ר' שמי הוא כאינש דשמע מילא כאדם ששומע איזה דבר ומקשי עלה מה הטעם, ולכך ר' שמי בעי למה גזרו ותקנו פייס על שני גזירין בין הערבים, ולא גזרו ותיקנו פייס על שני גזירין בשחרית?

בשחרית באיזה דבר, הוא יזכה בזה בתמיד של בין הערבים. שואלת הגמ' והא תני פפייס של שחרית כן פייס של בין הערבים, וא"כ מוכח שעשו פייס על התמיד של בין הערביים וממשיכה הברייתא ואומרת שכהן שזכה באיזה דבר הוא זכה את זה דוקא לעצמו, והוא לא יכול לתת את זה לחבירו (כגון שהוא נפסל לאחר הפייס), אלא חוזרים ומפייסים על זה (כמבואר בסוף עירובין). בכל אופן ק' מכאן על ר' יוחנן? מתרצת הגמ' אמר ר' חזקיה בשם רבי בון בר כהנא תיפתר תעמיד את הברייתא שהיתה השבת שהיא מדברת לעניין שבת, שבשבת המשמרות היו מתחלפות, ולכך הכהן שזכה בבוקר לא יכול לעבוד בבין הערביים, כיון שזה כבר לא המשמר שלו, ולכך בשבת עושים פעמיים פייס, פעם אחד בבין הערביים למשמר הבא, ופעם אחד בבוקר למשמר היוצא.

אמר ר' יוחנן שלא גזרו לא תיקנו פייס על שני גזירין בשחרית, אלא הכהן המדשן את המזבח, הוא מעלה את השני גזירי עצים

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יב] יומא

ושלשה עשר זכין בו: ותני עלה פעמים בארבעה עשר, פעמים בחמשה עשר, פעמים בששה עשר, לא פחות ולא יותר; כדרכו בשלשה עשר, ובחג ביד אחד צלוחית של מים הרי ארבעה עשר, בין הערבים באחד עשר - שנים בידם שנים גזירי עצים. ובשבת בחמשה עשר - שנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג - ביד אחד צלוחית של מים הרי ששה עשר.

והחביתים והיין: [ויקרא ו] תביאנה לפני המוספין, וכשהוא אומר תקריב אף לאחר המוספין. אית תני תני קודם לנסכים, אית תני תני אחר לנסכים, מאן דאמר קודם לנסכים - קודם לנסכי יין, מאן דאמר לאחר לנסכים - לאחר נסכי סלת. סלת קודמת לחביתין, אף על פי שזה לאישים וזה לאישים - זה קרבן יחיד וזה

למהר להביאה עוד לפני המוספין, וכשהוא אומר 'תקריב' זה בא לרבות שאם התמהמהו ולא הקריבו את החביתין לפני המוספין, שיכולים להקריבו אף לאחר המוספין, ולא תאמר שעבר זמנו. ואומרת הגמ' שאית תני תני קודם לנסכים, ואית תני תני אחר לנסכים, ואומרת הגמ' שאין החביתין אחר לנסכים, ואומרת הגמ' שאין מחלוקת בין הבריות, אלא המאן דאמר שמקריבים את החביתין קודם לנסכים היינו קודם לנסכי היין, וכמו ששינו במשנה 'והחביתין והיין', והמאן דאמר שמקריבים את החביתין לאחר הנסכים, היינו נסכי סלת וכמו ששינו במשנה 'והסולת והחביתין'. ואומרת הגמ' שמנחת סלת קודמת למנחת חביתין, אף על פי שזה (מנחת נסכים) קרב לאישים וזה (מנחת חביתין) קרב לאישים, אבל היות וזה (מנחת חביתין) קרבן יחיד של הכהן גדול, וזה

ושלשה עשר זכין בו: אומרת הגמ' ותני עלה שינונו על המשנה, שפעמים מקריבים את התמיד בארבעה עשר כהנים, ופעמים בחמשה עשר, ופעמים בששה עשר - לא פחות ולא יותר; כיצד כדרכו באופן רגיל מקריבים את התמיד בשלשה עשר כהנים. ובחג הסוכות שמנסכים גם מים, וביד אחד יש צלוחית של מים, א"כ הרי ארבעה עשר כהנים מתעסקים בתמיד. ובבין הערבים (של יום רגיל) מקריבים את התמיד באחד עשר כהנים - תשעה לתמיד, ומוסיפים עוד שני כהנים שבידם יש שנים גזירי עצים. ובשבת מקריבים את התמיד בחמשה עשר כהנים - שלשה עשר שבכל יום, ומוסיפים עוד שני כהנים שבידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג שיש ביד אחד צלוחית של מים, הרי ששה עשר כהנים מקריבים את התמיד.

והחביתים והיין: אומרת הגמ' שהיות וכתוב במנחת חביתין 'תביאנה' א"כ משמע שצריך

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יב] יומא נז

קרבן צבור. חביתין קודמין לבזיכין, אף על פי שזה קרבן יחיד וזה קרבן צבור - זה תדיר וזה אינו תדיר. חביתין קודמין לזיין - שזה לאישים וזה לספלים. בזיכין וזיין מי קודם? ולא מתניתא היא לבונה לזיין? כאן לקרבן יחיד כאן לקרבן צבור.

כדרך הילוכו היה קרב: כיני מתניתא הראש והרגל, החזה והגרה, ושתי ידיים, ושתי דפנות, העוקץ והרגל. אמר ר' יוחנן טעמא דבן עזאי [שמות כט] וְהִקְטִירָהּ אֶת כָּל הָאֵלֶּי הַמִּזְבֵּחַ, כדי שיהא נראה כמהלך על גבי המזבח. הראש והרגל - וְאֵת אֹמֶר הַכֵּין? אמר ר' מנא פשט ראשה עקר רגלה.

גם יין וגם לבונה (וא"כ יש להסתפק מי קודם), וכאן מה שמוכח מהמשנה שהלבונה קודמת, זה הולך לענין קרבן צבור.

כדרך הילוכו היה קרב: אומרת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה היא שהסדר הוא הראש והרגל, ואח"כ החזה והגרה, ואח"כ שתי ידיים, ואח"כ שתי הדפנות הצלעות, ואח"כ העוקץ הזנב (כשהוא מחובר לחלק האחורי של הכבש) והרגל. אמר ר' יוחנן שטעמא דבן עזאי שדרך הילוכו היה קרב, כיון שכתוב וְהִקְטִירָהּ אֶת כָּל הָאֵלֶּי הַמִּזְבֵּחַ, א"כ משמע שיעלו אותו כדי (באופן) שיהא נראה כמהלך על גבי המזבח. שואלת הגמ' והרי שנינו שמקריבים את הראש והרגל, וְאֵת אֹמֶר הַכֵּין שמקריבים אותו כדרך הילוכו? מתרצת הגמ' אמר ר' מנא שהיה וכאשר הבהמה פשטה את ראשה ללכת היא עוקרת את רגלה, לכך סדר ההילוך שהרגל הולכת יחד עם הראש, ולכך מקריבים אותם יחד.

(מנחת נסכים) קרבן צבור של התמיד, ולכך קרבן ציבור קודם. וחביתין קודמין לבזיכין (לבזיכי לבונה הבאים עם לחם הפנים בשבת), אף על פי שזה (מנחת חביתין) קרבן יחיד וזה (הבזיכים) קרבן צבור אפי"ה מנחת חביתין קודמת, כיון שזה תדיר שמקריבים אותו יום יום, וזה (הבזיכים) אינו תדיר שהרי מקריבים אותם רק בשבת. ומנחת חביתין קודמין לנסכי היין הגם שזה קרבן יחיד, כיון שזה קרב לאישים, וזה היין מנסכים לספלים. שואלת הגמ' בזיכין וזיין מי קודם? שואלת הגמ' מה השאלה, ולא מתניתא היא וכי לא למדנו במשנתנו שהלבונה קודמת לזיין? שהרי המשנה הבאה אומרת שבשבת שלשה עשר כהנים זוכים בתמיד, היות וביד שני כהנים יש את השני בזיכי לבונה, ואם יעלה על דעתך שמקריבים את הבזיכים לאחר ניסוך היין, א"כ אין לבזיכים קשר לקרבן התמיד? מתרצת הגמ' כאן השאלה היא לענין קרבן יחיד שנדר להביא

הלכה ג

מתני' הפיים השלישי, חדשים לקטורת בואו והפיסו. רביעי חדשים עם ישנים - מי מעלה איברים מן הכבש למזבח.

גמ' אמר ר' חנינה מימיו לא הפיס אדם בקטורת ושנה, אמר ר' יוסה מתניתא אמרה כן חדשים לקטרת בואו והפיסו, אמר ר' חנינה וכן למחתה, אמר ר' יוסה מתניתא אמרה כן מי שזכה בקטורת אומר לזה שעל ימינו אף את למחתה, נמצאתה אומר שני כהנים היו מתברכין בכל פעם, רב אמר [דברים לג] בָּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה - בָּרַךְ ה' חִילוֹ בקטורת, וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה במחתה. מעשה באחד שיבשה זרועו ולא הניחה, לקיים מה שנאמר בָּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה.

הלכה ג

מתני' הפיים השלישי מי מקטיר את הקטורת, אלא שהכריזו שרק חדשים לקטורת דהיינו רק מי שעדיין מעולם לא זכה בעשיית הקטורת שיבואו והפיסו. ובפיס הרביעי אמרו חדשים עם ישנים גם מי שכבר זכה יכול לבוא לפיס, והפיסו מי מעלה את האיברים מן הכבש למזבח להקטיר אותם.

גמ' אמר ר' חנינה מימיו מעולם לא הפיס (לא זכה בפיס) אדם בקטורת ושנה, שואלת הגמ' אמר ר' יוסה מה ר' חנינה מחדש, והרי מתניתא אמרה כן מפורש, שהרי שנינו חדשים לקטרת בואו והפיסו, דהיינו שמי שכבר זכה בקטורת, לא השתתף בפיס? מתרצת הגמ' שאמר שכוונת ר' חנינה לומר וכן למחתה שגם כהן שזכה להביא את המחתה כשהיא מלאה בגחלים למזבח הפנימי לצורך הקטרת הקטורת, הוא לא יכול להשתתף בפייס להקטיר את הקטורת, אמר ר' יוסה

שמתניתא אמרה כן שמי שזכה במחתה, זה נחשב כאילו הוא זכה בקטורת, שהרי שנינו בברייתא מי שזכה בקטורת אומר לזה שעל ימינו אף את שגם אתה זכית בפייס, לעניין הבאת המחתה, וא"כ נמצאתה אומר ששני כהנים היו מתברכין בעשירות בכל פעם, שהרי אמרנו שהמביא את המחתה זה כאילו שהוא מקטיר את הקטורת, ורב אמר שידועים את זה ממה שכתוב וְשִׁמּוּ קְטֹרֶת בְּאַפָּךָ ואח"כ כתוב בָּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה, מכאן שהמקטיר את הקטורת, הוא מתברך בעשירות, אבל מזה שהתורה כפלה ואמרה "בָּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה", א"כ אנחנו אומרים שְׁבָרַךְ ה' חִילוֹ דהיינו בקטורת, וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה היינו במחתה. ומעשה בכהן אחד שיבשה זרועו שהיה לו קשה להזיז את היד (נתפס לו השריר של היד), והוא זכה להקטיר את הקטורת, אבל ולא הניחה מלהקטיר את הקטורת, לקיים מה שנאמר בָּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה.

הלכה ד

מתני' תמיד קרב בתשעה בעשרה באחד עשר בשנים עשר לא פחות ולא יתר; כיצד עצמו בתשעה, בחג ביד אחד צלוחית של מים הרי עשרה, בין הערכים באחד עשר - עצמו בתשעה, ושנים בידים שני גזירי עצים. בשבת באחד עשר - עצמו בתשעה, ושנים בידים שני לכוונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים.

איל קרב באחד עשר; הבשר בחמשה, הקרביים והסולת והיין שנים שנים. פר קרב בעשרים וארבעה; הראש והרגל - הראש באחד והרגל בשנים, העוקץ והרגל - העוקץ בשנים והרגל בשנים, החזה והגרה - החזה באחד והגרה בשלשה, שתי ידות בשנים, ושתי דפנות בשנים, הקרביים והסולת והיין - בשלשה שלשה.

הלכה ד

ששני כהנים או חזים בכלי שבו נמצא הקרביים, וכן בכלי שבו נמצא הסולת, וכן בכלי שבו נמצא היין, הרי כאן אחד עשר. **הפר קרב בעשרים וארבעה** כהנים, כיצד? כאשר מעלים את **הראש והרגל**, אז את **הראש** מעלים בכהן אחד, **והרגל בשנים** דהיינו ששני כהנים או חזים ברגל (מה שהמשנה מקדימה ואומרת הראש והרגל, ואח"כ היא מפרטת; זה מכיון שהמשנה באה לומר ששלשת הכהנים העוסקים בראש ורגל, צריכים ללכת כאחד לגבי המזבח). וכאשר מעלים את **העוקץ והרגל**, אז את **העוקץ** מעלים בשנים וכן את **הרגל בשנים**, וכן לעניין **החזה והגרה**, **החזה באחד והגרה בשלשה**, **ושתי ידות** (הידים) **בשני כהנים**, כל כהן או חז ביד אחת של הפר, **ושתי הדפנות** הצלעות **בשנים** כל כהן או חז בדופן אחד של הפר, **והקרביים** (החלקים הפנימיים של הפר) **והסולת** של מנחת נסכים, **והיין** של הנסכים **בשלשה שלשה** כהנים. ואומרת

מתני' תמיד קרב לגבי המזבח בתשעה כהנים ופעמים **בעשרה** כהנים, ופעמים **באחד עשר** כהנים, ופעמים **בשנים עשר** כהנים **לא פחות ולא יתר** (המשנה מונה משעת הולכת האיברים לכבש), **כיצד** כשהוא קרב **בעצמו** (ללא תוספות) מקריבים אותו **בתשעה**, ובחג הסוכות שיש ביד אחד **צלוחית של מים** לניסוך המים, א"כ **הרי עשרה**, ובבין הערבים מקריבים אותו **באחד עשר**, כיצד הוא **עצמו בתשעה**, ושני כהנים בידים שני גזירי עצים, הרי כאן אחד עשר. ובשבת **באחד עשר**, כיצד הוא **עצמו בתשעה**, ושני כהנים בידים שני לכוונה של לחם הפנים, הרי כאן אחד עשר. ובשבת שבתוך החג סוכות, שיש ביד אחד **צלוחית של מים** הרי כאן שנים עשר. **איל קרב באחד עשר** כהנים, כיצד? **הבשר בחמשה** כמו בכבש, **והקרביים והסולת והיין** מקריבים אותם **בשנים שנים**, דהיינו

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יג] יומא

במה דברים אמורים בקרבנות צבור, אבל בקרבנות היחיד - אם רצה להקריב מקריב. הפשיטן וניתוחן של אלו ואלו שוה.

גמ' תמיד קרב בתשעה וכו': [ויקרא א] 'וְעָרְכוּ' יכול מאה יכול מאתים? תני אמר ר' עקיבה כל ששמועו מרובה ושמועו ממועט - תפשתה המרובה לא תפשת, תפשת את הממועט תפשת. ר' יהודה בן בתירה אומר שתי מדות - אחת כלה ואחת שאינה כלה, הכל מודדין במידה כלה ואין מודדין במידה שאינה כלה. אמר ר' נחמיה וכי מה בא הכתוב לפתוח או לנעול - לא בא לנעול אלא לפתוח, אם אומר [ויקרא טו] 'יָמִים' עשרה, אינן אלא מאה, אלא מאתים, אלא אלף,

שחובתך להוכיח שכוונת התורה להרבות, אבל כשתפשת את הממועט תפשת, ולכך אנחנו אומרים ש'ימים' היינו רק שתי ימים, וכן ר' יהודה בן בתירה אומר שאם יש לך למדוד דבר (כגון תבואה), ולפניך שתי מדות, אחת כלה כלי מדה אחת קטנה, שהיא יכולה למדוד את כל התבואה, ואחת שאינה כלה וכלי מדה אחת גדולה, שכל התבואה תכנס בה וישאר עוד מקום בכלי, הרי הכל מודדין במידה כלה (בכלי הקטן) ואין מודדין במידה שאינה כלה (בכלי הגדול), כיון שלא תדע מה כמות התבואה שלך, וא"כ אותו דבר כאן, אנחנו אומרים ש'ימים' היינו שתי ימים, שהרי אם תאמר יותר מזה, לא תדע עד כמה לרבות, אולי אלף אולי ריבוא. וכן אמר ר' נחמיה וכי מה בא הכתוב, לפתוח לפרש או לנעול לסתום? הרי ודאי שלא בא הכתוב לנעול אלא לפתוח, והרי אם אתה אומר שכאשר כתוב 'יָמִים' היינו עשרה, יש לי לשאול, אולי אינן אלא מאה, אולי אינן אלא מאתים, אולי אינן אלא אלף, אולי

המשנה במה דברים אמורים (שהכבש קרב בתשעה, והאיל באחד עשר, והפר בכ"ד) בקרבנות צבור, אבל בקרבנות היחיד - אם רצה בעל הקרבן להקריב את קרבנו ע"י כהן אחד - מקריב. ואומרת המשנה שהפשיטן וניתוחן של אלו ואלו בין של הכבש ובין של האיל והפר שוה, ולא מנתחים את הפר ליותר נתחים, הגם שכמה כהנים מעלים כל אבר ואבר.

גמ' תמיד קרב בתשעה וכו': אומרת הגמ' שיודעים את זה מזה שכתוב 'וְעָרְכוּ' בני אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּתָחִים, א"כ יכול שמאה כהנים או יכול שמאתים כהנים יערכו את הנתחים, לכך הרי כבר תני למדנו בברייתא לעניין אשה זבה, מהיכן יודעים שהיא נעשית לזבה בראיית זיבה במשך ג' ימים, אמר ר' עקיבה שהיות וכתוב 'יָמִים רַבִּים', והרי אין אנו יודעים כמה הם רבים, אלא כל ששמועו מרובה (שמשמעותו להרבות) ושמועו ממועט (שמשמעותו למעט), הרי אם תפשתה את המרובה לא תפשת, כיון

אלא ריבוא, וכשאתה אומר 'ימים' שנים, פתחת. ר' מנא אמר משום רבי יודה 'ימים' שנים, יכול 'ימים' הרבה, אם מרובין הן והלא כבר נאמר 'רבים', הא לא דיבר אלא בימים מועטים, וכמה הן? הוי אומר שנים, 'רבים' שלשה. יכול 'רבים' עשרה? אמר 'ימים' ואמר 'רבים', מה 'ימים' מיעוט ימים שנים, אף 'רבים' מיעוט רבים שלשה. יכול שנים ושלשה - הרי חמשה? וכי נאמר ימים ורבים, והלא לא נאמר אלא ימים רבים, הא כיצד הרבים הללו יהו מרובין על שנים, וכמה הן? הוי אומר שלשה. וערכו בְּנֵי אֶהֱרָן, יכול מאה תלמוד לומר ועָרַף הַכֹּהֵן אֹתָם, אי ועָרַף הַכֹּהֵן אֹתָם, יכול יהא כהן אחד עורך את כל האיברים? תלמוד לומר ועָרַכוּ, הא כיצד כהן אחד עורך שני איברים. וכמה הן איברים? עשרה, ואחד בקרבים, נמצא הטלה עולה בששה דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבה אומר ועָרַכוּ שנים, בְּנֵי אֶהֱרָן שנים,

וכי נאמר 'ימים ורבים' והלא לא נאמר אלא 'ימים רבים', וא"כ הא כיצד ע"כ שכוונת הפסוק הוא, שהרבים הללו יהו מרובין על השנים, וכמה הן? הוי אומר שלשה. וא"כ גם לעניינו שהיות וכתוב ועָרַכוּ בְּנֵי אֶהֱרָן, יכול אולי מאה כהנים יערכו את איברי העולה? לכך תלמוד לומר ועָרַף הַכֹּהֵן אֹתָם, ואומרת הגמ' אי אם היה רק את הפסוק ועָרַף הַכֹּהֵן אֹתָם, א"כ יכול שיהא כהן אחד עורך את כל האיברים? תלמוד לומר ועָרַכוּ, וא"כ הא כיצד איך נפרש את הפסוקים שלא יהיה סתירה ביניהם? כהן אחד עורך שני איברים, כמו שכתוב ועָרַף הַכֹּהֵן אֹתָם דהיינו שכהן אחד יערוך לפחות שני איברים, והרי כמה הן איברים כמה איברים יש בבמה? עשרה, והיות וכל כהן עורך שני איברים, וכהן אחד בקרבים, א"כ נמצא שהטלה עולה בששה כהנים דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבה אומר שהיות וכתוב ועָרַכוּ א"כ הרי כאן שנים, וכשכתוב בְּנֵי אֶהֱרָן הרי כאן עוד שנים,

אינן אלא ריבוא, אבל וכשאתה אומר שכאשר כתוב 'ימים' היינו שנים, א"כ פתחת ופירשת את הפסוק. וכן ר' מנא אמר משום רבי יודה שכאשר כתוב 'ימים' היינו שנים, ואומר רבי יהודה יכול שכוונת הפסוק 'ימים' היינו הרבה ימים, לא יתכן לומר כך, כיון שאם מרובין הן, והלא כבר נאמר 'רבים', הא על כרחך שלא דיבר הכתוב אלא בימים מועטים, וכמה הן? הוי אומר שנים, וכשכתוב 'רבים' היינו שלשה, ואומר רבי יהודה יכול אולי כוונת התורה כשכתוב 'רבים' לעשרה ימים, לכך אומר רבי יהודה, שהיות והפסוק אמר 'ימים' והפסוק אמר 'רבים', א"כ אנחנו אומרים מה 'ימים' היינו מיעוט ימים שזה שנים, אף כשכתוב 'רבים' היינו מיעוט רבים שזה שלשה, ואומר רבי יהודה יכול אולי היות וכתוב 'ימים רבים' היינו גם שני ימים וגם שלשה ימים, והרי הם חמשה ימים, ואשה לא תהיה זבה אלא א"כ היא תראה זיבה במשך חמשה ימים? לכך אומר רבי יהודה

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יג] יומא

הפְּהָנִים שנים, מלמד שהטלה עולה בששה. הפְּהָנִים לרבות הקרחים דברי רבי יודה. והלא בבן הבקר הכתוב מדבר, מה תלמוד לומר בתמיד של שחר הכתוב מדבר? שמעון בר בא ר' יוחנן בשם ר' ינאי נאמר כאן עריכה ונאמר להלן וְעָרְךָ הַפֶּהן אַתֶּם, מה עריכה שנאמר להלן בתמיד של שחר הכתוב מדבר, אף עריכה שנאמר כאן בתמיד של שחר הכתוב מדבר. עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר אינו צריך, ממשמע שנאמר וְעָרְכוּ אֵין אִנּוּ יודעין שהן שנים?! ואת דרש וְעָרְכוּ שנים, בְּנֵי אֶהְרֶן שנים, הפְּהָנִים שנים, ותני כן אֵין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד.

איל קרב באחד עשר וכו': יכולין הם שלשה להעלותו, ולמה איל קרב באחד

שאינו צריך ללמוד את זה מג"ש 'עריכה עריכה', אלא זה נלמד מעצם הפסוק שכתוב שם "וְנִתְּנוּ בְנֵי אֶהְרֶן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ", והרי מתי נותנים אש על המזבח, הוי אומר בתמיד של שחר, וא"כ ממשמע שנאמר וְעָרְכוּ (וְעָרְכוּ בְנֵי אֶהְרֶן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנִּתְּחִים). וכי אֵין אִנּוּ יודעין שהן שנים?! ולכך את דרש, שכיון שכתוב וְעָרְכוּ היינו שנים, וכשכתוב בְּנֵי אֶהְרֶן היינו עוד שנים, וכן כאשר כתוב הַכֹּהֲנִים היינו עוד שנים, הרי כאן ששה כהנים, ותני כן שכאשר מעלים את איברי התמיד, אין על המזבח איברים אחרים, שהרי שנינו אֵין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד, והרי את הקטורת מקטירים במזבח הפנימי.

איל קרב באחד עשר וכו': שואלת הגמ' מדוע המשנה אומרת שהקרבים והסולת והיין בשנים שנים, דהיינו שששה כהנים העלו אותם על גבי המזבח, והרי יכולין הם שלשה להעלותו, כמו בכבש שכל כהן מעלה דבר אחד על גבי המזבח, וא"כ שגם את האיל יקריבו בתשעה, וא"כ למה איל קרב באחד

וכן כאשר כתוב הַכֹּהֲנִים הרי כאן עוד שנים, וא"כ זה מלמד שהטלה עולה בששה כהנים. וכשכתוב הַכֹּהֲנִים בה"א הידיעה, זה בא לרבות את הכהנים הקרחים שהם כשרים לעבודה (וזה לא מוס) דברי רבי יודה. שואלת הגמ' והלא בבן הבקר הכתוב (הפסוק הזה) מדבר, וא"כ מה תלמוד לומר מדוע אתה אומר שבתמיד של שחר הכתוב מדבר? מתרצת הגמ' שמעון בר בא אמר שר' יוחנן בשם ר' ינאי אמר שהיות ונאמר כאן עריכה וְעָרְכוּ בְנֵי אֶהְרֶן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנִּתְּחִים ונאמר להלן בעולה הבאה מן הצאן וְעָרְךָ הַפֶּהן אַתֶּם על הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ, וא"כ אנחנו אומרים מה עריכה שנאמר להלן – בתמיד של שחר הכתוב מדבר, שהרי כתוב וְעָרְךָ הַפֶּהן אַתֶּם על הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ, שמשמע שיש על המזבח רק עצים, ואין שם עדיין איברים מקרבנות אחרים, א"כ אף העריכה שנאמר כאן שהיא צריכה להיעשות בששה כהנים – בתמיד של שחר הכתוב מדבר. עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר אומר

עשר? אלא כדי לעשות פומפי. רבנן דקיסרין אמרי מפני מה פר קרב עשרים וארבעה - כדי לעשות פומפי לדבר, על שם פְּבִית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ, וְאֵת דִּרְשׁ וְעִרְכוּ שְׁנִים, בְּנֵי אֶהְרֹן שְׁנִים, הַכֹּהֲנִים שְׁנִים, מִיֵּכֶן לִפְרוֹ שֶׁל יַחִיד שִׁיחָא קֶרֶב בְּשִׁשָּׁה.

הדרן עלך פרק בראשונה

דרש וערכו שנים, בני אהרן שנים, הכהנים שנים, שיוצא שרק ששה כהנים מקריבים את הפר, אלא מיכן לפרו של יחיד שלכתחילה יהא קרב בששה כהנים, אבל פר של קרבן ציבור מקריבים אותו בעשרים וארבעה כהנים כדי ליתן פומבי לדבר.

הדרן עלך בלי נדר פרק בראשונה

עשר? מתרצת הגמ' אלא כדי לעשות פומפי (פומבי) פרסום בדבר, היות והאיל הוא חשוב יותר מאשר הכבש, לכך צריך שיותר כהנים ישתתפו בהקרבתו, וזה כמו שרבנן דקיסרין אמרי מפני מה הפר קרב בעשרים וארבעה כהנים, אלא כדי לעשות פומפי לדבר, על שם שכתוב בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ, והגם שאת

פרק ג

הלכה א

מתני' אמר להן הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה, אם הגיע - הרואה אומר בורקי, מתיה בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון? והוא אומר הין.

גמ'הרואה אומר בורקי: מהו בורקי - ברקת. תמן אמרי ברק ברקא אנהר מנהרא. ועד אחד נאמן? שנייא היא הכא שאת יכול לעמוד עליו, וחש לומר עד דהוא עליל ונפק - הוא מנהרא? חכימא היא מילתה. אמר עד אחד נולד לאיש פלוני בשבת - מלין אותו על פיו. חשיכה מוצאי שבת - מטלטלין על פיו. ר' אמי מטלטל על פום מלויתא. רבי מתנייה מטלטל על איביריתה דזהרא.

ונפק שיעלה אחד אחריו, הוא מנהרא אז יעלה השחר, אבל איך יכולים להאמין לו שכבר עלה השחר? מתרצת הגמ' שחכימא היא מילתה כשיעלו אחריו לגג יכולים לדעת האם רק בעת עלה השחר, או שהשחר עלה כבר בזמן שהמעיד העיד. ואומרת הגמ' שהיות שאנחנו אומרים שעד אחד נאמן בדבר שעתידי להתגלות, לכך אם אמר עד אחד שנוולד לאיש פלוני תינוק בשבת, מלין אותו בשבת על פיו, וכן אם אחד מעיד שחשיכה ונעשה מוצאי שבת, מטלטלין מרשות לרשות, ועושים מלאכה על פיו, ואומרת הגמ' שר' אמי מטלטל מרשות לרשות על פום מלויתא על פי הנשים שיצאו למלאות מים במוצאי שבת, דהיינו שגם נשים נאמנות בדבר העתידי להתגלות. ואומרת הגמ' (דרך אגב) שרבי מתנייה מטלטל מרשות לרשות על איביריתה דזהרא - לפי עוצמת זריחת הלבנה, שכאשר הלבנה זורחת בעוצמה, זה מוכיח שכבר נעשה

מתני' אמר להן הממונה על הפייסות לכהנים, צאו וראו האם עלה השחר והגיע זמן השחיטה, ואם הגיע, הרואה את עלות השחר אומר בורקי, מתיה בן שמואל שהוא היה ממונה על הפייסות היה לעומד על הגג האם האיר פני כל המזרח עד שבחברון? והוא הנמצא על הגג אומר הין כן.

גמ'הרואה אומר בורקי: שואלת הגמ' מהו מה הכוונה בורקי? מתרצת הגמ' שהרקיע נעשה דומה לאבן ברקת, שהיא לא שחורה לגמרי, אלא יש בה קצת לבנונית. ותמן בבבל אמרי שהכוונה היא ברק ברקא הבריק השחר, ואנהר מנהרא והתחיל להאיר המזרח. שואלת הגמ' איך ההוא נאמן לומר שעלה השחר, וכי עד אחד נאמן? מתרצת הגמ' שנייא היא הכא, שאת יכול לעמוד עליו אפשר לדעת האם הוא משקר, ע"י שיעלו אחריו לגג, שואלת הגמ' וחש והרי צריך לחשוש ולומר שמא עד דהוא עליל

ר' אימי מל על פי נשים דאמרן שמשא הוות על סוסיתא.

מתיה בן שמואל אומר וכו': ולמה עד שהוא בחברון והוא אומר היין? בא להזכיר זכות אבות.

הלכה ב

מתני' ולמה הוצרכו לכך? שפעם אחת עלה מאור הלבנה, ודימו שהאיר המזרח - ושחטו את התמיד, והוציאוהו לבית השריפה. והורידו הכהן לבית הטבילה, זה הכלל היה במקדש כל המיסך את רגליו טעון טבילה, וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים.

גמ' שפעם אחת עלה מאור הלבנה וכו': מאור הלבנה מתמר ועולה, מאור החמה פוסה על פני כל המזרח? עד כדון דהוה סיפיה דירחא, הוה רישיה?

שהשחר עדיין לא עלה, הוציאוהו את התמיד לבית השריפה. ואומרת המשנה שאחרי שאמרו שעלה השחר, הורידו את הכהן גדול לבית הטבילה למקוה. ואומרת המשנה שלא רק בבוקר כשבאים לעבוד בבית המקדש צריך לטבול, אלא זה הכלל היה במקדש שכל המיסך את רגליו יוצא ליציאותיו (זה נקרא כך היות והיוצא ליציאותיו, הוא כורע על ברכיו ומסכך ומסתיר את רגליו) טעון טבילה (הגמ' תבאר מדוע), וכל המטיל מים (המשתין) טעון קידוש ידים ורגלים.

גמ' שפעם אחת עלה מאור הלבנה וכו': שואלת הגמ' איך טעו והרי מאור הלבנה מתמר ועולה ומאור החמה פוסה משתטח על פני כל המזרח? ויותר מזה הרי עד כדון דהוה סיפיה דירחא הרי הירח עולה סמוך לעלות השחר רק בסוף החודש, ויוה"כ הוה ברישיה בחצי הראשון של החודש, וא"כ ביוה"כ אין ירח בשעת עלות השחר? והגמ' לא עונה על השאלות האלו.

לילה. ואומרת הגמ' שר' אימי מל תינוק בשבת על פי נשים דאמרן שאמרו שבזמן לידת התינוק השמשא הוות האירה על סוסיתא, דהיינו היות וטבריה נמצאת על הצלע המזרחי של ההר, לכך עוד לפני שקיעת החמה אין השמש נראית בה, וסוסיתא שנמצאת ממול טבריה על גדות הכנרת המזרחי, והיות ואין סביבה הרים המסתירים את השמש, לכך השמש ניכרת בה עד לשקיעת החמה, ומטבריה רואים את זהרורית השמש הנמצאת בסוסיתא.

מתיה בן שמואל אומר וכו': שואלת הגמ' ולמה הממונה שואל האם האיר עד שהוא בחברון והוא אומר היין? מתרצת הגמ' כיון שהוא בא להזכיר זכות אבות הטמונים בחברון.

הלכה ב

מתני' ולמה הוצרכו לכך לעלות ולראות האם עלה השחר? כיון שפעם אחת עלה מאור הלבנה, ודימו שהאיר המזרח ולכך שחטו את התמיד, ואחרי שהבחינו

אמר רבי חנינא מאילת השחר עד שיאיר המזרח אדם מהלך ארבעת מילין, משיאיר המזרח עד שתנץ החמה ארבעת מיל. ומניין משיאיר המזרח עד שתנץ החמה אדם מהלך ארבעת מיל? דכתיב [בראשית יט] וּכְמוֹ הַשָּׁחַר עָלָה וַיֵּאֲצִיז הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לְאֹמֹר וּגו' וּכְתִיב הַשֶּׁמֶשׁ יֵצֵא עַל הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צִעְרָה. וּמִן סָדוּם לְצוּעַר אַרְבַּעַת מִיל, יתיר הוון? אמר רבי זעירא המלאך היה מקדר לפניהן את הדרך. ומניין מאילת השחר עד שיאיר המזרח ארבעת מיל? כמו וכמו - מילה מדמיא לחבירתה. אמר רבי יוסי בר' בון הדא איילתא דשחרא, מאן דאמר כוכבתא היא טעי, זימנין דהיא מקדמא וזימנין דהיא מאחרת, מאי כדון? כמין תרין דקרנין דנהור דסלקין מן מדינחא ומנהרין, דלמא רבי חייא רבה ורבי שמעון בן

המזרח זה ארבעת מיל, כיון שכתוב וכמו השחר עלה, ולא כתוב וכשהשחר עלה, והרי כשכתוב וכמו היינו מילה מדמיא לחבירתה מדמים דבר לדבר, וא"כ הפסוק בא לומר שכמו הזמן שיש מעלות השחר עד נץ החמה, כך יש מאילת השחר עד עלות השחר (ובזמן הזה המלאכים שכנעו את לוט לצאת מסדום). אמר רבי יוסי בר' בון, הדא איילתא דשחרא, מאן דאמר כוכבתא היא מי שאומר שאילת השחר זה כוכב השחר, טעי יש לו טעות, שהרי זימנין דהיא מקדמא שהרי יש פעמים שכוכב השחר מקדים מהשיעור שאמרנו (של מהלך ד' מיל לפני עמוד השחר), וזימנין דהיא מאחרת ופעמים שמאחר מהזמן שאמרנו, שואלת הגמ' א"כ מאי כדון מה זה אילת השחר? מתרצת הגמ' שזה כמין תרין דקרנין דנהור שני קרני אור דסלקין מן מדינחא שעולה מצד מזרח (מאותו המקום שהשמש תזרח באותו היום) ומנהרין ומאירים קצת. ואומרת הגמ' דלמא - את זה אני רוצה לומר לך, שרבי חייא רבה - הגדול ורבי שמעון בן

אמר רבי חנינא מאילת השחר (אח"כ הגמ' תבאר מה הכוונה) עד שיאיר המזרח (עלות השחר) אדם מהלך ארבעת מילין, וכן משיאיר המזרח עד שתהא נץ החמה אדם הולך ארבעת מיל. ואומרת הגמ' ומניין משיאיר המזרח עד שתנץ החמה אדם מהלך ארבעת מיל? דכתיב וּכְמוֹ הַשָּׁחַר עָלָה (היינו עלות השחר) וַיֵּאֲצִיז הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לְאֹמֹר וּגו' לצאת מסדום, וּכְתִיב הַשֶּׁמֶשׁ יֵצֵא עַל הָאָרֶץ (דהיינו נץ החמה) וְלוֹט בָּא צִעְרָה, והרי מן סדום לְצוּעַר יֵשׁ אַרְבַּעַת מִיל, ומכאן שמזמן עלות השחר עד לנץ החמה אדם מהלך ד' מיל. שואלת הגמ' והרי יתיר הוון והרי יש חמש מיל, וכמו שר' חנינא עצמו אומר (בבבלי, פסחים צג:)? מתרצת הגמ' אמר רבי זעירא, שכאשר הולכים בדרך הרגילה, המרחק מסדום לצוער הוא חמש מיל, אבל המרחק האווירי הוא רק ארבע מיל, והמלאך היה מקדר לפניהן את הדרך חתך ללוט את ההרים, כדי שגיע לצוער מהר. ואומרת הגמ' ומניין שמאילת השחר עד שיאיר

חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארפל בקריצתה, וראו איילת השחר שבקע אורה, אמר רבי חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא, ברבי! כך היא גאולתן של ישראל, בתחילה קימעא קימעא, כל מה שהיא הולכת - היא רבה והולכת. מאי טעמא [מיכה ז] **פִּי אֲשֶׁב בַּחֲשֹׁךְ ה' אֹר לִי**, כך בתחילה [אסתר ב] **וּמִרְדֵּכִי יָשָׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ**, ואח"כ [אסתר ו] **וַיִּקַּח הֶמֶן אֶת הַלְבוּשׁ וְאֶת הַסּוּס וַיִּלְבֹּשׁ אֶת מְרֹדֶכִי**, ואח"כ **וּמִרְדֵּכִי יָצָא מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוּשׁ מַלְכוּת**, ואח"כ **לַיהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׁמְחָה**. זה הכלל היה במקדש וכו': תני כהן שיצא לדבר עם חבירו, אם להפליג טעון טבילה, אם לשעה טעון קדוש ידים ורגלים. ומסיכה לא שעה קלה היא? שנייא היא מסיכה שעשו אותה כהפלג. תני ישן טעון טבילה, נתנמנם טעון קידוש ידים

וַיִּקַּח הֶמֶן אֶת הַלְבוּשׁ וְאֶת הַסּוּס וַיִּלְבֹּשׁ אֶת מְרֹדֶכִי, ואח"כ היה למרדכי מעמד חשוב יותר ממקודם, ואח"כ **וּמִרְדֵּכִי יָצָא מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוּשׁ מַלְכוּת**, שמרדכי נעשה למשנה למלך, ואח"כ **לַיהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׁמְחָה**.

זה הכלל היה במקדש וכו': תני כהן שיצא מהעזרה לדבר עם חבירו, אם הוא יצא להפליג להרבה זמן, א"כ הוא טעון טבילה כשיכנס לעזרה (וכ"ש קידוש ידים ורגלים), ואם הוא יצא רק לשעה מועטת, הוא טעון רק קדוש ידים ורגלים. שואלת הגמ' מדוע היוצא ליציאותיו הוא טעון טבילה, וכי מסיכה (מלשון המסיך את רגליו) הוא לא יצא רק לשעה קלה היא? מתרצת הגמ' שנייא היא מסיכה שעשו אותה כהפלג, שהרי הוא מסיח את דעתו מהעבודה (כשהוא צריך לנקביו, אסור לו לעבוד עבודה). תני ישן טעון טבילה, ואם הוא רק נתנמנם הוא טעון רק קידוש ידים

חלפתא, הוו מהלכין בהדא בקעת ארפל, בקריצתה לפנות בוקר, וראו את האיילת השחר שבקע אורה, אמר רבי חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא, ברבי - אדם גדול, תדע שכמו שהיום מאיר קצת קצת, שבהתחלה עולה איילת השחר שזה רק שני קרני אור, ואח"כ עולה עמוד השחר שצד המזרח מואר, ואח"כ החמה זורחת וכל העולם מואר, כך היא יהיה גאולתן של ישראל, בתחילה עם ישראל יגאלו קימעא קימעא קצת קצת, דהיינו שיבואו לא"י רק קצת יהודים, אבל כל מה שהיא הולכת לקראת הגאולה היא רבה והולכת. מאי טעמא שמהיכא אני יודע שהגאולה דומה לזריחת השמש, שהרי כתוב בפסוק **פִּי אֲשֶׁב בַּחֲשֹׁךְ ה' אֹר לִי**, דהיינו שהפסוק מדמה את הגאולה לאור. וכך היה גם בגאולת ישראל בזמן מרדכי, בתחילה **וּמִרְדֵּכִי יָשָׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ**, דהיינו שהיה למרדכי שררה קטנה, שהיה דן שם, ואח"כ

ורגלים. וישן טעון טבילה - לא כן תני ר' חייה לא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, ואמר ר' אימי בשם ר' שמעון בן לקיש אפילו למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה? תיפתר שסמך עצמו לכותל וישן לו, והא כתיב [דברי הימים א יז] וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי ה' וגו'? אמר ר' אייבו בר נגרי ויישב עצמו לתפלה.

הלכה ג

מתני' אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו טהור עד שיטבול. חמש טבילות ועשרה קדושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום, וכולם בקודש בית הפרוה, חוץ מזו בלבד.

גמ' אין אדם נכנס לעזרה לעבודה וכו': כיני מתניתא לא היה אדם נכנס לעזרה

ומה שכתוב 'וַיֵּשֶׁב' היינו שהוא יושב והמתין בעצמו עד שיהיה לו ישוב הדעת לתפלה.

הלכה ג

מתני' אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו שהוא טהור - עד שיטבול הגמ' תבאר מדוע הוא צריך לטבול. ואומרת המשנה שחמש טבילות ועשרה קדושין (קידוש ידים ורגלים) טובל כהן גדול ומקדש בו ביום (ביום הכיפורים), וכולם היו בקודש בבית הפרוה (שם היו מולחים את העורות, ולכך זה כך נקרא, על שם הפרוה של העורות). כיון שכתוב וַיִּרְחֹץ אֶת בְּשָׁרוֹ בַּמַּיִם בַּמָּקוֹם קְדוֹשׁ, חוץ מהטבילה הזו בלבד שהיא היתה על גבי שער המים, מחוץ לעזרה.

גמ' אין אדם נכנס לעזרה לעבודה וכו': אומרת הגמ' שאומנם כיני כוונת מתניתא היא שלא היה אדם נכנס לעזרה

ורגלים, שואלת הגמ' וישן טעון טבילה מחמת השינה? וכי לא כן תני ר' חייה שלא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, וא"כ ע"כ שהוא ישן חוץ לעזרה, וא"כ תיפוק ליה שהוא טעון טבילה מחמת שהוא יצא להפליג, שהרי שינה זה הפלגת זמן, ואמר ר' אימי בשם ר' שמעון בן לקיש שאפילו למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה? מתרצת הגמ' שבאמת הוא ישן בעזרה, ותיפתר וכאן מדובר שסמך עצמו לכותל וישן לו, ועל זה אומרת הבריייתא שאפי' שהוא ישן בעזרה הוא טעון טבילה, כיון שיש כאן היסח הדעת ולכך זה כיציאה עם הפלגה. שואלת הגמ' איך רשב"ל אמר שאפי' מלכי בית דוד לא יכולים לשבת בעזרה, והא כתיב וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי ה' וגו' וא"כ מוכח שמותר למלכי בית דוד לשבת בעזרה? מתרצת הגמ' אמר ר' אייבו בר נגרי שדוד המלך לא ישב בעזרה,

ולעבודה אפילו טהור עד שהוא טובל, לא סוף דבר לעבודה, אלא אפי' שלא לעבודה.

שאלו את בן זומא מה מקום לטבילה זו? אמר להם מה אם בשעה שהוא נכנס מקודש לקודש טעון טבילה, מחול לקודש כל שכן. לא צורכה דלא מקודש לקודש לא יהא טעון טבילה, מחול לקדש יהא טעון טבילה? אמר ר' שמי וכיני מה אם מקודש לקודש שאינו ענוש כרת טעון טבילה, מחול לקודש שהוא ענוש כרת לא כל שכן יהא טעון טבילה. ואפילו מקודש לקודש יהא ענוש כרת? כ"י דתנינן תמן השתחוה או ששהא כדי השתחויה. עד כמה היא שיעור השתחויה? ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי עד כדי [דברי הימים ב ז] וַיִּכְרְעוּ אֲפִים אֶרְצָה עַל הָרֶצֶף וַיִּשְׁתַּחֲוּ, ר' אבהו מוסיף עד וְהוֹדוּת לַה' פ"י טוב, ר' מנא מוסיף עד פ"י לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.

נטמא בעזרה, אפי"ה הוא טעון טבילה, הנכנס מחול לקודש שהוא ענוש כרת אם הוא היה טמא, לא כל שכן שיהא טעון טבילה. שואלת הגמ' ואולי נאמר שאפילו הנכנס בטומאה מקודש לקודש (כשהוא נטמא בקודש) שיהא ענוש כרת? אומרת הגמ' שלא יתכן לומר כך, וזה כ"י (כמו) דתנינן תמן במסכת שבועות, שהנטמא בעזרה מתחייב על טומאתו, רק אם הוא השתחוה או ששהא כדי השתחויה, אבל אם הוא לא ששהא כדי השתחויה, אפי' שהוא נכנס לקודש הקדשים, הוא פטור על טומאתו, ואומרת הגמ' עד כמה היא שיעור השתחויה? ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי עד כדי שיהיו אומרים את הפסוק וַיִּכְרְעוּ אֲפִים אֶרְצָה עַל הָרֶצֶף וַיִּשְׁתַּחֲוּ, ור' אבהו מוסיף שהוא לא מתחייב אלא רק אם הוא ימתין עד שיעור שאומרים גם וְהוֹדוּת לַה' פ"י טוב, ור' מנא מוסיף שהוא לא מתחייב אלא רק אם הוא ימתין עד שיעור שאומרים גם פ"י לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.

ולעבודה אפילו טהור – עד שהוא טובל, אבל באמת לא סוף דבר לא רק בשנכנסים לעבודה צריך לטבול לפני הכניסה אלא אפי' אם נכנסים שלא לעבודה, צריך לטבול לפני הכניסה.

שאלו את בן זומא מה מקום לטבילה זו והרי הוא טהור? אמר להם שזה נלמד מק"ו, ומה אם הכ"ג בשעה שהוא נכנס מקודש לקודש (מהעזרה לקודש הקדשים) הוא טעון טבילה, כשנכנסים מחול לקודש, כל שכן שיצטרכו לטבול לפני הכניסה, שואלת הגמ' לא צורכה דא (לא יכולים לעשות את הק"ו הזה) אלא רק אם הסברא אומרת שמקודש לקודש לא יהא טעון טבילה, ומחול לקדש יהא טעון טבילה, אבל הרי יתכן לומר שטבילת הכ"ג כשהוא נכנס מהקודש לקודש הקדשים זה גזירת הכתוב מיוחדת ליום הכיפורים, וא"כ איך יכולים לעשות מזה ק"ו לכניסה לעזרה? אלא אמר ר' שמי וכיני שזו כוונת בן זומא ומה אם הנכנס מקודש לקודש הקדשים שאינו ענוש כרת אם הוא

תני אמר ר' יהודה כל עצמן לא התקינו טבילה זו אלא מפני טבילת סרך - שפעמים שאדם הולך לרחוץ, והוא נזכר קרי ישן שיש בידו - וחוזר ובא לו. תמן תנינן המשמשת שראתה נדה צריכין טבילה, ר' יודה פוטר, מה, חֶלֶק ר' יודה על טבילת סרך, או מִשֶּׁם אפי' טובל מהו מועיל? מה נפק מינה ראה קרי, אֵין תימר חלוק ר' יודה על טבילת סרך - דבר תורה הוא, אֵין תימר אפי' טובל מהו מועיל - מועיל הוא שהוא טובל, כהדא דתני אמר ר' יהודה כל עצמן לא התקינו טבילה זו אלא מפני טבילת סרך, שפעמים שאדם הולך לרחוץ והוא נזכר קרי ישן שבידו וחוזר

טובל מהו מועיל או שכיון שהטבילה לא תטהר אותו, שהרי הוא טמא מחמת הזיבה, לכך לא שייך לחייבו בטבילה (וא"כ ר' יהודה חולק גם במשמשת שראתה נדה), ומה **נפק מינה** איזה חילוק יש בין הצדדים (חוץ מביאור המשנה), במקרה שראה קרי לאונסו שהוא טמא מדאורייתא, ואינו חייב בטבילה לדברי תורה (עזרא לא תיקן על זה טבילה) ואח"כ שימש מיתנו, אֵין תימר חלוק ר' יודה על טבילת סרך, ובמקום שהוא כבר טמא מדאורייתא לא חל עליו טומאה אחרת, וא"כ כאן שטומאתו מחמת הקרי שראה לאונסו זה מדבר תורה הוא, לא יחול עליו טומאה בתשמישו, והוא לא יצטרך לטבול בשביל ללמוד תורה מחמת תשמישו, אבל אֵין תימר אפי' טובל מהו מועיל, א"כ היות שכאן מועיל הוא כשהוא טובל, שהרי הטבילה תטהר אותו, א"כ הוא יצטרך לטבול? ופושטת הגמ' שהרי כהדא דתני אמר ר' יהודה כל עצמן לא התקינו טבילה זו אלא מפני טבילת סרך, שפעמים שאדם הולך לרחוץ והוא נזכר בטומאת קרי ישן שבידו, וחוזר

תני אמר ר' יהודה כל עצמן (עצם חובת הטבילה לפני הכניסה לעזרה) לא התקינו את הטבילה הזו אלא מפני טבילת סרך (שידבק בזה טבילה אחרת), דהיינו שפעמים שאדם הולך לרחוץ לטבול לפני כניסתו לעזרה, והוא נזכר בטומאת קרי ישן שיש בידו, וחוזר לאחוריו ובא לו ויוצא מהעזרה, שהרי הוא טבול יום שאסור לו להיות בעזרה. תמן במסכת ברכות תנינן, זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע, והמשמשת (שהיא כבעלת קרי) שראתה נדה, צריכין טבילה בשביל ללמוד תורה (כתקנת עזרא), ור' יודה פוטר, שואלת הגמ' על מה חֶלֶק ר' יודה, האם רק על טבילת סרך (על טומאה שנסרכה ונדבקה במי שטמא כבר) דהיינו שלא שייך לחייב בטבילה אדם שלא נטמא בקרי שראה (כיון שהוא כבר טמא מחמת טומאה אחרת), וא"כ ר' יהודה נחלק רק על זב שראה קרי, שכיון שהוא כבר טמא בזיבה, לא חל עליו הטומאת קרי (אבל במשמשת שראתה נדה שחל עליה חיוב טבילת עזרה לפני שראתה את הנדה, גם ר' יהודה מחייב בטבילה), או מִשֶּׁם אפי'

ובא לו, הדא אמרה לא חלק ר' יודה על טבילת סרך, אלא משם אפילו טובל מה הוא מועיל.

הלכה ד

מתני' פרשו סדין של בוץ בינו לבין העם, פשט ירד ומכל עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי זהב ולבש, וקידש ידיו ורגליו, הביאו לו את התמיד קרצו - ומירק אחר שחיטה על ידו, וקבל את דמו וזרקו. נכנס להקטיר את הקטורת ולהטיב את הנרות, להקריב את הראש ואת האיברים, ואת החבתין, ואת היין.

גמ' הביאו לו את התמיד קרצו: ר' לעזר בשם ר' הושעיה עד שישחוט בו שנים או רוב שנים, אמר ר' יוסה מתניתא אמרה כן, הביאו לו את התמיד קרצו, כתיב [ירמיה מו] קָרַץ מִצֶּפֶן בָּא בָּא, ר' חנינה ור' יהושע בן לוי חד אמר נכוסה

את השחיטה, והכ"ג קבל את דמו של התמיד, וזרקו את הדם על גבי המזבח. והכ"ג נכנס להקטיר את הקטורת, ולהטיב את הנרות לנקות את המנורה מהשמן והפתילה של הנרות שדלקו בלילה. ולהקריב (להוליך את האיברים ולהקטירן) את הראש ואת האיברים, ואת המנחת חביתין, וניסך את היין.

גמ' הביאו לו את התמיד קרצו: ר' לעזר בשם ר' הושעיה ששחיתת התמיד אינה כשירה אלא עד שהכ"ג ישחוט בו את שני הסימנים או רוב שנים, כיון שכל עבודת יוה"כ צריכה להיעשות דוקא ע"י הכ"ג. אמר ר' יוסה שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו הביאו לו את התמיד קרצו, שמשמע שהכ"ג חתכו. כתיב עֲגֹלָה יָפָה מִצָּרִים קָרַץ מִצֶּפֶן בָּא בָּא, ר' חנינה ור' יהושע בן לוי מבארים מה הכוונה 'קרץ', ואחד אמר שזה מלשון נכוסה חתיכה (דהיינו שנבוכדנצר יחתוך בחרב את המצרים),

ובא לו, א"כ הדא אמרה מוכח מכאן שלא חלק ר' יודה על טבילת סרך, שהרי גם טבילה זו היא טבילה בלי טומאה, ואעפ"כ ר' יהודה מחייב לטבול, וא"כ מדוע ר' יהודה לא מחייב זב שראה קרי לטבול מחמת התשמיש, אלא מוכח שטעמו של ר' יהודה שפותר את הזב שראה קרי משם שאפילו כשהוא טובל מה הוא מועיל, אבל בנכנס למקדש שייך לחייבו בטבילה למרות שאינו טמא, כיון שאחרי הטבילה הוא יהיה טהור.

הלכה ד

מתני' פרשו סדין של בוץ פשתן בינו לבין העם, פשט את בגדיו ירד וטבל עלה ונסתפג התנגב, הביאו לו את הבגדי זהב (בגדי הכ"ג שעשויים מזהב), ולבש, וקידש ידיו ורגליו, והביאו לו את התמיד קרצו שחטו ומירק (גמר) אחר את השחיטה על ידו אחריו, דהיינו הכ"ג היה שוחט רק את רוב הסימנים, ואחר היה גומר

וחורנה אמר נסוחה, מאן דאמר נכוסה - מן הדא הביאו לו את התמיד קרצו, מאן דאמר נסוחה - מגליינא [איוב לג] מחמר קרצתי גם אני.

הלכה ה

מתני' קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאיברים. של בין הערבים היתה קריבה בין אברים לנשכים. אם היה כהן גדול זקן או איסטניס, מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתו.

גמ' קטורת של שחר היתה קריבה וכו': כתיב בתמיד [שמות כט] בפקר, וכתיב בקטורת [שמות ל] בפקר, יקדים דבר שנאמר בו בפקר בפקר, לדבר שלא נאמר בו אלא בפקר אחד, מעתה אפי' לדמו? אמר ר' הילא תעשה - הקדים בו מעשה. כתיב בפקר בתמיד, וכתיב בעצים [ויקרא ו] בפקר בפקר, יקדים דבר

ומטילין אותם לתוך המקוה הצונן, כדי שתפיג צינתו שזה יוציא את צינת המים.

גמ' קטורת של שחר היתה קריבה וכו': אומרת הגמ' מהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב בתמיד את הפכש האחד תעשה בפקר, וכתיב בקטורת והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בפקר בפקר, ולכך אנחנו אומרים שיקדים דבר (הקטורת) שנאמר בו בפקר בפקר, לדבר (לתמיד) שלא נאמר בו אלא בפקר אחד, ומכאן שמקטירים את הקטורת לפני הקרבת איברי התמיד, שואלת הגמ' א"כ מעתה מעכשיו נאמר שיקדימו את הקטורת אפי' לדמו של התמיד? מתרצת הגמ' אמר ר' הילא שהיות וכתוב בתמיד 'תעשה', א"כ משמע שצריך להקדים בו מעשה, ולכך שחיתת התמיד נעשית לפני הקטרת הקטורת. כתיב 'בפקר' בתמיד, וכתיב בעצים ובער עליה הפכה עצים בפקר בפקר, ומכאן נלמד שיקדים דבר (עצים)

וחורנה אמר שזה מלשון נסוחה עקירה, ואומרת הגמ' שהמאן דאמר שזה מלשון נכוסה הוא יודע את זה מן הדא ממשנתינו, שכתוב כאן הביאו לו את התמיד קרצו, ומאן דאמר שזה מלשון נסוחה, היינו מגליינא (דהיינו שנבוכדנצר יעקור את המצרים ממצרים ויגלה אותם), וזה מלשון שכתוב מחמר קרצתי גם אני, דהיינו שהקב"ה עקר קצת עפר מהאדמה, ומזה נוצר האדם.

הלכה ה

מתני' קטורת של שחר היתה קריבה בין זריקת הדם להקטרת האיברים. ושל בין הערבים היתה קריבה בין הקטרת האברים לניסוך הנשכים לספלים. ואומרת המשנה שאם היה כהן גדול זקן או איסטניס (מפונק) שהוא לא יכול לטבול במים קרים, מחמין לו מים חמין מערב יו"כ,

שנאמר בו **בְּפֶקֶר בְּפֶקֶר** לדבר שלא נאמר בו אלא **בְּפֶקֶר**, מה נן קיימין אם לאיברין, והלא בעצים הן? אלא כי נן קיימין אפילו לדמו. כתיב בעצים **בְּפֶקֶר בְּפֶקֶר**, וכתיב בקטורת **בְּפֶקֶר בְּפֶקֶר**, ואיני יודע איזה מהן יקדים, מי מכשיר את מי? עצים מכשירין את הקטורת, אף הם יקדמו את הקטורת. איתא חמי עצים קודמין את הדם, והדם קודם לקטורת, ותימר הכין? אמר ר' הילא לא על שלא זכיתי בו מן הדין, שהעצים מכשירין את הקטורת, ואצרכת הדא מתניתין - הוון בעיי מימר מי מכשיר את הקטורת גחלים, אמר רבי אלעזר מעלה עשן.

של בין הערבים היתה קריבה וכו': נאמר בתמיד בין הערבים ונאמר בקטורת בין

הכין שלומדים את זה מהסברא? מתרצת הגמ' **אמר ר' הילא** שמה שצריך את הסברא הזאת זה לא מחמת על שלא זכיתי בו ללמוד את זה מן הדין, ולכך הברייתא אומרת את הסברא **שהעצים מכשירין את הקטורת**, אלא **ואצרכת הדא מתניתין** מה שצריך את הסברא של הברייתא הוא מכיון שהוון **בעיי מימר** שבני הישיבה רצו לומר שמי מכשיר את הקטורת רק הגחלים שחותים להביא למזבח הזהב (ולכך רק המביא את המחתה עם הגחלים למזבח הפנימי מתעשר), ולכך אומרת הברייתא שגם סידור העצים זה נקרא שהוא מכשיר את הקטורת (וא"כ זה ג"כ מעשיר), **ואמר רבי אלעזר** שגם נתינת העשב הנקרא **'מעלה עשן'** זה נקרא שהוא מכשיר את הקטורת (ונתינתו היא ג"כ מעשרת).

של בין הערבים היתה קריבה וכו': אומרת הגמ' מהיכן יודעים את זה? כיון שנאמר בתמיד **'בין הערבים'** (ואת הכבש השני תעשה בין הערבים) ונאמר בקטורת **'בין**

שנאמר בו בְּפֶקֶר בְּפֶקֶר, לדבר (לתמיד) שלא נאמר בו אלא **בְּפֶקֶר** אחד, שואלת הגמ' על מה אנן קיימין על איזה חלק מהתמיד אנחנו צריכים לימוד שהעצים קודמים לו? אם להקדים את העצים לאיברין, בשביל זה לא צריך לימוד ופשוט שהעצים קודמים לאיברים, שהרי **והלא בעצים הן מוקטרים? אלא כי אנן קיימין** אלא הלימוד בא ללמד שהעצים קודמים אפילו לשחיטת התמיד ולזריקת דמו. אומרת הגמ' **כתיב בעצים** ובער עליה הכהן עצים **'בְּפֶקֶר בְּפֶקֶר'**, וכתיב בקטורת והקטיר עליו אהרן קטרת סמים **'בְּפֶקֶר בְּפֶקֶר'**, וא"כ איני יודע איזה מהן יקדים, לכך אנחנו אומרים הרי מי מכשיר את מי? העצים מכשירין את הקטורת, שהרי לוקחים גחלים מהמזבח החיצון שיקטירו עליהם את הקטורת, וא"כ אף הם יקדמו את הקטורת. שואלת הגמ' מדוע צריך להגיע לסברא הזאת, והרי איתא חמי תתבונן בדבר, הרי העצים קודמין את הדם, והדם קודם לקטורת כדלעיל, ותימר

הערבים סָמַךְ לנרות, ונאמר בנרות מְעַרְב עַד בֶּקֶר, ויֵאחָז דְּבַר שְׁנֵאמַר בּוּ בֵין הָעֲרָבִים סָמַךְ לנרות, לְדַבֵּר שֶׁלֹא נֵאמַר בּוּ אֵלָא בֵין הָעֲרָבִים. מַעֲתָה אֵפִילוּ לְנִסְכִּין, אָמַר רַבִּי הִילָא 'תַּעֲשֶׂה' אִיחָר בּוּ מַעֲשֶׂה, ר' בּוֹן בַּר חִיָּה בַּעַל קוֹמִי ר' הִילָא הִכָּא אֶת אָמַר 'תַּעֲשֶׂה' הַקֳּדִים בּוּ מַעֲשֶׂה, וְכֹא אֶת אָמַר 'תַּעֲשֶׂה' אִיחָר בּוּ מַעֲשֶׂה? אָמַר ר' הִילָא כָּל מִדְּרַשׁ וּמִדְּרַשׁ כַּעֲנִינִי, תְּמִיד שֶׁל שָׁחַר בְּכֻלָּל מֵאוּחָר הִיָּה, מָה תִּלְמֹד לֹמַר 'תַּעֲשֶׂה' - הַקֳּדִים בּוּ מַעֲשֶׂה, תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים בְּכֻלָּל מוֹקֵדִם הִיָּה, מָה תִּלְמֹד לֹמַר 'תַּעֲשֶׂה' - אִיחָר בּוּ מַעֲשֶׂה, וְהוּא ר' זְעִירָה מְקַלֵּם לִיה וְצוּחַ לִיה בְּנִיָּה דְּאוּרִיתָא.

אם הִיָּה כֹהֵן גָּדוֹל זָקֵן אוֹ אִיסְטָנִים וְכו': תִּנִּי אָמַר ר' יְהוּדָה עֲשִׂשׁוֹת שֶׁל

לְאַחַר הַקְטוּרָתָא? מִתְרַצָּת הִגְמ' אָמַר ר' הִילָא שְׁכַל מִדְּרַשׁ וּמִדְּרַשׁ זֶה כַּעֲנִינִי, וְלִכְךָ לַעֲנִיין הַתְּמִיד שֶׁל שָׁחַר שֶׁהוּא בְּכֻלָּל מֵאוּחָר הִיָּה הִיָּה וְכָתוּב בּוּ רַק פֶּעַם אַחַת בְּבֹקֶר, וְלִכְךָ אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים מָה תִּלְמֹד לֹמַר 'תַּעֲשֶׂה', אֵלָא זֶה בָּא לְלַמֵּד שֶׁהַקֳּדִים בּוּ אִיזָה שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה, וְלִכְךָ שׁוֹחֲטִים אֶת הַתְּמִיד לִפְנֵי הַקְטַרְתָּהּ הַקְטוּרָתָא, אֲבָל הַתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים בְּכֻלָּל מוֹקֵדִם הִיָּה, שֶׁהִרִי מֵאַחֲרֵים אֶת הַקְטוּרָתָא שְׁנֵאמַר בֵּה 'בֵּין הָעֲרָבִים' סְמוּךְ לְנֵרֹת, לִכְךָ אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים מָה תִּלְמֹד לֹמַר 'תַּעֲשֶׂה', אֵלָא זֶה בָּא לְלַמֵּד שֶׁאִיחָר בּוּ אִיזָה שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה, וְלִכְךָ מְנַסְכִּים אֶת הַנִּסְכִּים לְאַחַר הַקְטַרְתָּהּ הַקְטוּרָתָא. וְאוֹמְרִים הִגְמ' שְׁכֹאשֶׁר ר' זְעִירָה שָׁמַע אֶת דְּבָרֵי ר' הִילָא, וְהוּא ר' זְעִירָה מְקַלֵּם לִיה מִשְׁבַּח אוֹתוֹ, וְצוּחַ לִיה וְר' זְעִירָה אָמַר עַל ר' הִילָא שֶׁהוּא בְּנִיָּה דְּאוּרִיתָא בֶּן תּוֹרָה.

אם הִיָּה כֹהֵן גָּדוֹל זָקֵן אוֹ אִיסְטָנִים וְכו': תִּנִּי אָמַר ר' יְהוּדָה שֶׁהִיוּ מִחֻמְמִים אֶת הַמְקוּוֹה שֶׁל הַכִּי"ג ע"י עֲשִׂשׁוֹת חֲתִיכוֹת שֶׁל

הָעֲרָבִים' - סָמַךְ לְנֵרֹת (וּבִהְעֵלֶת אֶהְרֶן אֶת 'הַנֵּרֹת' בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירָנָה) וְנֵאמַר בְּנֵרֹת יִעֲרֹף אֹתוֹ אֶהְרֶן וּבְנָיו מְעַרְב עַד בֶּקֶר, וּמִכָּאֵן שֶׁהַעֲבֹדָה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁעָשׂוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּתָה הַדִּלְקָתָהּ הַנֵּרֹת, וְלִכְךָ אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים שְׁוִיאֲחֹר דְּבַר (הַקְטוּרָתָא) שְׁנֵאמַר בּוּ בֵין הָעֲרָבִים סָמַךְ לְנֵרֹת, לְדַבֵּר (לְתִמִּיד) שֶׁלֹּא נֵאמַר בּוּ אֵלָא בֵין הָעֲרָבִים, שׁוֹאֵלֶת הִגְמ' א"כ מַעֲתָה נֵאחָר אֶת הַקְטַרְתָּהּ הַקְטוּרָתָא אֵפִילוּ לְנִסְכִּין, וְא"כ מִדּוּעַ מְקַטְרִים אֶת הַקְטוּרָתָא לִפְנֵי הַנִּסְכִּים? מִתְרַצָּת הִגְמ' אָמַר רַבִּי הִילָא שֶׁהִיָּה וְכָתוּב בַּתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים 'תַּעֲשֶׂה' מִשְׁמַע שֶׁאִיחָר בּוּ אִיזָה שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה, וְלִכְךָ הַנִּסְכִּים בָּאִים לְאַחַר הַקְטַרְתָּהּ הַקְטוּרָתָא. שׁוֹאֵלֶת הִגְמ' ר' בּוֹן בַּר חִיָּה בַּעַל קוֹמִי ר' הִילָא, הִכָּא לַעֲנִיין תְּמִיד שֶׁל שָׁחַר אֶת אָמַר שֶׁהִיָּה וְכָתוּב 'תַּעֲשֶׂה' זֶה בָּא לְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ לְהַקְדִּים בּוּ מַעֲשֶׂה, וְלִכְךָ שׁוֹחֲטִים אֶת הַתְּמִיד לִפְנֵי הַקְטַרְתָּהּ הַקְטוּרָתָא, וְכֹאֵן אֶת אָמַר שֶׁהִיָּה וְכָתוּב 'תַּעֲשֶׂה' זֶה בָּא לְלַמֵּד שֶׁאִיחָר בּוּ מַעֲשֶׂה, וְלִכְךָ הַנִּסְכִּים בָּאִים

ברזל היו מרתיחין אותן מערב יוה"כ, ומטילין לתוך הצונין כדי שתפוג צינתן. ולא נמצא כמכבה ביוה"כ? אלא מסבור סבר ר' יודה שאין אבות מלאכות ביום הכיפורים?! אלא ר' יודה ור"ש אמרו דבר אחד. לא כן סבר מימר ר' יוסי ור"ש שניהם אמרו דבר אחד, נימר רבי יוסי ור' יודה ור"ש שלשתן אמרו דבר אחד? אלא מיסבור סבר ר' יודה שאין תולדת האש כאש, אלא כיני ר' יודה סבר מימר שאין תולדת אש כאש, ורבנן סברין מימר תולדת אש כאש. ויחם לו חמין? ר' יהושע בר אבין ר' סימון בשם ר' אנייני בן סוסיי טעם דהדין תנייא שלא יהו אומר ראינו כהן גדול טובל במים שאובין, ביום הכיפורים.

— שאין תולדת האש כאש, ולכך אין איסור בכיבוי גזלת של מתכת, וא"כ אלא כיני זה הכוונה במחלוקת, שר' יודה סבר מימר שאין תולדת אש כאש, ולכך יכולים להניח ברזל לזהט בתוך המקווה ביוה"כ, ורבנן סברין מימר שתולדת אש כאש, ולכך אסור להניח ברזל לזהט בתוך המקווה ביוה"כ. שואלת הגמ' ומה איכפת לר' יהודה שיחם לו חמין מערב יוה"כ וישפוך אותם למקווה ביוה"כ (כדברי חכמים)? מתרצת הגמ' ר' יהושע בר אבין ור' סימון בשם ר' אנייני בן סוסיי אמרו שטעם דהדין תנייא (של ר' יהודה) שאוסר לשפוך למקווה מים חמים, כיון שר' יהודה חושש (שיחשבו שכל המים הם שאובין) שלא יהו אומרים שראינו כהן גדול טובל במים החמים ששפכו למקווה, שהם שאובין, ביום הכיפורים, ויבואו להתיר לטבול במים שאובים.

ברזל, שהיו מרתיחין אותן מערב יוה"כ ומטילין אותם לתוך הצונין ביוה"כ כדי שתפוג צינתן, שואלת הגמ' איך מותר לעשות כדבר הזה, והרי יש פעמים שהברזל מתלהט וכשיכניסו למים, וכי לא נמצא כמכבה ביוה"כ?! ואומרת הגמ' ואלא תאמר לי שמסבור סבר ר' יודה שאין איסור עשיית אבות מלאכות ביום הכיפורים?! לא יתכן לומר כך? ואלא תאמר שר' יודה ור"ש אמרו דבר אחד שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטורים עליה? גם זה לא יתכן לומר, שהרי לא כן סבר מימר וכי לא אמרנו שר' יוסי (שפוטר את המכבה את הנר) ור"ש שניהם אמרו דבר אחד שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטורים עליה, ואם תאמר שר' יהודה ג"כ סובר כך, א"כ שנימר שרבי יוסי ור' יודה ור"ש שלשתן אמרו דבר אחד? אלא אומרת הגמ' שמיסבור סבר ר' יודה

הלכה ו

מתני' הביאוהו לבית הפרוה ובקודש היתה, פרשו סדין של בוץ בינו לבין העם, קידש ידיו ורגליו ופשט, ר"מ אומר פשט קידש ידיו ורגליו, ירד וטבל עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי לבן ולבש וקידש ידיו ורגליו. בשחר היה לובש פילוסין של שנים עשר מנה, ובין הערבים הינדיון של שמונה מאות זוז דברי ר"מ, וחכ"א בשחר היה לבוש פילוסים של שמונה עשרה מנה, ובין הערבים של שנים עשר מנה, הכל שלשים מנה, אלו נוטל מן ההקדש, ואם רצה להוסיף מוסיף משלו. **גמ'** ר"מ אומר פשט קידש ידיו ורגליו וכו': מה טעמא דרבי מאיר? [ויקרא טז]

הלכה ו

שבשחר היה לובש פילוסים של שמונה עשרה מנה (אלף שמונה מאות זוז), ובין הערבים של שנים עשר מנה, הכל שלשים מנה, ואלו (את השלושים מנה) הכ"ג היה נוטל מן ההקדש, ואם רצה להוסיף ולקנות בגדים משובחים יותר, מוסיף משלו ואין בזה משום יוהרה, ובלבד שימסור את המעות לציבור, שהרי הבגדי כהונה צריכים לבוא משל ציבור.

גמ' ר"מ אומר פשט קידש ידיו ורגליו וכו': שואלת הגמ' מה טעמא דרבי מאיר שהכ"ג מקדש את ידיו רק לאחר פשיטת הבגדים? מתרצת הגמ' שהיות וכתוב ופשט את בגדי הפד אשר לבש בבאו אל הקדש והניחם שם, ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו (ומה שכתוב כאן 'ורחץ' אינו טבילה כשאר הרחיצות הכתובים בתורה, שהרי לענין הטבילה כבר כתוב פתנת בד קדש ילבש ורחץ במים את בשרו ולבשם), והיות והרחיצה כתובה לאחר הפשיטה, לכך אומר ר"מ שהסדר הוא שהכ"ג

מתני' הביאוהו לבית הפרוה (שם היו מולחים את העורות, ולכך זה נקרא בית הפרוה, על שם הפרוה של העורות) כדי לטבול בזמן החלפת בגדי זהב לבגדי לבן, ובית הפרוה בקודש (בעזרה) היתה, שהרי הטבילות של יוה"כ צריכים להיות בקודש כדלעיל. ופרשו סדין של בוץ (פשתן) בינו לבין העם, וקידש ידיו ורגליו מכד זהב ופשט את בגדיו, ר"מ אומר שקודם הכ"ג פשט את בגדיו, ורק אח"כ הוא קידש ידיו ורגליו, ירד וטבל עלה ונסתפג (התנגב) והביאו לו את הבגדי לבן ולבש, וקידש ידיו ורגליו. ואומרת המשנה שבשחר הכ"ג היה לובש בגדי פשתן הבא מפילוסין מרעמסס, של (שמחירם) שנים עשר מנה (אלף מאתיים זוז), ובבין הערבים הכ"ג לבש בגדי פשתן (להוצאת הכף ומחתה מקודש הקדשים) הבאים מהינדיון מהודו, של (שמחירם) שמונה מאות זוז דברי ר"מ, וחכ"א

פשט וקידש ורחץ וקידש, מה טעמון דרבנן? ופשט ולבש - הקיש פשיטה ללבישה, מה לבישה מקדש אף פשיטה מקדש. אמר ר' מנא קומי ר' יודן על דעתיה דר"מ רחיצה חוצצת? א"ל מסבור את סבור על דר"מ ופשט וקידש, ורחץ וקידש? אינה כן, אלא ופשט וקידש ורחץ ולבש וקידש.

שמואל אמר אחת פשוט ואחת לבוש - שתיהן לבא, בר קפרא אמר אחת לבא ואחת לשעבר, אמר ר' יוחנן הכל מודין בקידוש הראשון שהוא לבא. אמר ר' יוחנן הכל מודין בקידוש הראשון שהוא מעכב, מה טעם [שמות ל] וְהִיתָה לָהֶם חֻק עוֹלָם לֹא יִלְוּרְעוּ לְדִרְתָּם. אמר ר' יוחנן הכל מודין בקידוש האחרון שהוא לשעבר, אמר ר' יוסה מתניתא אמרה כן הביאו לו בגדי עצמו ולבש,

ואחת כשהוא לבוש (בין אחר הפשיטה ובין אחר הלבישה), שתיהן לבא שניהם לצורך הלבישה, וא"כ לשיטת ר"מ בתחילת היום כשהכ"ג עושה קידוש ידיים ורגלים הוא צריך לעשות פעמיים, ולא ככתוב במשנה לעיל, אבל בר קפרא אמר שאחת לבא ואחת לשעבר שקידוש ידיים אחת זה לצורך הלבישה, ואחת זה לצורך הפשיטה, וא"כ גם לשיטת ר"מ בתחילת היום הכ"ג עושה רק קידוש ידיים ורגלים פעם אחת, ככתוב במשנה לעיל. אמר ר' יוחנן הכל (בין ר"מ ובין חכמים) מודין בקידוש הראשון שהוא לבא לצורך הלבישה. ואמר ר' יוחנן הכל (בין ר"מ ובין חכמים) מודין בקידוש הראשון שהוא מעכב, ואם הכ"ג לא קידש את ידיו ורגליו הוא פוסל את העבודה, ומה טעם ומהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב וְהִיתָה לָהֶם חֻק עוֹלָם לֹא יִלְוּרְעוּ לְדִרְתָּם, והרי כשכתוב 'חק' זה בא לעכב, ואמר ר' יוחנן שהכל (בין ר"מ ובין חכמים) מודין בקידוש האחרון, שהוא לשעבר מחמת פשיטת הבגדים, אמר ר' יוסה שמתניתא אמרה כן - הביאו לו בגדי עצמו ולבש,

פשט את בגדיו, וקידש ידיו ורגליו, ורחץ וטבל, וקידש פעם נוספת את ידיו ורגליו (ומה שהכ"ג מקדש את ידיו פעמיים, זה מכיון שכתוב 'ורחץ' בין הפשיטה ללבישה, ולכך מטילים את ה'ורחץ' הן על הפשיטה והן על הלבישה). ואומרת הגמ' וא"כ מה טעמון דרבנן שהוא מקדש לפני הפשיטה? כיון שכתוב 'ופשט ולבש' דהיינו שהפסוק הקיש את הפשיטה ללבישה, ולכך מה לענין הלבישה הכ"ג מקדש כשהוא לבוש, אף לענין הפשיטה הכ"ג מקדש כשהוא לבוש. שואלת הגמ' אמר ר' מנא קומי ר' יודן א"כ יוצא שעל דעתיה דר"מ רק הרחיצה (הטבילה) חוצצת בין שני הקידושי ידיים, והרי זה לא מסתבר? א"ל ר' יודן שיש לך טעות, ומסבור את סבור על דברי ר"מ שאומר שהסדר הוא ופשט וקידש ורחץ וקידש וגם הקידוש ידיים השני נעשה לפני הלבישה, זה אינה כן, אלא הסדר הוא ופשט וקידש ורחץ ולבש וקידש, וא"כ הלבישה חוצצת בין שני הקידושי ידיים.

שמואל אמר שלשיטת ר"מ שני הקידושי ידיים שהכ"ג עושה, אחת כשהוא פשוט

מסכת פרק ג [ה"ו - דף יז] יומא

ויש אדם מקדש ידיו ורגליו ללבוש בגדי חול? ר' יוחנן אמר [ויקרא טז] 'וּלְבָשָׁם' - לבישה מעכבת ואין טבילה מעכב, ודכוותה לבישה מעכבת ואין קידוש ידים ורגלים מעכב.

'בד' - שיהו כפולים, וקיימינה דלא כר' יוסה, ר' שמואל בר רב יצחק לא נחת לבית וועדא - קם עם רבי זעירא א"ל מה חדתין הוה לכון בבי מדרשא יומא דין? אמר ליה 'בד' - שיהו כפולים, וקיימינה דלא כר' יוסי, דתני [שמות כח] וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַּעֲשֶׂה כִּתְנֹת, רבנן אמרי שתי כתנות לכל אחד ואחד, ר' יוסי אומר אפילו כתנות אחת לכל אחד ואחד, מאי טעמא דרבנן - וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַּעֲשֶׂה כִּתְנֹת, מ"ט דרבי יוסי - למאה בני אהרן תעשה כתנות. 'בד' - שיהו חדשים, אם אומר את

בבי מדרשא איזה דבר חידוש היה בבית המדרש יומא דין היום? אמר ליה שלמדו את הברייטא, שהבגדי כהונה שנאמר בהם **'בד'**, צריכים שיהו כפולים שיהיה לכל כהן וכהן שני בגדים, וקיימינה והעמדנו שהדין הזה הוא דלא כר' יוסי, כיון דתני שהיות וכתוב וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַּעֲשֶׂה כִּתְנֹת בלשון רבים, מכאן רבנן אמרי שצריך לעשות שתי כתנות לכל אחד ואחד (ומהדין של הכותנות נלמד לכל הבגדים העשויים מבד), אבל ר' יוסי אומר שאפילו כתנות אחת מספיק לעשות לכל אחד ואחד, ואומרת הגמ' מאי טעמא דרבנן שצריך לעשות להם שתי כותנות? היות וכתוב וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַּעֲשֶׂה כִּתְנֹת בלשון רבים, ומ"ט דרבי יוסי? כיון שר' יוסי אומר שזה כתוב בלשון רבים, כיון שכוונת התורה לומר שלמאה בני אהרן תעשה כתנות, אבל לכל כהן וכהן מספיק לעשות כתנות אחת. ואומרת הברייטא שהיות וכתוב לעניין הבגדי כהונה **'בד'** ולא כתוב פשתן, מכאן שיהו חדשים כשעה שהיו בְּבִדִי (בענף) הפשתן, ואומרת הגמ' שאם אומר את שכוונת הברייטא

וכי יש אדם מקדש ידיו ורגליו ללבוש בגדי חול? ודאי שלא, וא"כ ע"כ שהקידוש האחרון זה מחמת פשיטת הבגדים. ר' יוחנן אמר שהיות וכתוב כִּתְנֹת בְּד קָדָשׁ וְלִבָּשׁ וְרַחֵץ בְּמֵיִם אֶת בָּשָׂרוֹ וְלִבָּשָׁם, והרי זה מיותר, אלא זה בא ללמד שרק הלבישה שכתובה בפסוק הזה פעמיים מעכבת, אבל ואין הטבילה הכתובה (וְרַחֵץ בְּמֵיִם אֶת בָּשָׂרוֹ) בפסוק מעכב, הגם שכל הלכות יוה"כ מעכבים (כיון שהתורה באה לומר שההלכות הכתובים בפסוק הזה אינם מעכבות אלא רק הלבישה), ואומר ר' יוחנן ודכוותה שאותו דבר אנחנו אומרים שרק הלבישה מעכבת ואין קידוש ידים ורגלים בזמן החלפת הבגדים מעכב.

אומרת הברייטא שהבגדי כהונה שנאמר בהם **'בד'**, צריכים שיהו כפולים שיהיה לכל כהן וכהן שני בגדים (שני מכנסיים, ושתי כותנות וכו'), וקיימינה והעמדנו שהדין הזה הוא דלא כר' יוסה, ואומרת הגמ' שפעם אחת ר' שמואל בר רב יצחק לא נחת לא בא לבית וועדא לשיבה, וקם ובא ועמד עם רבי זעירא, וא"ל מה חדתין הוה לכון

שלא ילבש שחקים, והא תני 'וּלְבָשִׁים' אפילו שחקים, רבי חנניה בשם ר' יסא כמחלוקת, עור שעובדו לשם קמיע מותר לכתוב עליו מזוזה, רשב"ג אוסר, אמר ר' יוסה הוינן סברין מימר מה פליגין - להדיוט, הא לגבוה לא, מן מה דתני אבני קודש - צריך שתהא חציבתן בקודש, ובקודש יחצבו, בגדי קדש - צריך שתהא אריגתן בקודש, ובקודש יארגו, ואמר ר' חנניה בשם רבי יסא כמחלוקת הוא, הדא אמרה אף לגבוה פליגין, דתני העושה כלי לגבוה עד שלא נשתמש בו גבוה מותר להשתמש בו הדיוט, משנשתמש בו גבוה אסור להשתמש בו הדיוט, והא תני העושה כלי לגבוה אל ישתמש בו הדיוט? רבי חנניא בשם ר' יסא כמחלוקת, דתני העושה כלי להדיוט, עד שלא נשתמש בו הדיוט מותר להשתמש בו גבוה,

דתני, אבני קודש - צריך שתהא חציבתן בעבור הקודש, ובקודש יחצבו דהיינו שצריך להקדיש את האבן לפני החציבה, וכן בגדי קדש (בגדי כהונה) צריך שתהא אריגתן בקודש, ובקודש יארגו, ואמר ר' חנניה בשם רבי יסא שזה תלוי במחלוקת של רשב"ג וחכמים הוא, א"כ הדא אמרה מוכח מכאן שאף לגבוה רשב"ג וחכמים פליגין, דתני העושה כלי לצורך גבוה (לצורך בית המקדש), עד שלא נשתמש בו גבוה מותר להשתמש בו הדיוט, כיון שהזמנה לאו מילתא היא, אבל משנשתמש בו גבוה שכבר הקדישו את הכלי אסור להשתמש בו הדיוט, והק' ר' יסא והא תני והרי בברייתא אחרת למדנו שהעושה כלי לגבוה אל ישתמש בו הדיוט כיון שהזמנה מילתא היא, ולכך רבי חנניא בשם ר' יסא אמר שזה תלוי במחלוקת של רשב"ג וחכמים. וכן זה מוכח מעוד ברייתא, דתני העושה כלי לצורך הדיוט, עד שלא נשתמש בו ההדיוט מותר להשתמש בו גבוה כיון שהזמנה לאו מילתא היא,

שלא ילבש בגדי כהונה כשהם כבר שחקים משומשים, לא יתכן לומר כך, שהרי והא תני היות וכתוב 'וּלְבָשִׁים' זה בא לרבות שיכולים ללבוש אפילו שחקים, וא"כ ע"כ שכוונת הברייתא לומר שאסור לעשות בגדי כהונה מבגדים שעשו אותם לצורך הדיוט, ואומר רבי חנניה בשם ר' יסא שזה תלוי במחלוקת שלמדנו לעניין שאר המצוות, שהרי שנינו בברייתא עור שעובדו לשם עשיית קמיע (דהיינו שעובדו את העור לצורך הדיוט), מותר לכתוב עליו מזוזה, כיון שהזמנה לאו מילתא היא, ולא חל על העור שם הדיוט, ורשב"ג אוסר כיון שרשב"ג סובר שהזמנה מילתא היא, ולכך חל על העור שם של הדיוט, ולא יכולים להשתמש בזה לצורך גבוה. אמר ר' יוסה שהוינן סברין מימר שחשבנו לומר שבמה חכמים ורשב"ג פליגין, זה דוקא לחפצי מצוה המשמשים להדיוט, אבל הא דברים המשמשים לגבוה לבית המקדש, חכמים לא נחלקים על רשב"ג, וגם הם אוסרים אם עשו את הדבר לצורך הדיוט, אבל מן מה

מסכת פרק ג [ה"ו - דף יז] יומא

משנשתמש בו הדיוט אסור להשתמש בו גבוה, והא תני העושה כלי להדיוט אל ישתמש בו גבוה. ר' חונה בשם רבנן דתמן תיפתר שבא מתרומת הלישכה, ולית שמע מינה כלום.

כלי שרת מאימתי הן קדושין - מיד או בשעת התשמיש, אין תימר מיד ניחא, אין תימר בשעת התשמיש כאחת הן קדושין ומתקדשים?! ניחא של משה שנתקדשו בשמן המשחה, ברם של שלמה כאחת הן קדושין ומתקדשין?!

יכולים להשתמש בזה לצורך גבוה, זה מובן, והברייתא שאומרת שהעושה כלי לצורך הדיוט שאם ההדיוט לא השתמש בהם שיכולים להשתמש בזה לצורך גבוה, **תיפתר** תעמיד שמדובר שהמעות באו מתרומת הלישכה ולכך לא הועיל מחשבתו כשחשב שהדיוט ישתמש בהם, וא"כ לית שמע מינה כלום, ואין הוכחה שרשב"ג וחכמים נחלקו גם לצורך הקדש.

שואלת הגמ' **כלי שרת מאימתי הן קדושין** בקדושת הגוף (ש'קדשו את הדם או את הקומץ), האם **מיד** כשמתקדשים אותם, או רק **בשעת התשמיש**, ואומרת הגמ' שאין תימר שהם מתקדשים מיד, א"כ זה ניחא, אבל אין תימר שהם מתקדשים רק בשעת התשמיש, א"כ זה תמוה שכאחת הן קדושין ומתקדשים, ויותר מזה יוצא שהדם או הקומץ מקדשים את הכלי, במקום שהכלי יקדש אותם, ואומרת הגמ' שזה ניחא לענין הכלי שרת של משה, כיון שהם נתקדשו בשמן המשחה, אבל ברם הכלי שרת של שלמה המלך עשה, זה תמוה שכאחת הן קדושין ומתקדשין,

אבל משנשתמש בו ההדיוט אסור להשתמש בו גבוה, כיון שצריך שהכלי שרת או הבגדי כהונה יהיו חדשים שלא השתמש בהם הדיוט, והק' ר' יסא והא תני והרי בברייתא אחרת למדנו שהעושה כלי להדיוט כבר אל ישתמש בו גבוה, כיון שהזמנה מילתא היא, אלא מוכח מכאן שזה תלוי במחלוקת של רשב"ג וחכמים, בכל אופן מכאן מוכח שגם לענין צורכי גבוה נחלקו רשב"ג וחכמים, אבל ר' חונה בשם רבנן דתמן חכמי בבל אמר, שבאמת לכו"ע צריכים לעשות את החפצים לשם גבוה, והברייתות שנחלקו לענין כלי שעשהו לצורך גבוה האם הדיוט יכול להשתמש בה, המחלוקת היא האם צריך להקדיש את הכלי לפני עשייתו לצורך גבוה או לא, שהברייתא שמתירה להשתמש בכלי סוברת שלא צריך להקדיש את הכלי לפני עשייתו, ולכך הדיוט יכול להשתמש בו, והברייתא האוסרת להדיוט להשתמש בכלי הנעשה לצורך גבוה, סוברת שצריך להקדיש את הכלי לפני עשייתו, ולכך הדיוט לא יכול להשתמש בכלי. והברייתא שאומרת שהעושה כלי לצורך הדיוט שלא

בכניסתן לארץ היו מפנין מתוך של משה לתוך של שלמה. לא היה שם של משה, כאחת הן קדושין ומתקדשין? ובעלייתן מן הגולה היו מפנין מתוך של שלמה לתוך שלהם, לא היה שם של שלמה כאחת הן קדושין ומתקדשין.

אבנים שחצבן לשם מת אסורים בהנייה, לשם חי ולשם מת מותרין בהנייה. הזורק כלי לפני מיטתו של מת - לתוך ארבע אמות אסור בהנייה, כל חוץ לארבע אמות מותר בהנייה.

תני נמצאת אומר חמש טבילות ועשרה קידושין טובל ומקדש בו ביום, מפני ששני קידושי ידים ורגלים על כל טבילה וטבילה? תלמוד לומר [ויקרא מז] ופשט

כיון שהזמנה מילתא היא, אבל אם הוא חצב את האבנים לשם חי ולשם מת – מותרין בהנייה, כיון שהוא לא הזמין אותן דוקא לצורך המת. והזורק כלי לפני מיטתו של מת, וזה נכנס לתוך הארבע אמות של המת, הכלי אסור בהנייה, אבל כל שהכלי נפל חוץ לארבע האמות של המת, הכלי מותר בהנייה, כיון שהמת תופס רק בד' אמותיו (כלי שזורקים לכיוון המת, לא נחשב שהזמינו אותו לצורך המת).

(סוגיית הגמ' כאן, שייכת להלכה ג, אלא שהשתרבה לכאן בטעות ע"י המדפיסים.) **תני** נמצאת אומר שחמש טבילות ועשרה קידושין הכ"ג היה טובל ומקדש בו ביום, ואומרת הברייתא ומניין שהכ"ג צריך לעשות שני קידושי ידים ורגלים על כל טבילה וטבילה? תלמוד לומר ופשט ורחץ ולבש, דהיינו כתוב בפסוק ופשט את בגדי הַכֹּהֵן אֲשֶׁר לְבַשׁ בָּבֹאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחֵם שָׁם, וְרָחַץ אֶת בָּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו (ומה שכתוב כאן 'ורחץ' אינו טבילה כשאר הרחיצות הכתובים בתורה, שהרי לעניין

ואומרת הגמ' שבכניסתן לארץ (לאו דוקא, אלא משעת כניסתן לארץ) היו מפנין מתוך של משה לתוך של שלמה, דהיינו שהיו מקבלים את הדם או הקומץ בכלי שרת שמשה עשה, וא"כ זה היה מתקדש בקדושת הגוף, ואח"כ היו מעבירים אותם לתוך הכלי שרת שעשו, וא"כ הדם או הקומץ הקדושים קידשו את הכלי שרת בקדושת הגוף, ואומרת הגמ' אבל אם לא היה שם כלי שרת של משה, א"כ חוזר השאלה שהדבר הזה הוא תמוה, שכאחת הן קדושין ומתקדשין, ואומרת הגמ' שגם בעלייתן מן הגולה בזמן בית שני היו מפנין מתוך של שלמה לתוך שלהם כדלעיל, אבל אם לא היה שם כלי שרת של שלמה (שהתקדשו מחמת הכלי שרת של משה כדלעיל), א"כ זה תמוה שכאחת הן קדושין ומתקדשין, אבל זה האמת, שאם לא יכלו להקדיש את הכלי שרת ע"י דברים שהתקדשו מחמת הכלי שרת של משה, שהם מתקדשים ומקדשים כאחת.

אבנים שחצבן לשם מת – אסורים בהנייה (בהנאה) כמו שהמת אסור בהנאה,

ורחץ ולבש, אמר ר' אלעזר בר"ש ודין הוא - מה אם במקום שאינו טעון טבילה טעון קידוש ידים ורגלים, כאן שהוא טעון טבילה לא כל שכן יהא טעון קידוש ידים ורגלים?! טול לך מה שהבאתה, אי מה להלן אחת כל היום, אף כאן אחת כל היום? תלמוד לומר [ויקרא מז] ופָּשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבָּד, שאין תלמוד לומר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ', וכי עלתה על דעתינו כלום הוא פושט אלא מה שהוא לובש, א"כ למה נאמר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ'? הקיש פשיטה ללבישה, מה לבישה בקידוש ידים ורגלים, אף פשיטה בקידוש ידים ורגלים, אמר ר' מנא לא מסתברא אלא חילופין הקיש לבישה לפשיטה, מה פשיטה בקידוש ידים ורגלים אף לבישה בקידוש ידים ורגלים.

בשחר היה לובש פילוסין וכו': ואין שני של פילוסין יפה מן הראשון של הנדוין?

דעתינו כלום הוא פושט אלא מה שהוא לובש, וא"כ למה נאמר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ'? אלא הקיש את הפשיטה ללבישה, לומר לך מה לבישה בקידוש ידים ורגלים, שהרי כתוב 'וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו' אף פשיטה בקידוש ידים ורגלים, ומכאן שעל כל החלפת בגדים צריך שתי פעמים קידוש ידים ורגלים. אמר ר' מנא שלא מסתברא כמו שאמרנו, אלא חילופין אלא מסתבר לומר הפוך, שהקיש לבישה לפשיטה, וא"כ אנחנו אומרים מה פשיטה בקידוש ידים ורגלים שהרי כתוב ופָּשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבָּד וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמִים, אף לבישה זה בקידוש ידים ורגלים (אין חילוק בין דברי ר' מנא לר"א בר"ש, אלא שר' מנא סובר שיותר פשוט לומר שצריך קידוש ידים מחמת פשיטת הבגדים, ור"א בר"ש סובר שיותר פשוט לומר שצריך קידוש ידים מחמת הלבישה).

בשחר היה לובש פילוסין וכו': שואלת הגמ' מדוע בבין הערביים הכ"ג לובש בגדי הנדוין, וכי אין שני (הפשתן הפחות משובח) של פילוסין יפה מן הראשון של הנדוין,

הטבילה כבר כתוב בדתנות בד קדש ילְבַשׁ וְרָחַץ בְּמִים אֶת בְּשָׂרוֹ וְלָבַשׁ (והיות וכתוב 'ורחץ' בין הפשיטה ללבישה, ולכך מטילים את ה'ורחץ' הן על הפשיטה והן על הלבישה, ומכאן שעל כל טבילה, הכ"ג עושה שתי פעמים קידוש ידים ורגלים, אמר ר' אלעזר בר"ש שלא צריך להגיע לזה, אלא זה נלמד מק"ו, שהרי ודין הוא, ומה אם במקום (ביום רגיל) שאינו טעון טבילה מן התורה לפני תחילת העבודה, אפי"ה טעון קידוש ידים ורגלים, כאן ביום כ שהוא טעון טבילה מן התורה, בכל החלפת בגדים, לא כל שכן שיהא טעון קידוש ידים ורגלים, חזר ר"א בר"ש ואמר שמהק"ו לא יכולים לדעת את הדין, כיון שטול לך מה שהבאתה, ונאמר אי מה להלן ביום רגיל מספיק קידוש ידים ורגלים פעם אחת לכל היום, א"כ אולי אף כאן יהיה מספיק קידוש ידים ורגלים פעם אחת לכל היום? לכך תלמוד לומר ופָּשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבָּד, ולכא"ו הפסוק לא היה צריך להמשיך ולומר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ', שאין תלמוד לומר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ', שהרי וכי עלתה על

מִשֶּׁם מִילָה דְּשִׁמְעָה פְּרוּטִי. תַּמָּן תַּנִּינָן הָרָאשׁוֹן שֶׁבְּרָאשׁוֹן אֵין לְמַעְלָה הַיַּמְנוֹ, הַשְּׁנִי שֶׁבְּרָאשׁוֹן, וְהָרָאשׁוֹן שֶׁבְּשִׁנֵּי שׁוּיָן, וְאֵין שְׁנֵי שֶׁבְּרָאשׁוֹן יָפָה מִן הָרָאשׁוֹן שֶׁבְּשִׁנֵּי? מִשֶּׁם מִילָה דְּשִׁמְעָה פְּרוּטִי. מָאי כְּדוּן? רַבִּי נַחֲמָן בְּשֵׁם רַבִּי מְנָא בִּשְׁחַר כְּתִיב בַּד בַּד אַרְבַּעַה פַּעֲמִים, וּבְמִנְחָה כְּתִיב בַּד.

ואם רצה להוסיף מוסיף משלו: תני מעשה ברבי ישמעאל בן פיאבי שלבש כתונת במאה מנה ועלה והקריב על גבי המזבח. מעשה ברבי אליעזר בן חרסום שלבש כתונת בשתי ריבוא ועלה והקריב על גבי המזבח, והורידו אותו אחיו

יש מעלה לשמן הראשון של המסיק השני, כיון שהוא נקרא ראשון, ולכך הם שוים. שואלת הגמ' **מאי כדון** מה עכשיו, ומדיכין יודעים שצריך לעשות את הבגדי לבן של בין הערביים פחותים משל השחר? מתרצת הגמ' **רבי נחמן בשם רבי מנא** אומר שהיות **ובשחר כתיב בד בד ארבעה פעמים** (שהרי כתוב פתנת 'בד' קדש 'לְבָשׁ, וּמִכְנָסֵי 'בד' יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ, וּבִבְּגָדֵי 'בד' יִחָגַר, וּבִמְצַנְפֵי 'בד' יִצְנָף), **ובמנחה כתיב** רק פעם אחת **בד** (שהרי כתוב וּפָשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבֵּד), לִכְךָ בִּשְׁחַר צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַבְּגָדִי לָבָן מִהַמּוֹבָחַר שֶׁבְּבַד.

ואם רצה להוסיף מוסיף משלו: תני מעשה **ברבי ישמעאל בן פיאבי** (שהיה כ"ג) **שלבש כתונת בשווי מאה מנה ביוה"כ**, **ועלה והקריב** (לקח גחלים) **על גבי המזבח**, כדי שכולם יראו אותו, משום 'זֶה אֵלֵי וְאֶנְהוּ' התנאה לפניו במצות. וכן **מעשה ברבי אליעזר בן חרסום** (שהיה כ"ג) **שלבש כתונת בשווי שתי ריבוא** (עשרים אלף זוז) **ביוה"כ**, **ועלה והקריב** (לקח גחלים) **על גבי המזבח**, אבל **והורידו אותו אחיו**

וא"כ שיעשו לכ"ג מזה את הבגדי לבן לבין הערביים? מתרצת הגמ' **מִשֶּׁם מִילָה דְּשִׁמְעָה פְּרוּטִי** - ראשון, דהיינו שצריך להביא לבית המקדש רק דברים חשובים, ולכך עדיף לעשות את הבגדי לבן מהפשתן החשוב ביותר שבהנדיין, ולא לעשות את הבגדי לבן מהפשתן בדרגה שניה מפילוסין (הגם שהפשתן הראשון של הנדיין פחות משובח מהשני של פילוסין). וכן **תמן** במסכת מנחות **תנינן**, שהיות ומוסקים את היותים בשלשה זמנים, ומכל מסיקה ומסיקה, מוציאים שלשה פעמים שמן; והשמן הראשון שיוצא מהיותים שנלקטו במסיק הראשון - **אין למעלה הימנו**, הוא הכי משובח. והשמן השני שיוצא מהיותים שנלקטו במסיק הראשון, והשמן הראשון שיוצא מהיותים שנלקטו במסיק השני שוין, וגם כאן שואלת הגמ' מדוע המשנה אומרת שהם שוים, וכי **אין** השמן השני שבראשון יפה (משובח) מן השמן הראשון שבשני? וגם כאן מתרצת הגמ' **מִשֶּׁם מִילָה דְּשִׁמְעָה פְּרוּטִי**, דהיינו אומנם השמן השני של המסיק הראשון הוא משובח על פני השמן הראשון של המסיק השני, אבל

הכהנים שהיה נראה מתוכה ערום, מה עשה? מילא אותה מים, וסבב את המזבח שבע פעמים.

הלכה ז

מתני' בא לו אצל פרו, ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח, ראשו לדרום ופניו למערב, הכהן עומד במזרח ופניו למערב, סמך שתי ידיו עליו ונתודה, וכך היה אומר - אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי, אנא השם כפר נא לעונות לפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי - ככתוב בתורת משה עבדך [ויקרא טז] **כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם וְגו'**, והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

גמ' ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח: תני אי זהו צפוניו של מזבח שהוא כשר בשחיטת קדשי קדשים? מקירו של מזבח צפוני ועד כותל העזרה צפוני,

דרכי, פשעתי במזיד חטאתי בשוגג לפניך **אני ובני ביתי** (משפחתי ואשתי), **אנא השם כפר נא לעונות לפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי** - ככתוב בתורת משה עבדך (שהקב"ה מכפר ביום הכיפורים) שנאמר **כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה'** תְּטַהֲרוּ, והן הנמצאים בעזרה עונין אחריו - ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שהרי כתוב **"כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא הִבּוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ"**, ומכאן שכאשר שומעים את הזכרת שם ה', מגדלים את שמו, ולכן עונים - ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

גמ' ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח: תני אי זהו צפוניו של מזבח - שהוא כשר בשחיטת קדשי קדשים? מקירו של מזבח הצפוני ועד כותל העזרה הצפוני,

הכהנים, מפני שהיה נראה מתוכה ערום, כיון שהאריגה היתה מאוד דקה, ולכך בשרו היה נראה דרך הכתונת, וא"כ מה הוא עשה? **מילא אותה במים**, דהיינו הוא קלקל את הכתונת הזו (כיון שבא לו תקלה מחמתה) וסבב את המזבח שבע פעמים לבקש מחילה מבורא העולם, על המכשול שיצא מתחת ידו, שזה היה נראה כאילו הוא זלזל במי ששוכן בבית הזה.

הלכה ז

מתני' בא לו הכ"ג אצל פרו, ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח, וראשו של הפר עומד לצד דרום ופניו פונים למערב לכיוון הבית המקדש, והכהן גדול עומד במזרח ופניו למערב, וסמך את שתי ידיו עליו ונתודה, וכך היה אומר - אנא השם עויתי קלקלתי את

עד כנגד כל המזבח, יִשְׁנֶן כשלשים ושתים אמה דברי רבי יוסי ב"ר יהודה, ר"א בר"ש אומר מכנגד בית החילפות, עד כנגד בין האולם ולמזבח, ועד כותל העזרה הצפוני, רבי מוסיף מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה, מקום דריסת רגלי הכהנים אחת עשרה אמה, מקירו של מזבח הצפוני ועד כותל העזרה המזרחי.

אמר ר' יוחנן לא מצאנו שחיטה פסולה בזר, רב מפקד לתלמידיו בכל אתר הוון תַּנְי שוחט, חוץ מפרה הוון תַּנְי זורק. ואמר ר' יוחנן לא מצאנו שחיטה פסולה בזר, התיב ר' חייא בר בא והא כתיב [במדבר יט] וְשַׁחַט וְהִזָּה - מה הזייה לא הוכשרה באשה כאיש, אף שחיטה לא הוכשרה באשה כאיש?

אמר ר' יוחנן שלא מצאנו שחיטה פסולה בזר, ולכך אם זר שחט את הפר של הכ"ג ביוה"כ או את הפרה האדומה, שחיטתו כשרה (אומנם לכתחילה הכ"ג צריך לעשות את כל העבודות ביוה"כ, אבל היות ושחיטה אינה נחשבת לעבודה, לכך אם זר שחט את הפר של הכ"ג, שחיטתו כשרה), אבל רב נחלק וסובר שזר לא יכול לשחוט את הפר של הכ"ג ביוה"כ, שהרי רב מפקד לתלמידיו, שבכל אתר בכל מקום שמוזכר דיני עשיית הפר של הכ"ג, הוון תַּנְי תגרסו שהכ"ג 'שוחט' את הפר, חוץ מפרה אדומה, שהוון תַּנְי שהכהן זורק את דמה, אבל השחיטה כשרה גם בזר, ומבארת הגמ'; שכאשר **אמר ר' יוחנן לא מצאנו שחיטה פסולה בזר, התיב הק' ר' חייא בר בא לר' יוחנן** והא כתיב שהיות וכתוב וְשַׁחַט אֹתָהּ לִפְנֵי, וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בָּאֵצְבָעוֹ וְהִזָּה אֶל נֶכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים, א"כ התורה הקישה את השחיטה להזאה, ולכך צריך לומר שמה הזייה (הזאה) לא הוכשרה באשה כאיש, ואשה לא יכולה להזות את דם הפרה לכיוון הבית המקדש, אף השחיטה לא הוכשרה באשה כאיש, וצריך להיות שכמו שאשה

אבל רק עד כנגד (ממול) כל המזבח, ולכך יִשְׁנֶן (השיעור הכשר לשחיטת קדשי קדושים הוא) כשלשים ושתים אמה שזה שיעור המזבח דברי רבי יוסי ב"ר יהודה, ור"א בר"ש מוסיף ואומר שגם לכיוון צד מערב, החלק הצפוני של העזרה, נקרא 'צפון', ולכך גם מכנגד בית החילפות כותל האולם (זה נקרא בית החליפות כיון שמניחים שם את הסכינים הנקראים בלשון ערבי 'חֶלֶף', וכן על שם שהסכין מחליף מחיים למיתה) וכן עד (כולל) כנגד בין האולם ולמזבח, ועד כותל העזרה הצפוני, ורבי מוסיף שגם לכיוון צד מזרח של העזרה, החלק הצפוני נקרא 'צפון', ולכך גם מקום דריסת רגלי ישראל שזה אחת עשרה אמה, ומקום דריסת רגלי הכהנים שזה אחת עשרה אמה, החלק הצפוני, דהיינו מקירו של המזבח הצפוני ועד כותל העזרה המזרחי זה גם נחשב לצד 'צפון', וא"כ משנתינו שאומרת שהפר עמד בין האולם והמזבח, זה דברי ר"א בר"ש או דברי רבי, אבל לדברי ר' יוסי ב"ר יהודה הפר עמד דוקא בצד הצפוני של המזבח, כיון שבמקום שמתודים שם צריך לשחוט את הפר.

אמר ליה הרי הזייה מיימיה הרי היא כשירה בור ופסולה באשה, א"ל תמן לית כתיב כהן, וליידא מילתא כתב איש, להכשיר את הזר, היא איש היא אשה, ברם הכא כתיב כהן - היא זר היא אשה, אין תימר שהיא כשירה בור תוכשר באשה. ר' ישמעאל בר רב יצחק רבי יוחנן בשם ר"ש בן יוחי פר של יום הכיפורים צריך כהן, ולמה לא אמר ושעיר, דו קרייא וְשָׁחַט וְהָבִיֵא - מה הבאה בכהן אף שחיטה בכהן? ר' יעקב בר אחא ר' יסא ר' יוחנן בשם רשב"י פר ושעיר של יום הכיפורים צריכין כהן.

השחיטה להזאה, כיון שכתוב "וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו", ומכאן שמספיק ששוחטים את הפרה לפני הכהן, א"כ שהשחיטה **תוכשר באשה**, ומוזה שהברייתא פוסלת את שחיטת הפרה ע"י אשה, ע"כ שהברייתא סוברת שמקשים את השחיטה להזאה, וא"כ גם זר לא יכול לשחוט את הפרה, ודלא כר' יוחנן. ואומרת הגמ' שר' **ישמעאל בר רב יצחק** אמר בשם **רבי יוחנן בשם ר"ש בן יוחי** (אולי צ"ל 'בן יהוצדק' כבבלי, אלא שהמדפיסים פתחו את הר"ת 'יוחי' בטעות), ששחיטת הפר של יום הכיפורים צריך להיעשות דוקא ע"י הכהן גדול, שואלת הגמ' ולמה רשב"י לא אמר ששחיטת הפר והשעיר צריך להיעשות דוקא ע"י הכהן גדול, דו קרייא שהרי כתוב וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר לְעֹם וְהָבִיֵא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לְפָרְכָת, דהיינו שהתורה הקישה את שחיטת השעיר להבאת דמו, וא"כ צריך לומר מה הבאה היא דוקא בכהן גדול, אף השחיטה צריכה להיעשות דוקא בכהן גדול? ואומרת הגמ' שבאמת ר' יעקב בר אחא אמר בשם ר' יסא בשם ר' יוחנן בשם רשב"י ששחיטת הפר ושעיר של יום הכיפורים צריכין להיעשות דוקא ע"י כהן גדול.

לא יכולה לשחוט, כך גם זר לא יכול לשחוט, ומוכח דלא כר' יוחנן? אמר ליה ר' יוחנן שההוכחה שלך לא נכונה, שהרי הזייה של מיימיה (המים שמעורב בהם האפר פרה) על גבי טמא מת, הרי היא כשירה בזר, ואפי"ה פסולה באשה, וא"כ מוכח מכאן שיש פסול מיוחד באשה, ולכך אומנם אשה לא יכולה לשחוט את הפרה אדומה, אבל זר יכול לשחוט, א"ל ר' חייה בר בא לר' יוחנן שיש הבדל; תמן לעניין הזאת אפר פרה לית כתיב לא כתוב שכהן צריך להזות את המי חטאת, וא"כ ליידא מילתא מדוע התורה כתבה וְלָקַח אֲזוּב וְטָבַל בְּמִים אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֵהָל, אלא זה בא להכשיר את הזר, שלא תאמר היא איש היא אשה וכמו שאשה פסולה להזות את מי פרה אדומה גם זר פסול, ברם הכא אבל כאן לעניין הזאת הדם של הפרה לכיוון הבית המקדש, הרי כתיב 'כהן' שהרי כתוב וְלָקַח אֲלֶעָזָר הַכֹּהֵן, וא"כ היא זר היא אשה, שהם לא יכולים להזות מדמה לכיוון הבית המקדש, וכמו שהם פסולים בהזאת הדם כך הם פסולים בשחיטת הפרה, שהרי התורה הקישה את השחיטה להזאה, ואמר ר' חייה בר בא שאין תימר ששחיטה היא כשירה בזר ולא מקשים את

אנא השם כפר נא וכו': אמר ר' חגי בראשונה הוא אומר 'אנא השם' ובשנייה הוא אומר 'אנא בשם'.

עויתי פשעתי חטאתי וכו': תני כיצד מתוודה? עויתי פשעתי חטאתי, ואומר [שמות לד] נִשָּׂא עֵזְרָא וּפָשַׁע וְחָטְאָה, ואומר [ויקרא מז] וְהִתְוֹדָה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם דְּבַר ר' מ, וחכ"א עונות אילו הזדונות, פשעיהם אילו המרדים, חטאתם אילו השגגות, מאחר שהוא מתודה על הזדונות ועל המרדים, הוא חוזר ומתודה על השגגות?! אלא כך היה מתודה, אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן, ככתוב בתורת משה עבדך בִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם וְגו', והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וכן מצינו דרך כל המתודים, דוד אמר [תהילים קו] חָטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָעֲוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ, שלמה בנו אמר [מלכים א ח] חָטָאנוּ וְהָעִינוּ רָשָׁעְנוּ, דניאל אמר [דניאל ט] חָטָאנוּ וְעִינוּ הִרְשָׁעְנוּ וּמָרְדְּנוּ,

השגגות, וא"כ מאחר שהוא מתודה על הזדונות ועל המרדים, איך יתכן שהוא חוזר ומתודה על השגגות?! וא"כ לא יתכן לומר כסדר הזה, אלא כך הכ"ג היה מתודה, אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן, אנא בשם כפר נא לעונות לפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן ככתוב בתורת משה עבדך (שהקב"ה מכפר ביום הכיפורים) שנאמר בִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לְפָנַי ה' תִּטְהָרוּ, והן הנמצאים בעזרה עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואומרים חכמים שכן מצינו דרך כל המתודים, שהרי דוד אמר חָטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָעֲוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ, וכן שלמה בנו אמר שכאשר ילכו בשבי, יחזרו בתשובה ויאמרו חָטָאנוּ וְהָעִינוּ רָשָׁעְנוּ, וכן דניאל אמר חָטָאנוּ וְעִינוּ הִרְשָׁעְנוּ וּמָרְדְּנוּ,

אנא השם כפר נא וכו': אמר ר' חגי שבראשונה בתחילת היודי הוא אומר 'אנא השם' כיון שהוא מתודה לפני ה' על חטאיו, ובפעם השנייה שהכ"ג מזכיר את ה', הוא אומר 'אנא בשם', כיון שהכ"ג מבקש שבזכות שם הויה שהם רחמים גמורים (עיין בתומר דבורה שמאריך בזה הרבה) שהקב"ה יסלח על חטאיו.

עויתי פשעתי חטאתי וכו': תני כיצד (באיזה נוסח) הוא (הכ"ג ביה"כ, וכן כל אחד כשמתוודה) מתוודה? **עויתי פשעתי חטאתי**, וכן הפסוק אומר **נִשָּׂא עֵזְרָא וּפָשַׁע וְחָטְאָה**, וכן הפסוק אומר **וְהִתְוֹדָה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם דְּבַר ר' מ, וחכ"א** שלא יתכן להתוודות כסדר הזה, שהרי עונות אילו הזדונות (שבכוונה תחילה הוא עוין וקלקל את דרכיו) ופשעיהם אילו המרדים (שעשה במרד כנגד הקב"ה), וחטאתם אילו

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] יומא

אף הוא כך היה מתודה, חטאתי עויתי פשעתי לפניך, מהו שמושה אמר נשא עון ופשע וְחַטָּאָה? ואומר וְהַתְּוֹדָה עָלָיו אֵת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וגו'? אלא מכיון שהוא מתודה על הזדונות ועל המרדים, כאילו הן שגגות לפניו.

עשרה פעמים היה כהן גדול מזכיר את השם ביום הכפורים - ששה בפר ושלשה בשעיר ואחד בגורלות. הקרובים היו נופלין על פניהן, הרחוקים היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, אלו ואלו לא היו זזים ממש עד שהוא מתעלם מהן, [שמות ג] זֶה שְׁמִי לְעֵלָם - זה שמי לעלם. בראשונה היה אומרו בקול גבוה, משרבו הפרוצין היה אומרו בקול נמוך, אמר ר' טרפון עומד הייתי בין אחי הכהנים בשורה והטיתי אזני כלפי כהן גדול ושמעתי מבליעו בנעימת הכהנים. בראשונה היה נמסר לכל אדם, משרבו הפרוצים לא היה נמסר אלא לכשירים.

והרחוקים שלא שמעו את הזכרת ה', היו רק אומרים (יחד עם מי ששמע את הזכרת ה') ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, אבל אלו ואלו (גם אלו ששמעו את הזכרת ה') לא היו זזים ממש עד שהוא (שם המפורש) היה מתעלם מהן, וכמו שכתוב זה שְׁמִי לְעֵלָם, והסיבה שהמילה 'לעלם' כתובה ללא ו', ללמד שזה שמי לעלם ולהישבח ממי שאינו ראוי לדעת אותו. ואמרת הברייתא שבראשונה שהיו צדיקים, הכ"ג היה אומר בקול גבוה, אבל משרבו הפרוצין, הכ"ג היה אומר בקול נמוך שלא ישמעו את השם המפורש כלל. אמר ר' טרפון עומד הייתי בין אחי הכהנים בשורה בזמן ברכת כהנים, והטיתי אזני כלפי כהן גדול - ושמעתי שהוא מבליעו את השם המפורש בנעימת הכהנים. ואמרת הברייתא שבראשונה היה השם המפורש נמסר לכל אדם (היינו לת"ח, ולכהנים כדי שיברכו את הברכת כהנים בשם המפורש), אבל משרבו הפרוצים, לא היה נמסר אלא לכשירים.

ולכך אף הוא הכ"ג (וכן כל אחד כשמתוודה) כך היה מתודה, חטאתי עויתי פשעתי לפניך, ואומרים חכמים א"כ מהו שמושה אמר נשא עון ופשע וְחַטָּאָה? וכן מהו שאומר וְהַתְּוֹדָה עָלָיו אֵת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וגו' אלא ביקש משה רבינו מהקב"ה שמכיון שהוא האדם מתודה על הזדונות ועל המרדים, שזה יהיה כאילו הן שגגות לפניו, ותסלח לו עליהם יחד עם החטאים. עשרה פעמים היה כהן גדול מזכיר את השם ביום הכפורים, ששה בוידי על הפר (שהרי בוידי הוא אומר אנא ה', ואח"כ הוא אומר אנא בה', ואח"כ הוא אומר לפני ה' תְּטַהֲרֶנּוּ, הרי ג' פעמים, והיות ועל הפר הוא מתודה פעמיים, א"כ הרי הם ששה פעמיים), ושלשה בוידי על השעיר, ואחד בגורלות כשהוא אומר לה' חטאת, והקרובים כששמעו את הזכרת ה', היו נופלין על פניהן ומשתחוים לכבוד ה' יתברך ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד,

שמואל הוה עבר שמע פרסיא מקלל לבריה ביה ומית, אמר אזל גוברא ומאן דשמע שמע. ר' אינוני בר סוסיי סלק גבי ר' חנינה לציפורין אמר איתא ואנא מסר יתיה לך, עאל ליה בריה תחותי ערסא, עמש ושמע קליה, אמר מה אתון נהיגין גביכון ברמיו? אזל לא לך ולא ליה. חד אסי בציפורין אמר לרבי פינחס בר חמא איתא ואנא מסר ליה לך, א"ל לית אנא יכול, אמר למה? אמר ליה דאנא אכיל מעשר, ומאן דרגיל ליה, לא יכול מיכול מבר נש כלום.

הלכה ח

מתני' בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח, הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו, ושם שני שעירים, וקלפי היתה שם ובה שני גורלות, של אשכרוע היו

ליה את הסוד של שם המפורש לך, א"ל ר' פנחס לרופא, שלית אנא יכול אני לא יכול ללמוד את הסוד, אמר ליה הרופא למה? אמר ליה ר' פנחס, כיון דאנא אכיל מעשר מתפרנס מהצדקה, והרי מאן דרגיל ליה שידוע את השם המפורש, לא יכול מיכול מבר נש כלום, כיון שלא ראוי שהידוע את ה' באופן כל כך מפורש, שיהנה מבשר ודם.

הלכה ח

מתני' בא לו הכ"ג למזרח העזרה, לצפון המזבח, והסגן בימינו וראש בית אב של הכהנים (דהיינו כל הכהנים היו מחולקים לכ"ד משמרות, וכל משמר ומשמר היה מחולק לששה או שבעה בתי אב, וכל בית אב היה עובד ביום אחד מהשבוע, ולכל בית אב היה ראש) משמאלו, ושם עמדו שני שעירים, וקלפי (קופסה) היתה שם ובה שני גורלות, ומעץ של אשכרוע היו הגורלות עשויים,

ואומרת הגמ' שמעשה היה ששמואל הוה עבר הולך לדרכו, ושמע פרסיא (יהודי פרסי) שהוא מקלל לבריה ביה בשם המפורש, ומית ובנו מת מיד, אמר שמואל, אזל גוברא הבן מת, אבל ומאן דשמע שמע אני הרווחתי ששמעתי את השם המפורש. ואומרת הגמ' שר' אינוני בר סוסיי סלק עלה לגבי ר' חנינה לציפורין, ואמר לו איתא בוא ואנא מסר יתיה לך ואני ימסור לך את השם המפורש, ועאל ליה בריה ור' חנינה הכניס את בנו תחותי ערסא תחת למיטה כדי לשמוע ג"כ את השם המפורש, ובינתיים בנו של ר' חנינה התעטש, ור' אינוני בר סוסיי שמע את קליה, ואמר מה אתון נהיגין גביכון ברמיו וכי אתם נוהגים איתי ברמאות, שהכנסת את בנך תחת למיטה? א"כ אמר ר' אינוני בר סוסיי שאזל הלך הלימוד, ואני לא אגלה את הסוד, לא לך ולא ליה. ואומרת הגמ' שמעשה באחד אסי (רופא) בציפורין שאמר לרבי פינחס בר חמא איתא בוא ואנא מסר

מסכת פרק ג [ה"ח - דף יח] יומא

ועשאן בן גמלא של זהב, והיו מזכירין אותו לשבת. בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור, שלא היו בו אלא שנים. אף הוא עשה מוכני לכיור שלא יהו מימיו נפסלין בלינה. מונבו המלך עשה כל ידות הכלים של יוה"כ של זהב. הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל. אף היא עשתה טבלה של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה. ניקנור נעשו ניסים לדלתותיו, והיו מזכירין אותן לשבת.

גמ' לצפון המזבח: תני אי זהו צפוני של מזבח שהוא כשר בשחיטת קדשי קדשים? מקירו של מזבח צפוני ועד כותל העזרה צפוני, עד כנגד כל המזבח, ישנן כשלים ושתים אמה דברי רבי יוסי ב"ר יהודה, ר"א בר"ש אומר מכנגד בית החילפות, עד כנגד בין האולם ולמזבח, ועד כותל העזרה הצפוני, רבי מוסיף מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה, מקום דריסת רגלי הכהנים אחת עשרה אמה, מקירו של מזבח הצפוני ועד כותל העזרה המזרחי.

גמ' לצפון המזבח: תני אי זהו צפוני של מזבח – שהוא כשר בשחיטת קדשי קדשים? מקירו של מזבח הצפוני ועד כותל העזרה הצפוני, אבל רק עד כנגד (ממול) כל המזבח, ולכך ישנן (השיעור) הכשר לשחיטת קדשי קדשים (הוא) כשלים ושתים אמה שזה שיעור המזבח דברי רבי יוסי ב"ר יהודה, ור"א בר"ש מוסיף ואומר שגם לכיוון צד מערב, החלק הצפוני של העזרה, נקרא 'צפון', ולכך גם מכנגד בית החילפות כותל האולם, וכן עד (כולל) כנגד בין האולם ולמזבח, ועד כותל העזרה הצפוני, ורבי מוסיף שגם לכיוון צד מזרח החלק הצפוני הוא נקרא 'צפון', ולכך גם מקום דריסת רגלי ישראל שזה אחת עשרה אמה, ומקום דריסת רגלי הכהנים שזה אחת עשרה אמה, החלק הצפוני, דהיינו מקירו של המזבח הצפוני ועד כותל העזרה המזרחי זה גם נחשב לצד 'צפון'.

ועשאן בן גמלא של זהב, והיו מזכירין אותו על זה לשבת. ומכיון שהזכירו את בן גמלא לשבת, לכך המשנה מביאה עוד אנשים שהזכירו אותם לשבת, על תרומתם לבית המקדש; בן קטין עשה שנים עשר דד ברוזים לכיור, שלא היו בו אלא שנים. ואף הוא עשה מוכני גלגל לשלשל את הכיור למעין, שלא יהו מימיו נפסלין בלילה בלינה. מונבו המלך עשה כל ידות הכלים של יוה"כ של זהב. הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל. ואף היא עשתה טבלה של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה, כדי שלא יצטרכו להביא ס"ת להעתיק את הפרשת סוטה (הילני ומונבו היו גרי צדק, ומלכו בממלכת חדייב, והם הצילו את תושבי ירושלים מחרפת רעב בזמן הבצורת, כמרומו במסכת ב"ב). ניקנור נעשו ניסים לדלתותיו, והיו מזכירין אותן לשבת.

הסגן בימינו: חמשה דברים היה הסגן משמש; הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך, סגן מימינו וראש בית אב משמאלו. הניף הסגן בסודרין, אחז הסגן בימינו והעלהו. לא היה כה"ג מתמנה להיות כהן גדול עד שהוא נעשה סגן.

וקלפי היה שם ובה שני גורלות ושל אשכרוע היו: מהו אשכרוע - פסקינן. רבי שמואל אחוי דרב בעי אבדו מהו לעשות תחתיהן של זהב, יבא כהדא שמעלין בקודש ולא מורידין.

בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור וכו': ויעשו דדין זה על גבי זה? אמר ר' יונה כיום מרובה של תמיד.

העליון משם כלי פחות ברובו, והתחתון אין בו משום אוירו של כלי?

שהיה בתחילה? מתרצת הגמ' שייבא יהיה בזה כהדא כמו שלמדנו שמעלין בקודש ולא מורידין, ולכך היות וכן גמלא כבר עשאן מזהב, לא יכולים להוריד מקדושתן, וחייבים לעשותם דוקא מזהב.

בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור וכו': מבינה הגמ' שכן קטין עשה רק שנים עשרה ברזים, מכיון שזה מה שנכנס מסביב לכיור, ולכך שואלת הגמ' ויעשו דדין ברזים זה על גבי זה ויוכלו לעשות יותר מ"ב ברזים? מתרצת הגמ' אמר ר' יונה שכן קטין עשה דוקא י"ב ברזים, כיון שזה כיום מרובה של תמיד כיום שעבדו הכי הרבה כהנים בהקרבת התמיד (מזמן שהעלו את האברים לכבש), דהיינו שבת שבחג הסוכות, שהשתתפו בהקרבת התמיד י"ב כהנים כמבואר לעיל.

העליון משם כלי פחות ברובו אבל וכי התחתון אין בו משום אוירו של כלי? דהיינו כאן הגמ' סוברת שאסור לעשות קידוש ידים ורגלים ממים שאובים, ולכך שואלת הגמ' בשלמא המים הנמצאים בחלק העליון של הכיור לא נמצאים בכלי, כיון שהוא פחות

הסגן בימינו: אומרת הגמ' שחמשה דברים היה הסגן משמש; הסגן אומר לו לכ"ג (כשהגורל עלה ביד ימינו) אישי כהן גדול הגבה ימינך, וכן הסגן עמד מימינו של הכ"ג בזמן הגורל (וכן בכל מקום שהכ"ג הלך), וראש בית אב משמאלו. וכן בכל יום בהקרבת התמיד הניף הסגן בסודרין כדי להודיע שהכהן התחיל לנסך את היין על גבי המזבח, שיתחילו בשיר. וכן כשהכהן גדול עלה בכבש, אחז הסגן בימינו והעלהו. וכן לא היה כה"ג מתמנה להיות כהן גדול עד שהוא נעשה לפני זה לסגן, כדי שיהיה בקי ורגיל העבודה.

וקלפי היה שם ובה שני גורלות ושל אשכרוע היו: אומרת הגמ' מהו אשכרוע? פסקינן מין אילן (פרוש תדקדק ותאשור התרגום מתרגם בורן מורנן ואשכרועין, ומכאן שזה תאשור). שואלת הגמ' רבי שמואל אחוי דרב בעי שאל, מה הדין אם הגורלות שעשה בן גמלא מזהב נאבדו, מהו שיהיו צריכים לעשות תחתיהן דוקא של זהב, או שיכולים לחזור ולעשותם מעץ, כמו

אמר ר' יהושע בן לוי אמת המים היתה מושכת לו מעיטם והיו רגלי השורים פחותין כרימונים. ר"ש בר כרסנא בשם ר' אחא הים בית טבילה לכהנים הוא, [דברי הימים ב ד] וְהָיָם לְרִחְצָה לַכֹּהֲנִים בּוֹ, ולא כלי הוא? אמת המים מושכת לו מעיטם והיו רגלי השורים פחותים כרימונים.

מונבז המלך עשה וכו': כתיב [עזרא א ט] וְאַלֶּה מִסְפָּרָם אֲגָרְטָלִי זָהָב שְׁלֹשִׁים -

שהרמב"ם מבאר כך במשנה (וכשמסובבים את המוכני להעלות את המים, זה עשה קול גדול כמבואר במסכת תמיד "עד ששומעין קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור"). **ר"ש בר כרסנא בשם ר' אחא** אומר שהים ששלמה המלך עשה בבית המקדש, זה היה **בית טבילה** (מקווה) **לכהנים הוא** שהרי כתוב **וְהָיָם לְרִחְצָה לַכֹּהֲנִים בּוֹ**, שואלת הגמ' **ולא כלי הוא** וכי זה לא היה כלי, וא"כ איך טבלו בו? מתרצת הגמ' **שאמת המים היתה מושכת לו מעין עיטם, והיו רגלי השורים** שהים עמד עליהם (דהיינו הים עמד על גבי כְּמִין שָׁנִים עֶשֶׂר בָּקָר) **פחותים כמוציא רמונים** (וכן בים היה נקב כמוציא רימון שהגיע עד לקרקע דרך רגלי השוורים) שלא יהיה לים שם של כלי, ורגלי הבקר היו תפוסים חזק לקרקע כדי שמימיו לא ייצאו מהים.

מונבז המלך עשה וכו': ובבבלי נאמר שהוא עשה את רק הידיות של הכלים מזהב ולא את הכלי עצמו, כיון שזה הולך לעניין הסכינים, שלא יכולים לעשותם מזהב, ומוכיחה הגמ' שהסכינים לא היו מזהב, שהרי **כתיב וְאַלֶּה מִסְפָּרָם** של הכלים שכורש החזיר בזמן בית שני (ממזה שנבוכדנצר לקח מהבית המקדש), **אֲגָרְטָלִי זָהָב שְׁלֹשִׁים,**

ברובו (בתוך הכיור היה טס מנחושת שחילקה את המים, כדי שלא יהיה לחץ גדול על דפנות הכיור, ובטס הזה היה חור שדרך זה עברו המים מהחלק העליון לחלק התחתון), אבל וכי המים הנמצאים בחלק התחתון של הכיור, לא נמצאים בכלי, ויותר מזה, היות ותחתית הכיור הוא שלם, א"כ גם המים הנמצאים בחלק העליון - נמצאים בכלי, וא"כ יוצא שהם שאובין? מתרצת הגמ' **אמר ר' יהושע בן לוי שאמת המים היתה מושכת לו לכיור מים מעין עיטם, והיו רגלי השורים פחותין כרימונים** ובכיור ובכנו היה חור בשיעור של מוציא רימון, כדי שלא יהיה להם שם של כלי, והכיור היה תפוס חזק לקרקע כדי שמימיו לא ייצאו ממנו (מזה שכתוב כאן 'רגלי השוורים' זה שם מושאל מלקמן לענין הים של שלמה, וכוונת הגמ' שבבסיס של הכיור היה נקב בשיעור של מוציא רימון), והמ"ד הזה סובר שהמוכני לא היה עשוי כדי לשלשל את הכיור בלילה למעין, שהרי אם יגביהו את הכיור ייצאו כל מימיו, אלא ע"י המוכני היו מעלים מים לכיור מהאמת המים (זה היה עשוי כמו בורג ארכימדס ובצורה הזאת המים לא נעשים לשאובין) לפי הצורך ולא יותר כדי שלא ישאר בכיור מים בלילה ויפסלו בלינה, וכמו

ר' שמואל בר נחמן אמר מקום שאוגרין בו דמו של טלה, אַגְרָטְלִי כֶסֶף אֶלֶף - ר"ש בן לקיש אמר מקום שאוגרין דמו של פר. מַחְלָפִים תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים - אמר רבי סימון אלו הסכינין, כ"י דתנינן תמן הוא היה נקרא בית החליפות, ששם היו גונזין את הסכינין.

הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל: תרין אמורין, חד אמר מנרתא, וחרנא אמר קונביתא, תרגם עקילם לְקַבֵּל נְבִרְשָׁתָא - לקבל למפרס. שבשעה שהיתה החמה זורחת היו הניצוצות מנתזין ממנה, והיו יודעין שזרחה החמה.

אף היא עשתה טבלה של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה: ומה היה כתוב עליה? ר"ש בן לקיש בשם ר' ינאי אל"ף ב"ת היה כתוב עליה, והא תני ככתב שכאן

נחלקו בביאור הנברשת, ואחד אמר שהיינו מנרתא מנורה שכל הנרות הולכות בשורה אחת, וחרנא אמר שהיינו קונביתא כעין הפמוטות שלנו שהנרות הולכות בעיגול, וכן תרגם עקילס את הפסוק שכתוב בו לְקַבֵּל נְבִרְשָׁתָא - לקבל למפרס, וזה כמו המ"ד שאמר 'קוביתא'. ואומרת הגמ' שחזן ממה שהיו מדליקים בזה נרות להאיר את העזרה בשעת הלילה, זה הועיל גם בבוקר, שבשעה שהיתה החמה זורחת עליה, היו הניצוצות מנתזין ממנה - והיו יודעין שזרחה החמה, והגיע זמן ק"ש של שחרית.

אף היא עשתה טבלה של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה: אומרת הגמ' ומה (באיזה אופן) היה כתוב עליה את הפרשת סוטה? ר"ש בן לקיש בשם ר' ינאי שאל"ף ב"ת היה כתוב עליה דהיינו בראשי תיבות, כיון שיש איסור לכתוב פרשה מהתורה, שלא בס"ת. שואלת הגמ' והא תני ככתב שכאן הנמצא בטבלה כן כתב שכאן במגילת סוטה, דהיינו

ומבארת הגמ' מזה זה 'אגרטל': ר' שמואל בר נחמן אמר שזה מקום (כלי) שאוגרין שמקבלים בו את דמו של טלה (מזרק), וא"כ 'אגרטל' זה נוטריקון אגר טלה. וממשיך הפסוק ואומר אַגְרָטְלִי כֶסֶף אֶלֶף, ר"ש בן לקיש אמר שזה מקום שאוגרין דמו של פר, היות ולפר יש הרבה דם, ולכך צריך לעשות מזרק גדול, לכך עשו אותם מכסף ולא מזהב, כיון שזה יקר מאוד, או שהיות וזהב מתכת גמישה, ולכך הזהב לא יכול לקבל כל כך הרבה דם, ולכך עשו את המזרק של הפר מכסף, שהוא חזק יותר, וממשיך הפסוק ואומר מַחְלָפִים תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים, ואמר רבי סימון שמחלפים אלו הסכינין, וזה כ"י כמו דתנינן תמן, הוא (צידי האולם) היה נקרא בית החליפות, כיון ששם היו גונזין את הסכינין (סכין נקרא חֶלֶף, כיון שהוא מחליף מחיים למיתה), ולא מוזכר שהם היו עשויים מזהב, ומונבו עשה את הידיות שלהם מזהב.

הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל: אומרת הגמ' תרין אמורין

מסכת פרק ג [ה"ח - דף יט] יומא

כן כתב שכאן - לא מעובה ולא מידק אלא בינוני? פתר לה כאל"ף שכאן כן אל"ף שכאן, כבי"ת שכאן כן בי"ת שכאן. תני רבי הושעיה כל פרשת סוטה היה כתוב עליה, שממנה היה קורא ומתרגם כל דקדוקי הפרשה.

ניקנור נעשו ניסים לדלתותיו ומזכירין אותו לשבח: תני מעשה שהיו באין בספינה ועמד עליהן סער גדול בים, ונטלו אחד מהם והטילוהו בים, וביקשו להטיל עוד שני ועמד וגיפפו, אמר להן אם מטילין אתם אותו לים הטילוני עמו, והיה בוכה ומתאבל ובא עד שהגיע ללמינה של יפו, כיון שהגיע ללמינה של יפו התחיל מבעבע מתחת הספינה, כיי דתנינן תמן כל השערים שהיו שם נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור מפני שנעשה בהן נס, ויש אומרים מפני שנחושטן מצהיב, תני בשם ר' ליעזר נחושטן היה מצהיב ויותר יפה משל זהב.

של מצרים). ועמד עליהן סער גדול בים, והמלחים נטלו דלת אחד מהם והטילוהו בים, כדי להקל על הספינה, ואח"כ ביקשו להטיל עוד את הדלת השני לים, ועמד נקנור וגיפפו חיבק את הדלת, ואמר להן למלחים אם מטילין אתם אותו לים – הטילוני עמו, ועזבו את הדלת, אבל נקנור והיה בוכה ומתאבל ובא על מה שלא עשה כן לדלת הראשונה, עד שהגיע ללמינה לנמל של יפו, וכיון שהגיע ללמינה של יפו הדלת התחיל מבעבע מבצבץ מתחת הספינה, הדלת לא שקעה בים, אלא היא צפה על פני הים ונסעה סמוך לספינה. וזה כיי כמו דתנינן תמן, שכל השערים שהיו שם בבית המקדש נשתנו ממה שעשו בתחילת בית שני להיות של זהב, חוץ משערי ניקנור – מפני שנעשה בהן נס, ויש אומרים מפני שנחושטן מצהיב, דתני בשם ר' ליעזר נחושטן היה מצהיב ויותר יפה משל זהב.

לא מעובה ולא מידק אלא בינוני, וא"כ לכאן הכהן מעתיק לגמרי את הפרשת סוטה מהטבלה, ומוכח שהיה כתוב בטבלה כל הפרשה, ולא רק בראשי תיבות? מתרצת הגמ' שרשב"ל פתר לה הסביר שהכהן כתב כאל"ף שכאן כן אל"ף שכאן, כבי"ת שכאן כן בי"ת שכאן, לא עבה יותר ולא דק יותר, אבל באמת בטבלה היה כתוב רק בראשי תיבות. אבל תני רבי הושעיה שכל פרשת סוטה היה כתוב עליה, שממנה היה קורא לסוטה ומתרגם לה את כל דקדוקי הפרשה, ומשם הכהן היה מעתיק את הפרשת סוטה, והיות וזה נעשה לצורך, שלא יצטרכו להביא ס"ת כדי להעתיק את הפרשת סוטה, לכך היה מותר לכתוב על הטבלה את הפרשת סוטה.

ניקנור נעשו ניסים לדלתותיו ומזכירין אותו לשבח: מבארת הגמ' את הנס שנעשה לנקנור; תני מעשה שנקנור ואנשיו היו באין בספינה להביא את הדלתות (מאלכסנדריה

הלכה ט

מתני' ואלו לגנאי, בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים, בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקמרת, הוגרס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד, בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב, על הראשונים נאמר [משלי י] יָכַר צַדִּיק לְבָרָכָה, ועל אלו נאמר וְשֵׁם רָשָׁעִים יִרְקָב.

גמ' ואלו לגנאי בית גרמו וכו': בית גרמו היו בקיאים במעשה לחם הפנים וברדייתו, ולא רצו ללמד, שלחו חכמים והביאו אומנים מאלכסנדריאה, והיו בקיאים במעשה לחם הפנים, וברדייתו לא היו בקיאים, בית גרמו היו מסיקין את התנור מבפנים ואופים מבפנים - ולא היתה מתעפשת, ואלו היו מסיקין מבחוץ ואופים מבחוץ - והיתה מתעפשת, כיון שידעו חכמים בדבר הזה, אמרו כל מה

בקופסה, ולא רצו ללמד אחרים איך עושים את זה, וא"כ בעצם הם עשו את הלחם לכבוד עצמם, ולא לכבוד ה', לכך שלחו חכמים והביאו אומנים מאלכסנדריאה, אבל והיו האומנים מאלכסנדריה בקיאים רק במעשה לחם הפנים, אבל וברדייתו - לא היו בקיאים, והרבה פעמים הלחם היה נשבר כשהוציאו אותו מהתנור, ועוד חילוק היה ביניהם, שבית גרמו היו מסיקין את התנור מבפנים ואופים את הלחם מבפנים, וכיון שזה היה נאפה טוב, והנזלים מהלחם היו מתייבשים, ולכך לא היתה מתעפשת (והגם שהיה נס שהלחם הפנים היה נשאר חם במשך כל השבוע, אבל זה היה רק כשבני ישראל היו ראויים לניסים), אבל ואלו האומנים מאלכסנדריה, היות והם לא היו יודעים לרדות ולהוציא את הלחם מהתנור, לכך הם היו מסיקין מבחוץ ואופים מבחוץ, וכיון שהלחם לא היה נאפה טוב, ולכך היתה מתעפשת, כיון שידעו שנודע לחכמים בדבר הזה, א"כ אמרו חכמים, הרי כל מה

הלכה ט

מתני' ואלו לגנאי; בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים, ובית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקמרת, והוגרס בן לוי היה יודע פרק בשיר ("אמרו עליו על הוגרס בן לוי שהיה מנעים את קולו בזמר, וכשהיה מכניס את האגודל שלו לפיו, ונועץ גודלו בתוך פיו, היה מוציא כמה מיני זמר, והיו כל אחיו נזקקין בבת ראש, בדרך הרוצה להרים את קולו, שמגביהים את הראש") ולא רצה ללמד. בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב שהוא היה מכניס ד' קולמוסין בין אצבעותיו וכותב את שם ה' בבת אחת. על הראשונים (הגמ' תבאר מי הם הראשונים) נאמר יָכַר צַדִּיק לְבָרָכָה, ועל אלו נאמר וְשֵׁם רָשָׁעִים יִרְקָב.

גמ' ואלו לגנאי בית גרמו וכו': בית גרמו היו בקיאים במעשה לחם הפנים - וברדייתו ולהוציא את הלחם מהתנור שלא ישבר, הגם שהוא היה עשוי

שברא הקדוש ברוך הוא לכבודו ברא, שנאמר [משלי מז] כל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ, שלחו אחריהם ולא רצו לבא, עד שכפלו להם שכרן - שנים עשר מנה היו נוטלים ונתנו להם עשרים וארבעה, ר' יהודה אומר עשרים וארבעה היו נוטלים ונתנו להן ארבעים ושמונה, אמרו להן מפני מה אין אתם רוצים ללמד? אמרו להן מסורת היא בידינו מאבותינו שהבית הזה עתיד ליחרב - שלא ילמדו אחרים ויהיו עושין כן לפני עבודה זרה שלהן. בדברים הללו מזכירין אותן לשבח, שלא יצא ביד בניהם פת נקיה מעולם, שלא יהו אומרים ממעשה לחם הפנים הן אוכלים.

בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת: של בית אבטינס היו בקיאים על מעשי פיתום הקטורת ובמעלה העשן, ולא רצו ללמד, שלחו והביאו אומנין מאלכסנדריאה של מצרים, והיו בקיאים בפיתום הקטורת, ובמעלה עשן לא היו בקיאים, של בית אבטינס היתה מתמרת ועולה כמקל ופוסה ויורדת, ושל אלו היתה

לשבח, שלא יצא ביד בניהם פת נקיה מעולם, כדי שלא יהו אומרים, ממעשה לחם הפנים הן אוכלים.

בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת: של בית אבטינס היו בקיאים על מעשי פיתום הקטורת, ובקאים במעלה העשן שהקטורת תעלה ותיתמר, אבל ולא רצו ללמד, וכיון שהם לא רצו ללמד, מוכח שהם מפטמים את הקטורת לכבודם, לכך שלחו החכמים והביאו אומנין מאלכסנדריאה של מצרים, שיפטמו את הקטורת, והם היו בקיאים בפיתום הקטורת, אבל ובמעלה עשן לא היו בקיאים, ולכך עשן הקטורת של בית אבטינס היתה מתמרת ועולה כמקל, ופוסה ולמעלה סמוך לתקרת ההיכל, העשן היה מתפצל והולך לצדדים, ואח"כ העשן היתה יורדת (זה היה נראה כאילן התמר), וזה יפה מאוד, אבל ושל אלו, כיון שהם לא היו בקיאים במעלה עשן, לכך העשן היתה

שברא הקדוש ברוך הוא - לכבודו ברא, שנאמר כל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ, והרי אם הלחם נשבר או מתקלקל, זה לא למען הקב"ה, שהרי זה נפסל, לכך חזרו החכמים, ושלחו אחריהם שיחזרו לעשות את הלחם, אבל ולא רצו לבא, עד שכפלו להם שכרן, שקודם שנים עשר מנה היו נוטלים בשכרם (למשך שנה), ועכשיו נתנו להם עשרים וארבעה מנה, ר' יהודה אומר שקודם עשרים וארבעה מנה היו נוטלים בשכרם, ונתנו להן ארבעים ושמונה, אמרו להן החכמים מפני מה אין אתם רוצים ללמד? אמרו להן מסורת היא בידינו מאבותינו, שהבית הזה עתיד ליחרב, ולכך אנחנו שומרים את זה בסוד, כדי שלא ילמדו אחרים, ויהיו עושין כן לפני עבודה זרה שלהן, וחכמים לא קיבלו את ההסבר שלהם (וגם מזה שהם ביקשו תשלום כפול כדי לחזור לעבודתם, מוכח שלא היה מעשיהם לשם שמיים). אבל בדברים הללו מזכירין אותן

פוסה מיד, כיון שידעו חכמים בדבר, אמרו כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לכבודו ברא, שנאמר [ישעיה מג] פֶּל הִנְקָא בְשָׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו וגו', שלחו אחריהם ולא רצו לבא עד שכפלו להן שכרן - שנים עשר מנה היו נוטלין ונתנו להן עשרים וארבעה, רבי יהודה אומר עשרים וארבעה היו נוטלין ונתנו להן ארבעים ושמונה, אמרו להן מפני מה אין אתם רוצין ללמד? אמרו להן מסורת היא בידינו מאבותינו שהבית הזה עתיד ליחרב - שלא ילמדו אחרים ויהיו עושין כן לפני עבודה זרה שלהן. בדברים הללו מזכירין אותן לשבח, שלא יצאת אשה משל אחד מהן מבושמת מעולם, ולא עוד אלא כשהיה אחד מהן נושא אשה ממקום אחר - היה פוסק עמה על מנת שלא תתבשם, שלא יהו אומרים ממעשה פיטום הקטורת הן מתבשמות, לקיים מה שנאמר [במדבר לב] וְהִיִּיתֶם נָקִים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל. אמר רבי ישמעאל פעם אחת הייתי עומד בירושלים ומצאתי תינוק אחד משל בית אבטינס, אמרתי לו, בני! מאיזו משפחה את, אמר לי ממשפחת פלוני, אמרתי לו בני, אבותיך

זרה שלהן. למעשה חכמים לא קיבלו את ההסבר שלהם (וגם מזה שהם ביקשו תשלום כפול כדי לחזור לעבודתם, מוכח שלא היה מעשיהם לשם שמים), אבל בדברים הללו היו מזכירין אותן לשבח, שלא יצאת אשה משל אחד מהן ממשפחת אבטינס, כשהיא מבושמת מעולם, ולא עוד ויותר מזה, אלא כשהיה אחד מהן נושא אשה ממקום אחר, היה פוסק ומתנה עמה, שהוא מתחתן איתה על מנת שלא תתבשם, כדי שלא יהו אומרים ממעשה פיטום הקטורת הן מתבשמות, לקיים מה שנאמר וְהִיִּיתֶם נָקִים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל. אמר רבי ישמעאל, פעם אחת לאחר חורבן הבית הייתי עומד בירושלים, ומצאתי תינוק אחד משל בית אבטינס, אמרתי לו, בני! מאיזו משפחה אתה? אמר לי ממשפחת פלוני - ממשפחת בית אבטינס, אמרתי לו, בני, אבותיך -

פוסה ומתפזרת מיד, כיון שידעו חכמים בדבר, אמרו הרי כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לכבודו ברא, שנאמר פֶּל הִנְקָא בְשָׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו וגו' (היות ואין בזה פסול, לכך הביאו את הפסוק הזה, ולא את הפסוק "כל פועל ה' למענהו"). שלחו חכמים אחריהם שיחזרו לפטם את הקטורת, אבל ולא רצו לבא, עד שכפלו להן שכרן, שבתחילה שנים עשר מנה היו נוטלין בשכרן (למשך שנה), ועכשיו נתנו להן עשרים וארבעה מנה, רבי יהודה אומר שבתחילה עשרים וארבעה מנה היו נוטלין, ועכשיו נתנו להן ארבעים ושמונה מנה, אמרו להן חכמים מפני מה אין אתם רוצין ללמד את פיטום הקטורת, אמרו להן כיון שמסורת היא בידינו מאבותינו, שהבית הזה עתיד ליחרב, ולכך אנחנו שומרים את זה בסוד, שלא ילמדו אחרים, ויהיו עושין כן לפני עבודה

מסכת פרק ג [ה"ט - דף יט] יומא

- לפי שנתכוונו לרבות כבודן ולמעט כבוד שמים, לפיכך כבודם נתמעט וכבוד שמים נתרבה. אמר רבי עקיבה - שח לי שמעון בן לוגא, מלקט הייתי עשבים אני ותינוק אחד משל בית אבטינס, וראיתי אותו שבכה וראיתי אותו ששחק, אמרתי לו, בני! למה בכיתה? אמר לי על כבוד של בית אבא שנתמעט, ולמה שחקתה? אמר לי על הכבוד המתוקן לצדיקים לעתיד לבא, ומה ראית? מעלה עשן לנגדי, נומיתי לו, בני! הראהו לי, אמר לי, רבי! מסורת בידי מאבותי שלא להראותו לברייה. א"ר יוחנן בן נורי פגע בי זקן אחד משל בית אבטינס ומגילת סמנים בידו, אמר לי רבי! לשעבר היו בית אבא נאמנים, והיו מוסרין את המגילה הזאת אלו לאלו, ועכשיו שאינן נאמנים - הילך את המגילה והזהר בה, וכשבאתי והרציתי הדברים לפני ר"ע, זלגו עיניו דמעות ואמר מעתה אין אנו צריכין להזכירן לגנאי. וכולהן מצאו מתלא לדבריהן חוץ מבן קמצר. כ"י דתנינן תמן אלו הן הממונין שהיו

משל בית אבטינס ומגילת סמנים בידו, ואמר לי רבי! לשעבר בהתחלה היו בית אבא נאמנים, והיו מוסרין את המגילה הזאת, אלו לאלו דור לדור, ודוקא לנאמנים, אבל ועכשיו שאינן נאמנים, א"כ הילך את המגילה שכתוב בו את מעשי הקטורת, והזהר בה שזה לא יבוא לידי מי שאינו נאמן (שלא יעשו כך לפני ע"ז), ואמר ר' יוחנן בן נורי וכשבאתי והרציתי הדברים לפני ר"ע, זלגו עיניו דמעות על שחשדו את משפחת בית אבטינס לחינם, ואמר, מעתה שהם מסרו את המגילה הזאת לך, מוכח שהם דיברו אמת, ולכך אין אנו צריכין להזכירן לגנאי. וכולהן מצאו אמתלא (טעם לתלות) לדבריהן מדוע אינם מלמדים את מה שהם יודעים, חוץ מבן קמצר שהרי אין חשש שיעשו את מעשה הכתב לע"ז, שהרי אין בזה איזה כבוד לע"ז. ואומרת הגמ' שדברי ר"ע שלא צריך להזכירם לגנאי, זה כ"י דתנינן תמן במסכת שקלים, אלו הן הממונין שהיו

לפי שנתכוונו להרבות את כבודן בזה שרק הם עושים את הקטורת, ולמעט כבוד שמים, שהם לא רצו לחזור לפטם את הקטורת, אא"כ יכפלו להם את שכרם, לפיכך כבודם נתמעט שהרי המשנה אומרת עליהם 'ואלו לגנאי' וכבוד שמים נתרבה. אמר רבי עקיבה, שח לי שמעון בן לוגא, שפעם אחת מלקט הייתי עשבים, אני ותינוק אחד משל בית אבטינס, וראיתי אותו שבכה, ואח"כ ראיתי אותו ששחק ששמח, אמרתי לו, בני! למה בכיתה? אמר לי על כבוד של בית אבא שנתמעט, ולמה שחקתה? אמר לי, על הכבוד המתוקן לצדיקים לעתיד לבא, ושאל שמעון בן לוגא את אותו התינוק, מה ראית מדוע נזכרת בבית אביך? אמר לו התינוק כיון שמעלה עשן ראיתי לנגדי, נומיתי - אמרתי לו, בני! הראהו לי, אמר לי, רבי! מסורת בידי מאבותי, שלא להראותו לברייה - לשום אחד. א"ר יוחנן בן נורי, פגע בי זקן אחד

במקדש, ר' חזקיה אמר - ר' סימון ורבנן, חד אמר כשירי דור ודור בא למנות עליהן, וחורנה אמר מי שהיה באותו הדור מנה מה שבדורו. מאן דאמר כשירי כל דור ודור בא למנות, על כולם הוא אומר זכר צדיק לברכה, מאן דאמר שהיה באותו הדור מנה מה שבדורו, על כולם הוא אומר וישם רשעים ירקב, על מי נאמר זכר צדיק לברכה - על בן קטין וחביריו. ועל כולן היה בן זומא אומר - משלך יתנו לך, ובשמך קורין אותך, ובשבתך מושיבין אותך, ואין שכחה לפני המקום, ואין אדם נוגע במוכן לך.

הדרן עלך בלי נדר פרק אמר להם הממונה

הוא אומר וישם רשעים ירקב, וחכמים לא קיבלו את טענת בית גרמו ובית אבטינס שהם לא מלמדים את מעשה לחם הפנים או מעשה הקטורת, שלא יעשו כך לע"ז, ועל מי נאמר זכר צדיק לברכה, רק על בן קטין וחביריו המנויים בהלכה ח'. ועל כולן (על המעשה עם בית גרמו ובית אבטינס שחכמים חזרו וקראו להם לחזור לעבודתם) היה בן זומא אומר - משלך יתנו לך את הפרנסה, והפרנסה לא באה משל הגזברים, אלא ממה שנגזר לך משמיים (ויותר מזה שהרי כפלו להם את שכרם), ובשמך קורין אותך לחזור לעבודתך, ובשבתך במקומך מושיבין אותך, אבל ודע שאין שכחה לפני המקום ועד היום מזכירים אותם לגנאי, ואין אדם נוגע במוכן לך לפרנסתך.

הדרן עלך בלי נדר פרק אמר להם הממונה

במקדש, ור' חזקיה אמר, שר' סימון ורבנן נחלקו את איזה מהממונים המשנה (במסכת שקלים) כתבה, ואחד אמר שאת כשירי - הממונים היותר כשרים וחשובים שהיו בכל דור ודור, המשנה בא למנות עליהן, וחורנה אמר מי (התנא) שהיה חי באותו הדור כשכתבו את המשנה מנה מה (את הממונים) שהיו בדורו. ואומרת הגמ' שמאן דאמר שאת כשירי כל דור ודור התנא בא למנות, א"כ כשהמשנה כתבה 'על הראשונים' היינו על כולם כל השנויים במשנה (חוץ מבן קמצר) הוא אומר זכר צדיק לברכה, משום שהחכמים קיבלו את טענת בית גרמו ובית אבטינס שהם לא מלמדים את מעשה לחם הפנים או מעשה הקטורת כדי שלא יעשו כך לע"ז, אבל מאן דאמר שהתנא שהיה באותו הדור כשכתבו את המשנה מנה את מה שבדורו, א"כ על כולם כל השנויים במשנה

פרק ד

הלכה א

מתני' טרף בקלפי והעלה שני גורלות, אחד כתוב עליו לְשֵׁם ואחד כתוב עליו לעזאזל, הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו, אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו - אישי כהן גדול הגבה את ימינך, ואם בשמאלו עלה ראש בית אב אומר לו - אישי כהן גדול הגבה את שמאלך. נתנם על שני שעירים ואומר לה' חטאת, ר' ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת, אלא לה'. והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

גמ' טרף בקלפי: לא סוף דבר קלפי אלא אפילו קלתות, ולמה אמרו קלפי? כדי לעשות פומבי לדבר. ויביא שני חוטין אחד שחור ואחד לבן ויקשור עליהם,

מתני' טרף (הכ"ג עירבב את הגורלות) בקלפי, והעלה שני גורלות, אחד כתוב עליו לְשֵׁם ואחד כתוב עליו לעזאזל, והסגן עומד בימינו של הכ"ג וראש בית אב של אותו היום (דהיינו כל הכהנים היו מחולקים לכ"ד משמרות, וכל משמר ומשמר היה מחולק לששה או שבעה בתי אב, וכל בית אב היה עובד ביום אחד מהשבוע, ולכל בית אב היה ראש) משמאלו של הכ"ג, ואם הגורל של שם עלה בימינו של הכ"ג, א"כ הסגן אומר לו - אישי כהן גדול הגבה את ימינך, ואם הגורל בשמאלו עלה, א"כ ראש בית אב אומר לו - אישי כהן גדול הגבה את שמאלך, והכ"ג נתנם את הגורלות על גבי שני השעירים וכאשר הכ"ג נותן את הגורל על גבי השעיר שעלה לה', הוא אומר לה' חטאת (הגם שהגורל קובע, אבל הכ"ג צריך לומר שזה חטאת, כיון שכתוב וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֶל לה' וּמִכַּאֲן שֶׁהִכָּה"ג צריך להעלות עשהו לחטאת), ור' ישמעאל אומר שהכ"ג לא היה צריך לומר חטאת, אלא מספיק שהוא אומר לה', והן השומעים את הכ"ג כשהוא מזכיר את שם ה' עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וכן הם נפלו על פניהם, כדלעיל.

גמ' טרף בקלפי: אומרת הגמ' שלא סוף דבר לא חייבים לעשות את הגורל בקלפי (בקופסה המיוחדת לזה) אלא יכולים לעשות את הגורל אפילו בקלתות בסל, וא"כ למה אמרו לעשות קלפי? אלא כדי לעשות פומבי פרסום לדבר, שעשו את הכלי הזה רק בעבור הגורלות. שואלת הגמ' מדוע צריך לעשות פתקי גורל שכתוב בהם לה' ולעזאזל, ויביא שני חוטין אחד שחור ואחד לבן ויניח אותם בקלפי (החוט הלבן ישמש בעבור שעיר החטאת, והחוט השחור ישמש בעבור השעיר לעזאזל). ויעלה אותם מהקלפי ויקשור עליהם על השעירים,

מסכת פרק ד [ה"א - דף כ] יומא קא

ויאמר זה לשם וזה לעזאזל? תלמוד לומר [ויקרא טז] גִּזְרָל אֶחָד לָהּ - שיהא ניכר שהוא לה', וגִּזְרָל אֶחָד לְעִזְאִיל - שיהא ניכר שהוא של עזאזל. ויביא שני צרורות אחד שחור ואחד לבן ויתן עליהם, ויאמר זה לשם וזה לעזאזל? תלמוד לומר גִּזְרָל אֶחָד לָהּ - שיהא ניכר שהוא לה', וגִּזְרָל אֶחָד לְעִזְאִיל - שיהא ניכר שהוא לעזאזל. ויכתוב עליהם ויאמר זה לה' וזה לעזאזל? תלמוד לומר גִּזְרָל אֶחָד לָהּ - שיהא מוכיח על עצמו שהוא לה' לעולם, וגִּזְרָל אֶחָד לְעִזְאִיל - שיהא מוכיח על עצמו שהוא לעזאזל לעולם, הלא אמרה חקוקים היו. ותני כן בשתי קלפיות נתחלקה ארץ ישראל, אחת שהגורלות נתונין בתוכה, ואחת ששמות השבטים בתוכה, ושני פירחי כהונה עומדים מה שזה מעלה וזה מעלה זכה.

וזה? מתרצת הגמ' תלמוד לומר גִּזְרָל אֶחָד לָהּ ומכאן שצריך שזה יהא מוכיח על עצמו שהוא לה' לעולם, והרי כתיבה יכולה להימחק, ולכך צריך לחקוק, וכן כתוב וגִּזְרָל אֶחָד לְעִזְאִיל שיהא מוכיח על עצמו שהוא לעזאזל לעולם, וא"כ הלא אמרה מכאן מוכח שחקוקים היו הגורלות. ואומרת הגמ' שכמו שלענין הגורלות ביה"כ צריך שיהיה מוכח מתוך הגורל עצמו מה לה' ומה לעזאזל, ולא מועיל מה שאומרים שהאבן השחורה היא תשמש לעזאזל, והאבן הלבנה תשמש לה', כך גם היה בגורל כשחילקו את א"י לשבטים, ותני כן וכן שנינו בברייתא שבשתי קלפיות נתחלקה ארץ ישראל, קלפי אחת היה שהגורלות של גבולות הארץ היו נתונין בתוכה, וקלפי אחת ששמות השבטים היו בתוכה, ושני פירחי (בחורים) ששערם מתחיל לפרוח) כהונה עומדים ומוציאים גורלות, ומה שזה מעלה מהקלפי של גבולות הארץ וזה מעלה מהקלפי של השבטים, אותו שבט זכה באותו חלק בא"י, וא"כ גם כאן היו צריכים לעשות

ויאמר זה לשם וזה לעזאזל? מתרצת הגמ' שלא יכולים לעשות כך, כיון שתלמוד לומר גִּזְרָל אֶחָד לָהּ, ומכאן שצריך שהגורל יהא ניכר שהוא לה', וגִּזְרָל אֶחָד לְעִזְאִיל שיהא ניכר שהוא של עזאזל, והיות וחוט זה דבר דק שלא מבחינים בו, לכך הם לא כשרים לשמש בגורלות. שואלת הגמ' ויביא שני צרורות אחד שחור ואחד לבן (האבן הלבנה תשמש בעבור שעיר החטאת, והאבן השחורה תשמש בעבור השעיר לעזאזל) ויתן עליהם על השעירים, ויאמר זה לשם וזה לעזאזל? מתרצת הגמ' שלא יכולים לעשות כך, כיון שתלמוד לומר גִּזְרָל אֶחָד לָהּ שיהא ניכר מתוך הגורל עצמו שהוא לה', וגִּזְרָל אֶחָד לְעִזְאִיל שיהא ניכר שהוא לעזאזל, והיות ולא כתוב על גבי האבנים מה ישמש בגורל לה' ומה ישמש בגורל לעזאזל, לכך זה לא טוב. שואלת הגמ' ויכתוב עליהם ויאמר (בכתיבה) שזה לה' וזה לעזאזל, ומדוע צריך לחקוק בגורלות ולא מועיל כתיבה (היה מסורת ביד חז"ל שצריך לחקוק בגורל, ולכך הגמ' שואלת מהיכן יודעים את

בשלשה דברים נתחלקה ארץ ישראל; בגורלות באורים ותומים ובכספים, הדא הוא דכתיב [יהושע יח] וַיִּשְׁלַךְ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרֵל בְּשָׁלָה לַפָּנִי ה', 'גּוֹרֵל' אלו הגורלות, 'לַפָּנִי ה'' אלו אורים ותומים, [במדבר כו] 'בֵּין רֶב לְמַעַט' אלו הכספים. אמר ר' אבין אילמלא שנתן הקדוש ברוך הוא חן כל מקום בעיני יושביו - לא היתה ארץ ישראל מתחלקת לעולם, ותני כן שלשה חנינן הן; חן אשה בעיני בעלה, חן מקום בעיני יושביו, חן מקח בעיני לוקחיו. ר' אבא בריה דר' פפי רבי יהושע דסיכנין בשם לוי אף לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא עושה כן, הדא הוא דכתיב [יחזקאל לו] וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְגו' וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר - שהוא בושר בחלקו של חבירו.

היתה ארץ ישראל מתחלקת לעולם, כיון שכל אחד היה רוצה את החלק שהשבט השני קיבל. ותני כן שלשה חנינן הן; חן אשה בעיני בעלה, ולכך גם המכוערות נישאות, וכן הבעל לא מגרש את אשתו כשהיא מזקינה. חן מקום בעיני יושביו ולכך גרים בכל מקום, גם כשהמקום לא כל כך טוב למגורים. חן מקח בעיני לוקחיו ולכך הקונה לא מחזיר את מקחו לאחר הקניה. ר' אבא בריה דר' פפי אמר שרבי יהושע דסיכנין אמר בשם לוי שאף זה מהטובות שיהיו לעתיד לבא, שהקדוש ברוך הוא עושה כן שנותן חן לכל אחד במה שיש לו, הדא הוא וזה מה דכתיב וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְהִסְרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׁרְכֶם (והרי המשיך הפסוק שכתוב) וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר (לכאן) הוא מיותר, שהרי כבר כתוב שהקב"ה יתן לב חדש, אלא מכאן שכונת הפסוק שהקב"ה יתן לב) שהוא בושר מואס בחלקו של חבירו, ולכך לא יהיה קנאה ושנאה בין אחד לחבירו.

שני קלפיות, כדי שהארץ תחולק רק על ידי הגורל, ולא היה מספיק רק קלפי אחד של חלקי הארץ, ויאמרו שהחלק שיעלה יהיה לשבט פלוני. ואמרת הגמ' שבשלשה דברים נתחלקה ארץ ישראל; בגורלות כמו שאמרנו, ובאורים ותומים, דהיינו שאלעזר ראה באורים ותומים ואמר שכעת יעלה חלק זה לשבט זה, ובכספים שמי שזכה בחלק יקר יותר, היה צריך להשלים את ההפרש למי שזכה בחלק זול יותר, וזה כהדא הוא כמו מה דכתיב וַיִּשְׁלַךְ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרֵל בְּשָׁלָה לַפָּנִי ה', וא"כ כשכתוב 'גּוֹרֵל' אלו הגורלות, וכשכתוב 'לַפָּנִי ה'' אלו אורים ותומים, שהרי האורים ותומים זה שמותיו של ה' שהיו כתובים על גבי קלף ומונחים בתוך החושן, וכשכתוב על פי הגורל תחלק נחלתו 'בֵּין רֶב לְמַעַט' אלו הכספים שעל ידו משלימים את ההפרש בין רב למעט. אמר ר' אבין אילמלא שנתן הקדוש ברוך הוא חן כל מקום בעיני יושביו - לא

מסכת פרק ד [ה"א - דף כ] יומא קג

נגע בהן כשהן למטה ונתערבו - אין השעירים כמצותן, ומשהעלה אותן נגע בהן ונתערבו - השעירים כמצותן.

אמר אם של שם יעלה בימיני יקדש זה שעל ימיני - קדש, אם של שם יעלה בשמאלי יקדש זה שעל שמאלי - קדש, ואפילו אם אמר אם של שם יעלה בימיני יקדש זה שעל שמאלי - קדש, אם של שם יעלה בשמאלי יקדש זה שעל ימיני - קדש, אבל אם אמר בין של שם יעלה בימיני בין של שם יעלה בשמאלי לא יקדש אלא זה שעל ימיני, לא יקדש אלא זה שעל שמאלי - לא קדש, מפני מה? קובען בפה, אמרה התורה גורלות.

תני 'גְּרָלוֹת' של כל דבר, יכול יתן שני גורלות על זה ושני גורלות על זה,

שמאלי, התנאי חל, והשעיר השמאלי מתקדש, וכן **אם** הכ"ג אמר שאם הגורל של **שם יעלה בשמאלי**, יקדש השעיר הזה שעומד על יד **ימיני**, התנאי חל והשעיר הימני מתקדש, כיון שהכ"ג התנה את תנאו לפני הגורל, א"כ הגורל קובע לפי מה שאמר בתחילה. אבל **אם** הכ"ג אמר שבין אם הגורל של שם יעלה בימיני ובין אם הגורל של שם יעלה בשמאלי שלא יקדש אלא השעיר הזה שעומד על יד **ימיני**, או שהוא אמר שלא יקדש אלא השעיר הזה שעומד על שמאלי, כאן השעיר שהתנה לא התקדש, אלא מתקדש השעיר שנמצא בצד שהגורל עלה, ומפני מה? מפני שהכ"ג קובען בפה, והרי אמרה התורה גורלות ומכאן שרק הגורל קובע.

תני כתוב בפסוק 'גְּרָלוֹת' ולא מוזכר ממה הם עשויים, א"כ מכאן שהוא יכול לעשות את הגורלות של כל דבר, אומרת הברייתא שהיות וכתוב וַיִּתֵּן אֶהָרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים 'גְּרָלוֹת' בלשון רבים, וא"כ יכול יתן שני גורלות על זה, ושני גורלות על זה, דהיינו

אומרת הגמ' שאם הכ"ג נגע בשתי ידיו בהן בגורלות (כל יד בגורל אחר, והוא שם לב איזה יד נגעה באיזה גורל) כשהן למטה בתוך הקלפי, ונתערבו ע"י שהוציא את שתי הגורלות ביד אחת, אין השעירים כמצותן, כיון שהעליה מהקלפי מעכבת, ואם משהעלה אותן מהקלפי נגע בהן בגורלות (כל יד בגורל אחר, והוא שם לב איזה יד נגעה באיזה גורל) ונתערבו שהוא החזיר את שתי הגורלות בידו האחת, א"כ השעירים כמצותן כיון שההנחה לא מעכבת.

אומרת הגמ' שאם הכ"ג אמר שאם הגורל של שם יעלה בימיני, יקדש השעיר הזה שעומד על יד **ימיני**, א"כ השעיר העומד לימין הכ"ג מתקדש לחטאת, ואם הכ"ג אמר שאם הגורל של שם יעלה בשמאלי, יקדש השעיר הזה שעומד על יד שמאלי, א"כ השעיר העומד לשמאל הכ"ג מתקדש לחטאת (עד כאן זה פשוט, כיון שלא צריכים את התנאי של הכ"ג), ויותר מזה אפילו אם הכ"ג אמר שאם הגורל של שם יעלה בימיני, יקדש השעיר הזה שעומד על

מסכת פרק ד [ה"א - דף כ] יומא

תלמוד לומר גְּרָלוֹת, גֹּרֶל אֶחָד לָהּ וְגֹרֶל אֶחָד לְעֻזָּאֵל. יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה ושל שם ושל עזאזל על זה, תלמוד לומר גֹּרֶל, ולא דא קדמייתא? כיני יכול משהוא נותן של שם על של שם, ושל עזאזל על של עזאזל, יחזור ויחליף, תלמוד לומר גֹּרֶל אֶחָד לָהּ - אין כאן לשם אלא אחד, וְגֹרֶל אֶחָד לְעֻזָּאֵל - ואין כאן לעזאזל אלא אחד.

תני ציץ היה כתוב עליו קֶדֶשׁ לָהּ - קודש מלמטון ושם מלמעלן, כמלך שהוא יושב על קתדרון שלו, ודכוותה 'אחד' מלמטון ושם מלמעלן. אמר ר' אלעזר ברבי יוסי אני ראיתיו ברומי ולא היה כתוב עליו אלא שיטה אחת - קֶדֶשׁ לָהּ.

תלמוד לומר לכך נאמר גֹּרֶל אֶחָד לָהּ - אין כאן לשם אלא אחד, וכן נאמר וְגֹרֶל אֶחָד לְעֻזָּאֵל - ואין כאן לעזאזל אלא אחד.

תני ציץ היה כתוב עליו קֶדֶשׁ לָהּ, והמילה קודש היתה כתובה מלמטון, ושם היה כתוב מלמעלן (דהיינו בתחילת השורה התחתונה היה כתוב קודש ובסוף השורה העליונה היה כתוב לָהּ), וזה כמלך שהוא יושב על קתדרון (בסא חשוב) שלו, ולכך שם ה' צריך להיות כתוב למעלה, ואומרת הגמ' ודכוותה ואותו דבר גם לעניינינו, שבגורל היה כתוב את המילה 'אחד' מלמטון, ושם מלמעלן (דהיינו בתחילת השורה התחתונה היה כתוב - 'אחד', ובסוף השורה העליונה היה כתוב לָהּ), וממשיכה הברייתא (לענין הציץ) ואומרת שאמר ר' אלעזר ברבי יוסי אני ראיתיו ברומי בגנזי המלך (כמבואר בבבלי מעילה יז) ולא היה כתוב עליו על הציץ אלא שיטה אחת - קֶדֶשׁ לָהּ, דלא כדברי ת"ק.

שהוא יעשה זוג גורלות שכתוב בהם לָהּ, וזוג גורלות שכתוב בהם לעזאזל? תלמוד לומר גְּרָלוֹת גֹּרֶל אֶחָד לָהּ וְגֹרֶל אֶחָד לְעֻזָּאֵל. ממשיכה הברייתא ואומרת יכול יתן את הגורל של שם ושל עזאזל על השעיר הזה, ושל שם ושל עזאזל על זה, דהיינו בתחילה נותנים את הגורל שיצא מהקלפי וזה קובע אותו למה שהוא, ואח"כ הוא יניח את הגורל השני, כדי לקיים את מה שנאמר 'גְּרָלוֹת' בלשון רבים? תלמוד לומר לכך נאמר גֹּרֶל אֶחָד ומכאן שמניחים רק גורל אחד על כל שעיר ושעיר. שואלת הגמ' מה הברייתא המשיכה לשאול, ולא דא קדמייתא וכי זה לא היתה השאלה הקודמת? מתרצת הגמ' כיני שזו כוונת הברייתא לשאול, יכול אולי משהוא נותן את הגורל של שם על השעיר של שם, ואת הגורל של עזאזל על השעיר של עזאזל, שיחזור ויחליף את הגורלות (ולא יהיו שתי גורלות יחד על השעיר) וזה כדי לקיים את מה שנאמר 'גְּרָלוֹת' בלשון רבים?

מסכת פרק ד [ה"א - דף כא] יומא קה

וְנָתַן אַהֲרֹן אִם נָתַן זֶר כֶּשֶׁר, וּדְכוּוּתָהּ אִם הֶעֱלָה זֶר פֶּסוּל, קֵל וְחוֹמֶר מֶה אִם נִתְּיָנָה שְׁכָתוֹב בֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן אִם נָתַן זֶר כֶּשֶׁר, הֶעֱלִייהּ שְׁאִין כְּתוּב בֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן לֹא כָל שָׁכֵן? לֹא צוּרְכָה דָּלָא נִתְּיָנָה שְׁאִינָה מַעֲכַבְתָּ אִם נָתַן זֶר כֶּשֶׁר, הֶעֱלִייהּ שְׁהִיא מַעֲכַבְתָּ אִם הֶעֱלָה זֶר פֶּסוּל, וְאָמַר ר' יִצְחָק בַּר חֲקוּלָא בִּשְׁם רַבִּי יֵנְאִי הֶעֱלִייהּ מִתּוֹךְ קִילְפִי מַעֲכַבְתָּ, אִין נִתְּיָנָה מַעֲכַבְתָּ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן קוֹבְעֵן אֶפִּילוּ בִּפְהָ, סַבְרִין מִימַר אֶפִּילוּ אֶחָד הַיּוֹם וְאֶחָד לְמַחֵר, עַל דַּעְתִּיהּ דְּרַבִּי יֵנְאִי נִיחָא, עַל דַּעְתִּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן דּוּ אָמַר אֶפִּילוּ אֶחָד הַיּוֹם וְאֶחָד לְמַחֵר, לֹאִיזָה דְּבַר נֹאמַר גּוֹרְלוֹת - לְמַצּוּהָ. מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן, הַגּוֹרֵל עוֹשֶׂהוּ חֲטָאָת וְאִין הֶשֶׁם עוֹשֶׂהוּ חֲטָאָת, פֶּתֵר לָהּ בְּמַצְלִיחַ בְּגוֹרֵל. מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יֵנְאִי, לֹא הַגְרִיל וְלֹא נִתְּוּדָה כֶּשֶׁר אֲלֵא

ומה יהיה של עזאזל אפילו בפה, וסברין מימר ואמרו בני הישיבה שהכ"ג יכול לקבוע אפילו אחד היום בערב יוה"כ ואחד למחר ביוה"כ. שואלת הגמ' בשלמא על דעתיה דרבי ינאי ניהא, מה שכתוב 'גְּרָלוֹת' שצריך להגריל, אבל על דעתיה דרבי יוחנן דו אמר אפילו אחד היום ואחד למחר, א"כ לאיזה דבר נאמר גורלות? מתרצת הגמ' למצוה. שואלת הגמ' שלכא' מתניתא פליגא על רבי יוחנן, ששנינו הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת, וא"כ מוכח שהגורל מעכב? מתרצת הגמ' שר' יוחנן פתר לה מסביר במצליח בגורל שהכ"ג עשה גורל (מצליח זה מלשון ירד או נח, כמו וְצָלְחוּ הַיָּרְדִן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, או כמו וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ ה', וכן כאן הכ"ג ירד לעשיית הגורל), והעלה גורל אחד, ואת השעיר השני הוא רצה להקדיש ע"י פה, שכאן הוא לא יכול להקדיש ע"י פה, היות והוא התחיל בעשיית הגורל. שואלת הגמ' שמתניתא פליגא על רבי ינאי שהרי שנינו בברייתא שאם הכ"ג לא הגריל או לא נתוודה כשר, אלא

אומרת הגמ' שאומנם כתוב בפסוק וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת, אבל אם נתן זר את הגורלות על גבי השעירים, זה כשר, אבל ודכוותה אבל באותו אופן, דהיינו שאם העלה זר את הגורלות מהקלפי, זה פסול, הגם שהיינו מכשירים מחמת קל וחומר, ומה אם נתינה שכתוב בה שבני אהרן יתנו את הגורל, כמו שנאמר וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת, אפי"ה אתה אומר שאם נתן זר כשר, לענין העלייה של הגורלות מהקלפי שאין כתוב בה שזה צריך להיעשות ע"י בני אהרן, לא כל שכן שזה יהיה כשר, אלא לא צורכה דא, אלא הטעם הוא שהיות והנתינה של הגורל על גבי השעיר אינה מעכבת, לכך אם נתן זר כשר, אבל העלייה של הגורלות מהקלפי שהיא מעכבת לכך אם העלה זר פסול, וכן אמר ר' יצחק בר חקולא בשם רבי ינאי שהעלייה מתוך קילפי מעכבת, אבל אין נתינה מעכבת. אבל אמר רבי יוחנן שגם העליה מהקלפי אינה מעכבת, והכחן יכול לקובען מה יהיה של שם

מסכת פרק ד [ה"א - דף כא] יומא

שחיסר מצוה, אחת, לָהּ לרבות שעיר המשתלח - שיהא פסול משום מחוסר זמן, ואיתא כ"י דמר רבי יוחנן קובעין אפילו בפה, סברין מימר אפי' אחד היום ואחד למחר, על דעתיה דרבי יוחנן דו אמר אפילו אחד היום ואחד למחר ניהא, על דעתיה דרבי ינאי לאיזה דבר נאמר לָהּ, וחש לומר שמא יעלה לשם? פתר לָהּ ברוצה להגריל.

שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ, אית תַּנְיַי תַּנְיַי חייב, ואית תַּנְיַי פטור, אמר רב חסדא מאן דאמר חייב - בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ, מאן דאמר פטור - בשקרב השעיר הנעשה בחוץ. אמר ר' יוסה - רב חסדא בעי

את הריבוי, שלא יכולים לשלוח לעזאזל שעיר שהוא מוחסר זמן.

שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ, האם מתחייבים עליהם משום שחוטי חוץ או לא, שהרי הכלל הוא שלא חייבים על שחוטי חוץ, אא"כ זה ראוי להיקרב בפנים, ואומרת הגמ' שאית תַּנְיַי תַּנְיַי שיש ששנו בברייתא, שהוא חייב משום שחוטי חוץ, ואית תַּנְיַי תַּנְיַי שיש ששנו בברייתא, שהוא פטור משום שחוטי חוץ (הוא יהיה חייב על מה שחילל את יוה"כ), אמר רב חסדא שאין מחלוקת בין הברייתות, אלא מאן דאמר חייב מדובר בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ (שעיר החטאת שמקריבים אותו על המזבח החיצון) והיות והשעירים האלו ראויים להיקרב כשעיר החיצון, לכך הם מתקבלים בפנים וחייבים עליהם משום שחוטי חוץ, ומאן דאמר פטור מדובר בשקרב השעיר הנעשה בחוץ, ולשעיר הפנימי הם גם לא ראויים שהרי עדיין לא הגרילו עליהם, לכך פטורים עליהם. שואלת הגמ' אמר ר' יוסה שדברי ר' חסדא האומר שהיות והשעירים האלו ראויים להיקרב כשעיר החיצון לכך זה נקרא שהם ראויים להיקרב, זה לא נכון, ורב חסדא בעי

שחיסר מצוה, בכל אופן כתב כאן שאם הכ"ג לא הגריל, שזה כשר, ודלא כר' ינאי. וזה קושיא אחת, ועוד מק' הגמ' על ר' ינאי, שהרי שנינו בברייתא שהיות וכתוב ומיום הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבַּן אֶשָּׁה, ומזה שכתוב לָהּ זה בא לרבות שעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן הגם שהוא לא עולה על האש, וא"כ אומרת הגמ' שזה איתא כ"י כמו מה דאמר רבי יוחנן שהכ"ג יכול לקובעין (מי יהיה לָהּ ומי יהיה לעזאזל) אפילו בפה, וסברין מימר שאפי' אחד היום ואחד למחר, וא"כ על דעתיה דרבי יוחנן דו אמר אפילו אחד היום ואחד למחר, זה ניהא שהתורה צריכה לרבות את שעיר המשתלח, אבל על דעתיה דרבי ינאי לאיזה דבר נאמר לָהּ, והרי בין כה הוא לא יכול להביא להגרלה שעיר כשהוא מחוסר זמן, כיון שחש לומר (חוששים) שמא הוא יעלה לשם ולא יוכלו להקריבו, וא"כ מדוע צריך את המיעוט לָהּ? מתרצת הגמ' שר' ינאי פתר לָהּ ברוצה להגריל, ואם הגורל של העזאזל יעלה על השעיר המחוסר זמן, הוא ישלח אותו לעזאזל, ואם הגורל של ה' יעלה עליו הוא יביא שעיר אחר ויגריל, ולכך צריך

מדמתה לפסח ולא דמיא - אמר ר' מנא בר תנחום רבי לעזר ורבי יוחנן תריהון אמרין פסח שעובר זמנו מאיליו היה משתנה, ברם הכא בשחיטה הוא משתנה, מאי כדון? מאן דאמר חייב סברין מימר אין הגרלה מעכבת, מאן דאמר פטור סברין מימר הגרלה מעכבת. כלום יש כאן לשם אלא אחד? אמר ר' שמואל אחוי דר' ברכיה או זה או זה. משהגדיל; חייב על של שם ופטור על של עזאזל, אמר ר' בא והוא שנתן מתנת הפר, אבל אם לא נתן מתנת הפר פטור, ששחיטתו של שער מעכבת מתן דמו של פר. רבי בון בר חייא בעא קומי רבי זעירה שחט את הפר עד שלא יגדיל מהו שיהא חייב? א"ל נישמענה מן הדא, פר מעכב את השער

יהיה פטור? מתרצת הגמ' אמר ר' שמואל אחוי דר' ברכיה שהיות ואו השער הזה יהיה לשם ה' או זה, א"כ בעצם שניהם ראויים, ולכך הוא יהיה חייב על שניהם. ואם הוא ישחוט את השעירים בחוץ משהגדיל, הוא יהיה חייב רק על של שם, ופטור על של עזאזל, כיון שהוא לא ראוי להיקרב בפנים. אמר ר' בא שהוא מתחייב על שחיטת השעירים בחוץ דוקא והוא שכבר נתן את מתנת דם הפר, אבל אם לא נתן מתנת הפר פטור, כיון ששחיטתו של השער מתעכבת מחמת מתן דמו של פר, שהרי אין שחיטת השער כשרה אלא רק לאחר שמזים מהדם של הפר בקודש הקדשים. שואלת הגמ' רבי בון בר חייא בעא קומי רבי זעירה מה הדין אם הוא שחט את הפר בחוץ עד שלא יגדיל על השעירים (שוחטים את הפר לאחר הגרלת השעירים) מהו שיהא חייב, האם הוא יהיה פטור כיון שעדיין לא הגדילו, וא"כ הפר לא ראוי להיקרב בפנים, או שאומנם ההגרלה מעכבת, אבל הסדר לא מעכב, ולכך הוא יהיה חייב? א"ל ר' זעירה שנישמענה מן הדא ממה ששנינו בברייתא שהפר מעכב את השער שלא יכולים

מדמתה רצה לדמות את זה לפסח שעבר זמנו ששחטו אותו בחוץ בין לשמו ובין שלא לשמו שחייבים עליו, היות והוא ראוי בפנים לשלא לשמו (לקרבן שלמים), אבל ולא דמיא, כיון שאמר ר' מנא בר תנחום שרבי לעזר ורבי יוחנן תריהון אמרין שניהם אמרו, שפסח שעובר (שעבר) זמנו מאיליו היה משתנה להיות לשלמים, אבל ברם הכא רק בשחיטה (אם יעקרו את שמו בשעת השחיטה מקדושת שער הפנימי לקדושת שער החיצון) הוא משתנה, והיות ועדיין לא עקרו את שמו, לכך לא יהיו חייבים עליהם בחוץ. ואומרת הגמ' א"כ מאי כדון מה עבשיו, ואיך תסביר את הבריייתות? אלא מאן דאמר חייב כיון שסברין מימר הוא סובר ואומר שאין הגרלה מעכבת, ולכך כל אחד מהשעירים ראוי להיקרב בפנים, ומאן דאמר פטור כיון שסברין מימר הוא סובר ואומר שהגרלה מעכבת, ולכך השעירים לא ראויים להיקרב בפנים עד שיגדילו עליהם. שואלת הגמ' מדוע יהיו חייבים על שני השעירים, והרי כלום יש כאן לשם אלא שער אחד, והרי אתה לא יודע מיהו, וא"כ צריך להיות שאם הוא שוחט אחד מהם שהוא

אין השעיר מעכב את הפר, הדא אמרה שחט את הפר עד שלא הגריל חייב, אין תימר פטור, ניתני השעיר מעכב את הפר. אמר ר' שמואל בר אבדימי הדא דתימר אין השעיר מעכב את הפר - במתנות הבדים, אבל במתנות הפרוכת - שעיר מעכב את הפר, היך עבידא שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיתן מדם השעיר על בין הבדים.

הלכה ב

מתני' קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח, העמידו כנגד בית שילוחו, ולנשחט כנגד בית שחיטתו. בא לו אצל פרו שנייה וסמך שתי ידיו עליו ונתודה, וכך היה אומר אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך, אנא השם כפר נא לעונות לפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי

הלכה ב

מתני' קשר לשון צמר סרוק (היות ויש שערות ארוכים יותר ויש פחות, לכך זה נראה כלשון) של זהורית צמר אדום בראש שעיר המשתלח, והעמידו כנגד בית שילוחו סמוך לשער נקנור שמשם הוא ייצא לעזאזל, ולשעיר הנשחט קשרו את הצמר בצוארו כנגד בית שחיטתו, כדי שהשעירים האלו לא יתחלפו ביניהם, וכן שהם לא יתחלפו בשעיר חטאת החיצונה. ובא לו הכ"ג אצל פרו פעם שנייה, וסמך שתי ידיו עליו ונתודה, וכך היה אומר אנא השם עויתי קלקלתי את דרכי, פשעתי במזיד חטאתי בשוגג לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך (בוידי השני הוא כולל גם את הכהנים), אנא השם (למעשה הכ"ג היה אומר 'בָּשָׁם' כדלעיל) כפר נא לעונות לפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי

לשחוט את השעיר לפני הפר, אבל אין השעיר מעכב את הפר, א"כ הדא אמרה שחט את הפר בחוץ עד שלא הגריל חייב, כיון שהקדמת ההגרלה אינה מעכבת, שהרי אין תימר שהוא יהיה פטור, א"כ ניתני שהשעיר מעכב את הפר. אמר ר' שמואל בר אבדימי הדא דתימר מה שאמרנו שאין הגרלת השעירים מעכב את הפר, זה דוקא במתנות על בין הבדים, אבל במתנות שעל הפרוכת, שחיטת השעיר מעכב את הפר (הסדר הוא שמגרילים על השעירים, ואח"כ שוחטים את הפר ומזים מדמו על בין הבדים, ואח"כ שוחטים את השעיר הפנימי ומזים מדמו על בין הבדים, ואח"כ מזים מדם הפר על הפרוכת), וא"כ היך עבידא איך המעשה? שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיתן מדם השעיר על בין הבדים.

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כב] יומא קט

ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך - ככתוב בתורת משה עבדך [ויקרא טז] כי ביום הזה יכפר עליכם וגו', והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

גמ' ר' שמואל בר' נחמן בשם רבי יונתן שלשה לשונות הן; של שעיר בסלע, ושל מצורע בשקל, ושל פרה בשתי סלעים, רבי בא בר זבדא בשם רבי שמעון בן חלפתא של פרה בשתי סלעים ומחצה, ואית דמפקין לישנא בעשרה זוז.

הלכה ג

מתני' שחטו וקיבל במזרק את דמו, נתנו למי שהוא ממרס בו על הרובד הרביעי שבהיכל - כדי שלא יקרש. נטל את המחתה ועלה לראש המזבח ופנה גחלים אילך ואילך וחתה מן המעוכלות הפנימיות, וירד והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה.

ומחצה, ואית דמפקין לישנא ויש שאמרו שר' שמעון בן חלפתא אמר את זה בנוסח של עשרה זוז (עשר זוז זה שתיים וחצי סלעים, והחילוק רק בנוסח).

הלכה ג

מתני' הכ"ג שחטו את הפר, והוא עצמו קיבל במזרק את דמו, ונתנו למי שהוא ממרס (מערבב) בו (עד לאחר הקטרת הקטורת בקודש הקדשים), והממרס היה עומד על הרובד השורה הרביעית (של המרצפות) שבהיכל (הגמ' תבאר היכן הוא עמד) כדי שלא יקרש הדם, ולא יוכלו להזות מדמה. והכ"ג נטל את המחתה ועלה לראש המזבח ופנה גחלים אילך ואילך לכאן ולכאן וחתה מן הגחלים המעוכלות הפנימיות (כדי להקטיר עליהם בקודש הקדשים), וירד והניח את המחתה על הרובד הרביעי שבעזרה, עד שיביא את הכף המלאה בקטורת.

ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך - ככתוב בתורת משה עבדך (שהקב"ה מכפר ביום הכיפורים) שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, והן הנמצאים בעזרה עונין אחריו - ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

גמ' ר' שמואל בר' נחמן בשם רבי יונתן אומר, שלשה לשונות הן בשלשה מקומות משתמשים בלשון של זהורית; של שעיר המשתלח, שיעורו בסלע, כיון שחילקו אותו לשנים לפני שהשליכוהו בעזאזל - חציו קשרו בין קרניו וחציו על האבן. ושל מצורע שיעורו בשקל (חצי סלע). ושל פרה שיעורו בשתי סלעים, כיון שצריך שזה יהיה כבד, שהרי כתוב והשליך אל תוך שרפת הפרה, ורבי בא בר זבדא בשם רבי שמעון בן חלפתא אומר שהלשון של זהורית של הפרה היה בשיעור של שתי סלעים

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כב] יומא

גמ' על הרובד הרביעי שבהיכל: כיני מתניתא על הרובד הרביעי שבעזרה.

תני הקטיר בחוץ חייב, חפן בפנים פטור. חתה והקטיר ונשפך הדם - יביא פר אחר ונכנס בדמו. עד שלא הקטיר נשפך הדם חתייה פסולה היא - והוא צריך לחות בתחילה, ספק עד שלא הקטיר נשפך הדם, וספק משהקטיר נשפך הדם, להביא פר אחר ולהיכנס בדמו אין את יכול - שאני אומר עד שלא הקטיר נשפך הדם והיא חתייה פסולה והוא צריך לחות בתחילה, ולחות בתחילה אין את יכול - שאני אומר משהקטיר נשפך הדם והיא חתייה כשירה והוא עובר משם הכנסה יתירה, ובטלו העבודות? אשכחת אמר בטלו עבודות של אותו היום?!

הדם של הפר, א"כ החתייה של הגחלים פסולה היא, והוא צריך לחתות בתחילה (חתיית הגחלים היא ג"כ עבודה כמו שנאמר וְלָקַח מִלֵּא הַמִּחְתָּה גִּחְלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ) וחוזר ולהקטיר את הקטורת בקודש הקדשים. שואלת הגמ' אם יש ספק האם עד שלא הקטיר נשפך הדם, וספק משהקטיר נשפך הדם, א"כ מה יעשה, הרי להביא פר אחר ולהיכנס בדמו בלי שיחזור ויקטיר אין את יכול כיון שאני אומר שמא עד שלא הקטיר נשפך הדם, וא"כ היא חתייה פסולה והוא צריך לחתות בתחילה, והרי לחתות בתחילה ג"כ אין את יכול כיון שאני אומר שמא משהקטיר נשפך הדם, וא"כ היא חתייה כשירה, ואם הוא יכנס שוב פעם להקטיר בקודש הקדשים, א"כ הוא עובר משם הכנסה יתירה, וא"כ שואלת הגמ' האם יבטלו העבודות? חוזרת הגמ' ואומרת שא"כ אשכחת נמצאת אמר שיתבטלו עבודות של אותו היום, והרי לא יתכן לומר כך, אלא ודאי שמחמת הספק הוא חוזר וחותר גחלים ומקטיר קטורת כדי שיוכל להמשיך לעשות את עבודת יוה"כ.

גמ' על הרובד הרביעי שבהיכל: אומרת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה שהוא היה עומד על הרובד הרביעי שבעזרה מכיוון ההיכל (ולא תאמר שהממרט עומד בתוך ההיכל).

תני אם הכ"ג הקטיר מהקטורת של קודש הקדשים בחוץ בהיכל חייב מיתה, שהרי נאמר וְהָבִיִּא מִבֵּית לְפָרֶכֶת - וְלֹא יָמוּת, ומכאן שאם יקטירו מהקטורת הזו בהיכל, יהיו חייבים על זה מיתה, ואם הכ"ג חפן בפנים בקודש הקדשים פטור ממיתה, הגם שהוא שהה שם יותר מהראוי לו (שהרי הוא היה צריך לחפון בהיכל) אפי"ה הוא פטור על זה. ואומרת הברייתא שאם הכ"ג חתה את הגחלים מהמזבח והקטיר את הקטורת בקודש הקדשים, ואח"כ נשפך הדם יביא פר אחר ונכנס בדמו, הגם שהסדר מעכב וצריך להקטיר רק לאחר ששחטו את הפר ואח"כ להזות מדמו, וכאן מזים מדם הפר על אף שלא הקטירו על הדם הזה את הקטורת, אבל היות והקטירו לאחר שחיטת הפר הראשון, הגם שנשפך דמו, הקטורת כשרה, אבל אם עד שלא הקטיר נשפך

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כב] יומא קיא

שחט ומת, אחר מהו שיכנס בדמו? ר"ש בן לקיש אמר פפר אבל לא בדם, ר' חנינה ור' יונתן תריהון אמרין אפי' בדם, מילתיה דר' יהושע בן לוי אמר אפי' בדם, דאמר ר' חנינה ר' בא בשם ר' יוחנן אפי' בדם, ר' יהושע בן לוי שאל חפן ומת מהו שיכנס בחפניו? מה צריכא ליה בחפניו דכתיב ומלא חפניו, ברם הכא לית כתיב בדמו, פשיטא ליה אפי' בדם.

הלכה ד

מתני' בכל יום חותה בשל כסף ומערה לתוך של זהב, והיום חותה בשל זהב ובה היה מכנים. בכל יום חותה בשל ארבעת קבין ומערה לתוך של ג' קבין, והיום חותה בשל שלשה קבין ובה היה מכנים, ר' יוסי אומר בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך שלשת קבין, והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכנים.

לית כתיב בדמו, וא"כ אין מקום להסתפק שמא הכ"ג השני צריך לשחוט בעצמו את הפר, וא"כ מוכח שפשיטא ליה לריב"ל שאפי' בדם.

הלכה ד

מתני' בכל יום הכהן היה חותה לצורך הקטרת הקטורת בהיכל, במחתה של כסף ומערה לתוך מחתה של זהב, כדי לא לשחוק את המחתה של זהב שהיא יקרה, אבל והיום הכ"ג חותה בשל זהב, ובה היה מכנים. וכן בכל יום הכהן היה חותה במחתה של ארבעת קבין – ומערה את הגחלים לתוך מחתה של ג' קבין כדי שהיא תהיה גדושה, אבל והיום הכ"ג חותה בשל שלשה קבין ובה היה מכנים, ור' יוסי נחלק ואומר שבכל יום הכהן היה חותה בשל סאה (שש קב) ומערה בתוך שלשת קבין, והיום הכ"ג חותה בשלשת קבין ובה היה מכנים.

שואלת הגמ' מה הדין אם הכ"ג שחט את הפר והכ"ג מת, כ"ג האחר מהו שיכנס בדמו של הפר שהראשון שחטו, או שיצטרך להביא פר אחר? ר"ש בן לקיש אמר שהיות וכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש בפפר בן בקר, משמע שהוא צריך לבוא בפר חי אבל לא בדם, ור' חנינה ור' יונתן תריהון שניהם אמרין, שאפי' בדם, ואומרת הגמ' שממילתיה מדברי ר' יהושע בן לוי מוכח שהוא גם אמר שאפי' בדם, דאמר ר' חנינה שר' בא אמר בשם ר' יוחנן שאפי' בדם, ור' יהושע בן לוי שאל מה הדין אם הכ"ג חפן את הקטורת ומת, מהו שיכנס הכ"ג השני בחפניו (בקטורת שהראשון חפן) או שהוא יצטרך לחפון מחדש? וא"כ אומרת הגמ' הרי מה צריכא ליה מה כל הספק של ריב"ל, זה דוקא לעניין 'בחפניו' דכתיב ומלא חפניו קטרת סמים, ולכך יתכן שהכ"ג השני צריך לחזור ולחפון בעצמו, ברם הכא אבל כאן לעניין הפר, הרי

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כב] יומא

בכל יום היתה כבידה והיום קלה, בכל יום היתה ידה קצרה והיום ארוכה, בכל יום היה זהבה וירוק והיום אדום דברי רבי מנחם.

גמ' ומערה לתוך של ג' קבין: כ"י דתנינן תמן נתפור ממנה כקב גחלים, היה מכבדן לאמה, ובשבת כופין עליו פסכת.

בכל יום היתה כבידה והיום קלה: שלא לייגעו. **בכל** יום היתה ידה קצרה והיום ארוכה: שלא לייגעו. **בכל** יום לא היה בה אמה גמודה, והיום היה בה אמה ומחצה - כדי שתהא הזרוע מסייעת. **בכל** יום לא היה בה נרתיק, והיום היה בה נרתיק - כדי שלא יכווה, ואינו חוצץ? אמר ר' יוסי בר' בון קובעו במסמר.

בכל יום היה זהבה וירוק וכו': שבעה זהבים הן; זהב טוב, זהב טהור, זהב סגור,

ומבארת הגמ' מדוע? כדי שלא לייגעו את הכ"ג. ואומרת הגמ' שבכל יום לא היה בה בידית של המחטה אפי' אמה גמודה אמה קטנה, והיום היה בה בידית של המחטה אמה ומחצה, כדי שתהא הזרוע מסייעת לכ"ג בנשיאת המחטה, ע"י שראש הידית תהיה מתחת בית השחי. ואומרת הגמ' שבכל יום לא היה בה במחטה נרתיק, והיום היה בה נרתיק של עור, כדי שלא יכווה מחמת חום הידית (שהרי ביוה"כ הגחלים שהו במחטה הרבה זמן), שואלת הגמ' וכי הנרתיק אינו חוצץ בין הכ"ג למחטה? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי בר' בון שקובעו במסמר ולכך זה נהיה חלק מהמחטה.

בכל יום היה זהבה וירוק וכו': אומרת הגמ' ששבעה סוגי זהבים הן והשתמשו בהם בבניית הבית המקדש; זהב טוב (ואת הפיית הגדול חפה עץ ברושים ויחפיהו זקב טוב), זהב טהור (ויחפיהו מפנימה זקב טהור), זהב סגור (ויחפף שלמה את הפיית מפנימה זקב סגור),

וכן **בכל** יום המחטה היתה כבידה כיון שדופן המחטה היתה עבה, כדי שלא תתקלקל מהר, אבל והיום המחטה היתה קלה, כיון שעשו אותה דקה. וכן **בכל** יום היתה ידה של המחטה קצרה, והיום ארוכה. וכן **בכל** יום היה זהבה וירוק (זהב צהוב) והיום המחטה היתה עשויה מזהב אדום, דברי רבי מנחם.

גמ' ומערה לתוך של ג' קבין: אומרת הגמ' שמה שלמדנו כאן במשנה, זה כ"י כמו מה דתנינן תמן, שהכהן ירד ועירן את הגחלים לתוך מחטה של זהב, ונתפור ממנה כקב גחלים (כשיטת ת"ק), והיה מכבדן לאמה לאמת המים העוברת בעזרה, ובשבת שיש בזה משום כיבוי, היו כופין עליו על הגחלים פסכת כלי נחושת גדולה, כדי שלא יינזקו בגחלים.

בכל יום היתה כבידה והיום קלה: מבארת הגמ' מדוע? כדי שלא לייגעו את הכ"ג. **בכל** יום היתה ידה קצרה והיום ארוכה:

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כג] יומא קיג

זהב מופז, זהב מזוקק, זהב שחוט, זהב פרויים. זהב טוב - כמשמעו [בראשית ב] וְזֶהב הָאָרֶץ הֵוא טוֹב, אמר ר' יצחק טיבוי דו בבייתיה טיבו דו בלווייתיה. זהב טהור - שמכניסין אותו לאור ואינו חסר כלום, ואתיין כדתני מעשה במנורת מקדש והיתה יתירה דינר זהב, והכניסוה לפור שמונים פעם ועמדה על ככר, ויאות, עד דלא יקום על ברריה הוה חסר סגין, מן דו קיים על ברריה לא חסר כלום. זהב סגור - שהיה מכסיף בעד כל הזהבים שהיו שם, אמר ר' שמואל בר רב יצחק כתיב [דברי הימים א כט] וְשָׁבַעַת אֲלֵפִים פָּפֶר פֶּסֶף מְזָקָק לְטוֹחַ קִירוֹת הַבָּתִּים, וכתיב וְאֵת כָּל הַבֵּית צָפָה זָהָב, וְאֵת אִכָּן? אלא שהיה מכסיף בעד כל הזהבים שהיו שם. זהב מופז - רבי פטרוקי אחוה דרבי דרוסא בשם רבי בא בר בינה דומה לאש מְצַתָּת בגפרית, אמר רבי אבין לשם מקומו הוא נקרא זהב מאופז.

מכיון שבתחילה שהזהב היה מעורב בהרבה סיגים, ועד דלא יקום על ברריה על ניקיונו, לכך הוה חסר סגין לכך הוא נחסר הרבה, אבל מן דו קיים על ברריה אבל לאחר שהזהב כבר נקי, לכך לא חסר כמעט כלום. זהב סגור נקרא כך, כיון שהיה מכסיף מבזה בעד כל הזהבים שהיו שם, וכשמוכרים מהזהב הזה כל חנויות הזהב נסגרות, אמר ר' שמואל בר רב יצחק כתיב וְשָׁבַעַת אֲלֵפִים פָּפֶר פֶּסֶף מְזָקָק לְטוֹחַ קִירוֹת הַבָּתִּים, ומצד שני כתיב וְאֵת כָּל הַבֵּית צָפָה זָהָב, וְאֵת אִכָּן שציפו את הבית בכסף? אלא באמת ציפו את הבית בזהב, 'ובסף מזוקק' היינו זהב מיוחד שהיה מכסיף בעד כל הזהבים שהיו שם. זהב מופז אמר רבי פטרוקי אחוה דרבי דרוסא בשם רבי בא בר בינה שהוא נקרא כך, כיון שהוא דומה לאש מְצַתָּת בגפרית, והוא קרוי 'מופז' כיון שהוא דומה לפז (מין אבן טובה), אבל אמר רבי אבין שעל שם מקומו הוא נקרא כיון שהזהב בא מאופז, וכמו שכתוב פֶּסֶף מְרַקַּע מִתְרָשִׁישׁ יוֹבָא וְזָהָב מְאֻפָּז, דהיינו

זהב מופז (ויעש המלך כסא שן גדול ויצפהו זָהָב מוֹפָז), זהב מזוקק (ולמזבח הקטרת זָהָב מְזָקָק) זהב שחוט (מאתים צנה, ושלש מאות מגנים זָהָב שְׁחוּט, ויתנם המלך בית יער הלְבָנוֹן), זהב פרויים (ויצף את הבית אֶבֶן יִקְרָה לְתַפְאֶרֶת, וְהַזָּהָב זָהָב פְּרוּיִם). ומבאר הגמ' מדוע הזהבים האלו נקראו בשמות האלו; זהב טוב זה כמשמעו וכמו שנאמר וְזֶהב הָאָרֶץ הֵוא טוֹב, ואמר ר' יצחק טיבוי דו בבייתיה הזהב הזה הוא טוב להחזיק בבית, כיון שהוא לא מתקלקל, וכן טיבו דו בלווייתיה לקחת אותו בדרכים, היות והוא עובר לסוחר. זהב טהור היינו שהוא נקי, וכשמכניסין אותו לאור – ואינו חסר כלום, ואתיין ויש כזה דבר, וכדתני וכמו ששינינו מעשה במנורת המקדש ששקלוהו והיתה יתירה על המנורה של משה רבינו בשיעור של דינר זהב, והכניסוה לפור (כדי לזקקה) שמונים פעם, ועמדה על ככר, ויאות וזה בסדר, הגם שבהתחלה שלמה המלך הכניס אלף ככרות זהב ויצא ככר אחד מזוקק, וכאן נחסר רק דינר אחד, זה

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כג] יומא

זהב מזוקק - שהיו מחתכין אותו כותים וטחים אותו בצק ומאכילין אותן לנעמיות והן מסננות אותן, ויש אומרים שהיו טומנין אותו בזבל שבע שנים. זהב שחוט - שנטווה פְּחוּט, והיה נמשך כשעות. אדריינוס היה לו משקל ביצה, דוקלטינוס היה לו משקל דינר גורדינון. זהב פרויים - ר"ש בן לקיש אמר אדום דומה לדמו של פר, ויש אומרים זהב שהוא עושה פירות, כ"י דתנינן תמן וגפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל, אמר ר' רבי אחא בר יצחק בשעה שבנה שלמה את בית המקדש צר כל מיני אילנות לתוכו, ובשעה שהיו אלו שבחוץ עושין פירות - היו אלו שבפנים עושין פירות, הדא הוא דכתיב [ישעיהו לה] פֶּרֶחַ תִּפְרָח וְתִגְלַ אֶף גִּילַת וְרֵנָּן פְּבוֹד תִּלְבְּנוֹן נִתֵּן לָהּ. אימתי יבשו? אמר ר' יצחק חיננא בר יצחק בשעה שהעמיד מנשה צלם בהיכל יבשו, דכתיב [נחום א] וּפָרַח לִבָּנוֹן אֶמְלֵל.

כך, כיון שהוא זהב אדום ודומה לדמו של פר, ויש אומרים שזה זהב שהוא עושה פירות הוא מצמיח עוד זהב, וזה כ"י כמו מה דתנינן תמן (במסכת מדות), וכמין גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל, והיה צומח עליה אשכולות של ענבי זהב, ואמר ר' רבי אחא בר יצחק שלא רק גפן של זהב היה בבית המקדש, אלא בשעה שבנה שלמה את בית המקדש הוא צר (צייר ציורים) של כל מיני אילנות לתוכו בבית המקדש, ובשעה (ובזמנים) שהיו אלו האילנות שבחוץ עושין פירות, היו אלו האילנות שבפנים עושין פירות מזהב, הדא הוא דכתיב פֶּרֶחַ תִּפְרָח וְתִגְלַ אֶף גִּילַת וְרֵנָּן פְּבוֹד תִּלְבְּנוֹן (זה בית המקדש) נִתֵּן לָהּ. ואומרת הגמ' ואימתי האילנות זהב האלו יבשו? אמר ר' יצחק חיננא בר יצחק בשעה שהעמיד מנשה את הצלם בהיכל יבשו, דכתיב וּפָרַח לִבָּנוֹן אֶמְלֵל, והרי נחום התנבא בזמן מנשה.

הכסף בא ממקום הקרוי תרשיש, והזהב בא ממקום הקרוי אופו. זהב מזוקק קרוי כך כיון שזיקקו אותו, ואומרת הגמ' שזיקקו את הזהב הזה ע"י שהיו מחתכין אותו את הזהב בשיעור של כותים, וטחים אותו (ומדביקים עליו) בצק, ומאכילין אותן לנעמיות בנות יענה (הם בולעות מתכות וזכוכיות) והן מסננות אותן מכל הסיגים, ע"י מיצי הקיבה. ויש אומרים שהיו טומנין אותו את הזהב הזה בזבל - שבע שנים, וע"י החמיצות של הזבל, הוא מתנקה מהסיגים. זהב שחוט זה נטריקון שנטווה פְּחוּט, והיה נמשך נמתח כשעות. ואומרת הגמ' של אדריינוס קיסר היה לו משקל ביצה מזהוב הזה, ולדוקלטינוס (הוא שלט באכזריות בזמן ר' יהודה נשיאה) היה לו משקל דינר גורדינון (שם מקום) מזהוב הזה (בוא וראה כמה הוא היה יקר המציאות, ושלמה המלך השתמש במשקל של אלפיים מאה מנה מזהוב הזה לעשיית המגינים). זהב פרויים ר"ש בן לקיש אמר שזה קרוי

הלכה ה

מתני' בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים, והיום מוסיף מלא חפניו. בכל יום היתה דקה, והיום דקה מן הדקה. בכל יום הכהנים עולין במזרחו ויורדין במערבו, והיום עולין באמצע ויורדין באמצע, ר' יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע. בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור, והיום מן הקיתון של זהב, ר' יהודה אומר לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב.

גמ' תני פיתום הקטורת; הצרי והצפורן החלבנה והלבונה - משקל שבעים שבעים מנה, מור וקציעה שיבולת נרד וכרכום - משקל ששה עשר ששה עשר מנה, קושט שנים עשר, קילופה שלשה, קינמון תשעה. נמצאת אומר שלש מאות וששים וחמש מנים היו כנגד ימות השנה, ושלשה של אותו היום, הדא היא דתנינן

גדול מקדש את ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב.

גמ' תני פיתום (שחיקת ועירבוב בשמים נקרא 'פיתום') הקטורת כיצד? היו מביאים את הצרי והצפורן החלבנה והלבונה במשקל של שבעים שבעים מנה מכל מין ומין (משקל המנה הוא 425 גרם), וכן היו מביאים מור וקציעה שיבולת נרד (נרד הוא עשוי כשיבולת) וכרכום במשקל של ששה עשר ששה עשר מנה מכל מין ומין, והביאו קושט במשקל של שנים עשר מנה, והביאו קילופה (בושם העשוי מקליפת עץ) במשקל של שלשה מנה, והביאו קינמון במשקל של תשעה מנה, א"כ נמצאת אומר שלש מאות וששים וחמש מנים היו כנגד ימות השנה, שהרי בכל יום ויום היו מקטירים מנה, ושלשה מנים היו של אותו היום של יום הכיפורים, כהדא היא דתנינן

הלכה ה

מתני' בכל יום מקריבים קטורת במשקל של פרס חצי מנה (212.5 גרם) בשחרית, ופרס בין הערבים, והיום הכ"ג מוסיף על אלו מלא חפניו שמקטירן בקודש הקדשים. בכל יום הקטורת היתה דקה, והיום דקה מן הדקה. בכל יום הכהנים עולין במזרחו של הכבש ויורדין במערבו של הכבש (כיון שהם עלו בצד ימין של הכבש, ופנו וסובבו את המזבח, וירדו בצד שמאלו של הכבש), והיום הכהנים המתלווים לכ"ג עולין באמצע הכבש ויורדין באמצע יחד עם הכ"ג. ור' יהודה אומר שלעולם הכהן גדול עולה באמצע הכבש ויורד באמצע מפני חשיבותו. בכל יום הכהן גדול מקדש את ידיו ורגליו מן הכיור, והיום מן הקיתון (כד) של זהב, ור' יהודה אומר שלעולם הכהן

מסכת פרק ד [ה"ה - דף כג] יומא

והיום מוסיף מלא חפניו. בורית כרשינה תשעה קבין, יין קפריסין ג' סאין וג' קבין, אם אין לו יין קפריסין - מביא חמר חירורין עתיק, מלח סדומית רובע, מעלה עשן כל שהוא, רבי נתן אומר אף כיפת הירדן כל שהוא, נתן בה דבש פסלה, חסר בה אחת מסממניה חייב מיתה. תני רשב"ג אומר הצרי אינו אלא שרף של עצי קטף, בורית כרשינה למה היתה באה - שבה שפין את הצפורן מפני שהיא נאה, יין קפריסין למה היא באה - שבה שורין את הצפורן מפני שהיא עזה, והלא מי רגלים יפין לה - אלא שאין מכניסין ריח רע לעזרה מפני הכבוד. וכשהיה מידק היה אומר הֵדֵק היטב הֵדֵק היטב - שהקול יפה לבשמים. חסר בה אחת מסממניה, או שנתן בה מעט דבש היתה פסולה, לא נתן לתוכה מלח, או שלא נתן לתוכה מעלה עשן נתחייב מיתה, אמר ר' זעירה ועובר משום הכנסה יתירה.

אינו אלא שרף של עצי הקטף, ואומר רשב"ג שבורית כרשינה למה היתה באה? אלא שבה שפין משפשפים ומקלפים את הקליפה של הצפורן, מפני שהיא נאה כשהיא מקולפת. ויין קפריסין למה היא באה? אלא שבה שורין את הצפורן, מפני שעייז היא הצפורן נעשית עזה (חזקה ומפיצה את ריחה). ואומר רשב"ג והלא מי רגלים יפין לה לציפורן, וא"כ מדוע לא שורים אותה במי רגלים? אלא שאין מכניסין ריח רע לעזרה מפני הכבוד, והרי היו עושים את הקטורת בעזרה. ואומר רשב"ג וכשהיה מידק טוחן את הקטורת, הוא היה אומר כל הזמן הֵדֵק היטב הֵדֵק היטב מפני שהקול יפה לבשמים. ואם חסר בה אחת מסממניה, או שנתן בה מעט דבש היתה פסולה, ואם לא נתן לתוכה מלח, או שלא נתן לתוכה מעלה עשן - נתחייב מיתה כשחקטירה, אפי' בהיכל, אמר ר' זעירה שביום הכיפורים הוא עובר על ידי הקטורת הפסולה הזאת, גם משום הכנסה יתירה כיון שהקטורת פסולה, א"כ יוצא שהוא נכנס

כמו ששנינו והיום מוסיף על הקטורת הרגילה מלא חפניו, וכן הביאו לצורך הקטורת בורית כרשינה (סבון העשוי מעשב הנקרא כרשינה) תשעה קבין, וכן יין קפריסין (יין מענבים הגדלים במקום הנקרא קפריסין, או שזה משקה היוצא מהקפרס של הצלה) ג' סאין וג' קבין היינו שלש וחצי סאה, ואם אין לו יין קפריסין, הוא מביא חמר חירורין עתיק יין לבן ישן (במקום היין קפריסין), וכן (תמיד) מביאים מלח סדומית (מלח מים המלח) רובע הקב, היות וכתוב קִטְרֶת רֶקֶח מַעֲשֶׂה רוֹקֵחַ 'מִמֶּלֶךְ' מכאן שצריך לערב בו מלח, וכן צריך לערב בו מעלה עשן כל שהוא, רבי נתן אומר שאף היו נותנים בקטורת כיפת הירדן כל שהוא, ואם נתן בה דבש פסלה, שהרי כתוב כי כל שאר יִכָּל דְּבִשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לָהּ, ואם חסר בה אחת מסממניה חייב מיתה, זה נלמד מהקטורת של יום הכיפורים, ששם כתוב וְנָתַן אֶת הַקִּטְרֶת (שמשמע קטורת שלימה, ואז) וְלֹא יָמוּת אֲבָל אִם הוּא יִקְטֵר קטורת חסירה, הוא חייב מיתה. תני רשב"ג אומר שהצרי

מסכת פרק ד [ה"ה - דף כג] יומא קיז

תני בר קפרא הפטמין שבירושלים היו אומרים אילו היה נותן לתוכה מעט דבש, לא היה כל העולם כולו יכול לעמוד בריחה. תני פיטמה חציים כשירה, שילשים ורבעים לא שמענו, רבי אומר כמדתה היתה כשירה. ודא דאָת מר פיטמה חציים כשירה - חצי כל סממן וסממן. אחת לששים לשבעים שנה היא היתה באה חציים מן השיריים. הדא היא מותר הקטרת מה היו עושין בה.

בכל יום מקריב פרס בשחרית וכו': תני הקטיר כזית בחוץ חייב, פחות מפרס בפנים פטור - רבי זעירה בשם רב ירמיה נפטרו הציבור ידי חובתן. ר' יוסי בר' בון בשם ר' ירמיה מן מה דתני הקטיר כזית בחוץ חייב, מינה את שְמַע פחות מפרס בפנים פטור.

היתה באה לחציים, כיון שהצטבר מן השיריים של השנים שעברו, והדא היא ועל זה נאמר במשנה - מותר הקטרת מה היו עושין בה וכו', כמבואר במסכת שקלים.

בכל יום מקריב פרס בשחרית וכו': תני הקטיר כזית מהקטורת בחוץ חייב משום הקרבה בחוץ, ואם הוא הקטיר פחות מפרס בפנים פטור, אמר רבי זעירה בשם רב ירמיה שכוונת הברייתא לומר שנפטרו הציבור ויצאו ידי חובתן, הגם שלכתחילה צריך להקטיר 'פרס', אבל בדיעבד אם הקטירו אפי' כזית, יצאו ידי חובת הקטרה, ומוכיח ר' יוסי בר' בון בשם ר' ירמיה, מן מה דתני ממה ששינוי שאם הקטירו כזית בחוץ שחייב על זה כרת, מינה את שְמַע מזה מוכח שהמקטיר פחות מפרס בפנים, הציבור פטור מלהביא קטורת אחרת, כיון שאם לא היו יוצאים ידי חובה בפחות מפרס, א"כ לא היו חייבים על זה בחוץ.

לקודש הקדשים שלא לצורך. תני בר קפרא, הפטמין (מפטמי בשמים) שבירושלים היו אומרים שאילו היה נותן לתוכה לתוך הקטורת מעט דבש, לא היה כל העולם כולו יכול לעמוד בריחה, אלא שיש איסור בדבר, שהרי כתוב כי כל שאר יְכָל דְּבִשׁ לא תקטירו מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לֵה'. תני פיטמה לחציים שהוא עשה חצי כמות כשירה, ואם הוא עשה שילשים או רבעים (שליש או רבע כמות) לא שמענו האם זה כשר, אבל רבי אומר שאם הוא עשה כמדתה דהיינו לפי השיעור היחסי, היתה כשירה, ואפי' אם הוא פיטם קטורת רק ליום אחד, ואומרת הגמ' ודא דאָת אמר מה שאמרנו שאם הוא פיטמה לחציים שזה כשירה, מדובר שהוא פיטם חצי כמות מכל סממן וסממן, אבל אם הוא יפטם רק חלק מהסממנים, זה יהיה פסול, שהרי אפי' אם הוא חיסר סממן אחד זה פסול. ואומרת הברייתא שאחת לששים או לשבעים שנה היא הקטורת החדשה

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כג] יומא

והיום דקה מן הדקה: 'דָּקָה' מה תלמוד לומר? לפי שנאמר [שמות ל'] וְשָׁחֲקֶתָ מִמֶּנָּה הַדֶּק, אם כן למה נאמר דָּקָה - שתהא דקה מן הדקה. כיצד הוא עושה? מפריש שלשת מנים מערב יום הכיפורים ומחזירן למכתשת, כדי למלאות ממנה חפניו, כדי לקיים בה דקה מן הדקה.

והיום מן הקיתון של זהב: אמר ר' יונה חוץ מקידוש הראשון, אמר ר' יוסה ואפילו מקידוש הראשון, מתניתא פליגא על רבי יונה, כל הכלים שהיו במקדש היו ראויין לקידוש ידים ורגלים? פתר לה חוץ מקידוש הראשון, מתניתא פליגא על רבי יוסה הכיור והכן מעכבין? פתר לה מקומן מעכב.

הלכה ו

מתני' בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש דברי ר"מ, רבי יוסי אומר

נחלק וסובר שיכולים לעשות קידוש ידים ורגלים ממים שאובין, שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על רבי יונה, שהרי שנינו בברייתא שכל הכלים שהיו במקדש היו ראויין לקידוש ידים ורגלים? מתרצת הגמ' שר' יונה פתר לה מסביר שהיינו חוץ מקידוש הראשון, שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על רבי יוסה שהרי שנינו שהכיור והכן מעכבין, ולכאן הכוונה שלא יכולים לקדש את הידים והרגלים אלא מהכיור? מתרצת הגמ' שר' יוסה פתר לה שעמידת הכיור וכנו במקומן מעכב, אבל יכולים לעשות את הקידוש ידים ורגלים גם משאר הכלים שהיו בבית המקדש.

הלכה ו

מתני' בכל יום היו שם במזבח ארבע מערכות של אש, והיום ביוה"כ היו חמש דברי ר"מ, ורבי יוסי אומר

והיום דקה מן הדקה: אומרת הגמ' כתוב בפסוק וּמָלֵא חֲפְנֵי קֶטֶרֶת סָמִים 'דָּקָה', מה תלמוד לומר מה זה בא ללמד, והרי לפי שכבר נאמר וְשָׁחֲקֶתָ מִמֶּנָּה הַדֶּק, אם כן למה נאמר דָּקָה, והרי אנחנו כבר יודעים שהקטורת צריכה להיות דקה, אלא זה בא ללמד שביום הכיפורים היא תהא דקה מן הדקה, וא"כ כיצד הוא עושה? מפריש שלשת מנים מהקטורת מערב יום הכיפורים, ומחזירן למכתשת כדי לכתוש אותה שוב פעם, וצריך לכתוש שלשה מנים, שזהו השיעור כדי למלאות ממנה את חפניו של הכ"ג, ושחקו אותה פעם נוספת כדי לקיים בה דקה מן הדקה.

והיום מן הקיתון של זהב: אמר ר' יונה חוץ מקידוש הראשון, כיון שהקידוש הראשון צריך להיות דוקא מהכיור, כיון שלא יכולים לעשות קידוש ידים ורגלים ממים שאובין כדלעיל, אבל אמר ר' יוסה ואפילו מקידוש הראשון, כיון שר' יוסה

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כג] יומא קיט

בכל יום שלש והיום ארבע, רבי יהודה אומר בכל יום שנים והיום שלש.
גמ' מה טעמא דר"מ [ויקרא ו] וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תִּקְדָּה בּוֹ לֹא תִכְבֶּה - זו מערכת
קיומי אש, ובער עליה הפהן עצים - זו מערכת איכול איברין ופדרים, וערף
עליה העלה - זו מערכה גדולה, והקטיר עליה חלבי השלמים - זו קטורת. ולית
לרבי יוסה מערכת איכול איברין, ולית לרבי יודה מערכת קיומי אש. מה מקיים
רבי יהודה אש תמיד? אש שאמרתי לך תהא תמיד - לא תהא אלא על מזבח
החיצון. אמר ר' אלעזר האיברין והפדרין שלא נתאכלו מבערב, עושה אותן מדורה
ושורפן בפני עצמן, ודוחין עליהן את השבת. ר' יעקב בר אחא בשם רבי שמואל
בר אבא מתניתא אמרה כן בכל יום היו שם ארבע מערכות, מה את שמע מינה?

גדולה. ור' יהודה שאומר שבכל יום היה רק
שתי מערכות, כיון שלית לרבי יודה גם
מערכת קיומי אש. שואלת הגמ' א"כ מה
מקיים מה עושה רבי יהודה עם הפסוק
שנאמר בו אש תמיד תוקד על המזבח,
שמשמע שיש מערכה לקיום האש? מתרצת
הגמ' שר' יהודה אומר שכוונת התורה היא
שהאש של המנורה שאמרתי לך שתהא
דולקת תמיד, כמו שנאמר "להעלת נר
תמיד" לא תהא אלא מהגחלים שהיו על
מזבח החיצון. אמר ר' אלעזר שלדברי
ר"מ האיברין והפדרין שלא נתאכלו
מבערב, עושה אותן מדורה (מערכה
נפרדת) ושורפן בפני עצמן, ודוחין עליהן
על הדלקתו את השבת, אמר ר' יעקב
בר אחא בשם רבי שמואל בר אבא
שמתניתא אמרה כן שזה מוכח מהמשנה
(שהמערכה הזאת דוחה את השבת), שהרי
שנינו בכל יום היו שם ארבע מערכות,
שואלת הגמ' מה את שמע מינה איך מוכח
מכאן שעשו את המערכה הזאת גם בשבת,
אולי כשכתוב 'בכל יום' היינו חוץ משבת?

שבכל יום היו שלש מערכות והיום ארבע,
ורבי יהודה אומר שבכל יום היו שנים
והיום שלש.
גמ' מבארת הגמ' את המשנה; מה
טעמא דר"מ שבכל יום היו ארבע
מערכות? כיון שכתוב וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ
תִּקְדָּה בּוֹ לֹא תִכְבֶּה - זו מערכת בשביל
קיומי אש (לקיים מה שנאמר אש תמיד תוקד
על המזבח לא תכבה), וכשכתוב ובער עליה
הפהן עצים, זו מערכת איכול איברין
ופדרים שלא נשרפו במשך הלילה, שהוא
שורף אותם על המערכה הזאת, וכשכתוב
וערף עליה העלה, זו מערכה גדולה
שעליה מקטירים את האברים ופדרים של
אותו היום, וכשכתוב והקטיר עליה חלבי
השלמים, זו מערכה בשביל לקחת משם
גחלים לקטורת (ולכך כתוב בלשון 'הקטיר').
ור' יוסי שאומר שבכל יום היה רק שלש
מערכות, כיון שלית לרבי יוסה (ר' יוסי
לא סובר שהיה) מערכת איכול איברין,
אלא לשיטת ר' יוסי היו מקטירים את
האברים ופדרים של אתמול, על גבי המערכה

אמר רבי מנא והיום חמש. רבי בון בר חייה בעא קומי רבי זעירה דבר שאינו מעכב דוחה? אמר ליה עדי החודש - הרי אינן מעכבין ודוחין, דתנינן תמן שעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החדש. מנין למערכת יום הכפורים? רבי ירמיה בשם ר' פדת 'גַּחְלִי' מה תלמוד לומר 'אש'? שהיא בטילה על גבי גחליה. 'גַּחְלִי' יכול עוממות? תלמוד לומר אֵשׁ, אי 'אש' יכול שלהבת? תלמוד לומר גַּחְלִי אֵשׁ, הא כיצד - מן הלוחשות הללו. ומנין שתהא האש בטילה על גבי גחלים? תלמוד לומר גַּחְלִי אֵשׁ.

רבי יהושע בן לוי אמר אין לחם הפנים נפסל בשעת מסעות, רבי יוחנן אמר לחם הפנים נפסל בשעת מסעות, ר' חייה בשם רבי יהושע בן לוי [במדבר ב] פֶּאֶשֶׁר

את הגחלים), ומכאן שהוא לוקח ממערכה המיוחדת ליוה"כ. ומביאה הגמ' את הברייתא, שאומרת שאם היה כתוב וְלָקַח מִלֵּא הַמִּזְבֵּחַ גַּחְלִי, א"כ יכול אולי מותר לקחת גחלים עוממות חשוכות (כבויות במקצת)? תלמוד לומר אֵשׁ, ואומרת הברייתא אי היה כתוב שהכהן יקח 'אש' א"כ יכול שהוא יטול שלהבת בוערת? תלמוד לומר לכך נאמר גַּחְלִי אֵשׁ, הא כיצד נבאר את הפסוק? שהוא נוטל מן הגחלים הלוחשות הללו. ואומרת הברייתא מנין שתהא האש בטילה על גבי גחלים (לאחר שלקחו ממנה את הגחלים), תלמוד לומר גַּחְלִי אֵשׁ.

רבי יהושע בן לוי אמר שאין לחם הפנים המונח על השולחן נפסל ביוצא בשעת המסעות שנסעו במדבר, היות וגם בשעת המסעות היה דין של מחנה שכינה, אבל **רבי יוחנן** אמר שהלחם הפנים נפסל ביוצא בשעת מסעות, כיון שבזמן המסעות לא היה דין של מחנה שכינה. ור' חייה בשם רבי יהושע בן לוי אמר מהיכן יודעים שגם בזמן המסעות היה דין של מחנה שכינה? כיון שכתוב פֶּאֶשֶׁר

מתרצת הגמ' **אמר רבי מנא** שהרי שנינו 'והיום חמש', וא"כ כמו שזה דוחה את יוה"כ, כך זה דוחה את השבת. שואלת הגמ' **רבי בון בר חייה בעא קומי** שאל את **רבי זעירה**, וכי דבר שאינו מעכב דוחה? וא"כ מדוע המערכה של האיברים ופדרים דוחה את השבת? אמר ליה **עדי החודש** יוכיחו, שהרי אינן מעכבין דהיינו ביום ל"א לחודש הקודם, גם אם לא יבואו עדים יקדשו באותו היום את החודש, ואפ"ה הם דוחין את השבת, ומותר להם לחלל את השבת כדי לבוא לב"ד, דתנינן תמן שעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין להעיד את עדות החדש, והטעם הוא משום שיש מצווה לקדש על פי הראיה, וכן לעניינינו, היות והאברים ופדרים נעשו כבר לחמו של המזבח, לכך הקטרתם דוחה את השבת. ואומרת הגמ' ומנין למערכת אש נוספת ליום הכפורים? רבי ירמיה בשם ר' פדת אומר ששנינו בברייתא, היות וכתוב וְלָקַח מִלֵּא הַמִּזְבֵּחַ גַּחְלִי וא"כ מה תלמוד לומר אֵשׁ אלא שהיא מערכת האש הזאת בטילה על גבי גחליה (לאחר שלקחו ממנה

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כד] יומא קכא

יְחֲנוּ בֶּן יִסְעוֹ - מַה בַּחֲנִיתָם אֵינוֹ נִפְסֵל, אֶף בְּנִסְיַתָּם אֵינוֹ נִפְסֵל. רַבִּי אָמִי בִּשְׁם ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי וְנִסְעָה אֶהֱלָ מוֹעֵד מִחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמִּחְנֵה - כְּבָתוֹךְ הַמִּחְנוֹת. רַבִּי יַעֲקֹב בֶּר אַחָא ר' אָמִי בִּשְׁם רַבִּי אֱלֵעָזָר הָאוֹכֵל קִדְשִׁים בַּחוּץ בִּשְׁעַת מַסְעוֹת לֹקָה, אָמַר ר' יוֹחָנָן קִדְשִׁים נִדְחִין בִּשְׁעַת מַסְעוֹת, טַמְאִים פְּרוּשִׁים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּמַחֲצִיתוֹ. אָמַר ר' יוֹסֵה תְדִירָא הָא מִילְתָּא בְּפֻמְהוֹן דְּרַבְנָן נִסְתַּלְקוּ הַפְּרוּכָת - הוֹתֵרוּ הַמַּחֲצוֹת לִזְבִּין וְלִמְצוֹרֵעִין. מִתְנִיתָא מִסִּיעָא לְדִין וּמִתְנִיתָא מִסִּיעָא לְדִין, מִתְנִיתָא מִסִּיעָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי 'תְּמִיד' תְּמִיד אֶפִּילוּ בִּשְׁבַת, תְּמִיד אֶף בְּטוּמָא, 'לֹא תִכְבֶּה' אֶף בְּמַסְעוֹת, בִּשְׁעַת מַסְעוֹת מַה הָיוּ עוֹשִׂין לֵה? הָיוּ כּוֹפִין עֲלֶיהָ פֶּסַח דְּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. מִתְנִיתָא מִסִּיעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, ר' שְׁמַעוֹן אָמַר אֶף בִּשְׁעַת מַסְעוֹת הָיוּ מְדַשְׁנִין אוֹתָהּ, שְׁנֵאמַר [בְּמִדְבָר ד'] וְדִשְׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׁוּ עָלָיו בְּגָד

לְגִמְרִי, וּמוֹתֵר גַּם לִזְבִּין וְלִמְצוֹרֵעִין לְהִיכַנְס לְכָל מְקוֹם. וְאוֹמֵרֵת הַגְמ' שְׁמִתְנִיתָא מִסִּיעָא לְדִין לְרִיב"ל, וּמִתְנִיתָא מִסִּיעָא לְדִין לֵר' יוֹחָנָן; מִתְנִיתָא מִסִּיעָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי שְׁהָרִי שְׁנֵינוּ בְּבִרְיָתָא שְׁהָיוּ וְכָתוּב אֲשֶׁר תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ, מִכָּאן אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים שְׁתִּמִּיד הָאֵשׁ צְרִיכָה לְדִלּוֹק אֶפִּילוּ בִּשְׁבַת, תְּמִיד הָאֵשׁ צְרִיכָה לְדִלּוֹק אֶף בְּטוּמָא, דְּהֵינּוּ שְׁהִדְלַקְתָּ הָאֵשׁ דּוּחָה אֶת הַשְּׁבַת וְאֶת הַטוּמָא, וְכִשְׁכָּתוּב לֹא תִכְבֶּה, מִכָּאן שְׁאֵף בּוֹמֵן הַמַּסְעוֹת הָאֵשׁ צְרִיכָה לְדִלּוֹק, וְאוֹמֵרֵת הַבְּרִייתָא בִּשְׁעַת מַסְעוֹת מַה הָיוּ עוֹשִׂין לֵה? הָיוּ כּוֹפִין עֲלֶיהָ פֶּסַח דְּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וּמוֹה שְׁהָאֵשׁ צְרִיכָה לְדִלּוֹק גַּם בּוֹמֵן הַמַּסְעוֹת, מוֹכַח שִׁישׁ לְמִקּוֹם הַמִּזְבֵּחַ דִּין שֶׁל מַחְנֵה שְׁכִינָה. וּמִתְנִיתָא מִסִּיעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, שְׁהָרִי הַבְּרִייתָא מִמְשִׁיכָה וְאוֹמֵרֵת שֶׁר' שְׁמַעוֹן אָמַר אֶף בִּשְׁעַת מַסְעוֹת הָיוּ מְדַשְׁנִין אוֹתָהּ מְכַבִּים אֶת הָאֵשׁ מִהַמִּזְבֵּחַ, שְׁנֵאמַר וְדִשְׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ (הֵינּוּ שְׁהוֹרִידוּ אֶת הָאֵשׁ וְהִדְשִׁין מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ) וּפָרְשׁוּ עָלָיו בְּגָד

יְחֲנוּ בֶּן יִסְעוֹ, וּמִכָּאן לּוֹמְדִים מַה בַּחֲנִיתָם הַלֵּחֵם אֵינוֹ נִפְסֵל, אֶף בְּנִסְיַתָּם אֵינוֹ נִפְסֵל בִּיּוֹצָא. וְרַבִּי אָמִי בִּשְׁם ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר, שִׁיּוּדָעִים אֵת זֶה מִמָּה שְׁנֵאמַר וְנִסְעָה אֶהֱלָ מוֹעֵד מִחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמִּחְנֵה, דְּהֵינּוּ כְּבָתוֹךְ הַמִּחְנוֹת, וּמִכָּאן שֶׁלֹא הִתְבַּטַּל הַמַּחְנֵה שְׁכִינָה. אֲבָל רַבִּי יַעֲקֹב בֶּר אַחָא וְר' אָמִי בִּשְׁם רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמְרוּ, שְׁהָאוֹכֵל קִדְשִׁים בַּחוּץ (הֵינּוּ בְּכָל מְקוֹם) בִּשְׁעַת הַמַּסְעוֹת לֹקָה, שְׁהָרִי אֵין בּוֹמֵן הַמַּסְעוֹת מַחְנֵה שְׁכִינָה, שִׁיּוּכֹלוּ לֵאכּוֹל שֵׁם אֶת הַקִּדְשִׁים קִדְשִׁים. וְכֵן אָמַר ר' יוֹחָנָן שְׁקִדְשִׁים נִדְחִין נִפְסְלִים בִּיּוֹצָא בִּשְׁעַת הַמַּסְעוֹת כִּיּוֹן שְׁמִתְבַּטַּל הַמַּחְנֵה שְׁכִינָה, אֲבָל הַטַּמְאִים פְּרוּשִׁים (מוֹרַחֲקִים) כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּמַחֲצִיתוֹ, דְּהֵינּוּ הֵזֵב לֹא יִכּוֹל לְהִיכַנְס לְמַחְנֵה לִוְיָהּ, וְהַמְצוֹרֵעַ לֹא יִכּוֹל לְהִיכַנְס לְמַחְנֵה יִשְׂרָאֵל. אָמַר ר' יוֹסֵה תְדִירָא הָא מִילְתָּא בְּפֻמְהוֹן דְּרַבְנָן הִדְבֵּר הֵזֵב שְׁגוֹר בְּפִי בְנֵי הִישִׁיבָה, שְׁכֵאֲשֶׁר נִסְתַּלְקוּ הַפְּרוּכָת גָּלְלוּ אֶת הַקְּלָעִים שְׁהָיוּ סְבִיב לַחֲצֵר הַמִּשְׁכָּן, הוֹתֵרוּ הַמַּחֲצוֹת מִתְבַּטַּל הַדִּין שֶׁל הַמַּחְנֵה

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כד] יומא קכב

אַרְגָּמָן, הא אילו היה המזבח דליק - לא היה בגד ארגמן נשרף?! מה עבד לה רבי יודה - פסכתר היו כופין עליו מלמעלה. מה מקיים רבי יודה וְדִשְׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ - וירון, כ"י דאמר ר' יודה בן פזי [דברים לא] וְאָכַל וְשָׁבַע וְדִשְׁן.

הדרן עלך בלי נדר פרק טרף בקלפי

ומה מקיים ואיך יסביר רבי יודה את מה שנאמר וְדִשְׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ? מתרצת הגמ' וירון ישביעו את המזבח בעצים, שהאש לא תכבה בשעת המסע, וזה כ"י כמו מה דאמר ר' יודה בן פזי שהביאור של הפסוק הוא כמו מה שנאמר וְאָכַל וְשָׁבַע וְדִשְׁן.

הדרן עלך בלי נדר פרק טרף בקלפי

אַרְגָּמָן, והרי הא אילו היה אש המזבח דליק, וכי לא היה בגד הארגמן נשרף?! אלא ע"כ שכיבו את אש המזבח בזמן המסעות. ואומרת הגמ' מה עבד לה רבי יודה איך באמת הבגד לא נשרף לשיטת ר' יהודה? מתרצת הגמ' שהיות ופסכתר היו כופין עליו מלמעלה כדלעיל, ואת הבגד הניחו על גבי הפסכתר, שואלת הגמ'

פרק ה

הלכה א

מתני' הוציאו לו את הכף ואת המחתה וחפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף, הגדול לפי גודלו והקטן לפי קוטנו - וכך היתה מידתו. נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו, מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שני הפרוכות המבדילות בין הקודש ובין קדש הקדשים, וביניהן אמה, ר' יוסי אומר לא היה שם אלא פרוכת אחת בלבד, שנאמר [שמות כו] וְהַבְדִּילָהּ הַפְּרֻכֶּת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים.

גמ' הוציאו לו את הכף ואת המחתה וכו': ולא כבר תנינא נטל את המחתה ועלה לראש המזבח? כיני מתניתא את הכף ואת הבזך. מהו כף? מגיס.

א"ר יוסה הדא אמרה כלי חול הוא, אין תימר כלי קודש - דבר שקדש בכלי

הקדשים.

גמ' הוציאו לו את הכף ואת המחתה וכו': שואלת הגמ' וכי רק עכשיו הביאו את המחתה, וכי לא כבר תנינא לעיל - נטל את המחתה ועלה לראש המזבח? מתרצת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה שהוציאו לכ"ג את הכף מלשכת הכלים, ומה שהמשנה אומרת 'זאת המחתה' היינו ואת הבזך כשהוא מלא בקטורת מלשכת בית אבטינס, ומבארת הגמ' מהו כף? היינו מגיס כף גדולה שבבעין זה מערבבים את התבשיל. **א"ר** יוסה הדא אמרה זאת אומרת שהבזך המלא בקטורת כלי חול הוא, כיון שאין תימר שזה כלי קודש, א"כ הקטורת התקדשה בכלי שרת, וא"כ איך יכולים לפדות את הקטורת שנשארה בבזך (ששנינו במסכת שקלים שבר"ח ניסן פדו את הקטורת שנשארה). וכי דבר שקדש בכלי שרת

מתני' הוציאו לו לכ"ג את הכף מלשכת

הכלים, ואת המחתה כשהיא מלאה בקטורת מלשכת בית אבטינס, וחפן מלא חפניו קטורת מתוך המחתה ונתן לתוך הכף, הגדול (מי שחופני ידיו גדולות) לפי גודלו, והקטן (ומי שחופני ידיו קטנות) לפי קוטנו, וכך היתה מידתו של מה שנאמר "וּמִלֵּא חֲפָנָיו קֶטֶרֶת סָמִים", והכ"ג נטל את המחתה המלאה בגחלים (שהיתה מונחת על גבי הרובד הרביעי) בימינו ואת הכף המלאה בקטורת בשמאלו (הגמ' תבאר מדוע לא להיפך), ומהלך בהיכל עד שמגיע לבין שני הפרוכות המבדילות בין הקודש ובין קדש הקדשים, וביניהן בין הפרוכות היה רווח של אמה (הגמ' תבאר מדוע היה שתי פרוכות). ור' יוסי אומר שלא היה שם אלא פרוכת אחת בלבד, שנאמר וְהַבְדִּילָהּ הַפְּרֻכֶּת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ

מסכת פרק ה [ה"א - דף כד] יומא

נפרדה? דאיתפלגון פיטמה בחולין, ר' יוסי ברבי חנינה אמר פסולה, רבי יהושע בן לוי אמר כשירה. מה טעמא דרבי יוסי ברבי חנינה - קִדְּשׁ הוא שתהא הווייתה בקודש, מה טעמא דרבי יהושע בן לוי קִדְּשׁ הוא? שתהא באה מתרומת הלשכה. אמר רבי יוסי ברבי בון אתיא דרבי יוסי בן חנינה כשמואל, ודרבי יהושע בן לוי כר' יוחנן, דתנינן המקדיש נכסיו והיו בהן דברים ראוין לקרבנות ציבור, רבי יוחנן אמר קטורת, אמר רבי יהושע תיפתר באומן משל בית אבטינס שהיה נוטל בשכרו קטורת. ודרבי יוסי בר' חנינה כשמואל, דאמר רב הונא בשם שמואל מכתשת עשו אותה ככלי שרת לְקִדְּשׁ. א"ר יוסי ברבי בון אמרה רבי חונא קומי רבי יוסי דבר שקדש בכלי שרת נפרדה? אמר ליה ולא דשמואל היא?! דשמואל אמר קל הוא

לקרבנות ציבור, ורבי יוחנן אמר שהכוונה לקטורת, וא"כ מוכח שיכולים לעשות קטורת בכלי חול, כיון שאם לא כן, איך יש לאדם פרטי - קטורת? אמר רבי יהושע שאין מכאן הוכחה, כיון שתיפתר תעמיד את המשנה באומן משל בית אבטינס שהיה נוטל בשכרו קטורת שנעשתה בכלי שרת, ולא הספיקו לפדותה ממנו בחזרה עד שהקדישו, ודברי רבי יוסי בר' חנינה - כשמואל, דאמר רב הונא בשם שמואל שהמכתשת ששוחקים בה את סממני הקטורת עשו והקדישו אותה ככלי שרת לְקִדְּשׁ, כיון שצריך לעשות את הקטורת בכלי שרת. א"ר יוסי ברבי בון שאמרה רבי חונא קומי רבי יוסי - ר' חונא הקשה לפני ר' יוסי, וכי דבר שקדש בכלי שרת נפרדה, וא"כ איך יכולים לפדות את הקטורת? אמר ליה ר' יוסי לר' חונא וכי לא דשמואל היא וכי אנחנו לא מדברים כאן לדברי שמואל? ולכך זה לא קשה, כיון דשמואל אמר קל

נפרדה? ואומרת הגמ' שמה שאמרנו שהבזך היה כלי חול זה תלוי במחלוקת, דאיתפלגון שנחלקו, אם פיטמה את הקטורת בכלי חולין, האם זה כשר או לא, שר' יוסי ברבי חנינה אמר פסולה, ורבי יהושע בן לוי אמר כשירה. ומבארת הגמ' מה טעמא דרבי יוסי ברבי חנינה? כיון שכתוב קִדְּשׁ הוא קִדְּשׁ יְהוָה לָכֶם (הפסוק הזה נאמר לעניין שמן המשחה, אלא שלומדים את דיני הקטורת משמן המשחה), ומכאן שתהא הווייתה (עשייתה) בקודש, שואלת הגמ' ומה טעמא דרבי יהושע בן לוי שפטמו את הקטורת בכלי חול, והרי כתוב קִדְּשׁ הוא? מתרצת הגמ' שהפסוק בא לומר שתהא באה מתרומת הלשכה, אבל אין לימוד שצריך לעשות את הקטורת בכלי שרת. אמר רבי יוסי ברבי בון שאתיא דברי רבי יוסי בן חנינה - כשמואל, ודברי רבי יהושע בן לוי - כר' יוחנן, דתנינן שהרי שנינו המקדיש את נכסיו והיו בהן דברים ראוין

מסכת פרק ה [ה"א - דף כה] יומא קכה

במותר, דאיתפלגון הותירו תמימים - שמואל אמר נפדין כתמימים, ורבי יוחנן אמר נפדין כפסולי המוקדשים, הותירו שעירים - על דעתיה דשמואל אם עולה נפדית, לא כל שכן חטאת. על דעתיה דר' יוחנן אמר ר' זעירא ירעו, אמר רבי שמואל בר רב יצחק מקייצין בהן את המזבח, וקשיא יש חטאת שקריבה עולה?! אמר ר' יוסה שנייא היא שאין קרבנות ציבור נקבעין אלא בשחיטה, אמר רבי חייא תנאי ב"ד הוא על המותר שיקרבו עולות.

כשהוא תמים (כיון שב"ד התנו עליו שהוא לא יתקדש), לא כל שכן לענין חטאת (שאם תוליך אותה למרעה שישתנה קדושתה ויקריבו בדמיה עולה), שודאי שב"ד התנו עליה שמותרת לא יתקדש. ועל דעתיה ולשיטת דר' יוחנן אמר ר' זעירא שגם השעירים ירעו, ויפדו אותם לאחר שיפול בהם מום, ויביאו בדמיהם עולות לקיץ המזבח. אבל אמר רבי שמואל בר רב יצחק שר' יוחנן סובר שבין בתמידים ובין בחטאות שנשארו מקייצין בהן את המזבח (ולא שולחים אותם למרעה כמו שאמרנו קודם). שואלת הגמ' וקשיא וכי יש חטאת שקריבה עולה, וא"כ איך יכולים להקריב את השעירי חטאת לקיץ המזבח? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסה שנייא היא קרבנות הציבור, כיון שאין קרבנות ציבור נקבעין אלא בשחיטה, והגזבר לא מקדיש את השעירים לחטאת, אלא הוא מקדיש אותם למה שיצטרכו, ולכך יכולים להקריב אותם לקיץ המזבח. אבל אמר רבי חייא שיש לומר שבאמת הקדישו את השעיר לחטאת, אבל תנאי ב"ד הוא על המותר שיקרבו עולות, ולכך יכולים להקריב את השעיר לעולה.

הוא במותר - חכמים הקילו במותרות, כיון שלב ב"ד מתנה שדבר שלא יצטרכו אותו, לא יחול עליו קדושת הגוף, דאיתפלגון שהרי נחלקו מה עושים בקרבנות שהותירו שנשארו (בר"ח ניסן) כשהם תמימים (שהרי לא היו פוחתים בלשכת הטלאים פחות מששה טלאים המבוקרים לתמיד, וא"כ כל שנה בכ"ט באדר היה נשאר ארבעה טלאים תמימים, ומה היו עושים בהם)? ושמואל אמר שהם נפדין כשהם תמימים, וחוזרים וקונים אותם מהתרומה החדשה, כיון שב"ד התנו שהטלאים שלא יהיה בהם צורך - לא יתקדשו בקדושת הגוף, ורבי יוחנן אמר שהם נפדין כשהם יהיו לפסולי המוקדשים, דהיינו שמוליכים אותם למקצה עד שיפול בהם מום ואז פודים אותם, ומביאים בדמיהם עולות לקיץ המזבח. שואלת הגמ' ומה הדין אם הותירו שעירים (כגון שבר"ח אדר נאבד השעיר של ר"ח והביאו אחר, וחזרו ומצאו אותו)? אומרת הגמ' שעל דעתיה לשיטת דשמואל הוא נפדה תמים וזה נלמד מק"ו, כיון שאם התמיד שהוא עולה (וגם כשיליכו אותו למרעה לא ישתנה קדושתו, שהרי הוא ימכר ויקריבו בדמיו עולה), אפי"ה נפדית

מסכת פרק ה [ה"א - דף כה] יומא

תני [ויקרא ב] 'מלא קמצו' יכול מלא קמצו מבורין, תלמוד לומר קמצו, אי בקמצו יכול יקמוץ בראשי אצבעותיו? תלמוד לומר מלא קמצו, הא כיצד חופה את פס ידו, במחבת ובמרחשת ומוחק באצבעו מלמעלן למטן. תמן את אמר מלא קמצו בקמצו - והכא את אמר ומלא חפניו, רבי יעקב בר אחא רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי מה להלן קומץ החסר פסול, והכא החסר פסול.

חפנים מהו שיעשה ככלי שרת לקדש? אחר מהו שיחפון ויתן לתוך חפניו? מהו שיעשה מדה לחפניו? בכל חפנים משערין או אין משערין אלא בחפניו? רבי יהושע בן לוי שאל חפן ומת, אחר מהו שיכנס בחפניו? אין תימר חפנים עשו

יהושע בן לוי שמה להלן אנחנו אומרים שהקומץ החסר והיתר פסול, וא"כ גם הכא החפינה החסרה והיתרה פסולה.

שואלת הגמ' החפנים של הכ"ג מהו שיעשה ככלי שרת לקדש את הקטורת (שאלת הגמ' היא האם כמו שצריך לעשות קמיצה כך צריך לעשות חפינה, או שאין דין לעשות חפינה, אלא השיעור של הקטורת של יוה"כ הוא מלוא חפנים). ואחר מהו שיחפון ויתן לתוך חפניו של הכ"ג, שבעצם זה לא מלוא חפנים של הכ"ג, וכן מהו שיעשה כלי מדה לחפניו מערב יוה"כ, וביוה"כ הכ"ג לא יחפון כלל, אלא ימלא את הכלי, ואומרת הגמ' שאם יכולים לעשות כלי מדידה, א"כ יש לשאול האם בכל חפנים משערין (לפי החפנים הממוצעים)? או שאין משערין אלא בחפניו של הכ"ג, וכן רבי יהושע בן לוי שאל מה הדין אם הכ"ג חפן ומת ומינו כהן אחר, האחר מהו שיכנס בחפניו של הכהן הראשון, או שהוא צריך לחפון בעצמו? ואומרת הגמ' שכל השאלות תלויים זה בזה, דהיינו אין תימר שחפנים עשו

תני כתוב לעניין קמיצה, וקמץ משם מלא קמצו, שמשמע קומץ גדול, א"כ יכול כשכתוב מלא קמצו היינו אפי' כשהוא מבורץ שמבצבץ הסולת חוץ לקמיצת ידו? לכך תלמוד לומר ויהרים ממנו בקמצו, שמשמע קומץ מצומצם, אומרת הבריייתא אי אם היה כתוב רק בקמצו, א"כ יכול אולי שהכהן יקמוץ רק בראשי אצבעותיו? לכך תלמוד לומר מלא קמצו, וא"כ הא כיצד איך נסביר את הפסוקים שלא יהיה סתירה ביניהם? הכהן חופה מקפל את אצבעותיו לכיוון פס כף ידו, ומה שנכנס בתוכו, זהו שיעור הקמיצה (כשעושים קמיצה, לא סוגרים את האצבעות על כף היד), ובמנחת מחבת או במנחת מרחשת שקומצים לחם אפוי, א"כ הוא מוחק באצבעו מלמעלן ומלמטן כדי שהלחם לא יבצבץ; וא"כ אומרת הגמ' שתמן לעניין הקמיצה את אמר שהיות וכתוב מלא קמצו וכן כתוב בקמצו מזה נלמד שלא יחסר ולא יותיר, והכא לעניין החפינה את אמר ומלא חפניו קטרת סמים, וא"כ אמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי סימון בשם רבי

מסכת פרק ה [ה"א - דף כו] יומא קכז

אותן ככלי שרת לקדש - הדא אמרה חפן ומת אין אחר נכנס בחפניו, אין אחר חופן ונותן לתוך חפניו, ואין עושין מדה לחפניו, ואין משערין בכל חפנים. אין תימר חפנים לא עשו אותן ככלי שרת לקדש - הדא אמרה חפן ומת אחר נכנס בחפניו, אחר חופן ונותן לתוך חפניו, ועושין מידה לחפניו, ומשערין בכל חפנים.

הגדול לפי גודלו: אפילו כבן קמחית - שהיתה ידו מחזקת כארבעת קבין. **והקטן לפני קוטנו:** אפילו כבן גמלא - שלא היתה ידו מחזקת אלא כשני זתים. **נטל** את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: הילוך בור מהו? חזקיה אמר הילוך בור כשר, רבי ינאי אמר הילוך בור פסול, מתניתא פליגא על רבי ינאי, קיבל בימינו ונתן בשמאלו, יחזיר לימינו, ושמאלו לא כור היא?! תיפתר שהיתה שמאלו

נאמר רק להפלגת הדבר, לומר שהוא היה מאוד קטן בגופו, שהרי אם חפינת ידו היתה רק כשני זתים, א"כ הקמיצה שלו היתה פחות מכזית, ויש בזה מחלוקת האם הוא יכול לעשות קמיצה, וזה לא מסתבר).

נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: שואלת הגמ' הילוך (עבודת הולכה) בור מהו? חזקיה אמר שהילוך בור כשר, היות ולא כתוב מפורש בתורה שצריך לעשותו, אבל רבי ינאי אמר שהילוך בור פסול, היות וזה עבודה, וכל העבודות צריכות להיעשות רק ע"י כהן. שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על רבי ינאי, שהרי שנינו במסכת זבחים, שאם הכהן קיבל את הדם בימינו ונתן בשמאלו, יחזיר לימינו, ולכאן מדובר גם כשיד ימינו עומדת לכיוון המזבח, שבעצם הוא מוליך את הדם לכיוון המזבח ע"י יד שמאל, וכי שמאלו זה לא כור היא?! ואפי"ה זה כשר, וא"כ לכאן מוכח שהולכה לא צריכה להיעשות דוקא ע"י כהן? מתרצת הגמ' תיפתר שמדובר כשהיתה יד שמאלו

אותן ככלי שרת לקדש, א"כ הדא אמרה זה אומר שאם הכ"ג חפן ומת שאין כהן אחר נכנס בחפניו, וכן אין אחר חופן ונותן לתוך חפניו של הכ"ג, וכן אין עושין מדה לחפניו, וודאי שאין משערין בכל חפנים, כיון שהכ"ג עצמו צריך לחפון, אבל אין תימר שחפנים לא עשו אותן ככלי שרת לקדש, א"כ הדא אמרה שאם הכ"ג חפן ומת שכהן אחר נכנס בחפניו, וכן אחר חופן ונותן לתוך חפניו, וכן עושין מידה לחפניו, ויתכן שמשערין בכל חפנים (בחפנים הממוצעים).

הגדול לפי גודלו: אפילו אם הכ"ג היה גדול בגופו כבן קמחית, שהיתה חפינת ידו מחזקת כארבעת קבין (בין 5.5 ל 9.6 ליטר, כנראה שזה נאמר להפלגת הדבר, לומר שהוא היה גדול בגופו). הוא היה מכניס כל כך הרבה קטורת.

והקטן לפני קוטנו: אפילו אם הכ"ג היה קטן בגופו כבן גמלא, שלא היתה חפינת ידו מחזקת אלא כשני זתים, הוא היה מכניס קטורת בשיעור חפינתו (גם כאן נראה שזה

מסכת פרק ה [ה"א - דף כו] יומא

כלפי לפנים, אמר ר' בא ואפילו תימר כלפי לחוץ, שניא היא הילוך בור ושנייא היא מאילוי, אמר ר' זעירה פשיטת יד לא עשו אותה כהילוך. מתניתא פליגא על ר' ינאי, נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר, א"ר ביבי תיפתר שהיה מתגלגל כלפי חוץ, א"ר בא ואפילו תימר כלפי פנים, שנייא היא הילוך בור שנייא שהיא הילוך מאילוי. מתניתא פליגא על רבי ינאי, נטל את המחטה בימינו ואת הכף בשמאלו, שנייא היא שאינו יכול לעשותו, יתלה אותו בזרוע? אינה דרך כבוד. ויחליף? סברין מימר אם החליף פסול.

מכאן הוכחה שהילוך בור כשר, כיון שיש הבדל ביניהם ושנייא היא הילוך בור שזה פוסל, ושנייא כשהדם נשפך שהיא הילוך שנעשה מאילוי שאין לזה דין של הולכה. שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא משנתינו פליגא על רבי ינאי, שהרי המשנה אומרת שהכ"ג נטל את המחטה בימינו ואת הכף בשמאלו, וא"כ כמו שהולכה בשמאל כשרה, כך הולכה בור צריכה להיות כשרה? מתרצת הגמ' שאין מכאן הוכחה, ושנייא היא וכאן זה שונה, שכיון שאינו יכול לעשותו שכיון שהכ"ג לא יכול להוליך את הכף והמחטה בימין, שהרי וכי יתלה אותו את הכף בזרוע? הרי אינה דרך כבוד, וכיון שאין ברירה לכך התורה התירה להוליך בשמאל, הגם שבאופן רגיל הולכה בשמאל או בור פסולה. שואלת הגמ' מדוע הוא מוליך את הכף ביד שמאל, ויחליף שהכ"ג יוליך את הכף ביד ימינו ואת המחטה ביד שמאל, שהרי הולכת הכף המלאה בקטורת חשובה יותר? מתרצת הגמ' שהיות והוא חתה את הגחלים ביד ימינו, לכך הוא צריך להמשיך ולהוליך את המחטה ביד ימינו, וסברין מימר ואמרו בני הישיבה שאם החליף והוליך את הכף ביד ימין זה יהיה פסול.

כלפי לפנים, ובאמת אם יד ימינו תהיה לכיוון המזבח, הוא לא יוכל להושיט את יד שמאלו לכיוון יד ימינו, אלא הוא יצטרך להושיט את יד ימינו לכיוון יד שמאלו, כדי לקחת את הדם. אבל אמר ר' בא ואפילו תימר שיד שמאלו עומדת כלפי לחוץ, ויד ימינו עומדת לכיוון המזבח, ואין מכאן הוכחה שהילוך בור כשר, כיון שיש הבדל ביניהם ושנייא היא הילוך בור ושנייא היא הילוך הנעשה מאילוי, ואמר ר' זעירה שההבדל הוא שפשיטת יד לא עשו אותה כהילוך, היות והוא לא הוליך את הדם ברגל, לכך אין לזה דין של הולכה לפסול את הדם, אבל אם זר יוליך את הדם ברגל, זה יפסול את הדם. שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על ר' ינאי, שהרי שנינו במסכת זבחים שאם נשפך הדם מן הכלי על הרצפה ואספו כשר, ולכאור' מדובר גם כשהדם נשפך לכיוון המזבח, וא"כ מוכח שלא חייבים להוליך את הדם ע"י כהן? מתרצת הגמ' א"ר ביבי תיפתר תעמיד שמדובר שהיה הדם מתגלגל כלפי חוץ (דהיינו היה מדרון כלפי חוץ, או שהדם נשפך בצורה רגילה, וכונת המשנה שהוא אוסף רק את הדם שנשפך כלפי חוץ). אבל א"ר בא ואפילו תימר שהדם נשפך כלפי פנים, ואין

מסכת פרק ה [ה"א - דף כו] יומא קכט

ויחתי - אם החתי מימינו לשמאלו כשר, וְאָמַר אוף תמן ויחתי? תמן אם החתי פסול - אם החליף פסול, ברם הכא אם החתי כשר, אם החליף פסול. הכל מודין שאם הכניסן אחת אחת כיפר, אלא שהוא עובר משום הכנסה יתירה. על איזה מהן הוא עובר? חברייא אמרי על האחרונה, אמר לון ר' יוסי אומר לו היכנס - ואת אמר הכין?! אלא על הראשונה. תמן תנינן השתחוה או ששהא כדי השתחויה, על אי זו מהן הוא עובר? חברייא אמרי על האחרונה, אמר לון רבי יוסי

מהכניסות **הוא עובר** (ונפק"מ אם התרו בו רק בכניסה אחת, האם הוא יקבל מלקות)? אומרת הגמ' **שחברייא בני הישיבה אמרי** שהוא מתחייב **על האחרונה**, שהרי בכניסה הראשונה היה לו רשות להיכנס, **אמר לון ר' יוסי** שזה לא יתכן, שהרי לפני הכניסה השניה אנחנו אומרים **לו להיכנס** כדי להקטיר את הקטורת, **ואת אמר הכין** שהוא עובר בכניסה השניה? **אלא** הוא מתחייב **על הכניסה הראשונה**, כיון שהוא לא נכנס עם הכף והמחתה יחד, שהוא יכול להקטיר את הקטורת. אומרת הגמ' **תמן** במסכת שבועות **תנינן** שאם אחד נטמא בעזרה, והשתחוה או ששהא כדי השתחויה הוא מתחייב על זה, שואלת הגמ' כשהוא שזה כדי השתחויה **על אי זו מהן** (מהזמן) **הוא עובר**, האם על הזמן שהוא שזה, הגם שבאותו הזמן הוא עדיין אמור להיות בעזרה (שהרי באותו הזמן הוא היה אמור להתקדם לכיוון היציאה), או שהוא מתחייב על הזמן שהוא יוצא, שהרי אילו הוא לא היה שוהה בעזרה, א"כ הוא לא היה נמצא כעת בעזרה (ונפק"מ מתי צריך להתרות בו כדי שיקבל מלקות)? אומרת הגמ' **שחברייא בני הישיבה אמרי**, שהוא מתחייב **על האחרונה**, אמר לון רבי יוסי שזה לא יתכן,

שואלת הגמ' ומדוע הוא חותה בגחלים ביד ימין, שיאחז את המחתה ביד שמאל, **ויחתי** ויגרוף את הגחלים ביד ימין למחתה, כדי שאח"כ הוא יוכל להוליך את המחתה ביד שמאל, שהרי שנינו בברייתא לעניין הקטורת של כל השנה שאם הכהן **החתי מימינו לשמאלו שזה כשר**, וא"כ **וְאָמַר אוף תמן** (לעניין יוה"כ) **ויחתי** מימינו לשמאלו? מתרצת הגמ' **שתמן** בחתיית הגחלים של יוה"כ **אם החתי** מימינו לשמאלו זה יהיה **פסול**, כיון שחתיית הגחלים ביוה"כ כתובה מפורש, שהרי נאמר **"וְלָקַח מֵלֵא המִּחְתָּה גִּחְלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ"**, ולכך הכ"ג חייב לקחת אותם ביד ימין, ולכך **אם הכ"ג החליף והוליך את המחתה ביד שמאל**, זה **פסול**, **ברם הכא** לעניין חתיית הגחלים של כל השנה, היות וזה לא כתוב מפורש, לכך **אם החתי** מימינו לשמאלו זה יהיה **כשר**, ורק **אם הכהן החליף והוליך את המחתה ביד שמאל**, זה **פסול**. ואומרת הגמ' **שהכל מודין שאם הכ"ג הכניסן את הכף ואת המחתה אחת אחת כל אחד בכניסה נפרדת שכיפר, אלא שהוא עובר משום הכנסה יתירה**, שהרי הוא נכנס פעם נוספת לקודש הקדשים שלא לצורך, שהרי הוא היה יכול להכניסם יחד. שואלת הגמ' **על איזה מהן**

מסכת פרק ה [ה"א - דף כו] יומא

אומר לו צא - ואת אמר הכין?! אלא על הראשונה.

וביניהן אמה: אמר רבי הילא זכר לדבר כהיא דתנינן תמן אמה טרקסין, עשרים אמה לבית קודש הקדשים. מהו אמה טרקסין? ר' יונה בוצריא אמר טרקסון - מה מבפנים מבחוץ. א"ר יוסי מן מה דכתיב [מלכים א ו] וְאַרְבָּעִים בָּאֵמָה הָיָה הַבַּיִת הוּא הֵהִיכָל לִפְנֵי, הדא אמרה מבפנים, א"ל ר' מנא והכתיב [דברי הימים ב ג] וַיַּעַשׂ אֶת בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים אֲמוֹת עֶשְׂרִים, הוי מבחוץ. מ"ט דרבנן [שמות כו] וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרָכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, מה עבד לה רבי יוסי -

ואחד אמה, א"ל ר' מנא והכתיב וַיַּעַשׂ אֶת בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים אָרְבּוּ עַל פְּנֵי רֹחַב הַבַּיִת אֲמוֹת עֶשְׂרִים, א"כ הוי מוכח שהאמה הזאת היא מבחוץ כיון שאם לא כן, יוצא שקודש הקדשים הוא עשרים ואחת אמה, אלא ע"כ שלא יכולים להוכיח מהפסוקים, כיון שהפסוק לא מתייחס לאמה הזאת. ואומרת הגמ' מ"ט דרבנן שאומרים שהיה שתי פרוכות? כיון שכתוב וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרָכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, והרי היה צריך שיהיה כתוב רק וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרָכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ לְקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, ומזה שכתוב 'ובין' ע"כ שזה בא לומר שהפרוכת עצמה צריכה להבדיל בין ההיכל לקדש הקדשים, ולכך עשו שתי פרוכות, שאם אמת טרקסין היא מקודש הקדשים, א"כ הפרוכת הסמוכה להיכל היא תבדיל בין ההיכל לקודש הקדשים, ואם אמת טרקסין היא מקודש הקדשים, א"כ הפרוכת הסמוכה לקודש הקדשים היא המבדילה בין ההיכל לקודש הקדשים. שואלת הגמ' א"כ מה עבד לה רבי יוסי עם מה שכתוב 'ובין'?

שהרי כעת אומרים לו צא מהעזרה, ואת אמר הכין שהוא מתחייב על זמן היציאה? אלא הוא מתחייב על הראשונה, על הזמן שהתעכב שלא לצורך.

וביניהן אמה: אמר רבי הילא זכר לדבר שהיה אמה שהבדילה בין ההיכל לקודש הקדשים, כהיא דתנינן תמן במסכת מדות (כשהמשנה מפרשת את המדות של הבית המקדש), והמשנה אומרת שאחרי ההיכל היה אמה טרקסין, ואחריו היה עשרים אמה לבית קודש הקדשים. שואלת הגמ' מהו מה הפי' אמה טרקסין? מתרצת הגמ' ר' יונה בוצריא (שם מקום) אמר שזה נוטריקון 'טרקסון' פנים חוץ (טרק - פנים, סין - חוץ), וזה קרוי כך היות והחבמים מסתפקים מה דינו של האמה הזאת, האם היא מבפנים מקודש הקדשים, או שהיא מבחוץ מההיכל. א"ר יוסי שלכאו' מן מה דכתיב וְאַרְבָּעִים בָּאֵמָה הָיָה הַבַּיִת הוּא הֵהִיכָל לִפְנֵי, א"כ הדא אמרה זאת אומרת שאמת טרקסין, הוא מבפנים, כיון שאם לא כך, יוצא שההיכל הוא ארבעים

מסכת פרק ה [ה"ב - דף כו] יומא קלא

בין קדש הקדשים שלמעלן לקדש קדשים שלמטן. ולית לרבנן כן? אית לן כהיא דתנינן וראשי פסיפסין מבדיל בעלייה, בין קדש לבין קדש הקדשים.

הלכה ב

מתני' החיצונה פרופה מן הדרום והפנימית מן הצפון, ומהלך ביניהן עד שמגיע לצפון, הגיע לצפון הפך פניו לדרום, הלך לשמאלו עם הפרכת עד שמגיע לארון, הגיע לארון נתן את המחתה בין שני הבדים, צבר את הקטרת על גבי גחלים, ונתמלא הבית עשן - יצא ובא לו דרך כניסתו, ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון, ולא היה מאריך שלא להבעית את ישראל.

גמ' תני מן המנורה ולדרום היה נכנס דברי ר"מ, רבי יוסי אומר מן השלחן ולצפון היה נכנס, אית תנאי תנאי ממוזבח הזהב ולמנורה היה נכנס.

קודש הקדשים), ומהלך ביניהן בין הפרוכות עד שמגיע לצפון, הגיע לצפון הפך פניו לדרום והלך לשמאלו עם הפרכת עד שמגיע למקום הארון (בבית שני הארון לא היה, ובבית ראשון לא היו שתי פרוכות) הגיע לארון (או למקומו בבית שני) נתן את המחתה על הארץ בין שני הבדים (או בבית שני במקום שהיה בין שני הבדים) וצבר הניח את הקטרת על גבי הגחלים, ולאחר שנתמלא הבית בעשן הקטורת, הכ"ג יצא ובא לו דרך כניסתו (הגמ' תבאר מה הכוונה), ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון (בהיכל), אבל ולא היה מאריך בתפילתו, כדי שלא להבעית את ישראל שיחששו שהוא מת בקודש הקדשים.

גמ' תני מן המנורה ולדרום (בין המנורה לכותל הדרומי) הכ"ג היה נכנס דברי ר"מ, רבי יוסי אומר מן השלחן ולצפון היה נכנס, ואית תנאי תנאי ויש ששנו בברייתא שממזבח הזהב ולמנורה היה נכנס.

מתרצת הגמ' שר' יוסי אומר שזה בא ללמד שצריך להבדיל ע"י פרוכת, בין בקדש הקדשים שלמעלן (דהיינו מעל הבית המקדש היה בנוי עליה, והחלק שמעל ההיכל קדושתו כקדושת ההיכל, והחלק שמעל לקודש הקדשים קדושתו כקודש הקדשים, וצריך להבדיל גם בעליה בין הקודש לקודש הקדשים בפרוכת). ובין לקדש קדשים שלמטן. שואלת הגמ' ולית לרבנן כן שצריך להבדיל בעליה בין הקודש לקודש הקדשים? מתרצת הגמ' שאית לן לחכמים שהבדילו בעליה ע"י פספסים (מחיצה נמוכה), כהיא דתנינן כמו ששינו וראשי פסיפסין מבדיל בעלייה, בין קדש לבין קדש הקדשים.

הלכה ב

מתני' הפרוכת החיצונה היתה פרופה מקופלת מן הדרום והפנימית מן הצפון (לא עשו את הכפלים זו כנגד זו, כדי שהכהנים הנמצאים בהיכל לא יסתכלו לתוך

מהלך ביניהן עד שהוא מגיע לצפון: דוחק היה באצילי ידיו כדי שלא ישרפו הפרכות.

הגיע לארון: חוזר היה לאחוריו - כדי שלא יהא נראה כמפסיע בין הבדים. **נתן** את המחיתה בין שני הבדים וכו': כיצד הוא עושה? א"ר חנינה מניח את הכף בארץ וזורקה באויר וקולטה במחתה, שמואל אמר בודדה ברגלו. אמר רבי יוחנן מערה מתוך הכף, והיא מתמרת ועולה ואח"כ היא פוסה ויורדת. **יצא** ובא לו כדרך כניסתו: כרבי יוסה, ברם כר"מ אפי' בעי לא יכול. למה? שלא יתן אחוריו לקודש. כתיב [דברי הימים ב א] וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן

בנחת מתוך הכף מכיוון סוף המחיתה לכיוונו, ולכך אין חשש שהכ"ג יקבל כויה מחמת הקטורת, והיא הקטורת מתמרת ועולה (עשנה עולה למעלה כאילן התמר) ואח"כ היא הקטורת פוסה מתכופפת לצדדים ויורדת כלפי מטה, וכל הבית מתמלא בעשן. **יצא** ובא לו כדרך כניסתו: אומרת הגמ' שלכאו' כוונת המשנה היא שהכ"ג חוזר לצאת מאותו מקום שהוא נכנס, וא"כ יוצא שהמשנה היא בדברי רבי יוסה שהיה רק פרוכת אחת והכ"ג פותח אותה כדי להיכנס, שבחזרתו הוא היה יכול לפתוח את הפרוכת במקום אחר, ולכך אומרת המשנה שלא יעשה כך, אלא שייצא מאותו מקום שהוא נכנס, אבל ברם כר"מ אפי' אם הכ"ג בעי רצה לצאת ממקום אחר, לא יכול כיון שאין לו רשות לפתוח את הפרוכת במקום נוסף, והיות והמשנה היא מדברי ר"מ שהרי המשנה אמרה שהיה שתי פרוכות, וא"כ ע"כ שכוונת המשנה היא שהכ"ג פסע לאחוריו, ואומרת הגמ' ולמה הכ"ג יצא כך? כדי שלא יתן אחוריו לקודש לארון, וזה כמו שכתוב וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם, והרי הפסוק ק', כיון

מהלך ביניהן עד שהוא מגיע לצפון: אומרת הגמ' שהכ"ג דוחק היה את הפרכות באצילי ידיו (במרפקים) כדי שלא ישרפו הפרכות מהגחלים.

הגיע לארון: אומרת הגמ' שהכ"ג חוזר היה לאחוריו (דוחק את הפרוכת בגבו), כדי שלא יהא נראה כמפסיע כמו שהוא מגיע מבין הבדים, שהרי זה לא דרך כבוד להגיע לארון מן הצד (מכיוון בין הבדים, ע"י שהכ"ג ידחוף את הבד - המוט פנימה), ולכך הכ"ג היה חוזר קצת לאחוריו, כדי שהוא יכנס לארון ממזרח למערב.

נתן את המחיתה בין שני הבדים וכו': כיצד הוא עושה? א"ר חנינה שהכ"ג מניח את הכף בארץ וזורקה באויר וקולטה במחתה, דהיינו ר' חנינה סובר שהכ"ג צריך לצבור את הקטורת ממנו והלאה, וא"כ יש חשש שהכ"ג יקבל כויה מחמת הקטורת שתבער, ולכך אומר ר' חנינה שהוא זורק את הקטורת מהכף למחתה, ושמואל מוסיף ואמר שבודדה ברגלו מזיז ברגלו את המחיתה, כדי שכל הקטורת תכנס לתוכו, אבל אמר רבי יוחנן שהכ"ג מערה את הקטורת

מסכת פרק ה [ה"ב - דף כז] יומא קלג

ירושלם, מה נן קיימין, אם מירושלם היה בא - נימר מירושלם לבמה, אם מבמה היה בא - נימר מבמה לירושלם היה בא? א"ר שמואל בר אבדמא מבמה היה בא שלא ליתן אחוריו לקודש.

ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון: וכך היתה תפלתו של כה"ג ביוה"כ בצאתו בשלום מן הקודש, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא תצא עלינו גלות לא ביום הזה ולא בשנה הזאת, ואם יצאה עלינו גלות ביום הזה או בשנה הזאת - תהא גלותינו למקום של תורה. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא יצא עלינו חסרון לא ביום הזה ולא בשנה הזאת, ואם יצא עלינו חסרון ביום הזה או בשנה הזאת - יהא חסרונינו בחסרון של מצות. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתהא השנה הזאת שנת זול, שנת שובע, שנת משא ומתן, שנת גשומה ושחונה וטלולה, ושלא יצטרכו עמך ישראל אלו לאלו, ואל

לעסוק בתורה (ולכך הקב"ה הגלנו לבבל, כדי שיאכלו תמרים ועסקו בתורה). וממשיך ואומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא יצא עלינו גזירת חסרון (הפסד ממון) לא ביום הזה ולא בשנה הזאת, ואם יצא עלינו גזירת חסרון ביום הזה או בשנה הזאת, שיהא חסרונינו בחסרון של מצות שמה שניתן לצדקה זה ייחשב כהפסד (וכמעשה בבני אחותו של ריב"ז). וממשיך ואומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתהא השנה הזאת שנת זול, שנת שובע (יש פעמים שהפירות בזול, אבל אין כסף לקנות את הפירות), שנת משא ומתן, שנת גשומה, ושחונה וטלולה חמה ומוצלת (דהיינו שלא יהיה יותר מדאי גשם, ולא יותר מדאי חם), ושלא יצטרכו עמך ישראל אלו לאלו לקבל צדקה, אלא כל אחד יתפרנס בכבוד, ואל

שבמה אנן קיימין (מה כוונת הפסוק לומר) אם לומר ששלמה המלך מירושלם היה בא לגבעון, א"כ נימר שהפסוק יאמר מירושלם לבמה, ואם מהבמה היה בא, א"כ נימר שהפסוק יאמר מבמה לירושלם היה בא? אלא א"ר שמואל בר אבדמא שבאמת שלמה המלך מהבמה היה בא לירושלים, אלא שהוא פסע לאחוריו, ולכך זה היה נראה שהוא הולך לכיוון הבמה, וזה כדי שלא ליתן אחוריו לקודש לבמה.

ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון: וכך היתה תפלתו של כה"ג ביוה"כ בצאתו בשלום מן הקודש, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא תצא עלינו גזירת גלות לא ביום הזה (ביוה"כ) ולא בשנה הזאת (שהרי האדם נידון בכל יום), ואם יצאה עלינו גזירת גלות ביום הזה או בשנה הזאת, שתהא גלותינו למקום של תורה שנוכל להמשיך

תפנה לתפלת יוצאי דרכים. רבנן דקסרין אומרין ועל עמך ישראל שלא יגביהו שררה זו על גב זו. ועל אנשי השרון היה אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא יעשו בתיהן - קבריהן.

ולא היה מאריך שלא להבעית את ישראל: מעשה באחד שהאריך - וגמרו להכנס אחריו, אמרו שמעון הצדיק היה, אמרו לו למה הארכתה? אמר להן מתפלל הייתי על מקדש אלהיכם שלא יחרב, אמרו לו אף על פי כן לא היית צריך להאריך. ארבעים שנה שימש שמעון הצדיק את ישראל בכהונה גדולה, ובשנה האחרונה אמר להן בשנה הזאת אני מת, אמרו לו מאיכן אתה יודע? אמר להן כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קודש הקדשים - היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויוצא עמי, ובשנה הזו נכנס עמי ולא יצא עמי. בעון קומי ר' אבהו והא כתיב [ויקרא מז] וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאֹ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ - אפי' אותן שכתוב בהן [יחזקאל א] וְדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם לֹא יִהְיוּ

הוא האריך בתפלתו), אמרו לו אף על פי כן לא היית צריך להאריך, ואומרת הגמ' שארבעים שנה שימש שמעון הצדיק את ישראל (ולא את עצמו, עיין יחזקאל ל"ד) בכהונה גדולה, ובשנה האחרונה אמר להן בשנה הזאת אני מת, אמרו לו מאיכן אתה יודע? אמר להן כיון שבכל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קודש הקדשים - היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויוצא עמי, ובשנה הזו נכנס עמי ולא יצא עמי, ולכך אני מבין שאמות בשנה הזאת. שואלת הגמ' בעון קומי שאלו את ר' אבהו איך יתכן שהמלאך נכנס יחד עם שמעון הצדיק, והא כתיב וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאֹ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ, ומזה שכתוב וְכָל אָדָם' זה בא ללמד שלא רק בני אדם לא יהיו באוהל מועד, אלא אפי' אותן (המלאכים) שכתוב בהן וְדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, ג"כ לא יהיו

תפנה לתפלת יוצאי דרכים שמתפללים שלא יירד גשם. ורבנן דקסרין אומרין שהכ"ג המשיך והתפלל ועל עמך ישראל שלא יגביהו שררה זו על גב זו (שהפרנסים לא יטילו אימה יתירה על הציבור), ועל אנשי השרון (בשרון הקרקע לחה, ולכך יש פעמים שהמבנה שוקע) היה אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא יעשו בתיהן - קבריהן.

ולא היה מאריך שלא להבעית את ישראל: מעשה בכ"ג אחד שהאריך בתפלתו, ונמנו הכהנים וגמרו להכנס אחריו לראות מזה קרה אתו, ואומרת הגמ' שאמרו שהמעשה בשמעון הצדיק היה, אמרו לו הכהנים ולמה הארכתה כל כך בתפילה? אמר להן מתפלל הייתי על מקדש אלהיכם שלא יחרב (כנראה שזה היה בשנה האחרונה לחייו, ששמעון הצדיק ראה שיהיה איזה תקלה השנה כדלהלן, ולכך

מסכת פרק ה [ה"ג - דף כז] יומא קלה

באהל מועד? אמר לון מאן לימא לן דהוה בר נש, אני אומר הקדוש ברוך הוא היה.

הלכה ג

מתני' משניטל הארון - אבן היתה שם מימות הנביאים הראשונים ושתייה היתה נקראת, גבוה מן הארץ שלש אצבעות, ועליה היה נותן.

גמ' משניטל הארון וכו': תני עד שלא ניטל הארון היה נכנס ויוצא לאורו של ארון, משניטל הארון היה מגשש ונכנס מגשש ויוצא.

ושתייה היתה נקראת: א"ר יוחנן למה נקרא שמה אבן שתייה - שממנה הושתת העולם. תני ר' חיה ולמה נקרא אבן שתייה - שממנה הושתת העולם. כתיב [תהילים ג] מְזִמּוֹר לְאֶסְפָּה אֶל אֱלֹהִים ה' דָּבָר וַיִּקְרָא אֶרֶץ וּגו' מְצִיּוֹן מְכַלֵּל יְפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ, ואומר [ישעיה כח] הִנְנִי יֹסֵד בְּצִיּוֹן אֶבֶן וּגו'.

מקום הארון.

גמ' משניטל הארון וכו': תני עד שלא ניטל הארון, הכ"ג היה נכנס ויוצא לקודש הקדשים לאורו של הארון, אבל משניטל הארון, הכ"ג היה מגשש ונכנס באפילה (כיון שלא היה חלון ולא מנורה שתאיר שם) ומגשש ויוצא.

ושתייה היתה נקראת: א"ר יוחנן למה נקרא שמה אבן השתייה? כיון שממנה הושתת ונוצר העולם, וכן תני ר' חיה ולמה נקרא אבן שתייה? כיון שממנה הושתת ונוצר העולם, וזה כדכתיב מְזִמּוֹר לְאֶסְפָּה אֶל אֱלֹהִים ה' דָּבָר וַיִּקְרָא אֶרֶץ וּגו' מְצִיּוֹן מְכַלֵּל יְפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ, דהיינו שמציון הופיע יופיו של העולם, ואומר הִנְנִי יֹסֵד בְּצִיּוֹן אֶבֶן שהוא אֶבֶן בֶּחֶן פֶּנֶת יְקָרָת מוֹסֵד מוֹסֵד, דהיינו שמהאבן הנמצאת בציון נוסד העולם.

באהל מועד? אמר לון מאן לימא לן מי אמר לנו דהוה בר נש שאותו זקן היה מלאך בדמות אדם, אני אומר שהקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו היה, וכמו שכתוב פי בָּעָנָן אֶרְאֶה עַל הַכַּפָּרֶת, דהיינו כשעושים כמצווה, הקב"ה היה נראה (וכן מצינו אצל רבי ישמעאל בן אלישע; פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל יה ה' צבאות שהוא יושב על כסא רם ונשא).

הלכה ג

מתני' משניטל הארון ממקומו, אבן היתה שם מאז ומעולם, ומימות הנביאים הראשונים (דוד ושמואל) התגלה כי היא אבן השתיה, ושתייה היתה נקראת כיון שממנה הושתת ונוצר העולם, והאבן היתה גבוה מן הארץ שלש אצבעות, ועליה היה נותן את המחתה, כיון שזה היה

הלכה ד

מתני' נטל את הדם ממנו שהוא ממרס בו, נכנס למקום שנכנס ועמד למקום שעמד והזה ממנו אחת למעלן ושבע למטן, ולא היה מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן - אלא כמצליף, וכך היה מונה; אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. יצא והניחו על פן הזהב שהיה בהיכל. הביאו לו את השעיר שחטו וקיבל במזרק את דמו, נכנס במקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלן ושבע למטן, ולא היה מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף, וכך היה מונה; אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. יצא והניחו על פן השני שהיה בהיכל, ר' יהודה אומר לא היה שם אלא פן אחד בלבד. נטל דם הפר והניח דם השעיר - והזה ממנו על הפרכת שכנגד

הלכה ד

ושבע. יצא מקודש הקדשים והניחו על פן (בסיס) הזהב שהיה בהיכל, והביאו לו את השעיר שעלה בגורל לה, והכ"ג שחטו והוא עצמו קיבל במזרק את דמו, ונכנס במקום שנכנס ועמד במקום שעמד, והזה ממנו אחת למעלן ושבע למטן, ולא היה מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף, וכך היה מונה; אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. יצא מקודש הקדשים והניחו על פן השני שהיה בהיכל, ור' יהודה אומר שלא היה שם אלא פן אחד בלבד כדי שלא יתחלף לו בין דם הפר לדם השעיר. ונטל את דם הפר מזהבן והניח את דם השעיר (זה לשיטת ר' יהודה שהיה רק פן אחד, ולשיטת חכמים הוא הניח את דם השעיר ואח"כ לקח את דם הפר) והזה ממנו מדם הפר על הפרכת במקום שהוא כנגד

מתני' נטל את הדם של הפר ממנו שהוא היה ממרס בו, ונכנס למקום (בדרך) שנכנס, ועמד למקום שעמד כבר להקטיר את הקטורת, והזה ממנו מדם הפר אחת למעלן ושבע למטן, אבל ולא היה מתכוין להזות שהדם יגיע לארון לא למעלן (למעלה בארון) ולא למטן (למטה בארון) אלא הכ"ג היה רק כמצליף דהיינו מזה את הדם לכיוון מעלה ולכיוון מטה. וכך היה מונה בשעת ההזאות; וכשהוא מזה לכיוון מעלה הכ"ג אומר אחת, וכשהוא מזה לכיוון מטה, אומר אחת (שהוא אחת הזאתי למעלה) ואחת (וכעת אני מזה אחת למטה). ובהזאה השנייה כלפי מטה הוא אומר אחת ושתיים (וכן על זה הדרך, והגמ' תבאר מדוע הוא צריך למנות את 'האחת למעלה' יחד עם ההזאות של מטה), אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת

מסכת פרק ה [ה"ד - דף כז] יומא קלז

הארון מבחוץ אחת למעלן ושבע למטן, ולא היה מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף, וכך היה מונה; אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. נטל דם השעיר והניח דם הפר - והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלן ושבע למטן, ולא היה מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף, וכך היה מונה; אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. עירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא לתוך הריקן. [ויקרא טז]

וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וַכֹּפֶר עָלָיו - זה מזבח הזהב.

גמ' מהו כמצליף? ר' שמואל בר חנניה בשם ר' לעזר כמטברר.

וכך היה מונה וכו': א"ר יוחנן כדי שלא יטעה, א"ר זעירא כדי שיגמור הזיותו מתוך שבע, והא קתני שבע ואחת? אמר רבי בון כתיב [ויקרא טז]

(המדפיסים בטעות חתכו את המשנה באמצע העניין, והמשך המשנה שנויה לקמן בהלכה הבאה).

גמ' מהו כמצליף ר' שמואל בר חנניה בשם ר' לעזר כמטברר מלשון טבור, דהיינו שהכ"ג מטה את ידו עד טבורו, ומזה בתנופה למעלה ולמטה.

וכך היה מונה וכו': א"ר יוחנן שהכ"ג היה מונה את 'האחת' שנתן למעלה יחד עם ההזאות שהוא מזה למטה כדי שלא יטעה, א"ר זעירא שהכ"ג לא ממשיך למנות את ההזאה למטה כהזאה שניה (ואז הוא לא יטעה), כדי שיגמור את מספר הזיותו מתוך מספר שבע שזה מספר קדוש. שואלת הגמ' והא קתני בברייתא שהוא מזכיר את ההזאה העליונה לאחר שהוא מזכיר את ההזאה של למטה, ולכך (בהזאה השביעית) הוא אומר שבע ואחת, וא"כ מוכח שאין עניין לסיים מתוך מספר שבע? ואומרת הגמ' שאמר רבי בון שהוא מונה את ההזאה

הארון (ולא בצדדים) מבחוץ, אחת למעלן ושבע למטן, ולא היה מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף, וכך היה מונה; אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. ונטל את דם השעיר מהפן והניח את דם הפר (זה לשיטת ר' יהודה שהיה רק בן אחד, ולשיטת חכמים הוא הניח את דם הפר ואח"כ לקח את דם השעיר) והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלן ושבע למטן, ולא היה מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף, וכך היה מונה; אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. ועירה שפך את דם הפר לתוך המזרק שבו נמצא דם השעיר, וחזר ונתן את תוכן המזרק המלא לתוך המזרק הריקן, כדי לערבב את הדם היטב. וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וַכֹּפֶר עָלָיו, זה מזבח הזהב

מסכת פרק ה [ה"ד - דף כז] יומא

וְלִפְנֵי הַכִּפּוּרִת יֵזֶה שְׁבַע פְּעָמִים, מִה תִּלְמֹד לֹמֵר 'יֵזֶה' כְּדִי שֶׁתֵּהָא הַזֵּייה רִאשׁוֹנָה נִמְנִית עִמָּהּ.

כתיב וְהֵזָה אֹתוֹ עַל הַכִּפּוּרִת, יִכּוֹל עַל גִּגָּה? תִּלְמֹד לֹמֵר וְלִפְנֵי הַכִּפּוּרִת, יִכּוֹל עַל מִצְחָה? תִּלְמֹד לֹמֵר 'עַל וְלִפְנֵי'. רַבִּי זְעִירָה אָמַר צָרִיךְ שִׁיחָא נֹוגַע, ר' שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר אֵינִי צָרִיךְ שִׁיחָא נֹוגַע. א"ר בֹּן בַּר חִייה טַעְמָא דר' שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק וְהֵזָה אֹתוֹ עַל הַכִּפּוּרִת וְלִפְנֵי הַכִּפּוּרִת, מִה כְּפֹרֶת שְׁנֵאמַר לַחֲלֹן לֹא עַל מִצְחָה לֹא עַל גִּגָּה וְאֵינִי צָרִיךְ שִׁיחָא נֹוגַע, אִף כְּפֹרֶת שְׁנֵאמַר כֹּאן לֹא עַל מִצְחָה לֹא עַל גִּגָּה וְאֵינִי צָרִיךְ שִׁיחָא נֹוגַע. א"ר יוֹסֵה מִיִּסְבּוֹר סָבַר רַבִּי בֹּן בַּר חִייה הַזֵּייה שְׁעִיר שֶׁל מַעֲלָה לְמִידוֹת מִהוּזוֹת פֶּר שְׁלִמְעֵלָן, וְאֵינָה כֵּן, אֲלֵא הַזֵּייה שְׁעִיר שְׁלִמְטָן לְמִידוֹת מִהוּזוֹת פֶּר שְׁלִמְטָן, וְהֵזָה אֹתוֹ עַל הַכִּפּוּרִת - מִלְּמֹד שֶׁהוּא נוֹתֵן אַחַת לְמַעֲלָן,

חִייה לֹא שָׁמַע אֶת הַדְּרָשָׁה שֶׁהִבֵּאנוּ לַעֲלִיל הַזֵּייה וְכָתוּב לַעֲנִיין דָּם הַשְּׁעִיר וְהֵזָה אֹתוֹ עַל הַכִּפּוּרִת וְלִפְנֵי הַכִּפּוּרִת, וְלַעֲנִיין דָּם הַפֶּר נֹאמַר וְהֵזָה בְּאַצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכִּפּוּרִת, א"כ אֲנַחְנוּ מְקִישִׁים וְאֹמְרִים מִה כְּפֹרֶת שְׁנֵאמַר לַחֲלֹן בְּפֶר, הוּא לֹא מִזָּה לֹא עַל מִצְחָה וְלֹא עַל גִּגָּה וְאֵינִי צָרִיךְ שִׁיחָא נֹוגַע שֶׁהִרִי כָּתוּב 'עַל פְּנֵי' דִּהֵינִי לִפְנֵי, א"כ אִף כְּפֹרֶת שְׁנֵאמַר כֹּאן לַעֲנִיין דָּם הַשְּׁעִיר, הוּא לֹא מִזָּה לֹא עַל מִצְחָה וְלֹא עַל גִּגָּה וְאֵינִי צָרִיךְ שִׁיחָא נֹוגַע. אֲבָל א"ר יוֹסֵה שְׁמִיִּסְבּוֹר סָבַר רַבִּי בֹּן בַּר חִייה שֶׁהַזֵּייה דָּם הַשְּׁעִיר שֶׁל מַעֲלָה לְמִידוֹת מִהוּזוֹת דָּם הַפֶּר שְׁלִמְעֵלָן, אֲבָל וְאֵינָה כֵּן, אֲלֵא לְהִיפֹךְ וְהַזֵּייה דָּם הַשְּׁעִיר שְׁלִמְטָן הֵם לְמִידוֹת מִהוּזוֹת פֶּר שְׁלִמְטָן, וְהַזֵּה דָּם הַפֶּר שְׁלִמְעֵלָה נִלְמַד מִדָּם הַשְּׁעִיר שְׁלִמְעֵלָה. שֶׁהִרִי לְמַדְנוּ בְּבִרְיָתָא שֶׁהִיוֹת וְכָתוּב בְּדָם הַשְּׁעִיר וְהֵזָה אֹתוֹ עַל הַכִּפּוּרִת, מִלְּמֹד שֶׁהוּא נוֹתֵן אַחַת לְמַעֲלָן (שֶׁהִרִי כָּתוּב 'אוֹתוֹ').

הַעֲלִינָה יָחַד עִם הַהֲזָאוֹת שֶׁל מִטָּה, כִּינן שְׁכָּתִיב וְלִפְנֵי הַכִּפּוּרִת יֵזֶה שְׁבַע פְּעָמִים, וְמִה תִּלְמֹד לֹמֵר וּמִדּוּעַ כָּתוּב 'יֵזֶה' וְהִרִי לִפְנֵי זֶה כִּבְר נֹאמַר 'וְהֵזָה בְּאַצְבָּעוֹ? אֲלֵא זֶה כְּדִי בֹא לְלַמֵּד שֶׁתֵּהָא הַזֵּייה רִאשׁוֹנָה נִמְנִית עִמָּהּ, וּמִכֹּאן שֶׁצָּרִיךְ לְמַנּוֹת אֶת הַהֲזָאָה הַעֲלִינָה יָחַד עִם הַהֲזָאוֹת שֶׁל מִטָּה. כְּתִיב, וְהֵזָה אֹתוֹ עַל הַכִּפּוּרִת, א"כ יִכּוֹל שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַזֵּה אֶת דָּמוֹ עַל גִּגָּה? לִכְךָ תִּלְמֹד לֹמֵר וְלִפְנֵי הַכִּפּוּרִת, א"כ יִכּוֹל שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַזֵּה אֶת דָּמוֹ עַל מִצְחָה שְׁתִּיגַע בְּעוֹבֵי הַכְּפֹרֶת? לִכְךָ תִּלְמֹד לֹמֵר 'עַל', וְכֵן כָּתוּב 'וְלִפְנֵי', וּמִכֹּאן שֶׁלֹּא מִזִּים עַל גִּגָּה, אֲלֵא מִזִּים רַק כִּנְגַד הַכְּפֹרֶת, וְלֹא צָרִיךְ שֶׁהִדָּם יִגִּיעַ עַל הַכְּפֹרֶת עֲצָמָה. וְאֹמְרָת הַגַּמ' שִׁישׁ בֹּזֵה מִחֻלּוֹקֶת; וְרַבִּי זְעִירָה אָמַר שֶׁצָּרִיךְ שִׁיחָא הַדָּם נֹוגַע בְּכְפֹרֶת, ור' שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר שֶׁאֵינִי צָרִיךְ שִׁיחָא נֹוגַע. א"ר בֹּן בַּר חִייה שְׁטַעְמָא דר' שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק הוּא (ר' בֹּן בַּר

מסכת פרק ה [ה"ד - דף כח] יומא קלט

וְלִפְנֵי הַפְּתִירָה - איני יודע כמה, הרי אני דן, נאמר מתן דמים בפר למטון, ונאמר מתן דמים בשעיר למטון, מה מתן דמים אמורין בפר למטון שבע, אף מתן דמים אמורין בשעיר למטון שבע. או לכה לך לדרך הזו, נאמרו דמים למעלן ונאמרו דמים למטון, מה דמים אמורין בו למעלן אחת, אף דמים אמורין בו למטון אחת? נראה למי דומה, דנין שלמטון משלמטון, ואין דנין שלמטון משלמטון, או לכה לך לדרך הזו, דנין דם השעיר מדם השעיר, ואין דנין דם השעיר מדם הפר, תלמוד לומר וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּדָמוֹ שֶׁעָשָׂה לְדָם הַפָּר, מה דם הפר למטון שבע, אף דם השעיר למטון שבע. ואיני יודע כמה ליתן מדם הפר למעלן, נאמר מתן דמים בשעיר למעלן, ונאמר מתן דמים בפר למעלן, מה דמים האמורין בשעיר למעלן אחת, אף מתן דמים האמורין בפר למעלן אחת. או לכה לך לדרך הזו, נאמרו דמים למטון ונאמרו דמים למעלן, מה דמים אמורין בו למטון שבע, אף דמים אמורין בו למעלן שבע, נראה למי דומה, דנין שלמטון משלמטון ואין דנין שלמטון

וא"כ כיצד יעשה? לכך תלמוד לומר וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּדָמוֹ שֶׁעָשָׂה לְדָם הַפָּר, דהיינו שהתורה הקישה את דם השעיר לדם הפר, ומה דם הפר למטון שבע – אף דם השעיר למטון שבע. ואומרת הברייתא שאיני יודע כמה ליתן מדם הפר למעלן, לכך אומרת הברייתא שהיות ונאמר מתן דמים בשעיר למעלן, ונאמר מתן דמים בפר למעלן, א"כ נאמר מה דמים האמורין בשעיר למעלן זה במתנה אחת, אף מתן דמים האמורין בפר למעלן זה יהיה במתנה אחת, חזרת הברייתא ואומרת או לְכָה לָךְ לְדֶרֶךְ הַזֶּה, נאמרו דמים למטון ונאמרו דמים למעלן, וא"כ מה דמים האמורין בו בפר למטון זה שבע מתנות, אף דמים האמורין בו בפר למעלן זה יהיה שבע מתנות, חזרת הברייתא ואומרת נראה למי דומה, ולכא' עדיף לומר שדנין את המתנות שלמטון (בפר) ממתנות שלמעלן (בשעיר). ואין דנין את המתנות שלמעלן

אבל כשכתוב וְלִפְנֵי הַפְּתִירָה, איני יודע כמה מתנות הוא נותן למטה, ולכך הרי אני דן מבמה מצינו, נאמר מתן דמים בפר למטון, ונאמר מתן דמים בשעיר למטון, וא"כ מה מתן דמים האמורין בפר למטון זה שבע מתנות, כמו שנאמר וְלִפְנֵי הַפְּתִירָה יָזַה שְׁבַע פְּעָמִים, א"כ אף מתן דמים האמורין בשעיר למטון זה שבע מתנות, חזרת הברייתא ואומרת או לְכָה לָךְ לְדֶרֶךְ הַזֶּה, הרי נאמרו דמים למעלן ונאמרו דמים למטון, וא"כ מה דמים אמורין בו בשעיר למעלן זה מתנה אחת, א"כ אף דמים אמורין בו בשעיר למטון זה מתנה אחת? חזרת הברייתא ואומרת שנראה למי דומה, ולכא' עדיף לומר שדנין ומדמים את המתנות שלמטון משלמטון, ואין דנין שלמטון משלמטון, או לְכָה לָךְ לְדֶרֶךְ הַזֶּה ועדיף לומר שדנין את מתנות דם השעיר מדם השעיר, ואין דנין את מתנות דם השעיר מדם הפר,

מסכת פרק ה [ה"ד - דף כח] יומא

משלמטן, או לכה לך לדרך הזו, דנין דם הפר מדם הפר, ואין דנין דם הפר מדם השעיר, תלמוד לומר וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר - שיהו כל מעשיו שוין, מה דם הפר למטן שבע, אף דם השעיר למטן שבע, מה דם השעיר למעלן אחת, אף דם הפר למעלן אחת.

והזה ממנו על הפרכת שכנגד הארון מבחוץ וכו': [ויקרא ד] 'הקדש' צריך לכוין כנגד הקדש.

ויצא אל המזבח וכו': תני א"ר נחמיה לפי שמצאנו בפר הבא על כל המצות שהוא עומד חוץ למזבח - ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה, יכול אף זה כן? תלמוד לומר וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ, ואיכן היה - לפני מן המזבח, או אינו מדבר אלא על מזבח החיצון? תלמוד לומר אֲשֶׁר לִפְנֵי ה', הא אינו מדבר אלא על מזבח הפנימי.

לעבור על אחד מהמצוות, ואח"כ נודע להם שהם טעו, הם מביאים פר, ומזים מדמו על הפרוכת, ועל מזבח הזהב) שהוא הכהן עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה (שהרי כתוב ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה', והרי המילים לפני ה' מיותרים, שהרי כבר כתוב שהוא נותן על מזבח הקטורת, אלא הפסוק בא לומר שרק המזבח נמצא לפני ה', אבל הכהן לא נמצא לפני ה', אלא הכהן עומד מחוץ למזבח), וא"כ יכול אף זה הכהן המכפר ביום"כ כן שיעמוד מחוץ למזבח? לכך תלמוד לומר וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ, ואיכן היה עד עכשיו (בשעת ההזאות) - לפני מן המזבח, חוזר ר' נחמיה ואומר או אינו מדבר אלא על מזבח החיצון שהכ"ג צריך לצאת מחוץ להיכל? לכך תלמוד לומר שהוא נותן את מתנות הדם במזבח אֲשֶׁר לִפְנֵי ה', הא הרי שהפסוק אינו מדבר אלא על מזבח הפנימי, וכשכתוב וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ זה בא ללמד שבזמן ההזאות על הפרוכת, הכ"ג עומד בין המזבח לפרוכת.

משלמטן, או לכה לך לדרך הזו, ועדיף לומר שדנין את מתנות דם הפר מדם הפר, ואין דנין את מתנות דם הפר מדם השעיר, וא"כ כיצד יעשה? לכך תלמוד לומר וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר הוקשו, ומכאן שיהו כל מעשיו שוין, ולכך אנחנו אומרים מה דם הפר למטן הם שבע מתנות, אף דם השעיר למטן הם שבע מתנות, ומה דם השעיר למעלן זה מתנה אחת, אף דם הפר למעלן זה מתנה אחת.

והזה ממנו על הפרכת שכנגד הארון מבחוץ וכו': כתוב בפסוק לענין פר כהן משיח וְהָזָה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי ה' אֶת פְּנֵי פְרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ, ומכאן שצריך לכוין בהזאה שזה יהיה כנגד הקדש (הארון), ומפר כהן משיח נלמד להזאת הדם שביה"כ.

ויצא אל המזבח וכו': תני א"ר נחמיה מדוע כתוב בפסוק וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ, מהיכן ולהיכן הוא יוצא? אלא לפי שמצאנו בפר הבא על כל המצות (שאם הכ"ג שהוא משוח בשמן המשחה הורה לעצמו שמותר לעבור על אחד מהמצוות, או אם הסנהדרין הורו שמותר

מסכת פרק ה [ה"ד - דף כח] יומא קמא

הכל מודין בפר משיח ועדה שאינו צריך שיהא נוגע, מה פליגין בפר ושעיר של יוה"כ, אית תנאי תני צריך שיהא נוגע, אית תנאי תני אין צריך שיהא נוגע, א"ר לעזר בר' יוסי אני ראיתיה ברומי מליאה טיפין של דם - אמרתי אלו מן הדמים שהיו מזין עליה ביוה"כ, הדא אמרה צריך שיהא נוגע, ואפילו תימר אין צריך שיהא נוגע, ואם נגע נגע.

עירה דם הפר לתוך דם השעיר וכו': נתן מכלי קדש לתוך כלי חול פסל, הא מכלי קדש לתוך כלי קדש לא פסל, א"ר חגי קומי ר' יוסה מתניתא אמרה כן עירה דם הפר לתוך דם השעיר, מה את שמע מינה? א"ר מנא נימר

איזה חסרון (בזה שהוא מכלכל את הפרוכת), ולכך היה על הפרוכת טיפי דמים.

עירה דם הפר לתוך דם השעיר וכו':

אומרת הגמ' (לעניין כל הקרבנות) שזה ודאי שאם הכהן נתן את הדם מכלי הקדש (מהמזרק) לתוך כלי חול שהוא פסל וצריך לחזור ולתת את הדם בכלי שרת, כדי לתת את המתנות הדם על המזבח מתוך כלי קדש, אבל הא אם הכהן העביר את הדם מכלי קדש (מהמזרק שהוא קיבל בו את הדם) לתוך כלי קדש אחר, שלא פסל, ולא חייבים לזרוק את הדם על גבי המזבח מהמזרק שקיבלו בו את הדם, א"ר חגי קומי ר' יוסה שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו במשנתינו, שהכ"ג עירה שפך את דם הפר לתוך המזרק של דם השעיר, וא"כ מוכח מכאן שלא חייבים לתת את מתנות הדם מהמזרק שקיבלו בו את הדם, שואלת הגמ' מה את שמע מינה, והרי המשנה ממשיכה ואומרת 'נתן את המלא לתוך הריקן', ומבינה הגמ' שהכוונה היא שהוא נותן את המזרק המלא בתוך המזרק הריק, וא"כ יוצא שהוא נותן את מתנות הדם מהמזרק שהוא קיבל בו את הדם? א"ר מנא נימר (נאמר) שהמשנה

אומרת הגמ' שאומנם לעיל למדנו שיש מחלוקת האם הדם של הפר והשעיר צריך להגיע לפרוכת, אבל הכל מודין בפר משיח ועדה (שם הכ"ג שהוא משוח בשמן המשחה הורה לעצמו שמותר לעבור על אחד מהמצוות, או אם הסנהדרין הורו שמותר לעבור על אחד מהמצוות, ואח"כ נודע להם שהם טעו, הם מביאים פר, ומזים מדמו על הפרוכת, ועל מזבח הזהב) שדמים אינו צריך שיהא נוגע בפרוכת, כיון שבהם כתוב וְהָיָה מִן הַדָּם אֶת 'פְּנֵי' פְּרֻכַּת הַקֹּדֶשׁ, דהיינו לפני הפרוכת, ומה פליגין והיכן נחלקו? רק בפר ושעיר של יוה"כ, שאית תנאי תני יש ששנו בברייתא שצריך שהדם יהא נוגע בפרוכת, ואית תנאי תני יש ששנו בברייתא שאין צריך שיהא נוגע, א"ר לעזר בר' יוסי אני ראיתיה את הפרוכת ברומי כשהיא מליאה טיפין של דם, אמרתי אלו מן הדמים שהיו מזין עליה ביוה"כ, וא"כ הדא אמרה מוכח מכאן שצריך שהדם יהא נוגע בפרוכת, חוזרת הגמ' ואומרת שאין מזה הוכחה, כיון שאפילו תימר שאין צריך שיהא נוגע, ומה שהיה טיפי דמים על הפרוכת, זה מכיון שאם נגע נגע ואין בזה

מסכת פרק ה [ה"ד - דף כח] יומא

מדם הפר שהוא מלא לתוך דם השעיר שהוא ריקם, אמר רבי יוסה בר' בון עירה דם הפר לתוך דם השעיר, מלא - מיכן והילך חוזר ובוללן לתוך כלי אחר כדי שיבללו כל צורכן. מנין שהוא זקוק להערות? תלמוד לומר [ויקרא טז] וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר - בזמן שהן מעורבין, יכול מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו? תלמוד לומר [שמות ל] וְכָפַר אֶתְּחִין עַל קִרְיָתוֹ אֶחָת בְּשָׁנָה - אחת בשנה הוא מכפר ואינו מכפר שנים בשנה, או נימר דם הפר אחת בשנה לא שנים בשנה? תני ר' ישמעאל מִדָּם חֲטָאת הַכֹּהֲנִים אֶחָת בְּשָׁנָה יִכָּפֵר 'עָלָיו' לְדִרְתֵיכֶם, אחת בשנה הוא מכפר ואינו מכפר שנים בשנה. הכל מודין בשבע הזאות שלמטן שהוא צריך להערות - דכתיב שֶׁבַע ולא ארבע עשרה.

בשנה הוא מכפר ואינו מכפר שתי פעמים בשנה, לכך צריך לערב את דמם, חזרת הגמ' ואומרת או נימר שמדם הפר הוא נותן רק פעם אחת בשנה ולא שתי פעמים בשנה, אבל הוא חוזר ונותן מדם השעיר, וא"כ מהיכן יודעים שצריך לערב את דם הפר עם דם השעיר? אלא אומרת הגמ' שיודעים את זה ממה שתני ר' ישמעאל, שהיות והפסוק ממשיך ואומר מִדָּם חֲטָאת הַכֹּהֲנִים אֶחָת בְּשָׁנָה יִכָּפֵר 'עָלָיו' לְדִרְתֵיכֶם, מכאן שרק פעם אחת בשנה הוא מכפר 'עָלָיו' (על המזבח) ואינו מכפר שתי פעמים בשנה. ואומרת הגמ' שאומנם יש חולקים וסוברים שלא מערבים לקרנות, אלא נותנים מדם הפר וחוזרים ונותנים מדם השעיר (עיין בבבלי נז:), אבל הכל מודין בשבע הזאות שלמטן (שעושים אחרי זה) דהיינו במתנות שנותנים על גג מזבח הזהב, שהוא צריך להערות ולערב את דם הפר עם דם השעיר, כיון דכתיב וְהִזָּה עָלָיו מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים ולא ארבע עשרה.

מסבירה את עצמה, שהכ"ג צריך לשפוך דוקא מהמזרק של דם הפר שהוא מלא (שיש בו יותר דם) לתוך המזרק שבו נמצא דם השעיר שהוא ריקם (שיש בו פחות דם), וזה כדי שהדם יתערב יותר טוב. וכן אמר רבי יוסה בר' בון שהוא לא נותן את המזרק הריק לתוך המזרק המלא, אלא כוונת המשנה שהכ"ג עירה את דם הפר לתוך דם השעיר, ולאחר שהמזרק של דם השעיר התמלא, מיכן והילך הכ"ג חוזר ובוללן (ושופך שוב) לתוך כלי אחר, כדי שיבללו כל צורכן, אבל בכל אופן מוכח שנותנים את מתן הדם שלא מהמזרק שקיבלו בו את הדם. ואומרת הגמ' מנין שהוא זקוק להערות את דם הפר לתוך דם השעיר? תלמוד לומר וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר וְנָתַן עַל קִרְיָתוֹ הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב, משמע בזמן שהן מעורבין זה בזה, ואומרת הגמ' יכול אולי הוא לא מערב את דמם, אלא נותן מִזָּה בפני עצמו ומִזָּה בפני עצמו? תלמוד לומר לכך נאמר וְכָפַר אֶתְּחִין עַל קִרְיָתוֹ אֶחָת בְּשָׁנָה מִדָּם חֲטָאת הַכֹּהֲנִים, והיות ורק פעם אחת

קיבל מדם הפר בשלשה כוסות, ומדם השעיר בשלשה כוסות, ליתן מאחד על הבדיו, מאחד על הפרכת, מאחד על מזבח הזהב - אי זה מהן זקוק להערות? ויש אדם מחשב חצי כפרה?! אלא כיני קבל מדם הפר בשלשה כוסות ומדם השעיר בשלשה כוסות, ונתן מאחד על הבדים, ומאחד על הפרוכת, ומאחד על מזבח הזהב - אי זה מהן הוא זקוק להערות? תפלוגתא דר' זעירה ודר' הילא, דאיתפלגון הגריל שלשה זוגות ליתן מאחד על הבדים מאחד על הפרוכת מאחד על מזבח הזהב, איזה מהן משתלח? רבי זעירה אמר לְכַפֵּר עָלָיו את שהוא מכפר בו - חבירו משתלח את שאינו מכפר אין חבירו משתלח, רבי הילא אמר לְכַפֵּר עָלָיו את שהוא גומר בו כל הכפרה - חבירו משתלח את שאינו גומר בו

הגריל על שלשה זוגות של שעירים (הכ"ג יכול לשחוט ג' פרים, ע"מ לתת מדם של פר אחד על בין הבדים, ומפר אחד על הפרוכת, ומפר אחד על המזבח הזהב, וכן יכולים להגריל על ג' זוגות של שעירים, כדי לתת מדם של שעיר אחד על בין הבדים, ומשעיר אחד על הפרוכת, ומשעיר אחד על מזבח הזהב, הגם שיכולים לתת את כל מתנות הדם מפר אחד או משעיר אחד, ואין בזה משום חילול יוה"כ) כדי ליתן (המחשבה לא מועילה כדלעיל, אלא הכוונה שהוא נתן) מדם של שעיר אחד על הבדים ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב, הזוג של איזה מהן משתלח לעזאזל? ורבי זעירה אמר שהיות וכתוב לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזָּאזֵל הַמִּדְבָּרָה, מכאן נלמד את (השעיר) שהוא מכפר בו - חבירו משתלח לעזאזל, ורק את שאינו מכפר בו (כגון שנשפך הדם של השעיר לה) אז אין חבירו משתלח לעזאזל, ורבי הילא אמר שהיות וכתוב לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזָּאזֵל הַמִּדְבָּרָה, מכאן נלמד את (השעיר) שהוא גומר בו את כל הכפרה - חבירו משתלח, אבל את שאינו גומר בו

שואלת הגמ' מה הדין אם הכ"ג קיבל מדם הפר בשלשה כוסות, ומדם השעיר בשלשה כוסות, על מנת ליתן מכוס אחד על הכפורת בבין הבדיו, ומאחד על הפרכת, ומאחד על מזבח הזהב (זה הולך כמ"ד שלא מערבים לקרנות, ולמ"ד שמערבים לקרנות, שאלת הגמ' כשהוא קיבל את הדם בשתי כוסות) אי זה מהן מהכוסות הוא זקוק להערות כדי לתת על המזבח הזהב? מבינה הגמ' מתוך השאלה שהמחשבה הזאת מועילה, והוא לא יכול לתת על הפרוכת מהכוס שקיבל ע"מ לתת ממנה על בין הבדים, ולכך שואלת הגמ' ויש אדם מחשב חצי כפרה?! וכי המחשבה הועילה, והרי ודאי שהוא יכול לתת מכל כוס וכוס את כל המתנות? אלא כיני אלא זו הכוונה, מה הדין אם הוא קבל מדם הפר בשלשה כוסות ומדם השעיר בשלשה כוסות, ונתן מכוס אחד על הבדים, ומאחד על הפרוכת, ומאחד על מזבח הזהב אי זה מהן מהכוסות הוא זקוק להערות? מתרצת הגמ' שזה תלוי בפלוגתא דר' זעירה ודר' הילא, דאיתפלגון שהם נחלקו, מה הדין אם הכ"ג

מסכת פרק ה [ה"ד - דף כט] יומא

קמד

כל הכפרה אין חבירו משתלח, על דעתיה דר' זעירה שלשתן משתלחין, על דעתיה דר' הילא אינו משתלח אלא אחרון בלבד, והכא על דעתיה דרבי זעירה שלשתן הוא זקוק להערות, על דעתיה דר' הילא אינו זקוק להערות אלא אותו שהזה ממנו. קיבל דם הפר בשלשה כוסות, ומדם השעיר בשלשה כוסות - ליתן מאחד על הברין ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב, איזה מהן ישפך על היסוד? תפלוגתא דרבי ודר"א בר"ש, דאיתפלגון חטאת שקבל דמה בד' כוסות, נתן מזה אחד ומזה אחד ומזה אחד - מניין שכולם נשפכין על היסוד? תלמוד לומר [ויקרא ד'] וְאֵת כָּל דָּמָה יִשְׁפֹּךְ, יכול אפילו לא נתן אלא מאחד מהן מתן ארבע יהו כולם נשפכין? תלמוד לומר וְאֵת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ - הא כיצד הוא נשפך על היסוד והן נשפכין לאמה דברי רבי, ר"א בר"ש מנין אפי' לא נתן אלא מאחד מהן מתן ד' יהו כולם נשפכין על היסוד, תלמוד לומר וְאֵת כָּל דָּמָה יִשְׁפֹּךְ, על דעתיה דר"א בר"ש כולהן נשפכין על היסוד, על דעתיה דרבי אין לך נשפך על היסוד אלא אותו שהזה ממנו.

ונתן מזה מתן דם אחד, ומזה אחד, ומזה אחד - מניין שכולם נשפכין על היסוד? תלמוד לומר וְאֵת כָּל דָּמָה יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ, יכול אפילו אם הכהן לא נתן אלא מאחד מהן מתן ארבע יהו כולם נשפכין על היסוד? תלמוד לומר וְאֵת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה, שמשמע שרק שיירי הדם של אותו הכוס נשפכים על היסוד, ולא שאר הדמים, וא"כ הא כיצד מה הוא יעשה עם כל הדמים? הוא השיריים של אותו הכוס נשפך על היסוד, והן ושאר הכוסות נשפכין לאמה (לְאִמַת הַמִּים העוברת בעזרה) דברי רבי, ר"א בר"ש אומר מנין שאפי' לא נתן אלא מכוס אחד מהן את מתן ד' (את כל מתנות הדם) שיהו כולן נשפכין על היסוד? תלמוד לומר וְאֵת כָּל דָּמָה יִשְׁפֹּךְ, וא"כ על דעתיה דר"א בר"ש כולהן נשפכין על היסוד, ועל דעתיה דרבי אין לך נשפך על היסוד אלא אותו שהזה ממנו באחרונה

את כל הכפרה - אין חבירו משתלח, וא"כ על דעתיה דר' זעירה שלשתן משתלחין היות והכ"ג נתן מהדם של שלושת השעירים, אבל על דעתיה דר' הילא אינו משתלח אלא האחרון בלבד שבו גמרו את הכפרה, והכא וא"כ גם לענייננו, על דעתיה דרבי זעירה את שלשתן הוא זקוק להערות, ועל דעתיה דר' הילא אינו זקוק להערות אלא אותו שהזה ממנו באחרונה. שואלת הגמ' מה הדין אם הכ"ג קיבל דם הפר בשלשה כוסות ומדם השעיר בשלשה כוסות כדי ליתן (המחשבה לא מועילה כדלעיל, אלא הכוונה שהוא נתן) מכוס אחד על הכפורת בבין הברין ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב, איזה מהן (מהכוסות, את השיריים הוא) ישפך על היסוד? אומרת הגמ' שזה תלוי בפלוגתא דרבי ודר"א בר"ש, דאיתפלגון שהם נחלקו בחטאת שקבל דמה בד' כוסות,

חבריא אמרי נתפגל זה נתפגל זה, אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה. הכל מודין בפר משיח ועדה עד שיהא שם מתנה אחת משל שניהן. חברייא אמרי כשירין שנתערבו בפסולין, עד שיהא מתנה אחת משל כשירין, מה פליגין בדם שני חטאות שנתערבו, רבי אומר, אומר אני רואין את הדם אם יש בו כדי מתנה אחת מזה וכדי מתנה אחת מזה כשר, ואם לאו פסול, וחכמים אומרים אפילו אין בו אלא מתנה אחת משל שניהן כשר. על דעתיה דרבי יש שיעור למתנות, על דעתיה דרבנן אין שיעור למתנות,

מהמצוות, ואח"כ נודע להם שהם טעו, הם מביאים פר, ומזים מדמו על הפרוכת, ועל מזבח הזהב) ששחטו שני פרים, אחד כדי להזות מדמו על הפרוכת, ואחד כדי לתת מדמו על מזבח הזהב, ונשפך מדמם ונשאר עד כדי שיהא שם רק מתנה אחת משל שניהן שזה כשר, וחברייא אמרי שדם של כשירין שנתערבו בפסולין, ונתן מהתערובת על גבי המזבח, אינו כשר עד שיהא כדי מתנה אחת משל הכשירין, מה פליגין והיכן נחלקו חכמים, בדם שני חטאות כשרים שנתערבו, שרבי אומר, אומר אני שרואין (משערים) את הדם אם יש בו כדי מתנה אחת מזה וכדי מתנה אחת מזה, א"כ מתן הדם כשר, ואם לאו הוא פסול, וחכמים אומרים שאפילו אם אין בו במתן הדם אלא כדי מתנה אחת משל שניהן זה כבר כשר, ומבארת הגמ' את המחלוקת; שעל דעתיה דרבי יש שיעור למתנות ולכך צריך שיהיה כדי מתן דם מכל קרבן וקרבן, אבל על דעתיה דרבנן אין שיעור למתנות, ולכך הדם של שתי הקרבנות מצטרפים. ואומרת הגמ' שהיות ואמרנו לענין פר כהן משיח ופר העלם דבר

(וכל זה רק לשיטת ר' הילא, אבל לשיטת ר' זעירה לכו"ע הוא צריך לשפוך את השיריים של כל הכוסות ליסוד המזבח). חבריא בני הישיבה אמרי שהיות וכל מתנות הדם מעכבים (היינו בין על בין הבדים ובין על הפרוכת ועל מזבח הזהב), א"כ כל הפרים, וכן כל השעירים קשורים זה בזה, ולכך אם נתפגל זה (דהיינו שהכ"ג חישב בשעת מתן הדם שהוא יקטיר את האמורין למחר) נתפגל זה גם הפר או השעיר האחר יהיה מפוגל, וכן אם אבדו אימוריו של זה – מזין על סמך אימוריו של זה, הגם שבאופן רגיל אם נאבדו האימורין לא יכולים להזות מהדם, אבל כאן היות והאימורין של האחר קיימים, והרי כל השעירים או כל הפרים קשורים זה בזה, לכך הוא יכול להזות מהדם של מי שנאבדו אימוריו על סמך האימורין של האחר. ואומרת הגמ' (שאומנם להלן יש מחלוקת בין רבי לחכמים כמה מהדם צריך שישאר כדי שהקרבן יהיה כשר, אבל) הכל מודין בפר משיח או בפר העדה (שאם הכ"ג שהוא משוח בשמן המשחה הורה לעצמו שמותר לעבור על אחד מהמצוות, או אם הסנהדרין הורה שמותר לעבור על אחד

הדא אמרה נתפגל זה נתפגל זה, אברו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה.

הלכה ה

מתני' התחיל מחטא ויורד; מהיכן הוא מתחיל? מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, דרומית מזרחית. מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון, שם גומר על מזבח הפנימי. ר"א אומר במקומו היה עומד ומחטא, על כולן הוא נותן מלמטה למעלה, חוץ מזו שהיתה לפניו, שהיה נותן מלמעלה למטה.

גמ' מהיכן הוא מתחיל וכו': ויתחיל בקרן מזרחית דרומית? אמר ר' הילא ימנית, אין זו ימנית. ויתחיל מקרן צפונית מערבית? אמר רבי אלעזר [ויקרא טז]

כיון שכך זה נוח יותר לתת את מתן הדם, חוץ מזו שהיתה לפניו, שהיה נותן מלמעלה למטה, כדי שלא יטפטף הדם על הכתונת.

גמ' מהיכן הוא מתחיל וכו': שואלת הגמ' מדוע הוא מתחיל לתת את הדם על

קרן מזרחית צפונית, ויתחיל בקרן מזרחית דרומית כמו במזבח החיצון? מתרצת הגמ' אמר ר' הילא שהיה וצריך לתת בצד הימנית, לכך הוא נותן בקרן מזרחית צפונית, שהיא סמוכה ליד ימינו (שהרי הכ"ג עומד ופניו למערב), וקרן מזרחית דרומית אין זו ימנית. שואלת הגמ' ומדוע הכ"ג עומד בצד המזרחי של המזבח, שיתחיל מקרן צפונית מערבית היכן שהוא עומד לאחר נתינת הדם על הפרוכת (שאלת הגמ' היא בין לשיטת ר' יוסי שהיה פרוכת אחת, ובין לשיטת ר"מ שהיה שתי פרוכות, שהרי כני הזהב שהעמידו את מזרקי הדם עמדו בצד צפון, כיון שעושים את כל מעשי החטאת בצד צפון)? מתרצת הגמ' אמר רבי אלעזר שהיה וכתוב

של ציבור שאם שחטו שני פרים ונשאר מדמם כדי מתנה אחת שזה כשר, והטעם מכיון שהם בקרבן אחד, א"כ הדא אמרה זה אומר שאם נתפגל זה שנתפגל זה, וכן אם אברו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה, היות והם קשורים זה בזה.

הלכה ה

מתני' התחיל מחטא מורח את הדם (על קרנות המזבח) ויורד, ואומרת המשנה מהיכן הוא מתחיל? מקרן מזרחית צפונית, ואח"כ הוא ממשיך (הכהן) היה מסובב את המזבח בהילוך ברגלו) לצפונית מערבית, ואח"כ הוא ממשיך למערבית דרומית, ואח"כ הוא ממשיך לדרומית מזרחית. ונותנת המשנה סימן שלא תטעה מהיכן מתחילים, מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון, שם הוא גומר על מזבח הפנימי. אבל ר"א אומר שבמקומו היה הכהן עומד ומחטא, ועל כולן הוא היה נותן מלמטה למעלה,

וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ, ויתחיל מקרן מערבית דרומית? שלא יתן אחוריו לקודש, ואין סופו ליתן אחוריו לקודש? חוזר היה לאחוריו. ויעמוד בדרום ויתחיל מקרן מזרחית דרומית? כ"י דאמר ר' הילא ימנית, אין זו ימנית.

רבי אליעזר אומר ממקומו היה עומד ומחטא: תני, רבי אליעזר אומר ממקומו היה עומד ומחטא, ועל כולן הוא נותן מלמעלן למטן, חוץ מזו שהיה לפניו לוכסן שהיה נותן מלמטן למעלן. ר' אבהו בשם רבי יוחנן שניהן מקרא אחד דורשין, 'סָבִיב' - רבנן אמרי סביב לְהִלּוּף, ורבי ליעזר אומר סביב לקרנות. שני כהנים ברחו

מערבית, ורק אח"כ הוא נותן על הקרן דרומית מזרחית, כדי שזה יהיה לכיוון ימין.

רבי אליעזר אומר ממקומו היה עומד ומחטא: אומרת הגמ' שאומנם במשנתנו שנינו שר"א אומר שעל כולם הוא נותן ממטה למעלה, אבל בברייתא שנינו אחרת, שהרי **תני, רבי אליעזר אומר ממקומו היה עומד ומחטא, ועל כולן הוא נותן מלמעלן למטן** היות ועל הקרן הראשונה הוא נותן ממעלה למטה כדי שלא יטפסף הדם על הכתונת, לכך הוא ממשיך ונותן על שאר הקרנות ממעלה למטה, חוץ מזו מקרן דרומית מערבית שהיה לפניו לוכסן (באלכסון), שהיה נותן מלמטן למעלן, כיון שכך זה יותר נוח לתת את מתן הדם.

ר' אבהו בשם רבי יוחנן אומר, ששניהן בין ר"א ובין חכמים מקרא אחד הם דורשין, שכתוב וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב, וא"כ **רבנן אמרי שסביב זה מתייחס לְהִלּוּף, שהכ"ג צריך לסובב את המזבח, ורבי ליעזר אומר שסביב זה מתייחס לקרנות, שצריך לתת על הקרנות העומדות סביב למזבח.** ואומרת הגמ' ששני כהנים ברחו

וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ, לכך הכ"ג צריך לצאת ממקומו, שואלת הגמ' שהכ"ג ייצא ממקומו (שעומד בצד צפונית מערבית), ויתחיל מקרן מערבית דרומית? מתרצת הגמ' שהכ"ג לא יכול לעמוד שם ולתת את מתן הדם, כדי שלא יתן את אחוריו לקודש הקדשים, שואלת הגמ' וכי אין סופו ליתן את אחוריו לקודש הקדשים, שהרי הכ"ג מסובב את המזבח כדי לתת בקרן מערבית דרומית את מתן הדם? מתרצת הגמ' שהכ"ג לא מסובב את המזבח לגמרי, אלא לאחר שהוא נתן את מתן הדם בקרן צפונית מערבית, חוזר היה לאחוריו לכיון מזרח, ומסתובב לדרום המזבח, עד שמגיע לקרן דרומית מערבית ועומד בצד דרום כשנותן על גבי הקרן, שואלת הגמ' א"כ ויעמוד בדרום ויתחיל מקרן מזרחית דרומית, ומדוע הוא מדלג עליה, והרי אין מעבירין על המצוות? מתרצת הגמ' שזה כ"י כמו מה דאמר ר' הילא שצריך ללכת לצד הימנית, והרי אם הוא יתן בקרן דרומית מזרחית ואח"כ בקרן דרומית מערבית אין זו ימנית, ולכך הוא מדלג על הקרן דרומית מזרחית ונותן בקרן דרומית

מסכת פרק ה [ה"ו - דף כט] יומא

בפולמוסיות - אחד אומר עומד הייתי ומחטא, ואחד אומר מהלך הייתי ומחטא. אמר רבי יודן הדא אמרה מאן דעבד הכין לא חשש, ומאן דעבד הכין לא חשש.

הלכה ו

מתני' הזה על טיהרו של מזבח שבע פעמים. שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומי. אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון, ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בו. **גמ'** הזה על טיהרו של מזבח וכו': והזה 'עליו' - לא על אפריו, 'עליו' - לא על גחליו. אית תנאי צפוני, אית תנאי צד דרומי, מאן דאמר צד צפוני ר' ליעזר, ומאן דאמר צד דרומי רבנן.

שדותיהם, והמשתמשים בדם בלי לשלם על זה לביהמ"ק, מועלין בו.

גמ' הזה על טיהרו של מזבח וכו': אומרת הגמ' מדיכין יודעים שצריך להזות דוקא על המקום הנקי שבמזבח, כיון שכתוב **והזה 'עליו'**, משמע שצריך להזות על המזבח עצמו, ולא על אפריו (האפר שעליו), וכן מזה שכתוב **'עליו'**, משמע שצריך להזות על המזבח עצמו, ולא על גחליו. ואומרת הגמ' שאית תנאי צפוני יש ששנו בברייתא שהכ"ג מזה בצד הצפוני של המזבח, ואית תנאי דרומי ויש ששנו בברייתא שהכ"ג מזה בצד הדרומי של המזבח, ומבארת הגמ' מה יסוד המחלוקת; שמאן דאמר שהכ"ג מזה על הצד צפוני זה כדברי ר' ליעזר שאומר שבמקומו היה עומד ונותן, והיות והכ"ג עמד על הקרן מזרחית צפונית, לכך הוא היה מזה על הצד הצפוני של המזבח, ומאן דאמר שהכ"ג מזה על הצד הדרומי זה כדברי רבנן שאומרים שהכ"ג היה מקיף ברגל, והיות והכ"ג סיים את הקפתו בקרן דרומית מזרחית, לכך הוא היה מזה על הצד הדרומי של המזבח.

בפולמוסיות בשעת המלחמה בחורבן בית שני, ואחד אומר שעומד הייתי במקומי ומחטא, כדברי ר"א, ואחד אומר שמהלך הייתי סביב למזבח ומחטא, כדברי חכמים, וא"כ אמר רבי יודן הדא אמרה זאת אומרת, שמאן דעבד הכין מי שעושה כדברי ר"א, לא חשש שמא הוא טעה, ומאן דעבד הכין כדברי חכמים, לא חשש, אלא איך שעושים זה טוב.

הלכה ו

מתני' הזה על טיהרו על המקום הנקי של מזבח הזהב שבע פעמים. ואח"כ את שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון, כיון שהוא פוגש את היסוד המערבי כשהוא יוצא מההיכל, לכך הוא שופך שם, ואת שירי הדם של מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומי, היות והוא פוגש את היסוד הדרומי כשהוא יורד מהכבש, לכך הוא שופך שם. ואלו ואלו כל הדמים מתערבין באמה בְּאֵמַת המים העוברת בעזרה, ויוצאין לנחל קדרון, ונמכרין לגננין לזבל לזבל בזה את

מסכת פרק ה [ה"ו - דף ל] יומא קמט

שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי וכו': אמר רבי יוסה זה סימן כל הניטל מבחוץ להינתן בפנים ניטל מן הסמוך לפנים, וכל היוצא מבפנים להינתן בחוץ ניתן מן הסמוך לפנים. רבי ירמיה בשם רבי פדת גחלים שבכל יום ונר המערבי למידין מגחלים של יוה"כ, ושני בזיכי לבונה למידין משירי דמים.

[ויקרא ד] וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּה יִשְׁפֹּךְ לַרְבּוֹת דָּם פֶּה יוֹם הַכִּיפּוּרִים לִשְׁפִיכָהּ, ולמה לא אמר ושעיר? אמר ר' מנא בלא כך אינו זקוק להערות, אשכחת אמר וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּה יִשְׁפֹּךְ לַרְבּוֹת דָּם פֶּה יוֹם הַכִּיפּוּרִים וְשַׁעִיר לִשְׁפִיכָהּ.

וְכֻלָּה מִפְּפֶר אֶת הַקֶּדֶשׁ, אֵת תְּנִי תְנִי אִם כִּילָה - כיפר, ואֵת תְּנִי תְנִי אִם כִּיפֶר - כִּילָה; רבי אבהו בשם ר' יוחנן מחלוקת ביניהון, מאן דאמר אם כיפר כִּילָה

מקטירים בצד המערבי של המזבח.

כתוב בפר כהן משיח וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּה יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה, ולמעשה היה מספיק שיהיה כתוב ואת כל דמו' ישפוך, אלא זה בא לרבות את דם פֶּה יוֹם הַכִּיפּוּרִים לִשְׁפִיכָהּ שצריך לשפוך את שירי הדם על יסוד המזבח, שואלת הגמ' ולמה הברייתא לא אמרה ג"כ ושעיר, שהרי גם את שירי דם השעיר שפכו על היסוד? מתרצת הגמ' אמר ר' מנא וכי בלא כך אינו זקוק להערות ולערבב את דם השעיר יחד עם דם הפר, וא"כ אשכחת אמר נמצאת אומר שכוונת הברייתא לומר שהפסוק וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּה יִשְׁפֹּךְ בא לרבות את דם פֶּה יוֹם הַכִּיפּוּרִים וְשַׁעִיר של יוה"כ לִשְׁפִיכָהּ.

כתוב בפסוק וְכֻלָּה מִפְּפֶר אֶת הַקֶּדֶשׁ, אֵת תְּנִי תְנִי יֵשׁ שֶׁשָּׁנוּ בְּבִרְיִיתָא שֶׁאִם כִּילָה - כִּיפֶר, ואֵת תְּנִי תְנִי יֵשׁ שֶׁשָּׁנוּ בְּבִרְיִיתָא שֶׁאִם כִּיפֶר - כִּילָה; רבי אבהו בשם ר' יוחנן אמר שיש מחלוקת ביניהון, שמאן דאמר אם כיפר - כִּילָה סובר

שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי וכו':

מבארת הגמ' מדוע הוא שופך את השיריים על היסוד המערבי? אמר רבי יוסה כיון שזה סימן זה הכלל שכל הניטל מבחוץ להינתן בפנים היינו הגחלים, ניטל מן הסמוך לצד פנים, ולכך נוטלים את הגחלים מהצד המערבי, וכל היוצא מבפנים להינתן בחוץ היינו שירי הדם, ניתן מן הסמוך לצד פנים, ולכך נותנים את שירי הדם על היסוד המערבי. ורבי ירמיה בשם רבי פדת אומר שהגחלים שנוטלים בכל יום לצורך הקטורת, וכן הגחלים הניטלים להדלקת הנר המערבי (ממנו היו אח"כ מדליקים את שאר הנרות) למידין מהגחלים של יוה"כ, וכמו שהגחלים של יוה"כ ניטלים מהצד המערבי של המזבח, כמו שנאמר וְלָקַח מִלֵּא הַמִּזְבֵּחַ גֹּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה', כך גם הם ניטלים מהצד המערבי, ושני בזיכי לבונה שמקטירים על גבי המזבח, למידין משירי דמים וכמו שאת שירי הדם היו נותנים על היסוד המערבי, כך גם את הבזיכי לבונה

מסכת פרק ה [ה"ו - דף ל] יומא

- אין השיריים מעכבין, מאן דאמר אם כלה כיפר - השיריים מעכבין. רבי יהושע בן לוי אמר משמעות ביניהון, מה השיריים מעכבין אין השיריים מעכבין? ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי אין השיריים מעכבין, מאי כדון? מאן דאמר אם כלה כיפר - עושה אותן ארבע מתנות, מאן דאמר אם כיפר כלה - אינו עושה אותן אלא מתנה אחת. תני א"ר ישמעאל מה אם שירי חטאת שאינן מכפרין ניתנין על היסוד, תחילת עולה שהיא מכפרת אינו דין שתינתן על היסוד?! אמר רבי עקיבה מה אם שירי חטאת שאינן מכפרין ואינן ראויין לכפר ניתנין על היסוד, תחילת עולה שהיא מכפרת וראויה לכפר אינו דין שתינתן על היסוד?! מאן דאמר אין מכפרין - אין מכפרין בשאר ימות השנה, הא ביום הכיפורים מכפרין, מאן דאמר אינן מכפרין

אומרת שאם כיפר ונתן את מתנות הדם - כילה את הכפרה. ואומרת הגמ' שיש מחלוקת האם שירי הדם מעכבים או לא, שהרי תני שנינו בברייתא א"ר ישמעאל מדיכן יודעים שצריך לתת את מתנות הדם של הקרבנות דוקא בקרן שיש תחתיה יסוד (המזבח לא היה מוקף ביסוד מכל הצדדים), כיון שאנחנו אומרים ומה אם שירי חטאת שאינן מכפרין אפי"ה ניתנין על היסוד, תחילת מתנות הדם של קרבן עולה שהיא מכפרת, אינו דין שתינתן על היסוד?! היינו על המזבח במקום שיש כנגדה יסוד. אמר רבי עקיבה שאנחנו לומדים באופן הזה, ומה אם שירי חטאת שאינן מכפרין ואינן ראויין לכפר - ניתנין על היסוד, תחילת עולה שהיא מכפרת וראויה לכפר - אינו דין שתינתן על היסוד?! וא"כ אומרת הגמ' מה ר"ע בא להוסיף? אלא מאן דאמר (ר' ישמעאל) אין מכפרין, היינו ששירי הדם אין מכפרין בשאר ימות השנה, אבל הא ביום הכיפורים הם מכפרין, ומאן דאמר (ר"ע) אינן מכפרין

שאינן השיריים מעכבין, ולכך כשהוא נתן את כל מתנות הדם על המזבח הוא כילה את הכפרה, אבל מאן דאמר אם כלה כיפר סובר שהשיריים מעכבין, ולכך רק כשהוא יכלה לתת את כל המתנות דם כולל נתינת השיריים, אז הוא יכפר. אבל רבי יהושע בן לוי אמר שאין מחלוקת בין הבריות, אלא רק משמעות סגנון הלשון ביניהון, שואלת הגמ' ומה הבריות סוברים, האם השיריים מעכבין או אין השיריים מעכבין? מתרצת הגמ' ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי אמר, שאין השיריים מעכבין, וא"כ מאי כדון מה עכשיו, ומדוע כל ברייתא אמרה בנוסח אחר? אלא מאן דאמר אם כלה כיפר - עושה אותן את המתנות שעל המזבח הזהב כארבע מתנות, ולכך הברייתא צריכה לומר שאומנם בחטאת החיצונה שצריך לתת ד' מתנות על ד' הקרנות שאם לא נתן את כולם לא עיכב, כאן כל הד' מתנות מעכבים. ומאן דאמר אם כיפר כלה - אינו עושה אותן אלא כמתנה אחת, ולכך הברייתא

מסכת פרק ה [ה"ו - דף ל] יומא קנא

ואינן ראויים לכפר - אין מכפרין לא בשאר השנה ולא ביום הכיפורים. מה נן קיימין, אם למצוה - מצוה ליתן על היסוד, אלא אם אינו ענין למצוה תניהו ענין לעיכוב. אמר רבי שמי מתניתא אמרה שהשיריים מעכבין, דתנינן מה לתחתונים אם נתנן למעלן לא הורצו - שאין מהן קרב למעלן, תאמר בעליונים אם נתנן למטן הורצו - שיש מהן קרב למטן, הפנימיים יוכיחו, שיש מהם קרב בחוץ ואם נתנן בחוץ לא הורצו, מה לפנימיים אם נתנן בחוץ לא הורצו - שאין מזבח ממרקן, תאמר בעליונים אם נתנן למטן הורצו - שהרי הקרנות ממרקות אותן, הואיל והקרנות ממרקות אותן אם נתנן למטן תהא כשירה? תלמוד לומר 'אתה' שיתן דמיה למעלן לא שיתן דמיה למטן, א"ר יוסי בר' בון

למטן שהורצו, כיון שיש מהן (היינו השיריים) קרב למטן, חוזרת הברייתא ואומרת שהקרנות הפנימיים יוכיחו, שיש מהם (היינו השיריים) קרב בחוץ ואפי"ה אם נתנן בחוץ לא הורצו, ולכך מה שנתנים את שירי דם החטאת למטה, זה לא סיבה להכשיר את מתן דמה למטה, דוחה הברייתא ואומרת שלא יכולים להוכיח מהקרנות הפנימיים, כיון שמה לקרנות הפנימיים שאם נתנן בחוץ שלא הורצו זה מכיון שאין המזבח ממרקן גומר את כפרתם, תאמר בקרנות העליונים (חטאת בהמה) שיתכן שאם נתנן למטן שהורצו, כיון שהרי הקרנות ממרקות אותן, וא"כ הואיל והקרנות ממרקות אותן אולי אם נתנן למטן תהא כשירה? לכך תלמוד לומר הכהן המקטא אתה יאכלנה, דהיינו רק אם הוא נתן את דמה כדינה - שיתן דמיה למעלן ולא שיתן דמיה למטן, בכל אופן לכאו' מוכח מהברייתא שהשיריים מעכבים, שהרי הברייתא אומרת שבקרנות הפנימיים 'אין המזבח ממרקן' דהיינו שצריך לתת ג"כ את השיריים, א"ר יוסי בר' בון שאן הוכחה,

ואינן ראויים לכפר, היינו ששירי הדם אין מכפרין לא בשאר השנה ולא ביום הכיפורים, וא"כ אומרת הגמ' מה אנן קיימין מה כוונת ר"ע לומר ששירי הדם אינם ראויים לכפרה גם לא ביוה"כ? אם כוונתו למצוה שאין מצווה לתת את שירי הדם, זה לא נכון, שהרי ודאי שיש מצוה ליתן על היסוד, אלא אם אינו ענין למצוה תניהו ענין לעיכוב, שר"ע אומר ששירי הדם אין מעכבים, וא"כ לשיטת ר' ישמעאל, שירי הדם מעכבים. אמר רבי שמי שמתניתא אמרה שהשיריים מעכבין, דתנינן מהיכן יודעים שאם נתנו את מתנות דם החטאת במזבח למטה שזה לא מכפר, ולכאו' זה נלמד מחטאת העוף, כשם שבחטאת העוף שצריך לתת את דמה למטה, אם הוא נתן את דמה למעלה לא כיפר, כך בחטאת בהמה אם הוא לא נתן במקום הראוי לה, לא כיפר, חוזרת הברייתא ואומרת שלא יכולים להוכיח מחטאת העוף, שהרי מה לתחתונים (לחטאת העוף) שאם נתנן למעלן לא הורצו כיון שאין מהן קרב למעלן, תאמר בעליונים (בחטאת בהמה) שיתכן שאם נתנן

מסכת פרק ה [ה"ו - דף ל] יומא

מהו אין המזבח הפנימי ממרקן - שאינו ממרקן לעשותן שיריים, שעל ידי הבדין ועל ידי הפרוכת הן נעשות שיריים. אמר ר' יוסה מתניתא אמרה שאין השיריים מעכבין, דתנינן אם לא נתן לא עיכב. רבי בורקיי בשם רבי יוחנן מתניתא אמרה שהשיריים מעכבין, דתנינן [ויקרא טז] וְכָפַר אֶת מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ - זה לפני לפנים, וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד - זה ההיכל, וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ - זה מזבח הזהב, וְכָפַר - אף על העזרות מה אית לך כפרה בעזרות לא? השיריים. ר' בון בר חייא בעי כמאן דמר השיריים מעכבין - מקומן מעכב? נותנן בלילה? שוחט עליהן בתחילה? חברייא בעיי מחשב להן? ר' יודן בעי אבדו מה הן? צריכה ליה כשהתחיל ליתן וחסרו, אבל אם לא התחיל ליתן כל עמא מודיי משהוא משייר שהן שיריים.

שמקומן אינו מעכב. עוד שאל ר' בון בר חייא מה הדין אם הוא נותנן בלילה האם זה מועיל, כיון שזה כהקטרת האימורין, או שצריך לתת את השיריים דוקא ביום, כיון שזה כמתנת דם, שזה נפסל בשקיעת החמה. עוד שאל ר' בון בר חייא מה הדין אם נשפך השיריים, האם הוא שוחט פר ושעיר עליהן בשביל לתת את השיריים בתחילה, או שהוא יצטרך קודם לחזור ולתת מהדם על מזבח הזהב, כדי שיהיה לזה שם של שיריים. וכן חברייא בני הישיבה בעיי, האם בשעת נתינת השיריים מועיל מחשבה, ואם הוא מחשב להן בשעת נתינת השיריים ע"מ להקטיר את האימורין למחר, הקרבן יהיה לפיגול, וכן ר' יודן בעי אם חלק מהשיריים אבדו - מה הן, האם זה נפסל או שהיות וחלקו נשאר זה יהיה כשר, ואומרת הגמ' שכל מה שצריכה ליה (כל השאלה היא) רק כשהתחיל ליתן מהדם את המתנות (כגון על הכפורת) וחסרו, אבל אם עדיין הוא לא התחיל ליתן את המתנות ונחסר מהדם, כאן כל עמא מודיי שזה לא נקרא שנחסר מהשיריים, כיון שרק מה שהוא משייר - שהן נקראים שיריים.

כיון שמהו שאין המזבח הפנימי ממרקן היינו שאינו ממרקן לעשותן שיריים לבדו, כיון שגם על ידי נתינת הדם על הכפורת בבין הבדין ועל ידי הפרוכת הן נעשות לשיריים. אמר ר' יוסה מתניתא אמרה שאין השיריים מעכבין, דתנינן בפרק איזהו מקומן, פר ושעיר של יום הכפורים - שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון, ואם לא נתן לא עיכב. רבי בורקיי בשם רבי יוחנן אמר שמתניתא אמרה שהשיריים מעכבין, דתנינן וְכָפַר אֶת מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ זה מתנות הדם שנותנים לפני לפנים בקודש הקדשים, ומה שכתוב וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד זה מתנות הדם שנותנים בהיכל, ומה שכתוב וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ זה מתנות הדם שנותנים על מזבח הזהב, ומה שכתוב וְכָפַר - אף על העזרות היינו המתנות דם שנותנים בעזרה, והרי מה אית לך כפרה בעזרות (איזה מתנות דם נותנים בעזרה)? לא? השיריים, ומוכח מכאן שהשיריים מעכבים. שואלת הגמ' ר' בון בר חייא בעי כמאן דאמר (לפי מי שאומר) שהשיריים מעכבין האם גם מקומן מעכב, ואם הוא נתן את שיירי הדם ביסוד הדרומי זה מעכב, או

ומועלין בו: תני מועלין היו בדמים דברי ר"מ ור"ש, וחכ"א אין מעילה בדמים. ר' אבהו בשם ר' יוחנן [ויקרא יז] **כִּי תִהְיֶה הַדָּם הוּא בְּנַפְשׁוֹ יִכָּפֵר** - אין לך בו אלא כפרת נפש בלבד, ר' חייא בשם ר' יוחנן **כָּל אֲכָלְיוֹ יִפְרֹת** - אין לך בו אלא כרת נפש בלבד, א"ר זעירה הקדיש דם ביניהון, מאן דאמר אין לך בו אלא כפרת נפש בלבד, וזה הואיל ואין בו כפרה יש בו מעילה, מאן דאמר אין לך בו אלא כרת נפש בלבד, וזה הואיל ויש בו כרת אין בו מעילה. אתא ר' בא ר' חייא בשם ר' יוחנן הקדיש דם לבדק הבית מועלין בו, והוה ר' זעירה חדי בה - סבר על דרכנן איתאמרת, א"ל ומה בידך - ועל דר"ש איתאמרת. ר' בא בריה דר' חייא בר בא כך משיבין ר"מ ור"ש לחכמים - אילו מכרן שמא אינו תופס דמיהון?! מה ביניהון ומה בין דמיהון? ופליג על ההיא דאמר ר' לעזר, יש מהן שאמרו לא נתנינן ולא

לכך אין בו מעילה. ואומרת הגמ' שכאשר
אתא ר' בא הוא אמר שר' חייה אמר
בשם ר' יוחנן שאם הקדישו דם לבדק
הבית – מועלין בו, והוה ר' זעירה חרי
בה שמח בדבר, כיון שהוא סבר שר' יוחנן
על דברי רבנן איתאמרת אמר, וא"כ יוצא
שר' זעירה כיוון לדברי ר' יוחנן, א"ל ר' בא,
ומה בידך ומה הבאתי לך, והרי ר' יוחנן
אמר את זה על דברי ר"ש איתאמרת.
ואומרת הגמ' שר' בא בריה דר' חייה
בר בא אמר שכך משיבין ר"מ ור"ש
לחכמים, הרי אילו הגזבר מכרן את הדם,
שוא ההקדש אינו תופס דמיהן?! הרי
ודאי שהכסף קדוש ויהיה בזה מעילה, וא"כ
מה החילוק ביניהן בין הדם עצמו שאתם
אומרים שאין בו מעילה, ומה בין דמיהן
שיש בהם מעילה? ואומרת הגמ' שדברי ר'
בא בריה דר' חייה בר בא (שאומר שבדמי
הדם ודאי שיש מעילה) פליג זה נחלק על
ההיא דאמר ר' לעזר, שיש מהן מהדברים
של הבית המקדש, שאמרו שלא נהנין ולא

ומועלין בו: תני מועלין היו בדמים (בין בהקדש בדק הבית, ובין בהקדש הגוף, ובין לפני כפרה ובין לאחר כפרה) דברי ר"מ ור"ש, וחכ"א אין מעילה בדמים. ומבארת הגמ' מדוע לשיטת חכמים אין מעילה בדם; ר' אבהו בשם ר' יוחנן אמר שהיות וכתוב פי הָדָם הוא בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר, משמע שאין לך בו – אלא כפרת נפש בלבד, אבל אין בו מעילה, ור' חיה בשם ר' יוחנן אמר שהיות וכתוב דָם כֹּל בָּשָׂר לֹא תֹאכְלוּ כֹל אֲכָלְיוּ יִכָּרֵת, א"כ משמע שאין לך בו אלא כרת נפש בלבד להאוכל מהדם, אבל אין בו מעילה. א"ר זעירה הקדיש דם לבדק הבית ביניהון בין ר' אבהו לר' חיה, שלמאן דאמר – אין לך בו אלא כפרת נפש בלבד, א"כ וזה שהקדיש את הדם לבדק הבית, הואיל ואין בו כפרה (שהרי לא מקריבים את הדם הזה) לכך יש בו מעילה, אבל למאן דאמר – אין לך בו אלא כרת נפש בלבד, א"כ וזה שהקדיש את הדם לבדק הבית, הואיל ויש בו כרת

מסכת פרק ה [ה"ז - דף לא] יומא

מועלין - לפיכך אם מכרן אינו תופש את דמיהן, ויש מהן שאמרו לא נהנין ולא מועלין - לפיכך אם מכרן תופש את דמיהן, דישון המזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין - לפיכך אם מכרן תופש את דמיהן, הדמים לא נהנין ולא מועלין בהן - לפיכך אם מכרן אינו תופש את דמיהן.

הלכה ז

מתני' כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר, הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום, הקדים דם השעיר לדם הפר - יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר. אם עד שלא גמר את המתנות שמבפנים נשפך הדם, יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה מבפנים, וכן בהיכל, וכן במזבח הזהב, שכולן כפרה וכפרה בפני עצמן, ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל.

שהתורה ציותה, ואם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום, ולכך אם הקדים ונתן מדם השעיר לפני שנתן מדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר, כיון שהנתינה הקודמת לא הועילה. ואומרת המשנה שאם עד שלא גמר לתת את המתנות שמבפנים (בקודש הקדשים) נשפך הדם, יביא דם אחר (הוא צריך לשחוט פר או שעיר חדשים) ויחזור ויזה בתחילה (מתחילת המתנות) מבפנים, ומקצת המתנות שנתן קודם, לא עולים לו. וכן אם הוא לא גמר לתת את המתנות בהיכל ונשפך הדם, הוא צריך לשחוט פר או שעיר חדשים ולחזור ולהזות מתחילת המתנות, אבל הוא לא צריך לחזור ולתת את המתנות בפנים, וכן במזבח הזהב, כיון שכולן (כל מקום ומקום) זה כפרה וכפרה בפני עצמן, ור' אלעזר ור' שמעון אומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל, כיון שהם סוברים שכל מתנה ומתנה מהדמים, זה כפרה בפני עצמו.

מועלין - לפיכך (היות וחכמים אמרו שלא מועלים) אם מכרן אינו תופש את דמיהן, ויש מהן שאמרו שלא נהנין ולא מועלין לפיכך (היות וחכמים אמרו שלא נהנים) אם מכרן זה תופש את דמיהן וימעלו במעות, ור"א מבאר את דבריו; דישון המזבח הפנימי והמנורה שלא נהנין ולא מועלין בהם, לפיכך (היות ולא נהנים בהם) אם מכרן זה תופש את דמיהן, היות והם אסורים בהנאה מן התורה. אבל הדמים (דם הקרבנות לאחר שירדו לנחל קדרון) שלא נהנין ולא מועלין בהן, לפיכך (היות וחכמים אמרו שלא מועלים) אם מכרן אינו תופש את דמיהן, אומנם המעות יהיו שייכים לבדק הבית, אבל היות ולא הקדישו את הדם לצורך בדק הבית, לכך אין בזה איסור מעילה.

הלכה ז

מתני' כל מעשה יוה"כ האמור במשנתנו, נאמרו על הסדר

מסכת פרק ה [ה"ז - דף לא] יומא קנה

גמ' כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר וכו': תני אמר ר' יהודה כמה דברים אמורים בעבודות הנעשות בפנים בבגדי לבן, אבל בעבודות הנעשות בחוץ בבגדי לבן, אם הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי, וחכ"א אף הנעשות בחוץ בבגדי לבן אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום. ר' אבהו בשם ר' יוחנן שניהן מקרא אחד הן דורשין, [ויקרא טז] וְהִיטָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם אֶחָת בְּשָׁנָה, רבנן אמרי עבודות שהוא נכנס פעם אחת בשנה, רבי יהודה אומר מקום שהוא נכנס בו פעם אחת בשנה.

הקדים דם השעיר לדם הפר וכו': רבי הושעיה בשם ר' פס במתנות הפרוכת, אבל במתנות הבדים הפר מעכב את השעיר. אמר רבי לעזר שחט את השעיר ואח"כ נתן מדם הפר על בין הבדים - הנעשה בתחילה כשר, אמר רבי יוסה אילו נשפך מדם הפר ודם השעיר מונח בכוס שמא אינו מביא פר אחר וכשר,

הקדים דם השעיר לדם הפר וכו': רבי הושעיה בשם ר' אפס אומר, שהמשנה מדברת במתנות שנותנים על הפרוכת, ובזה המשנה אומרת שהכ"ג יכול לחזור ולתת מדם השעיר לאחר שיתן מדם הפר, אבל במתנות שעל בין הבדים היות והמתנות מדם הפר מעכב את שחיטת השעיר, לא יועיל לחזור ולתת מדם השעיר לאחר נתינת דם הפר, אלא הוא יצטרך לחזור ולשחוט שעיר חדש, אבל אמר רבי לעזר שאם הוא שחט את השעיר, ואח"כ נתן מדם הפר על בין הבדים - הנעשה בתחילה (שצריך לתת מדם הפר לפני שחיטת השעיר) זה כשר, ולא צריכים לחזור ולשחוט שעיר חדש לאחר נתינת דם הפר, אמר רבי יוסה שר"א צודק, שהרי אילו נשפך מהמזרק כל הדם של הפר ודם השעיר מונח בכוס, שמא אינו מביא פר אחר ושוחט אותו כדי להמשיך לתת את מתנות הדם, אבל ודם השעיר כשר,

גמ' כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר וכו': תני אמר ר' יהודה כמה דברים אמורים (שם) הקדים מעשה לחבירו שלא עשה כלום, זה דוקא בעבודות הנעשות בפנים (בקודש הקדשים) בבגדי לבן, אבל בעבודות הנעשות בחוץ (אפי' בהיכל) בבגדי לבן, אם הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי, וחכ"א אף הנעשות בחוץ בבגדי לבן - אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום. ר' אבהו בשם ר' יוחנן אומר, ששניהן מקרא אחד הן דורשין ונחלקים בביאור הפסוק, שכתוב וְהִיטָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם אֶחָת בְּשָׁנָה, רבנן אמרי שזה מתייחס לעבודות שעובד בבגדי לבן שהוא נכנס לעשותם פעם אחת בשנה (כל השנה הכ"ג לובש בגדי זהב), ורבי יהודה אומר שזה מתייחס למקום שהוא נכנס בו פעם אחת בשנה היינו קודש הקדשים.

מסכת פרק ה [ה"ז - דף לא] יומא

מה בין שחט עד שלא נתן, מה בין שחט משנתן, אילו אמר 'ונתן' יאות.
שכולן כפרה וכפרה בפני עצמן וכו': רבנן אמרי שלש לכושר ושלש לפסול, ר' לעזר ור"ש אומרים ארבעים ושלש לכושר וארבעים ושלש לפסול, ורבנן אמרי כל שבע ושבע כפרה בפני עצמה, רבי אלעזר ורבי שמעון אמרי כל אחד ואחד כפרה בפני עצמו, רבי זעירה בשם ר' לעזר טעמא דר' לעזר ורבי שמעון [ויקרא טז] וכלה מפפר את הקדש, אפילו אין שם אלא מתנה אחת - אמרה התורה פלה.

אמר רבי לעזר נתן מקצת מתנות ונשפך הדם מביא אחרים תחתיהן, אלו ואלו

ועל הפרוכת נותנים שמונה מתנות, ועל מזבח הזהב נותנים אחד עשר מתנות, אלא זה נקרא סדרה של שבע מתנות, כיון שהמתנה שנותנים למעלה זה כהקדמה לשבע מתנות שנותנים למטה, וכן הנהיגה על ארבע קרנות המזבח, זה כהקדמה לשבע הזאות, וכדלעיל "כדי שיגמור הזויתו מתוך שבע" הם כפרה בפני עצמה, ורבי אלעזר ורבי שמעון אמרי שכל אחד ואחד זה כפרה בפני עצמו, אמר רבי זעירה בשם ר' לעזר שטעמא דר' לעזר ורבי שמעון שכל נתינת דם הוא כפרה בפני עצמו, שהרי נאמר וכלה מפפר את הקדש, משמע שאפילו אם אין שם לעשות אלא מתנה אחת, אמרה התורה פלה ותן את אותו המתנה, ולא צריך להתחיל שוב מתחילת הסדרה.

אמר רבי לעזר שאם הכ"ג נתן מקצת מתנות ונשפך הדם אך לא נשפך כל הדם, אלא לא נשאר במזרק מספיק דם כדי להזות את כל ההזאות שנשארו לעשות, א"כ הוא לא ממשיך לתת את המתנות מהדם הזה עד שיגמר, אלא מביא פר או שיעיר אחרים תחתיהן, ואלו ואלו השיריים של שני

הגם שהוא נשחט לפני הפר החדש, וא"כ מה החילוק בין אם הוא שחט את השעיר עד שלא נתן מדם הפר על הכפורת, ומה בין אם הוא שחט את השעיר משנתן על הכפורת, לפני שנתן על הפרוכת או על מזבח הזהב, והטעם שזה כשר, כיון שאילו התורה אמרה 'ונתן' מדם הפר ושחט את שעיר החטאת, יאות באמת השעיר שנשחט לפני נתינת הדם היה פסול, אבל התורה אמרה 'ולקח' מדם הפר ושחט את שעיר החטאת, ולכך היות ושחטו את השעיר לאחר שיש כבר את הדם של הפר, זה כשר.

שכולן כפרה וכפרה בפני עצמן וכו': רבנן אמרי שיש שלש סדרות לכושר (היינו על הכפורת, פרוכת, ומזבח הזהב), ואם נפסל סדרה אחת לא צריך לחזור ולתת את הסדרה האחרת, ושלש לפסול שאם באמצע הסדרה קרה פסול, צריך לחזור ולתת את המתנות מתחילת הסדרה, ור' לעזר ור"ש אומרים שארבעים ושלש לכושר וארבעים ושלש לפסול דהיינו כל מתנת דם הוא לעצמו, והטעם הוא, כיון שרבנן אמרי שכל שבע ושבע מתנות (אומנם אין סדרה של שבע מתנות, שהרי על הכפורת

נשפכין כמצותן, לָכֵן צריכה כשנקרא עליהן לשם פסול, אמר רבי יוסה ויאות, אילו נתן מקצת מתנות ונשפך הדם, שמא אינו מביא אחרים תחתיהן, ומועלין בראשונים. ר' חגי' בעא קומי ר' יוסה עד כדון כששחט את הראשונים לשם כושר והשניים לשם פסול, שחט את הראשונים לשם פסול ואת השניים לשם כושר? אמר ר' יוסה מצינו פסול מוציא מיד פיגול, מצינו פסול מוציא מיד כושר?!

הדרן עלך פרק הוציאו לו

קומי ר' יוסה עד כדון עד עכשיו אנחנו מדברים כששחט את הראשונים לשם כושר (שהקרבן הראשון הוא היה כשר, אלא שנשפך דמו) והשניים לשם פסול (והקרבן השני נפסל), שהוא לא פוסל את שיירי הדם של הקרבן הראשון, אבל מה הדין אם הוא שחט את הראשונים לשם פסול (היינו הקריב וזרק את הדם במחשבת פסול, כיון שאם הוא שחט את הקרבן במחשבת פסול, א"כ אין שאלה שהרי הוא כמו שלא קיים) ואת השניים לשם כושר, האם היות והקרבן השני בא להשלים את הקרבן הראשון, א"כ גם את שיירי דמו (של הקרבן השני) לא יזרקו על היסוד? אמר ליה ר' יוסה אומנם מצינו שפסול מוציא מיד פיגול (שאם שחטו קרבן במחשבת פיגול, ואח"כ חשבו מחשבת פסול, כגון שזרקו את הדם ע"מ להקטיר את האמורין חוץ למקומו, פוקע מהקרבן הזה שם של פיגול), אבל וכי מצינו פסול מוציא מיד כושר? ולכך הקרבן הפסול לא מקלקל את הקרבן הכשר, ושיירי הדם של הקרבן הכשר נשפכים ליסוד.

הדרן עלך בלי נדר פרק הוציאו לו

הדמים נשפכין כמצותן על היסוד, ואומרת הגמ' שלמעשה דברי ר"א הם פשוטים, שהרי זה פשוט ששני הדמים הם שיריים, אלא לָכֵן צריכה ר"א בא לומר, כשנקרא עליהן לשם פסול (כשאחד מהם נפסל), שלא תאמר שהיות והם קשורים זה בזה, שהרי הקרבן האחד בא להשלים את מעשה הקרבן השני, וא"כ שיירי דם שניהם ישפכו לאמה, אלא "אלו ואלו נשפכין כמצותן" כל אחד במקומו הראוי לו, שיירי הדם הפסול ישפך לאמה, ושיירי הדם הכשר ישפך ליסוד, ואמר רבי יוסה ויאות שהפירוש הזה נכון, שהרי אילו נתן מקצת מתנות ונשפך הדם, שמא וכי הוא אינו מביא פר או שער אחרים תחתיהן, והרי זה ודאי שמועלין בשיריים הראשונים כיון שהם עומדים בקדושתן (לשיטת ר"מ ור"ש יש מעילה, ולשיטת חכמים הכוונה שאסור להשתמש בשיירי הדם, כיון שהוא עומד בקדושתו), וא"כ זה פשוט שהם ישפכו ליסוד, אלא ע"כ שר"א מחדש שגם אם קרבן אחד נפסל, הוא אינו פוסל את שיירי הדם של הקרבן הכשר. שואלת הגמ' ר' חגי' בעא

פרק ו

הלכה א

מתני' שני שעירי יום הכפורים - מצותן שיהיו שוין במראה ובקומה ובדמים ולקחתן כאחת. אף על פי שאינן שוין כשרים, לקח אחד היום ואחד למחר כשרים. מת אחד מהן, אם עד שלא הגריל מת אחד מהן יקח זוג לשני, ואם משהגריל מת - יביא שנים ויגריל עליהם כתחילה, ויאמר! אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו, ואם של עזאזל מת זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו, והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה - שאין חטאת ציבור מתה, רבי יהודה אומר תמות, ועוד אמר ר' יהודה נשפך הדם ימות המשתלח, מת המשתלח ישפך הדם.

גמ' שני שעירי יום הכפורים וכו': 'השעירים' מיעוט שעירים שנים, אם כן למה

וימכר, ויפלו דמיו לנדבה לקיץ המזבח. והגם שבאופן רגיל חטאת שאין מה לעשות בה היא מתה (ע"י שמכניסים אותה לחדר ללא מזון), כאן שולחים אותו למרעה, כיון שאין חטאת ציבור מתה, ורבי יהודה אומר תמות, ע"י שמכניסים אותו לחדר ללא מזון, ועוד אמר ר' יהודה שאם נשפך הדם של השעיר לה' - ימות המשתלח, ואם מת המשתלח - ישפך הדם של השעיר לה'.

גמ' שני שעירי יום הכפורים וכו': אומרת הגמ' מהיכן יודעים שהשעירים צריכים להיות שווים, כיון שכתוב וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים, והרי מיעוט שעירים זה שנים, ואם כן למה הפסוק אמר שְׁנֵי, אלא זה בא לומר שיהיו שוין. וכן נאמר לענין מצורע, ומוספי שבת ועצרת, שְׁנֵי כִבְשִׁים, והרי מיעוט כבשים זה שנים, ואם כן למה

מתני' שני שעירי יום הכפורים - מצותן שיהיו שוין במראה שניהם לבנים או שחורים, ובקומה באותו גובה, ובדמים שיהיו שווים אותו מחיר, ולקחתן ונקנו כאחת. ואומרת המשנה שאף על פי שאינן שוין כשרים, וכן אם לקחו אחד היום ואחד למחר כשרים. ואם מת אחד מהן, אז אם עד שלא הגריל מת אחד מהן - יקח זוג לשני ויגריל עליהם. ואם משהגריל מת, א"כ יביא שני שעירים אחרים ויגריל עליהם כתחילה, ויאמר! - היינו אם של שם מת אז הכ"ג אומר זה שעלה עליו הגורל בזוג השני לשם, יתקיים תחתיו תחת זה שמת, ואם של עזאזל מת, הכ"ג אומר זה שעלה עליו הגורל בזוג השני לעזאזל, יתקיים תחתיו תחת זה שמת, והשני (הגמ' תבאר מי הוא השני) ירעה עד שיסתאב שיפול בו מום

אמר שְׁנִי? שִׁיחַ שׁוּיָן. 'כְּבָשִׁים' מִיעוּט כְּבָשִׁים שְׁנִים, אִם כֵּן לָמָּה נֹאמַר שְׁנִי? שִׁיחַ שׁוּיָן. 'צִפְרִים' מִיעוּט צִפְרִים שְׁתִּים, אִם כֵּן לָמָּה נֹאמַר שְׁתִּי? שִׁיחַ שׁוּוֹת. 'חֲצוּצָרֹת' מִיעוּט חֲצוּצָרוֹת שְׁתִּים, אִם כֵּן לָמָּה נֹאמַר שְׁתִּי? שִׁיחַ שׁוּוֹת. הַתִּיב ר' חֲגִי קוּמִי ר' יוֹסֵה וְהָא כְּתִיב [דְּבָרִים יט] וְעַמְדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי ה', מַעֲתָה 'אֲנָשִׁים' מִיעוּט אֲנָשִׁים שְׁנִים, וְא"כ לָמָּה נֹאמַר שְׁנִי - שִׁיחַ שׁוּיָן, וְהָא כְּתִיב [דְּבָרִים כד] לֹא תִטָּה מִשְׁפָּט גֵּר יְתוֹם, וְהָרִי מִצְאָנוּ גֵּר דִּן עִם מִי שְׁאִינוּ גֵּר, יְתוֹם דִּן עִם מִי שְׁאִינוּ יְתוֹם, אֲלֻמָּנָה דְּנָה עִם מִי שְׁאִינָה אֲלֻמָּנָה, מָה תִּלְמוּד לֹאמַר 'שְׁנִי'? אֲלֹא מִפְּנֵי אֲלֻמָּנָה לְגִזְרָה שׁוּה, נֹאמַר כֵּאן 'שְׁנִי' וְנֹאמַר לְהֵלֵךְ 'שְׁנִי', מָה שְׁנִי שְׁנֹאמַר לְהֵלֵךְ אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קִטְנִים, אִף שְׁנִי שְׁנֹאמַר כֵּאן אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא

זֶה בְּשִׁבְלֵי מִפְּנֵי אֲלֻמָּנָה (אֵת הַמִּילָה שְׁנִי) כְּדִי לְהַקִּישׁ אוֹתָהּ לְגִזְרָה שׁוּה, שְׁנֹאמַר כֵּאן 'שְׁנִי' וְנֹאמַר לְהֵלֵךְ 'שְׁנִי' (וַיִּשְׁאַרְוּ שְׁנֵי) אֲנָשִׁים בְּמַחְנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִיִּדָּד, וְלֹאמַר לָךְ מָה שְׁנִי שְׁנֹאמַר לְהֵלֵךְ הֵם הָיוּ אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קִטְנִים, אִף שְׁנִי שְׁנֹאמַר כֵּאן הֵם צְרִיכִים לִהְיוֹת דּוֹקָא אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קִטְנִים, דְּהֵינּוּ מָה שְׁנֹאמַר כֵּאן "וְעַמְדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים" זֶה לֹא הוֹלֵךְ לְעֵנִיין הַבְּעֵלִי דִין, אֲלֹא לְעֵנִיין הַעֲדִים, וְלֹאמַר לָךְ שֶׁרָק גְּבָרִים יִכְּוֹלִים לְהַעֲדִי, וְא"כ הָרִי לְמַדְנֵי שְׁאִין הָאִשָּׁה מַעֲדִידָה, וּמַעֲתָה אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים ג"כ שְׁאִין הָאִשָּׁה דְּנָה, שְׁהָרִי רָק מִי שִׁיכּוֹל לְהַעֲדִי יִכְּוֹל לְדוֹן. אֲבָל ר' יוֹסֵה בְּר' בּוֹן וְרַבִּי חוֹנָה בִּשְׁמֵר רַב יוֹסֵף אוֹמְרִים שְׁאֵת הַדִּין שְׁהַעֲדִים צְרִיכִים לִהְיוֹת גְּבָרִים יוֹדְעִים מִמָּה שְׁנֹאמַר כֵּאן שְׁנִי עַל פִּי שְׁנֵים עָדִים וְנֹאמַר לְהֵלֵךְ שְׁנִי שְׁכָתוּב וַיִּשְׁאַרְוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּמַחְנֶה, וְא"כ מָה שְׁנִי שְׁנֹאמַר לְהֵלֵךְ הֵם הָיוּ אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קִטְנִים, אִף שְׁנִי שְׁנֹאמַר כֵּאן לְעֵנִיין הַעֲדִים, הֵם אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא

נֹאמַר שְׁנִי? אֲלֹא זֶה לְלַמֵּד שִׁיחַ שׁוּיָן. וְכֵן נֹאמַר לְעֵנִיין טְהֵרַת הַמִּצְוָה וְלִקְחָ לְמִטָּה שְׁתִּי צִפְרִים, וְהָרִי מִיעוּט צִפְרִים זֶה שְׁתִּים, וְאִם כֵּן לָמָּה נֹאמַר שְׁתִּי אֲלֹא זֶה בֹּא לְלַמֵּד שִׁיחַ שׁוּוֹת. וְכֵן נֹאמַר לְעֵנִיין הַחֲצוּצָרוֹת שְׁהָיוּ בְּמִדְבָּר, עֲשֵׂה לָךְ שְׁתִּי חֲצוּצָרֹת בְּסָף וְהָרִי מִיעוּט חֲצוּצָרוֹת זֶה שְׁתִּים, אִם כֵּן לָמָּה נֹאמַר שְׁתִּי? אֲלֹא שִׁיחַ שׁוּוֹת. שׁוֹאֲלֵת הַגַּמ' הַתִּיב ר' חֲגִי קוּמִי ר' יוֹסֵה וְהָא כְּתִיב וְעַמְדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי ה', וְא"כ מַעֲתָה מַעֲכָשִׁי (שְׁאֵתָה) דּוֹרֵשׁ מִהֵיטָר שֶׁל 'שְׁנִי' שְׁהֵם צְרִיכִים לִהְיוֹת דּוּמִים) וְא"כ נֹאמַר גַּם כֵּאן שְׁהָיוּ וְכָתוּב 'אֲנָשִׁים' וְהָרִי מִיעוּט אֲנָשִׁים זֶה שְׁתִּים, וְא"כ לָמָּה נֹאמַר שְׁנִי, אֲלֹא שִׁיחַ שׁוּיָן, וְהָרִי לֹא יִתְכֵּן לֹאמַר כֵּן, שְׁהָרִי וְהָא כְּתִיב לֹא תִטָּה מִשְׁפָּט גֵּר יְתוֹם, וְא"כ הָרִי מִצְאָנוּ שֶׁגֵּר דִּן עִם מִי שְׁאִינוּ גֵּר, וְיְתוֹם דִּן עִם מִי שְׁאִינוּ יְתוֹם, וְאֲלֻמָּנָה דְּנָה עִם מִי שְׁאִינָה אֲלֻמָּנָה, שְׁהָרִי עַל זֶה נֹאמַר 'לֹא תִטָּה' וְא"כ ק' מָה תִּלְמוּד לֹאמַר מִדּוּעַ נֹאמַר כֵּאן 'שְׁנִי'? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' אֲלֹא מָה שְׁכָאן נֹאמַר 'שְׁנִי'

קטנים, הרי למדנו שאין האשה מעידה, מעתה אין האשה דנה. ר' יוסה בר' בון רבי חונה בשם רב יוסף נאמר כאן שני [דברים יז] עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים, ונאמר להלן שני [במדבר יא] וַיִּשָּׁאוּ שְׁנֵי אָנָשִׁים בְּמִתְנָה, מה שני שנאמר להלן אנשים ולא נשים ולא קטנים, אף שני שנאמר כאן אנשים ולא נשים ולא קטנים, א"כ למה נאמר וְעִמְדוּ שְׁנֵי הָאָנָשִׁים - שלא יהא אחד עומד ואחד יושב, אחד שותק ואחד מדבר, אחד מדבר כל צורכו ואחד אומר לו קצר בדברך, שלא יהא הדיין מסביר פנים כנגד אחד ומעיז פנים כנגד האחר, מעמיד לזה ומושיב לזה, משום רבי ישמעאל אמרו אומר לו לבוש כשם שהוא לובש או הלבישו כשם שאתה לבוש, אמר רבי יהודה שמעתי שאם רצה הדיין להושיב את שניהן מושיב, ואי זה האסור? שלא יהא אחד עומד ואחד יושב, אחד מדבר כל צורכו ואחד אומר לו קצר בדברך. רבי בא בשם רב הונא צריכין העדים להיות עומדין כשהן מעידין עדותן, ר' ירמיה בשם רבי אבהו אף הנידונין צריכין להיות עומדין בשעה שהן מקבלין עדותן.

גרוע, וכן אמר רבי יהודה ששמעתי מרבתי שאם רצה הדיין להושיב את שניהן מושיב הגם שנאמר וְעִמְדוּ שְׁנֵי הָאָנָשִׁים לְפָנַי ה', ואי זה האסור? דוקא שהדיין לא יגרום שיהא אחד עומד ואחד יושב, או אחד מדבר כל צורכו ואחד את אומר לו קצר בדברך. וא"כ העולה מדברינו שמה שנאמר וְעִמְדוּ שְׁנֵי הָאָנָשִׁים, זה הולך כלפי העדים, ולכך אמר רבי בא בשם רב הונא שצריכין העדים להיות עומדין כשהן מעידין עדותן, ור' ירמיה בשם רבי אבהו אומר שזה הולך גם כלפי הבעלי דין, כפשוטו הפסוק, ולכך אף הנידונין צריכין להיות עומדין בשעה שהן הבעלי דין מקבלין את עדותן, היינו כשמעידים בהם.

קטנים, וא"כ למה נאמר וְעִמְדוּ שְׁנֵי הָאָנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לְפָנַי ה'? אלא זה בא ללמד שבעלי הדין צריכים להיות שווים כלפי הדיינים, דהיינו שהדיין לא יגרום שיהא אחד עומד ואחד יושב, וכן שלא יהיה אחד שותק ואחד מדבר, או אחד מדבר כל צורכו ואחד את (הדיין) אומר לו קצר בדברך, וכן שלא יהא הדיין מסביר פנים כנגד אחד ומעיז פנים כנגד האחר, וכן שהדיין לא יהיה מעמיד לזה ומושיב לזה (אם הם כבר התיישבו), משום רבי ישמעאל אמרו שהדיין אומר לו לבעל הדין העשיר לבוש כשם שהוא לובש, או הלבישו כשם שאתה לבוש, דהיינו שאחד לא יבוא לבוש בבגדים יקרים יותר מדאי, והאחד בלבוש

ובדמים: שוין בדמים ואין שוין בשבב הדמים - אין השעירין כמצוותן, שוין בשבב הדמין ואין שוין בדמים - השעירים כמצוותן. משובח בגופו משובח במראיו מי קודם? ר' ירמיה סבר מימר נישמעניה מן הדא אביב קצור יבש לקצור - אביב קצור קודם, הדא אמרה משובח בגופו משובח במראיו - משובח בגופו קודם.

ויגריל עליהם כתחילה ויאמר וכו': כיני מתניתא יביא שנים ויגריל עליהם בתחילה, ויאמר זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו. איזה מהן קרב תחילה? רב אמר שני שבזוג שני, ר' יוחנן אמר שני שבזוג ראשון, אמר ר' זעירה

לשם העומר, שהברייתא אומרת **שאביב קצור קודם**, היות והמעלה של 'אביב' הוא בעצם השעורים (משובח בגופו). אבל המעלה לקצור את העומר לשמו זה מעלה צדדית (משובח במראיו), לכך עדיף להביא מהאביב, הגם שהשעורים כבר קצורים, וא"כ **הדא אמרה** מוכח מכאן **שמשובח בגופו או משובח במראיו** - משובח בגופו קודם.

ויגריל עליהם כתחילה ויאמר וכו': אומרת הגמ' שמה שכתוב במשנה 'אם של שם מת' זה לא חלק מממה שהכ"ג אמר, אלא **כיני מתניתא** כוונת המשנה היא, **שיביא שנים ויגריל עליהם בתחילה**, 'ואם של שם מת' **ויאמר** אז הכ"ג אומר **זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו**. שואלת הגמ' **איזה מהן** מהשעירים קרב, האם זה שנשאר מהזוג הראשון או זה מזוג השני (תחילה כנראה שלא גרסין, שהרי רב ור' יוחנן נחלקו גם לעניין בדיעבד)? **רב אמר השני שבזוג השני**, כיון שהשעיר שעלה עליו הגורל לה' מהזוג הראשון הוא נדחה כשהשעיר לעזאזל מת, לכך לא יכולים להקריבו, ור' יוחנן אמר שהשני שבזוג ראשון, אמר ר' זעירה

ובדמים: אומרת הגמ' שאם השעירים היו **שוין בדמים** דהיינו ששילמו עליהם אותו המחיר, אבל **ואין שוין בשבב הדמים**, ואחד שווה יותר מהאחר, **אין השעירין כמצוותן**, כיון שלכתחילה הם צריכים להיות שווים באותו השווי, אבל אם הם היו **שוין בשבב הדמין** שהשוויות שלהם היא אותו דבר, **ואין שוין בדמים** כיון שהמוכר מכר אחד בזול יותר, א"כ כאן **השעירים כמצוותן**, כיון שהעיקר שיהיו שווים בערך שלהם. שואלת הגמ' לעניין כל הקרבנות; מה הדין אם יש לפני אחד שתי בהמות לקנות, ואחד הוא **משובח בגופו** שהוא שמן, והאחר הוא **משובח במראיו** שהוא יותר יפה, מי קודם את מי עדיף לקנות? אומרת הגמ' **שר' ירמיה סבר מימר** (הסביר ואמר), **נישמעניה מן הדא** שאפשר להוכיח על השאלה הזו מממה שלמדנו לעניין קרבן העומר, שמצוה להביאו משעורים כשהם 'אביב' היינו בשלים ולחים, ולקצור אותם לשם העומר, אבל אם היה לו שני אפשרויות, או להביא **אביב** שהוא כבר קצור, או שעורים **יבשים** שהוא יכול לקצור אותם

טעמא דר' יוחנן [ויקרא טז] וְעָשָׂהוּ חֲטָאת בְּרָאשׁוֹן, אמר ר' לא, טעמא דרבי יוחנן וְעָשָׂהוּ חֲטָאת קבעו בתלייה שלא ידחה, ואתיה כהיא דאמר ר' יונה בשם ר' זעירה וְעָשָׂהוּ חֲטָאת קבעו בתלייה שיזדווג לו חבירו. על דעתיה דר' יוחנן מת שני שבזוג ראשון, שני שבזוג שני מהו שידחה? אתא רבי בא ר' חייה בשם ר' יוחנן מת שני שבזוג ראשון, שני שבזוג שני כבר נדחה. כל שכן מחליפה שיטתיה דרב, מת שני בזוג שני - שני שבזוג ראשון כבר נדחה.

הגריל שלשה ליתן מאחד על הבדים מאחד על הפרוכת מאחד על מזבח הזהב, אי זה מהן משתלח? רבי זעירה אמר לְכַפֵּר עָלָיו את שהוא מכפר בו חבירו

שכאשר **אתא רבי בא** הוא אמר שר' חייה אמר **בשם ר' יוחנן** שאם **מת שני שבזוג ראשון**, לא יכולים להקריב את **השני שבזוג שני** כיון שהוא **כבר נדחה**, ואומרת הגמ' **שכל שכן מחליפה** במקרה הפוך (דהיינו שהשני שבזוג השני מת) **לשיטתיה דרב**, שאם **מת השני שבזוג השני**, **השני שבזוג ראשון כבר נדחה** ולא יכולים להקריבו, אלא יצטרכו להביא שני שעירים חדשים ולהגריל עליהם מתחילה.

הגריל על שלשה זוגות של שעירים (הכ"ג יכול להגריל על ג' זוגות של שעירים, כדי לתת מדם של שעיר אחד על בין הבדים, ומשעיר אחד על הפרוכת, ומשעיר אחד על מזבח הזהב, הגם שיכולים לתת את כל מתנות הדם משעיר אחד, ואין בזה משום חילול יוה"כ) כדי ליתן (המחשבה לא מועילה בדלעיל, אלא הכוונה שהוא נתן) מדם של שעיר אחד על הבדים ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב, אי זה מהן משתלח לעזאזל? ורבי זעירה אמר שהיות וכתוב לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזָּאזֹל הַמִּדְבָּרָה, מכאן נלמד, את (השעיר) שהוא מכפר בו - חבירו

שטעמא דר' יוחנן שמקריבים את השעיר שעלה עליו הגורל לה' מהזוג הראשון (הגם שבאופן רגיל אומרים דיחוי), כיון שכתוב וְעָשָׂהוּ חֲטָאת, ולכאורה היה צריך שיהיה כתוב וְהִקְרִיב אֹהֶרֶן אֶת הַשֹּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֹל לַה' לְחֲטָאת, אלא מכאן שהתורה אומרת שיקריבו לחטאת את השעיר שעלה בגורל הראשון, ואמר ר' הילא שטעמא דרבי יוחנן היות וכתוב וְעָשָׂהוּ חֲטָאת ולעיל אמרנו שחוץ ממה שעולה הגורל על השעיר שהוא יהיה לה', הכ"ג צריך להקדישו לחטאת, וא"כ הכ"ג קבעו את קדושתו בתלייה, שאם ימות השעיר המשתלח, שלא יחול עליו עדיין קדושת חטאת, כדי שלא ידחה, ואומרת הגמ' שדברי ר' הילא אתיה כהיא דאמר ר' יונה בשם ר' זעירה (דהיינו שבעצם ר' זעירה התכוין לומר כדברי ר' הילא) שהיות וכתוב וְעָשָׂהוּ חֲטָאת היינו שהכ"ג קבעו בתלייה שאם ימות השעיר המשתלח, שלא יחול עליו עדיין קדושת חטאת עד שיזדווג לו חבירו. שואלת הגמ' על דעתיה (לשיטת) דר' יוחנן מה הדין אם מת השני שבזוג ראשון שאותו היו צריכים להקריב, השני שבזוג שני מהו שידחה? אומרת הגמ'

משתלח, את שאינו מכפר אין חבירו משתלח. רבי הילא אמר לְכַפֵּר עָלָיו את שהוא גומר בו את כל הכפרה חבירו משתלח, את שאינו גומר בו את כל הכפרה אין חבירו משתלח, על דעתיה דר' זעירה שלשתן משתלחין, על דעתיה דר' הילא אינו משתלח אלא אחרון בלבד.

ר' יהודה אומר תמות: וקשיא על דר' יהודה ויש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה, אמר ר' אבון ולא אשכחנן כן על דר"א - דר"א אמר ימותו, אמר ר' מנא הן דאָת מקשי לה על דר' יהודה, קשיתה על דמתניתא דתנינן תמן וולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה - ימותו, ויש אדם מימר למיתה משעה ראשונה?!

הלכה ב

מתני' בא לו אצל שעיר המשתלח וסמך שתי ידיו עליו ונתוודה, וכך היה אומר - אנא השם עוו פשעו חטאו לפניך עמך בית ישראל, אנא השם

שמתו בעליו ימותו, דהיינו שחל קדושה על תמורת אשם, הגם שהיא עומדת למיתה, וכן אמר ר' מנא הן דאָת מקשי לה עד שאתה מקשה את קושיתך על דברי ר' יהודה, קשיתה על דמתניתא תקשה את זה על סתם משנה, דתנינן תמן במסכת תמורה, וולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה - ימותו, וא"כ תקשה וכי יש אדם מימר (עושה תמורה) למיתה משעה ראשונה? אלא מוכח מכאן שחל קדושה על הבהמה הגם שיליכו אותה למיתה.

הלכה ב

מתני' בא לו אצל שעיר המשתלח העומד בשער נקנור, וסמך שתי ידיו עליו ונתוודה, וכך היה אומר - אנא השם עוו קלקלו את הדרך, פשעו במזיד, חטאו בשוגג לפניך עמך בית ישראל אנא השם (למעשה הכ"ג היה אומר 'בִּשְׁם'

משתלח לעזאזל, ורק את שאינו מכפר בו (כגון שנשפך הדם של השעיר לה) אז אין חבירו משתלח לעזאזל, ורבי הילא אמר שהיות וכתוב לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזָּאזֵל הַמִּדְבָּרָה, מכאן נלמד את (השעיר) שהוא גומר בו את כל הכפרה - חבירו משתלח, אבל את שאינו גומר בו את כל הכפרה - אין חבירו משתלח, וא"כ על דעתיה דר' זעירה שלשתן משתלחין היות והכ"ג נתן מהדם של שלושת השעירים, אבל על דעתיה דר' הילא אינו משתלח אלא האחרון בלבד שבו גמרו את הכפרה.

ר' יהודה אומר תמות: שואלת הגמ' וקשיא על דברי ר' יהודה וכי יש אדם מגריל (מקדיש) למיתה משעה ראשונה, והרי לבאו' לא שייך לומר שחל הקדש ע"מ שהבהמה תלך למיתה? אמר ר' אבון מדוע אתה תמה, וכי לא אשכחנן כן על דברי ר"א, דר"א אמר שתמורת אשם ואשם

מסכת פרק ו' [ה"ב - דף לג] יומא

כפר נא לעונות לפשעים ולחטאים שעו ופשעו ושחטאו לפניך עמך בית ישראל - ככתוב בתורת משה עבדך [ויקרא מז] **פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם וְגו'**, והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

גמ' וכך היה אומר וכו': תני בר קפרא עוו פשעו חטאו - שלא להזכיר גניין של ישראל.

'יעמד חי' מלמד שהוא עתיד למות, עד מתי הוא חיה - **וְכָלָה מִכְּפָר אֶת הַקֹּדֶשׁ** דברי ר' יהודה, ר"ש אומר עד שעת הוידוי, על דעתיה דר' יהודה אין הוידוי מעכב, על דעתיה דר"ש הוידוי מעכב, מה נפק מן ביניהון שלחו בלא וידוי, על דעתיה דר' יהודה אינו צריך להביא שעיר אחר, על דעתיה דר"ש צריך להביא שעיר אחר. אף בפר כן, שחטו בלא וידוי - על דעתיה דרבי יהודה אינו

הוא חיה (הוא צריך לחיות)? עד **וְכָלָה מִכְּפָר אֶת הַקֹּדֶשׁ** וגו', היינו עד גמר מתן הדם של השעיר שעלה עליו הגורל לה' **דברי ר' יהודה**, כיון שמה שכתוב **"לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו"** זה הולך כלפי השעיר לה', אבל **ר"ש אומר** שהשעיר לעזאזל צריך לחיות עד **שעת הוידוי**, כיון שמה שכתוב **"לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו"** זה הולך כלפי הוידוי על השעיר המשתלח, וא"כ אומרת הגמ' **שעל דעתיה דר' יהודה - אין הוידוי מעכב**, אבל על דעתיה דר"ש - **הוידוי מעכב**, ואומרת הגמ' **מה נפק מן ביניהון** איזה (עוד) חילוק יש בין ר' יהודה לר"ש? במקרה **ששלחו** את השעיר לעזאזל **בלא וידוי**, **שעל דעתיה דר' יהודה אינו צריך להביא שעיר אחר**, אבל על דעתיה דר"ש **צריך להביא שעיר אחר**. ואומרת הגמ' שהיות ומקשים את הפר לשעיר, לכך **אף בפר כן** (יש את המחלוקת בין ר' יהודה לר"ש), שאם **שחטו** את הפר **בלא וידוי**, **שעל דעתיה דרבי יהודה אינו**

כדלעיל) **כפר נא לעונות לפשעים ולחטאים שעו ופשעו ושחטאו לפניך עמך בית ישראל - ככתוב בתורת משה עבדך** (שהקב"ה מכפר ביום הכיפורים) שנאמר **פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטָהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה'** תְּטַהֲרוּ, והן הנמצאים בעזרה **עונין אחריו - ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**.

גמ' וכך היה אומר וכו': תני בר קפרא שהכ"ג רק אמר **עוו פשעו חטאו** אבל הוא לא הזכיר 'עמך בית ישראל', כדי **שלא להזכיר גניין** (גינין) **של ישראל**, היות והוא לא מזכיר בידוי הזה את עצמו (כבידוי על הפר), לכך הכ"ג לא מזכיר ואומר 'עמך בית ישראל', שזה לא יראה שהוא בא לגנות את הישראלים שהם חטאו.

כתוב בפסוק **וְהַשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּזֶל לְעִזְאֹזל יַעֲמֵד חַי לִפְנֵי ה'** לְכַפֵּר עָלָיו, **מלמד שרק כעת** הוא צריך להיות חי, אבל הוא עתיד למות, וא"כ אומרת הברייתא עד מתי

צריך להביא פר אחר, על דעתיה דר"ש צריך להביא פר אחר. נתוודה ושחטו ונשפך הדם ואת אמר צריך להביא פר אחר, צריך להתוודות עליו פעם שנייה, או כבר יצא בוידייו של ראשון? אף בשעיר המשתלח כן - צריך להגריל עליו פעם שנייה או כבר יצא בהגרילו של ראשון.

הלכה ג

מתני' מסרו למי שהוא מוליכו, הכל כשירין להוליכו אלא שעשו כהנים גדולים קבע, ולא היו מניחין ישראל להוליכו, אמר רבי יוסי מעשה והוליכו ערשלא מציפורין וישראל היה.

גמ' הכל כשירין להוליכו וכו': [ויקרא טז] וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ לַחֲכָשִׁיר אֶת הַזֹּר. 'עֲתִי'

שלא בגורל ומתודים עליו ושולחים אותו לעזאזל.

הלכה ג

מתני' מסרו את השעיר המשתלח למי שהוא מוליכו לעזאזל (הכ"ג

בעצמו צריך למסור את השעיר למי שמוליכו לעזאזל, שהרי כתוב וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֲתִי, ואומרת המשנה שהכל כשירין להוליכו, אלא שעשו כהנים גדולים קבע (מנהג) ולא היו מניחין את הישראלים להוליכו, אלא נתנו את התפקיד הזה רק לכהנים, אמר רבי יוסי מעשה והוליכו ערשלא מציפורין וישראל היה, וא"כ מוכח שגם ישראלים יכולים להוליך את השעיר לעזאזל. **גמ'** הכל כשירין להוליכו וכו': אומרת הגמ' מהיכן יודעים שגם זר יכול להוליך את השעיר לעזאזל? כיון שכתוב וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ ולא מוזכר שהוא כהן, מכאן נלמד להכשיר את הזר. כתוב בפסוק 'עֲתִי' מלשון עת וזמן, ומכאן שיהא עתיד, 'עֲתִי'

צריך להביא פר אחר, כיון שהידידי לא מעכב, אבל על דעתיה דר"ש צריך להביא פר אחר, כיון שהידידי מעכב. שואלת הגמ' ומה הדין אם הכ"ג נתוודה על הפר ושחטו ונשפך הדם, ואת אמר (והרי אמרנו) שצריך להביא פר אחר, א"כ יש לשאול האם צריך להתוודות עליו (על הפר החדש) פעם שנייה, או כבר יצא בוידייו של ראשון (שאלת הגמ' היא בין לר' יהודה שלכתחילה צריך להתוודות על הפר, ובין לר"ש שאומר שהידידי מעכב). ואומרת הגמ' שאף בשעיר המשתלח יש לשאול כן, לשיטת ר"ש שאומר שאם השעיר המשתלח מת (לאחר נתינת הדם מהשעיר לה) לפני שהתודו עליו שמביאים שעיר חדש, האם צריך להגריל עליו (על השעיר החדש) פעם שנייה דהיינו שמביאים שני שעירים ומגרילים עליהם והשעיר העולה בגורל לעזאזל נשלח לעזאזל, או שכבר יצא בהגרילו של ראשון, ומביאים שעיר

שיהא עתיד, 'עתי' שיהא מזומן, 'עתי' אף בשבת, 'עתי' אף בטומאה. לא הוא עתיד - הוא מזומן? אלא שלא ישלחנו ביד שנים. שילחו ביד שנים, מהו שיטמא בגדים? נישמענה מן הדא 'יהמ'שלח' לא המשלח את המשלח, הדא אמרה שילחו ביד שנים אינו מטמא בגדים. ברח - דרך הליכה מטמא בגדים, דרך חזירה אינו מטמא בגדים.

שאלו את ר"א חלה השליח? אמר להן כך תהו בשלום. ואם חלה המשתלח? אמר להן יכול הוא לטעון אתכם ולי. דחייזו ולא מת? אמר להן כך יהו

את המשלח), וא"כ **הדא אמרה** זאת אומרת שאם **שילחו ביד שנים** שאינו מטמא בגדים של השני. ואומרת הגמ' שאם השעיר ברח והמשלח רדף אחריו להחזירו, אז כשהמשלח תפסו ומוליכו בדרך הליכה לכיוון העזאזל, המשלח מטמא בגדים שלובש באותו השעה, הגם שהוא הולך אותו כבר בדרך הזו, אבל בדרך חזירה, היינו שהשעיר משך את המשלח לכיוון ירושלים, אינו מטמא בגדים.

שאלו את ר"א מה הדין אם חלה השליח האם אחר יכול להוליך את השעיר? אמר להן, כך (כמו המשלח) תהיו בשלום דהיינו מעולם לא קרה כזה שאלה, כיון שתמיד הוא היה בריא. ועוד שאלו את ר"א ואם חלה השעיר המשתלח האם השליח יכול להרכיבו על החמור לעזאזל, או שיש בזה איסור של מחמר? אמר להן יכול הוא לטעון אתכם ולי, דהיינו מעולם לא קרה כזה שאלה, כיון שהשעיר היה בריא. ועוד שאלו את ר"א מה הדין אם המשלח דחייזו בצוק והשעיר לא מת, האם הוא צריך לרדת אחריו להמית אותו או לא? אמר להן כך יהו

שיהא מזומן דהיינו שהמשלח את השעיר יהיה עתיד ומזומן ומוכן לזמן שיצטרכו לשלח את השעיר. וכן מזה שכתוב 'עתי' לומדים שצריך לשלוח את השעיר דוקא בזמנו, ומכאן ששולחים אותו אף בשבת, הגם שמוליכים אותו חוץ לתחום, 'עתי' אף בטומאה, וגם אם המשלח נטמא, הוא נכנס לעזרה כדי לשלח את השעיר לעזאזל, שהרי הכ"ג בעצמו צריך למסור את השעיר למי שמוליכו לעזאזל, שהרי כתוב 'ושלח' ביד איש עתי. שואלת הגמ' מדוע הברייתא אומרת גם שיהא עתיד וגם שיהא מזומן, וכי לא הוא עתיד הוא מזומן והרי זה אותו הדבר? אלא אומרת הגמ' שכאשר הברייתא אומרת 'מזומן' היינו שרק אחד יהיה מזומן לשלח את השעיר למדבר, ושלח ישלחנו ביד שנים. שואלת הגמ' ואם שילחו ביד שנים, מהו שיטמא בגדים של השני (של המלווה את המשלח)? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, ששנינו בברייתא שהיו וכתוב 'יהמ'שלח' את השעיר יכבס בגדיה, מכאן לומדים שרק המשלח עצמו נטמא, ולא המשלח את המשלח (המלווה

אויבי השמים. לא שהיה ר"א מפליגן, אלא שלא היה אומר להן דברים שלא שְׁמָעוּן מימיו. וחכמים אומרים חלה השליח - משלחו ביד אחר. חלה המשתלח - מרכיבו על החמור. דחייו ולא מת - יורד אחריו וממיתו. כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, לא היה מגיע למחצית ההר - עד שנעשה איברין איברין, משמת שמעון הצדיק היה בורח למדבר, והסרקין אוכלין אותו. כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היה גורל של שם עולה בימין, משמת שמעון הצדיק פעמים בימין פעמים בשמאל. כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היה נר מערבי דולק, משמת שמעון הצדיק פעמים פָּבָה פעמים דִּלְק. כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היה לשון של זהורית מלבין, משמת שמעון הצדיק פעמים מלבין פעמים מאדים. כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היה אור המערכה מתגבר ועולה, משהיו נותנין שני גזירי עצים

שמעון הצדיק פעמים הגורל היה עולה בימין ופעמים בשמאל. וכן **כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היה נר מערבי של המנורה** (אם המנורה עמדה מזרח מערב, א"כ הנר המערבי הוא הנר השני מצד מזרח, ואם המנורה עמדה צפון דרום, א"כ הנר המערבי הוא הנר האמצעי) **דולק עד שכיבו אותו בזמן הטבת הנרות** (י"א בבוקר, וי"א שהטיבו אותו רק לפנות ערב, לפי שהיו צריכים לחזור ולהדליקו), אבל **משמת שמעון הצדיק פעמים הנר היה פָּבָה ופעמים דִּלְק.** וכן **כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היה לשון של זהורית שקשרו בפתח ההיכל מלבין,** אבל **משמת שמעון הצדיק פעמים היה מלבין ופעמים היה מאדים** נשאר אדום כבתחילה. וכן **כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היה אור (אש) המערכה מתגבר ועולה** (כיון שהאש שירדה מהשמים דלקה), ואכלה את כל האברים ופרדים, ומשהיו נותנין שני גזירי עצים

אויבי השמים, דהיינו תמיד השעיר לא היה מגיע לחצי ההר עד שהיה נעשה אברים אברים. ואומרת הברייתא שמה שר"א ענה באופן הזה, ולא ענה לתלמידיו בצורה ברורה, זה לא מחמת שהיה ר"א מפליגן דוחה אותם, אלא שלא היה אומר להן לתלמידיו דברים שלא שְׁמָעוּן מרבתי מימיו. וחכמים אומרים שאם חלה השליח - משלחו ביד אחר. ואם חלה השעיר המשתלח - מרכיבו על החמור, ואם דחייו ולא מת - יורד אחריו וממיתו. ואומרת הברייתא שכל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, לא היה השעיר מגיע למחצית ההר - עד שנעשה איברין איברין, וזה סימן שהקב"ה קיבל את תשובת ישראל, אבל משמת שמעון הצדיק פעמים השעיר היה בורח למדבר - והסרקין הישמעאלים היו אוכלין אותו. וכן כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היה גורל של שם עולה בימין, שיש בזה סימן טוב לישראל, אבל משמת

בשחרית לא היו נותנין כל היום, משמת שמעון הצדיק תשש כוחה של מערכה - ולא היו נמנעין להיות נותנין עצים כל היום. כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היתה ברכה משולחת בשתי הלחם ובלחם הפנים - והיה נופל לכל אחד ואחד עד כזית, ויש מהן שהיו אוכלים ושביעין, ויש מהן שהיו אוכלין ומותרין, משמת שמעון הצדיק ניטלה ברכה משתי הלחם ומלחם הפנים, והיה נופל לכל אחד ואחד מהן עד כאפון, הצנועים היו מושכין את ידיהן, והגרגרים היו פושטין את ידיהן, מעשה בכהן אחד בציפורין שנטל חלקו וחלק חברו, והוא היה נקרא בן חמצן עד היום, הוא שרוד אמר [תהילים עא] אֱלֹהֵי פִלְטָנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף מְעוֹל וְחֹמֶץ. תני ארבעים שנה עד שלא חרב בית המקדש, היה נר מערבי פָּבֶה, ולשון של זהורית מאדים, וגורל של שם עולה בשמאל, והיו נועלין דלתות ההיכל מבערב ומשכימין ומוצאין אותן פתוחין, אמר לו רבן יוחנן בן זכאי היכל למה אתה מבהלינו, יודעין אנו שסופך

עד כאפון בגודל של אפונה, ולכך הצנועים היו מושכין את ידיהן ולא היו נוטלים מהלחם, והגרגרים (מלשון זולל וסובא) היו פושטין את ידיהן ליטול מהלחם, ומעשה בכהן אחד שהיה גר בציפורין שנטל חלקו וחלק חברו, והוא היה נקרא בן חמצן (גנב) עד היום, ואומרת הברייתא מדוע קראו לגנב בן 'חמצן'? הוא שרוד אמר אֱלֹהֵי פִלְטָנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף מְעוֹל וְחֹמֶץ וגונב. תני ארבעים שנה עד שלא חרב בית המקדש, תמיד היה נר מערבי פָּבֶה, ולשון של זהורית מאדים נשאר אדום כמות שהיה, וגורל של שם עולה בשמאל, והיו נועלין דלתות ההיכל מבערב ומשכימין בבוקר ומוצאין אותן פתוחין, וזה היה סימן כאילו ההיכל פותח את דלתותיו כדי שיבואו לתוכו הנכרים להחריבו, אמר לו רבן יוחנן בן זכאי להיכל, היכל למה אתה מבהלינו, והרי יודעין אנו שסופך

בשחרית שמצווים לתתם, לא היו נותנין עוד עצים כל היום, עד תמיד של בין הערביים, שאז ג"כ מצווים לעלות על המזבח שני גזירי עצים, אבל משמת שמעון הצדיק תשש כוחה של אש המערכה (כיון שהאש שירדה מהשמים נסתלקה), ולא היו נמנעין הכהנים להיות נותנין עצים כל היום. וכן כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים, היתה ברכה משולחת בשתי הלחם ובלחם הפנים (בלחם הפנים יש 1036.8 כביצים, שזה בין 2073 ל 3456 כזיתים, תלוי כמה כזיתים יש בביצה, ובשתי הלחם יש 86 ביצים, שזה בין 172 ל 288 כזיתים) והלחמים גדלו, עד שהיה נופל לכל אחד ואחד מהכהנים עד כזית, ויש מהן שהיו אוכלים ושביעין, ויש מהן שהיו אוכלין ומותרין, אבל משמת שמעון הצדיק ניטלה הברכה משתי הלחם ומלחם הפנים, וא"כ זה לא הספיק לכל הכהנים, והיה נופל לכל אחד ואחד מהכהנים

ליחרב שנאמר [זכריה יא] פֶּתַח לְבָנוֹן דִּלְתִּיף וְתֹאכַל אֵשׁ פְּאָרְזִיף. תני ארבעים שנה שימש שמעון הצדיק את ישראל בכהונה גדולה, ובשנה האחרונה אמר להן בשנה זו אני מת, אמרו לו למי נִמְנָה אחרֶיךָ? אמר להן הרי נחונין בני לפניכם, הלכו ומינו את נחונין, וקִינא בו שמעון אחיו - והלך והלבישו אונקלה וחגרו צלצל, אמר להן ראו מה נדר לאהובתו - אמר לה לכשאשמש בכהונה גדולה אלבש נקלה שליך ואחגור בצלצל שליך, בדקו את הדברים, ולא מצאו אותו - אמרו משם ברח להר המלך, משם ברח לאלכסנדריאה ועמד ובנה שם מזבח, וקרא עליו את הפסוק הזה [ישעיהו יט] פִּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לָהּ בְּתוֹף אֶרֶץ מִצְרַיִם. והרי הדברים ק"ו, ומה אם מי שלא נכנס לשררה, ראו היאך נחזר עליה בסוף, מי שהוא נכנס ויוצא על אחת כמה וכמה. תני זו דברי ר"מ, ר' יהודה אומר לא כי, אלא מינו את

גדולה - אלבש את הנקלה שליך ואחגור בצלצל שליך, והלכו ובדקו את הדברים וכשחזרו אחרי שראו שהכל שקר לא מצאו אותו את נחונין, ואמרו שמשם מבית המקדש ברח להר המלך לשומרון ומשם ברח לאלכסנדריאה של מצרים ועמד ובנה שם מזבח, וקרא עליו (על המזבח) את הפסוק הזה פִּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לָהּ בְּתוֹף אֶרֶץ מִצְרַיִם, ולכך נחונין הורה לעצמו היתר לבנות שם את המזבח, הגם שהבמות אסורים. ואומרת הגמ' שנלמד מזה מוסר השכל, והרי הדברים ק"ו, ומה אם מי שעדיין לא נכנס לשררה, ראו היאך נחזר (חיזר) עליה בסוף, ולאחר שהפסיד את השררה בבית המקדש, יצר לעצמו שררה חדשה, מי שהוא נכנס שהיה לו כבר את השררה ויוצא ומוציאים אותו על אחת כמה וכמה שהוא יכול לקלקל את עצמו (ולכך צריך להזהר מלהוריד את בעלי השררה מגדולתם). תני, זו המעשה שאמרנו בנחונין זה מדברי ר"מ, אבל ר' יהודה אומר לא כי שלא כך היה המעשה, אלא מינו את

ליחרב כמו שנאמר פֶּתַח לְבָנוֹן דִּלְתִּיף וְתֹאכַל אֵשׁ פְּאָרְזִיף, אבל לא צריך להבהיל את עם ישראל כל הזמן. תני ארבעים שנה שימש שמעון הצדיק את ישראל (ולא את עצמו, (עיי' יחזקאל ל"ד)) בכהונה גדולה, ובשנה האחרונה אמר להן בשנה זו אני מת (כדלעיל פרק ד' הלכה ב'), אמרו לו למי מבניך נִמְנָה לכהונה גדולה אחרֶיךָ? אמר להן הרי נחונין בני לפניכם, והוא ראוי יותר משמעון אחיו, הגם ששמעון גדול ממנו בשנים, אך לא בחכמה, הלכו ומינו את נחונין, וקִינא בו שמעון אחיו מפני שהיה גדול ממנו בשנים, ולכך הלך שמעון והלבישו את נחונין באונקלה בגד עשוי מעור, וחגרו בצלצל חגורת עור (דהיינו שמעון אמר לנחונין במרמה, שבזמן החינוך צריך ללבוש את הבגדי עור האלו שיכולים לנקות אותם, ולא לובשים את הבגדי כהונה גדולה, שאם הם יתלכלכו לא יכולים לנקות אותם). ואז שמעון אמר להן לכל הכהנים, ראו מה נדר לאהובתו לאשתו, שנחונין אמר לה לאשתו, לכשאשמש בכהונה

מסכת פרק ו [ה"ד - דף לד] יומא

שמעון, וקינא בו נחונין אחיו - והלך והלבישו נקלה וחגרו צלצל, אמר להן ראו מה נדר לאהובתו כו' היך קדמיא. והרי הדברים קל וחומר, ומה אם זה שברח מן השררה ראו האיך העשיא את ישראל לעבודה זרה, מי שהוא נכנס ויוצא על אחת כמה וכמה.

הלכה ד

מתני' וכבש עושין לו מפני הבבליים שהיו מתלשין בשערו - ואומרים לו טול וצא טול וצא. יקירי ירושלם היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה. עשר סוכות מירושלם עד צוק, תשעים ריס, שבעה ומחצה לכל מיל, על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים, ומלוין אותו מסוכה לסוכה, חוץ מן האחרון שבהן

ויוצא אפי' מעצמו, על אחת כמה וכמה שהוא יכול לקלקל את עצמו.

הלכה ד

מתני' וכבש היו עושין לו למשלח את השעיר לעזאזל מפני הבבליים, שהיו מתלשין בשערו של המשלח ואומרים לו טול תמהר וצא טול וצא ואל תשהה את עונות ישראל. יקירי האנשים החשובים של ירושלם היו מלוין אותו את המשלח עד הסוכה הראשונה, ואומרת המשנה שעשר סוכות עשו בין ירושלים לצוק, כדי שיהיה מקום למשלח לנוח. והמרחק מירושלם עד הצוק הוא תשעים ריס, דהיינו שבעה ומחצה ריס לכל מיל (המרחק הוא י"ב מיל). ועל כל סוכה וסוכה כשהמשלח מגיע אומרים לו הרי מזון והרי מים, ומלוין אותו מסוכה לסוכה, דהיינו היו אנשים שובתים בסוכה מערב יו"כ כדי ללוות את המשלח מסוכה לסוכה, שלא יילך לבד במדבר, חוץ מן האחרון שבהן

שמעון לכהונה גדולה (הגם ששמעון הצדיק אמר להם למנות את נחונין, אבל נחונין ויתר) כיון שהוא היה גדול מנחונין, אבל וקינא בו נחונין אחיו (כיון שאביו שמעון הצדיק אמר שהוא יהיה לכ"ג), ולכך הלך נחונין והלבישו את שמעון בנקלה וחגרו בצלצל, ואמר להן ראו מה נדר לאהובתו כו' וההמשך הוא היך קדמיא כעין ששנינו לפני כן (בדברי ר"מ), דהיינו שהכהנים הלכו ובררו את הדברים, ומצאו שיד נחונין היתה בדבר, ולכך נחונין ברח למצרים ובנה שם את הבמה, ואומרת הגמ' שנלמד מזה מוסר השכל, והרי הדברים קל וחומר, ומה אם זה נחונין שברח מן השררה שבתחילה הוא ויתר לשמעון את הכהונה גדולה (אלא שאח"כ הוא התחרט), ראו האיך העשיא פיתה (מלשון הַפִּתָּה הַשִּׁיאָנִי) את ישראל לעבוד עבודה זרה היינו עבודה שהיא זרה - שלא מצווים לעשותה (אומנם הקריבו שם לה', אבל הרי אסור להקריב קרבנות בבמה), מי שהוא נכנס שהיה לו כבר את השררה

מסכת פרק ו [ה"ד - דף לד] יומא קעא

שאינו מגיע עמו לצוק, אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו.

גמ' וכבש היו עושין לו וכו': אית תנאי תנאי כבש גופו, אית תנאי תנאי כבש ממש. אמר רבי חיה בר יוסף אלכסנדרין היו אומרים עד מתי אתם תולין את הקלקלה בנו.

יקירי ירושלם היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה וכו': תני עשר סוכות בתוך שנים עשר מיל דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר עשר סוכות בתוך עשרה מיל, רבי יוסי אומר חמש וכולן על ידי עירוב, וכן אמר לי אליעזר בני יכול אני לעשותן שנים - על ידי עירוב.

את המשלח ב' מיל, וכן כל מי שהיה בסוכות עשה עירוב תחומין לכיוון הסוכה הבאה, וליוו את המשלח ב' מיל, ואומר ר' יוסי שאני קיבלתי מרבתי שעשו ה' סוכות, אבל **כן אמר לי אליעזר בני** שאם הלכו ע"י עירוב, א"כ **יכול אני לעשותן שנים** – **על ידי עירוב**, דהיינו שיקירי ירושלים היו עושים עירוב תחומין לכיוון הסוכה הראשונה, וליוו את המשלח ב' מיל, והאנשים שהיו בסוכה הראשונה נחלקו לשתי קבוצות, חלקם עשו עירוב תחומין לכיוון ירושלים והלכו ב' מיל ונפגשו עם יקירי ירושלים וקיבלו את פני המשלח, וליוו את המשלח עד הסוכה הראשונה, והחלק האחר עשו עירוב תחומין לכיוון הסוכה השניה, וליוו את המשלח ב' מיל, וכן האנשים שהיו בסוכה השניה נחלקו לשתי קבוצות, חלקם עשו עירוב תחומין לכיוון הסוכה הראשונה והלכו ב' מיל, ונפגשו עם אנשי הסוכה הראשונה וקיבלו את פני המשלח, וליוו את המשלח עד הסוכה השניה, והחלק האחר עשו עירוב תחומין לכיוון הצוק, וליוו את המשלח ב' מיל עד לצוק, הרי לך שיכולים ללכת י' מיל ע"י שתי סוכות.

שהמלווה אינו מגיע עמו עד לצוק, אלא המלווה הלך רק מיל אחד שזה תחום שבת, והוא עומד מרחוק (מרחק של מיל מהצוק) ורואה את מעשיו.

גמ' וכבש היו עושין לו וכו': אומרת הגמ' שאית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא **כבש גופו** דהיינו כיסו את גופו של המשלח, שהבבליים לא יזהו אותו ויזיקו לו. ואית תנאי תנאי ויש ששנו בברייתא **שכבש ממש** עשו למשלח, כדי שהוא לא יבוא במגע עם הבבליים. אמר רבי חיה בר יוסף שהאלכסנדרין היו אומרים למשלח עד מתי אתם תולין את הקלקלה (החטאים) בנו, ולכך תמהר לשלח את השעיר למדבר כדי שנתכפר כבר.

יקירי ירושלם היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה וכו': תני עשר סוכות היו בתוך שנים עשר מיל (כמשנתנו) דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר עשר סוכות היו בתוך עשרה מיל, ומירושלים לצוק היה רק י' מיל, ורבי יוסי אומר שהיה רק חמש סוכות, וכולן הלכו ללוות את המשלח על ידי עירוב, דהיינו יקירי ירושלים היו עושים עירוב תחומין לכיוון הסוכה הראשונה, וליוו

על כל סוכה וסוכה אומר לו הרי מזון והרי מים: לייפות את כוחו, למה שאין יצר הרע תאב אלא דבר שהוא אסור לו, כהדא רבי מנא סלק למבקרה לרבי חגי דהוה תשיש, אמר ליה צחינא, אמר ליה שתה, שבקיה ונחת ליה, בתר שעה סלק לגביה אמר ליה מה עבדת ההיא צחיותך? אמר ליה כד שרית לי אולת לה. רבי חייה בר בא הוה משתעי הדין עובדא, חד בר נש הוה מהלך בשוקא וברתיה עימיה, אמרה ליה ברתיה, אבא! צחייא אנא, אמר לה אורכין ציבחר, אמרה ליה, אבא! צחייא אנא, אמר לה אורכין ציבחר, ומתת. רבי אחא כד מפני מוספא - הוה אמר קומיהון, אחינן מאן דאית ליה מייניק ייזיל בגיניה.

הוה משתעי מספר הדין עובדא את המעשה הזה, שחד בר נש אדם אחד הוה מהלך בשוקא הלך בשוק וברתיה עימיה ובתו הלכה איתו, ואמרה ליה ברתיה, אבא! צחייא אנא אני צמאה, אמר לה אורכין ציבחר תמתיני קצת, ואחר זמן היא חזרה ואמרה ליה, אבא! צחייא אנא אני צמאה, אמר לה אורכין ציבחר תמתיני קצת, ומתת והיא מתה (כנראה שהבת היתה ילדה בריאה, ולכך אביה אמר לה להמתין), וא"כ גם מכאן מוכח שצריך להתיר לשתות, ויתכן שאם אביה היה מתיר לה לשתות, היא לא היתה צריכה כבר לשתות. ואומרת הגמ' שרבי אחא, כד מפני מוספא כאשר גמרו להתפלל מוסף, הוה אמר היה אומר קומיהון לפני הקהל, אחינן אחים שלי (מלשון ענווה) מאן דאית ליה מייניק למי שיש ילד קטן בבית, שייזיל בגיניה שייילך לביתו להאכיל את הילד.

על כל סוכה וסוכה אומר לו הרי מזון והרי מים: אומרת הגמ' שאמרו כך למשלח, כדי לייפות ולחזק את כוחו, ולמה זה מחזק את כוחו? כיון שאין יצר הרע (יצר התאוה) תאב אלא דבר שהוא אסור לו, וכיון שהתירו לו לאכול ולשתות, מתבטל התשוקה, ואם הוא לא רעב או צמא באמת, הוא לא יאכל וישתה. וזה כהדא כמעשה שרבי מנא סלק למבקרה עלה לבקר את רבי חגי ביוה"כ דהוה תשיש שר' חגי היה חולה, ור' חגי אמר ליה לר' מנא צחינא שאני צמא, אמר ליה ר' מנא שתה, ור' מנא שבקיה עזב את ר' חגי ונחת ליה וירד מביתו של ר' חגי, ובתר שעה סלק לגביה ואחר זמן ר' מנא חזר שוב לבקר את ר' חגי, ור' מנא אמר ליה לר' חגי מה עבדת ההיא צחיותך מה קורה עם הצמא שלך? אמר ליה ר' חגי, כד שרית לי מיד לאחר שהתרת לי לשתות, כבר אולת לה הצמא הלכה לה. וכן רבי חייה בר בא

הלכה ה

מתני' ומה היה עושה חלק לשון של זהורית - חציו קשר בסלע וחציו קשר בין קרניו, ודוחפו לאחוריו מתגלגל ויורד, לא היה מגיע למחצית ההר עד שהוא נעשה איברים איברים. בא וישב לו תחת הסוכה האחרונה עד שתחשך. מאימתי מטמא בגדים? משיצא חומת ירושלם, רבי שמעון אומר משעת דחייתו לצוק.

גמ' ומה היה עושה וכו': תני בראשונה היו קושרין אותו בחלונותיהם, ויש מהן שהיה מלבין ויש מהן שהיה מאדים והיו מתביישין אלו מאלו, חזרו וקשרו אותו בפתחו של היכל, ויש שנים שהיה מלבין ויש שנים שהיה מאדים, חזרו וקשרו אותו בסלע. כתיב [ישעיהו א] לְכוּ נָא וְנִכְכְּתָה יְאֹמַר ה' וְגו', תני, רבי אליעזר אומר

היו קושרין אותו את הלשון של זהורית בחלונותיהם, כל אחד ואחד בחלון שבביתו, ויש מהן - הצדיקים שהיה מלבין להם הלשון של זהורית, ויש מהן - הרשעים שהיה מאדים נשאר אדום, והיו מתביישין אלו מאלו, לכך חזרו וקשרו אותו את הלשון של זהורית בפתחו של היכל בפתח של הבית המקדש, ויש שנים שהיה מלבין כיון שהקב"ה קיבל את תשובתם, ויש שנים שהיה מאדים נשאר אדום, וא"כ עם ישראל היו מתביישים, לכך חזרו וקשרו אותו את הלשון של זהורית בסלע, היכן שהיו זורקים את השעיר לעזאזל. כתיב לְכוּ נָא וְנִכְכְּתָה יְאֹמַר ה', אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם בְּשָׁנִים בְּשָׁלָג יִלְבִּינוּ וְגו', ולמעשה הפסוק ק', שהרי הוא מתחיל בלשון רבים "בְּשָׁנִים" ומסיים בלשון יחיד "בְּשָׁלָג" לכך תני, רבי אליעזר אומר שאין כוונת הפסוק "לחוטשי השנה" כיון שא"כ הפסוק היה צריך לסיים כשלגים ילבינו בלשון

הלכה ה

מתני' ומה היה המשלח עושה במדבר? חלק לשון צמר סרוק (היות ויש שערות ארוכים יותר ויש פחות, לכך זה נראה כלשון) של זהורית צמר אדום, חציו קשר בסלע וחציו קשר בין קרניו, ודוחפו לאחוריו כדי שהשעיר לא יִאָחֵז בעצמו ויברח, והיה מתגלגל ויורד, ולא היה מגיע למחצית ההר - עד שהוא נעשה איברים איברים. והמשלח בא וישב לו תחת הסוכה האחרונה עד שתחשך אומנם הוא חוזר כאן יותר מתחום שבת, אבל היות וזה מסוכן להישאר לבד במדבר, לכך חכמים התירו לו לחזור לסוכה כדי שיהיה עם מי ששבת שם. ואומרת המשנה מאימתי המשלח מטמא בגדים? משיצא חוץ לחומת ירושלם, ורבי שמעון אומר משעת דחייתו לצוק.

גמ' ומה היה עושה וכו': תני, בראשונה

אם יהיו חמאיכם פשנים - כשנים שבין שמים לארץ, פשלג ילבינו, יותר מיכן - פצמר יהיו. ר' יהושע אומר אם יהיו חמאיכם פשנים - כשני אבות הראשונים, פשלג ילבינו, יותר מיכן - פצמר יהיו. אמר רבי יודן בר פזי אם יהיו חמאיכם פשנים פשלג ילבינו - בראשון, ואם יאדימו בתולע פצמר יהיו - בשני. ורבנן אמרין בזמן שעוונותיו של אדם כפי שניו - פשלג ילבינו, יותר מיכן - פצמר יהיו. אמר רבי יודן ענתדרייא בשעה שעונות קלין - פשלג ילבינו, בשעה שהן כבדין - פצמר יהיו.

הלכה ו'

מתני' בא לו אצל הפר ואצל השעיר הנשרפין, קרען והוציא את אימוריהן,

חטא בחטא הזה וחזר בתשובה על זה, אבל ואם יאדימו החטאים בתולע שזה יותר אדום (בורדו) אז רק פצמר יהיו, זה בשני, דהיינו שהוא חזר וחטא באותו החטא שוב, אז החטא לא מתנקה לגמרי שיהיה כשלג, אלא זה יהיה רק כצמר. ורבנן אמרין בזמן שעוונותיו של אדם כפי שניו דהיינו הבחור חוטא בתאוות, והזקן בכבוד, אז פשלג ילבינו, אבל אם הוא חוטא יותר מיכן, כגון זקן מנאף, אז רק פצמר יהיו. אמר רבי יודן ענתדרייא, בשעה שעונות קלין דהיינו שהוא עבר על עשה או לא תעשה, אז פשלג ילבינו, אבל בשעה שהן כבדין שהוא עבר על כריתות ומיתות ב"ד, אז רק פצמר יהיו.

הלכה ו'

מתני' בא לו הכ"ג אצל הפר ואצל השעיר הנשרפין, וקרען והוציא את אימוריהן (היות והם עיקר כפרת יוה"כ, לכך הכ"ג צריך בעצמו להוציא

רבים, אלא כוונת הפסוק הוא שאם יהיו חמאיכם פשנים היינו כמספר השנים שבין שמים לארץ, שזה מרחק של חמש מאות שנה, דהיינו אפי' אם כבר במשך חמש מאות שנה חוטאים באותו החטא, שאז החטא לא נחשב אצל האנשים כל כך לחטא, אז פשלג ילבינו, אבל אם חטאו יותר מיכן שאז זה נעשה כבר להיתר (ולכך לא מתחרטים על החטא הזה), א"כ החטא לא יתנקה כ"כ, אלא רק פצמר יהיו, שזה פחות לבן משלג. וכן ר' יהושע אומר, שאם יהיו חמאיכם פשנים היינו פשני אבות הראשונים, היינו אברהם יצחק ויעקב, שסכום שנותיהם יחד זה חמש מאות שנה (למעשה זה חמש מאות ושנים, אלא שאת השנתיים הראשונות של אברהם אבינו לא מחשיבים, כיון שאז הוא לא הכיר עדיין את בורא העולם), אז פשלג ילבינו אבל יותר מיכן פצמר יהיו, אמר רבי יודן בר פזי אם יהיו חמאיכם פשנים אז פשלג ילבינו זה בראשון, בפעם הראשונה שהוא

מסכת פרק ו' [ה"ו - דף לד] יומא קעה

נתנם במגס והקטירין על גבי המזבח, קלען במקלות והוציאן לבית השריפה. מאימתי מטמאין בגדים? משיצאו חומת העזרה, ר"ש אומר משיצת האור ברובן. גמ' בא לו אצל הפר וכו': אנן תנינן בא לו אצל הפר ואצל שעיר הנשרפין, אית תנאי תניי תניי בא לו כהן גדול לקרות, אמר רבי חנניה קרא מסייע למתניתין [ויקרא טז] והמשיח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו, מה כתיב בתריה? ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת, אמר רבי מנא ואפילו כאהן דתנינן תנייא ברייא אתיא היא, כאנש דסלק מטבריא לציפורין, עד דהוא בטיבריא - אמרין בציפורין הוא יתיב. קלען במקלות והוציאן לבית השריפה: רבי זריקן אמר - ר' זעירה

השעיר לעזאזל יכבס בגדיו, ומה כתיב בתריה? ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו באש, וא"כ מוכח שמיד לאחר שילוח השעיר מוציאים את הפר והשעיר לשריפה, אבל אמר רבי מנא שאין מהפסוק הוכחה, ואפילו כאהן דתנינן תנייא ברייא וגם כמו מי ששנה את הברייתא אתיא היא הפסוק טוב, והגם שלא מוציאים כעת את הפר והשעיר לשריפה, אבל הרגילות לומר על דבר שמתכוונים לעשותו כאילו עושים אותו, וזה כאנש דסלק כמו מי שהולך מטבריא לציפורין, שעד דהוא שגם כאשר הוא עדיין בטיבריא, אמרין שביציפורין הוא יתיב נמצא, כיון שהוא מתכוין ללכת לציפורי, וא"כ גם כאן אומנם הכ"ג צריך עוד לקרוא את פרשת יוה"כ, אבל כיון שהכ"ג מתכוין להוציא את הפר והשעיר לשריפה, לכך כתוב כבר ואת פר החטאת וגו'.

קלען במקלות והוציאן לבית השריפה: ואומרת הגמ' רבי זריקן אמר שר' זעירה

את האימורין, הגם שבעצם גם זר יכול לעשותם), ונתנם במגס בקערה, והעלה להקטירין על גבי המזבח (למעשה לא כעת מקטירים את האימורין, כיון שהכ"ג עדיין לבוש בבגדי לבן, אלא הכ"ג הניח את האימורין במגס, כדי להקטירן כשיבוא זמנו, יחד עם תמיד של בין הערביים). והכ"ג קלען את הפר והשעיר במקלות שבהם נושאים אותם, והכ"ג שלח להוציאן את הפר והשעיר לבית השריפה. ואומרת המשנה מאימתי מטמאין בגדים? משיצאו חוץ לחומת העזרה, ור"ש אומר משיצת האור משיתפס האש ברובן.

גמ' בא לו אצל הפר וכו': אומרת הגמ' שאנן תנינן אנחנו שנינו במשנתנו, שלאחר שילוח השעיר לעזאזל, הכ"ג בא לו אצל הפר ואצל שעיר הנשרפין, אבל אית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא, שלאחר שילוח השעיר, בא לו הכהן גדול לקרות בפרשת יוה"כ, אמר רבי חנניה שקרא מסייע למתניתין שהרי כתוב בפסוק והמשיח את

שאל פרים הנשרפים ושעירין הנשרפין שניטמאו, מהו שישרפו כמצותן, מה צריכה ליה בשניטמאו לפני זריקה, אבל אם ניטמו אחר זריקה, קורא אני עליו 'בְּמוֹעֲדוֹ' אף בשבת, 'בְּמוֹעֲדוֹ' אף בטומאה, אמר ר' יוסי וְעֵדָה שלא כתב בו בְּמוֹעֲדוֹ, לית שמע מינה כלום. אמר ר' מנא לא מיתמנע ר' יוסי רְבִי קַיִים הכא, ואמר ליה קַיִים בפר משיח ועדה.

מאימתי מטמאין בגדים וכו': רבי בון בר חייה אמר - ר' אלעזר שאל פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שיצא רוב האבר המשלים לרוב, מילתיה אמרה ברובו הדבר תלוי. פשיטא הדא מילתא יצא רובו ואח"כ יצא האבר המשלים לרוב,

ר' זעירה לעניין הפר ושעיר של יוה"כ, והשאלה תהיה כשהם נטמאו לפני זריקת הדם, **ואמר ליה ר' יוסי** 'לר' זעירה קַיִים תעמיד את שאלתך **בפר** כהן **משיח** ובפר **העדה**, ואז השאלה תהיה גם כאשר הם נטמאו לאחר זריקת דמים, והגמ' לא פושטת את הספק (האם טומאה פוסלת את בשר הפר והשעיר הנשרפין).

מאימתי מטמאין בגדים וכו': אומרת הגמ' **רבי בון בר חייה אמר שר' אלעזר שאל** (אמר) **פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שיצא רוב האבר המשלים לרוב** הפר או השעיר, דהיינו מיעוט הבהמה יצאה מחוץ לעזרה, ואם נצרף את מיעוט האבר שנשאר בפנים לרוב האבר שיצא, יוצא שרוב הבהמה יצאה מהעזרה, א"כ הוא כבר מטמא. ואומרת הגמ' **מילתיה אמרה** מתוך דברי ר"א מוכח **שברובו הדבר תלוי**, ואם רוב הפר או השעיר יצאו חוץ לעזרה, זה כבר מטמא, ולא צריך שכולו ייצא. ואומרת הגמ' **שפשיטא הדא מילתא** שזה דבר פשוט, שאם הפר או השעיר יצא **רובו ע"י** שנצרף את מיעוט האבר שנשאר בפנים **ואח"כ יצא** אותו מיעוט **האבר המשלים לרוב**, שאנחנו

שאל, פרים הנשרפים ושעירין הנשרפין שניטמאו, מהו שישרפו כמצותן חוץ לג' מחנות, או שישרפו אותם בעזרה, שהרי שנינו במסכת זבחים "ואם אינן נשרפין כמצותן נשרפין בבית הכירה ואינן מטמאין בגדים" וא"כ השאלה היא האם טומאה זה נקרא דבר הפוסל את הפרים לעניין השריפה, ואומרת הגמ' **מה צריכה ליה** היכן נמצא השאלה, דוקא **בשניטמאו לפני זריקה** (שאם יש בהמה אחרת מביאים אותה כיון שמשתדלים להקריב בטהרה, וא"כ יתכן שזה נקרא שחש פסול בקרבן), **אבל אם ניטמאו לאחר זריקה, א"כ קורא אני עליו בְּמוֹעֲדוֹ** (אֶלָּה תַעֲשֶׂוּ לֹהַ בְּמוֹעֲדֵיכֶם) **אף בשבת, בְּמוֹעֲדוֹ אף בטומאה**, וא"כ ודאי שישרפו אותם כמצותן חוץ לג' מחנות. **אמר ר' יוסי וְעֵדָה** ובקרבנות **שלא כתב בו בְּמוֹעֲדוֹ**, היינו בפר ככהן משיח ובפר העדה, **לית שמע מינה כלום** אין לך ללמוד שהם ייעשו בטומאה, וא"כ השאלה היא גם כאשר הם נטמאו לאחר זריקה, האם הם ישרפו חוץ לג' מחנות או שישרפו בעזרה, **ואמר ר' מנא שלא מיתמנע ר' יוסי רְבִי הרב שלי** (ר' יוסי היה רבו של ר' מנא) **קַיִים הכא** לקבוע את שאלת

לא צורכא דלא יצא אבר אבר, ואחר כן יצא האבר המשלים לרוב.
 ר' חייא בר בא אמר - ר' לעזר שאל פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שיצאו וחזרו,
 פשיטה דרך חזירה אינו מטמא בגדים, לא צורכא דלא מכיון שהתחילו לצאת
 מהו שיטמו בגדים? התיב ר' בא והא תנינן היו סובלין אותן במוטות, יצאו
 הראשונים חוץ לחומת עזרה והאחרונים לא יצאו, הראשונים מטמין בגדים
 האחרונים אינן מטמין בגדים עד שיצאו, יצאו אלו ואלו מטמין בגדים? אמר רבי
 יודן אבוי דר' מתניה שנייא היא דכתיב והוציא עד שיוציא רשות כל המוציא.

שגם עכשיו הם יטמאו רק לאחר שרובו ייצא
 לחוץ? התיב השיב ר' בא ואמר מה השאלה,
 והא תנינן היו סובלין אותן את הפר
 והשעיר במוטות, ויצאו הראשונים חוץ
 לחומת עזרה והאחרונים לא יצאו, אז
 הראשונים מטמאין בגדים והאחרונים
 אינן מטמאין בגדים עד שיצאו, יצאו אלו
 ואלו מטמאין בגדים, וא"כ מוכח שלא
 הולכים אחר הפר והשעיר שנמצאים בחוץ,
 אלא אחרי האנשים הנושאים אותם, שהרי
 כאן הפר בחוץ, והאחרונים עדיין טהורים,
 וא"כ מוכח שלא איכפת לנו במה שהפר
 והשעיר היו בחוץ? אמר רבי יודן אבוי דר'
 מתניה שאין הוכחה מהמשנה, כיון ששנייא
 היא שבמשנה זה שונה, דכתיב והוציא את
 כל הפר אל מחוץ למחנה, מכאן לומדים
 שאינו מטמא עד שיוציא את הפר מרשות
 העזרה כולל כל המוציאים, אבל כאן היות
 והפר היה כבר מחוץ לעזרה, יתכן שהוא
 יטמא בגדים גם לעומדים בתוך העזרה, אפי'
 כאשר רק מקצתו יצא מחוץ לעזרה, והגמ' לא
 פושטת את הספק.

מושכים את מיעוט האבר לרוב האבר שיצא
 והפר או השעיר יטמאו כדברי ר"א, לא
 צורכא דא (בזה אין להסתפק) אלא יש
 לשאול מה הדין אם הפר או השעיר יצא
 כשהוא חתוך אבר אבר, דהיינו שלפני
 שאותו מיעוט אבר יצא מהעזרה, האבר נחתך
 מהבהמה, ואחר כן יצא אותו מיעוט האבר
 המשלים לרוב, האם גם כאן אנחנו מושכים
 את מיעוט האבר לפר או השעיר שיצא, וא"כ
 הפר או השעיר יטמאו, או שהיות ובסופו של
 דבר אותו אבר נחתך, א"כ לא היו יכולים
 לצרף את האבר הזה לפר או לשעיר, והוא
 יהיה טהור? והגמ' לא פושטת את הספק.
 ר' חייא בר בא אמר שר' לעזר שאל, מה
 הדין בפרים הנשרפין ושעירים הנשרפין
 שיצאו וחזרו לעזרה, ואומרת הגמ' שזה
 פשיטה שבדרך חזירה לכיוון העזרה שאינו
 מטמא בגדים, ולא צורכא דא (זה לא היה
 ק) אלא זה יש לנו להק' האם כשמתחילים
 להוציא את הפר בחזרה מהעזרה, האם מכיון
 שהתחילו לצאת מהו שיטמאו בגדים
 מיד, היות והפר או השעיר היו כבר בחוץ, או

רבי ירמיה אמר - רבי לעזר שאל פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין מהו שיפסלו משם יוצא, מה צריכה ליה כרבי שמעון בן לקיש, ברם כרבי יוחנן פשיטא ליה, דאיתפלגון השוחט תודה בפנים ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם - רבי יוחנן אמר חוץ לחומת ירושלים, רבי שמעון בן לקיש אמר חוץ לחומת העזרה, רבי שמעון בן לקיש כדעתיה, דאמר רבי אמי בשם ר"ש בן לקיש בשר שלמים שיצא ואחר כך נכנס, ונזרק עליו מן הדם כבר נפסל משם יוצא, אמר רבי יוסה ואפילו כרבי יוחנן צריכה ליה, ירושלים אף על פי שאינה מחיצה לקדשי קדשים - מחיצה היא לקדשים קלים, חוץ לחומת ירושלים אינה מחיצה לא לקדשי קדשים ולא לקדשים קלים. אמר רבי מנא אינה מחיצה להן.

לקיש הולך כדעתיה, דאמר רבי אמי בשם ר"ש בן לקיש בשר שלמים שיצא לפני זריקת הדם, ואחר כך נכנס ונזרק עליו מן הדם - כבר נפסל משם יוצא, אבל אמר רבי יוסה, ואפילו כרבי יוחנן צריכה ליה כאן יש לשאול האם בשר הפר נפסל ביוצא, ויש הבדל בין הלחם שהוא נמצא בירושלים, שאף על פי שחומת ירושלים אינה מחיצה לקדשי קדשים, אבל מחיצה היא לקדשים קלים, ולכך הלחם לא נפסל ביוצא, אבל חוץ לחומת ירושלים אינה מחיצה כלל - לא לקדשי קדשים ולא לקדשים קלים, וא"כ יתכן שגם לר' יוחנן זה ייפסל ביוצא? אבל אמר רבי מנא שלשיטת ר' יוחנן אין מקום לשאלה, שהרי חומת ירושלים אינה מחיצה להן לבשר הפר, והיות והם עתידים לצאת חוץ לירושלים, א"כ גם חוץ לעיר זה מקומם, אלא ע"כ שהשאלה היא רק לשיטת רשב"ל, והגמ' לא פושטת את הספק.

רבי ירמיה אמר שרבי לעזר שאל, פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שיצאו מחוץ לעזרה לפני זריקת הדם, מהו שיפסלו משם יוצא, וא"כ הם ישרפו בעזרה (כדלעיל), או שהיות והם עתידים לצאת, א"כ מה שהם יצאו לפני זמנם זה לא פסל אותם? ואומרת הגמ' מה צריכה ליה שכל השאלה היא רק כרבי שמעון בן לקיש, ברם אבל כרבי יוחנן פשיטא ליה שהם לא נפסלים, דאיתפלגון שר' יוחנן ורשב"ל נחלקו בביאור המשנה, ששינוי השוחט תודה בפנים ולחמה חוץ לחומה, לא קדש הלחם, ורבי יוחנן אמר שכאשר המשנה אמרה 'חוץ לחומה' היינו חוץ לחומת ירושלים, אבל אם הלחם יהיה בתוך ירושלים הלחם מתקדש, היות והוא עתיד לצאת להיאכל בירושלים, ורבי שמעון בן לקיש אמר שהיינו חוץ לחומת העזרה, ואומנם הלחם עתיד לצאת להיאכל בירושלים, אבל היות והוא יצא לפני זמנו, הלחם לא מתקדש, ורבי שמעון בן

רבי לעזר שאל, פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין מהו שיטמו בפנים בלא הכשר בלא טומאה - מפני שסופן לטמות טומאה חמורה? התיב שמואל קפודקיא מעתה יטמו את אימוריהן?! אלא בשפירשו, ואפילו תימר לא פירשו - כהדא אין מי חטאת מטמין דבר לחזור וליטמות ממנו, התיב ר' ירמיה הרי נבלת עוף הטהור הרי הוא מטמא טומאת אוכלין בלא הכשר בלא טומאה - מפני שסופן לטמות טומאה חמורה, אמר רבי יוסה נבלת עוף הטהור אין לה מחיצה, אלו יש להן מחיצה, אמר ר' מנא נבלת העוף הטהור יש לה מחיצה - אדם הוא מחיצתה, דאי לא כן אילו הביא כלב והלבישו בגדים והאכילו נבלת עוף הטהור שמא מטמא

ירמיה ואמר מה השאלה, והרי נבלת עוף הטהור, הרי הוא מטמא טומאת אוכלין בלא הכשר בלא טומאה - מפני שסופן לטמאות טומאה חמורה את האוכל אותה, וא"כ צריך להיות שגם כאן הפר יטמא בעזרה, היות וסופו לטמאות טומאה חמורה? אמר רבי יוסה שיש הבדל, שלנבלת עוף הטהור אין לה מחיצה, והיות והיא לא מחוסרת מעשה, לכך היא מטמאה את האוכלים ומשקים, אבל אלו הפר והשעיר, הרי יש להן מחיצה לטומאה, שרק לאחר שהם יוצאים חוץ לירושלים הם מטמאים טומאה חמורה, וא"כ היות והם מחוסרים מעשה, לכך יתכן שהם לא יטמאו אוכלים ומשקים בפנים, הגם שהם עתידים לטמאות טומאה חמורה בחוץ, חוזרת הגמ' ואומרת שאמר ר' מנא שהרי גם לנבלת העוף הטהור יש לה מחיצה לטומאה, ובית הבליעה של האדם הוא מחיצתה, ואני יוכיח לך שזה כך, דאי לא תאמר כן שבית הבליעה של האדם הוא מחיצתה (אלא תאמר שהאופן שנבלת העוף מטמאה, זה ע"י בליעה), א"כ וכי אילו הביא כלב והלבישו בגדים והאכילו נבלת עוף הטהור - שמא מטמא

רבי לעזר שאל, פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין מהו שיטמאו אוכלים ומשקים בפנים כשהם עדיין בתוך העזרה, בלא הכשר ובלא טומאה - מפני שסופן לטמאות טומאה חמורה את המוציא אותם לשריפה? התיב השיב ר' שמואל קפודקיא שלא יתכן לומר שהם מטמאים בעזרה, כיון שמעתה הם יטמאו את אימוריהן, ולא יתכן לומר שתמיד מקטירים את האימורין של הפר והשעיר בטומאה? אלא אומרת הגמ' שלפני שהוציאו את האימורין ודאי שהפר והשעיר לא מטמאים, היות ועדיין לא הגיע זמן לצאת, אלא כל השאלה היא דוקא בשפירשו שהוציאו כבר את האימורין, שהגיע זמנם לצאת, ואומרת הגמ' שאפילו תימר שהפר והשעיר מטמאים אפי' כשלא פירשו, אבל זה לא יטמא את האימורין, וזה כהדא כמו מה ששנינו שאין מי חטאת מטמאין דבר (את הנשוא אותם), כדי לחזור וליטמאות ממנו, ואומנם הנשוא את המי חטאת נטמא, אבל הוא לא חוזר ומטמא את המי חטאת, וכן כאן אומנם הפר והשעיר יתכן שהם מטמאים כבר בעזרה, אבל זה לא מטמא את האימורין שלו עצמו, התיב השיב ר'

מסכת פרק ו [ה"ו - דף לו] יומא

בגדים בבית הבליעה?! אמר ר' לעזר דרומיא נבלת העוף הטהור מחיצתה בכל מקום, אלו מחיצתן חוץ לירושלים.

אמר ר' לעזר פרים הנשרפין ושעירין הנשרפין ששחטן לזרוק את דמן למחר - פיגל, להקטיר אימורין למחר - פיגל, לשרוף את בשרו למחר - לא פיגל, שלא חישוב לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח. ר' שמיי בעי אבדו האימורין מהו לזרוק את הדם על הבשר? ולא שמיע דאמר ר' לעזר שלא חישוב לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח.

תנא ר' זכיי זר ששרף מטמא בגדים, לא צורכה דלא מהו שיהו כשירים

לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח, והרי לענין פיגול כתוב "וְאִם הָאֵכָל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יִרְצֶה" ומכאן שרק החושב באכילת אדם או מזבח חוץ לזמנו, הקרבן נעשה לפיגול. שואלת הגמ' ר' **שמיי בעי** מה הדין אם נאבדו האימורין של הפר או השעיר הנשרפים, **מהו לזרוק את הדם על סמך שהבשר קיים** (הדין הוא שלא זורקים את הדם של קרבן אלא א"כ הוא מתיר, או את הבשר לאכילה, או את האימורין להקרבה), ואומרת הגמ' **שלא שמיע** לר' שמיי מה דאמר ר' **לעזר** שהשוחט את הפר ע"מ לשרוף את הבשר חוץ לזמנו, שאינו פיגול, מפני **שלא חישוב לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח**, וא"כ מוכח ששריפת הבשר אינו נחשבת כהקטרה, וא"כ לא יכולים לזרוק את הדם על סמך הבשר שקיים.

תנא ר' זכיי, זר ששרף את הבשר של הפר או השעיר מטמא בגדים, ואומרת הגמ' **שלא צורכה דא** (שזה דבר פשוט) שזר יכול לשרוף את בשר הפר או השעיר, שהרי זה לא נעשה בבית המקדש, **אלא יש לשאול מהו שיהו כשירים** לשורפן (את בשר הפר או

את הבגדים שעליו בבית הבליעה? ודאי שלא, אלא מוכח מכאן שבית הבליעה הוא מחיצת נבלת העוף, וא"כ כמו שנבלת העוף מטמאה אוכלים ומשקים חוץ למחיצתה - מפני שהיא עתידה לטמאות טומאה חמורה, כך גם צריך להיות שהפר והשעיר יטמאו בפנים, היות והם עתידים לטמאות טומאה חמורה, אבל **אמר ר' לעזר דרומיא -** שהגיע מדרום א"י (או שהיה גר ברומי - עיר הסמוכה לכפר חנניה) שאין הוכחה מנבלת העוף, כיון שנבלת העוף הטהור - מחיצתה בכל מקום, וא"כ הם לא מחוסרים מעשה, אבל **אלו** (הפר והשעיר) מחיצתן הוא חוץ לירושלים, והיות והם מחוסרים מעשה, לכך יש לשאול האם הם יטמאו בעזרה אוכלין ומשקים, או לא? והגמ' לא פושטת את הספק.

אמר ר' לעזר פרים הנשרפין ושעירין הנשרפין ששחטן על מנת לזרוק את דמן למחר - פיגל, וכן אם הוא שחטן או זרק את דמן ע"מ להקטיר אימורין למחר - פיגל, אבל אם הוא שחטן ע"מ לשרוף את בשרו למחר - לא פיגל, כיון שהוא לא חישוב

מסכת פרק ו [ה"ו - דף לו] יומא קפא

בלילה? ק"ו מה אם הקטר אימורים שאינן כשירים בזר - כשירים בלילה, אלו שהן כשירין בזר, אינו דין שיהו כשירין בלילה?!

וְהַשְׂרֵף לא המצית את האור ולא המסדר את המערכה, אי זהו השורף? זהו המסייע בשעת שריפה. אמר ר' יוסי הדא אמרה מסייע בשעת שריפה מטמא בגדים. ר' אמי בשם ר"א המהפך בכזית מטמא בגדים, לא צורכה אלא היה עומד בפנים ובידו קורה ומהפך בכזית מהו? נישמעינה מן הדא **וְהוֹצִיא וְשָׂרַף** מה המוציא - עד שיוציא לחוץ, אף השורף - עד שישורף בחוץ. תמן אמר חזקיה **[במדבר יט] וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב** - לרבות השורף, אוף הכא כן.

כדי למהר לשורפו, מהו האם הוא נטמא, או שהיות והוא עומד בתוך ירושלים הוא לא נטמא? אומרת הגמ' שנישמעינה מן הדא שהיות וכתוב בפסוק **וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפֶּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל יַעֲצִים בָּאֵשׁ,** וא"כ התורה הקישה את השורף למוציא, ולכך אנחנו אומרים מה המוציא אינו מטמא בגדים עד שיוציא לחוץ, אף השורף אינו מטמא בגדים עד שישורף בחוץ, אבל אם הוא עומד בפנים ושורף, אינו מטמא בגדים, חוזרת הגמ' ואומרת שהיות ותמן לעניין פרה אדומה אמר חזקיה שהיות וכתוב **וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב,** והרי זה מיותר, שהרי כבר כתוב לפני זה **"כִּבְסֵּם בְּגָדֵיכֶם בְּמֵי־וָרֶחַץ בְּשֻׁרֵיכֶם בְּמֵי־"** והרי הדבר ידוע שלא נטהרים מטומאה אלא בערב שמש, וא"כ מדוע זה כתוב? אלא זה בא לרבות את השורף את הפרה ממקום שאינו כשר לשריפתה, וא"כ אוף הכא כן גם כאן אותו הדבר, שאפי' שהשורף נמצא בתוך ירושלים, הוא מטמא בגדים.

השעיר) בלילה, ואומרת הגמ' שודאי שיכולים, וזה נלמד מק"ו, ומה אם הקטר אימורים שאינן כשירים בזר אפי"ה כשירים בלילה, אלו שריפת בשר הפר או השעיר שהן כשירין בזר, אינו דין שיהו כשירין בלילה?!

כתוב בפסוק **וְהַשְׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו,** מכאן שדוקא השורף את בשר הפר או השעיר מטמא בגדים, ולא המצית את האור בעצים, ולא המסדר את המערכה, ואי זהו השורף? זהו המסייע בשעת שריפה של בשר הפר או השעיר, אמר ר' יוסי הדא אמרה מכאן מוכח שהמסייע בשעת שריפה, מטמא בגדים. ר' אמי בשם ר"א אומר, שהמהפך בכזית של בשר הפר או השעיר כדי למהר לשורפו, מטמא בגדים, ואומרת הגמ' שאת זה לא היה צורכה לומר, כיון שזה דבר פשוט, אלא יש לשאול מה הדין אם אחד היה עומד בפנים בתוך ירושלים ובידו קורה ארוכה ומהפך בכזית של בשר הפר או השעיר

הלכה ז

מתני' אמרו לו לכה"ג הגיע שער למדבר, ומניין היו יודעין שהגיע שער למדבר? דירכאות היו עושין ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע שער למדבר. אמר ר' יהודה והלא סימן גדול היה להן, שלשה מילין מירושלם ועד בית חורון, הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל ויודעים שהגיע שער למדבר.

גמ' ומניין היו יודעין וכו': תני ר' ישמעאל אומר והלא סימן אחר היה להם, לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל, וכשהגיע שער למדבר היה הלשון מלבין, שנאמר [ישעיהו א] **אִם יְהִי חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשָׁלֹג יִלְבִּינוּ**.

דירכאות היו עושין: מהו דירכאות? קבלן.

הדרן עלך פרק שני שעירי

הלכה ז

מתני' אמרו לו לכה"ג שהגיע השער למדבר, ואומרת המשנה ומניין היו יודעין שהגיע שער למדבר? אלא **דירכאות** אבנים גבוהות העומדות על פרשת דרכים היו עושין, והצופים היו עומדים עליהם ומניפין בסודרין כשהשער הגיע למדבר, וכך היו יודעין שהגיע השער למדבר, אמר ר' יהודה שלא היו צריכים לזה, והלא סימן גדול היה להן, שהרי שלשה מילין היה מירושלם ועד בית חורון שהוא נמצא בתחילת המדבר (אין זה בית חרון הרגיל, שהוא רחוק הרבה מירושלים), והרי יקירי ירושלים היו הולכין ומלווים את המשלח במשך מיל, וחוזרין לירושלים מיל, ושוהין כדי מיל (הם היו יודעים לשער כדי מיל, אבל לשער כדי ג' מיל, זה ק' יותר), ויודעים שהגיע השער למדבר.

גמ' ומניין היו יודעין וכו': תני ר' ישמעאל אומר שלא היו צריכים לזה, והלא סימן אחר היה להם, שהרי הלשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל, וכשהגיע השער למדבר היה הלשון מלבין, כמו שנאמר **אִם יְהִי חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשָׁלֹג יִלְבִּינוּ**, אבל חכמים אומרים שלא יכולים לסמוך על זה, היות והיו פעמים שהלשון לא היה מלבין.

דירכאות היו עושין: אומרת הגמ' מהו **דירכאות**? קבלן, אבנים גבוהות העומדות אלו ממול אלו (קבלן זה מלשון ממול) שהצופים היו עומדים עליהם, כדי שאלו יראו את הסימן שאלו מסמנים, ובעברית האבנים האלו קרויות 'דירכאות' מלשון שהאבנים האלו מורים את הדרך.

הדרן עלך בלי נדר פרק שני שעירי

פרק ז

הלכה א

מתני' בא לו כהן גדול לקרות, אם רוצה בבגדי כוץ קורא, ואם לאו באיסטילית לבן משלו. חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול, וכהן גדול עומד ומקבל קורא עומד. וקורא אחרי מות ואף פֶּעֶשׂוֹר, וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר - יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן, וּפְעֶשׂוֹר שבחומש הפקודים קורא על פה. ומברך עליה שמונה ברכות; על התורה ועל העבודה ועל ההודייה ועל מחילת העון ועל המקדש ועל ישראל ועל הכהנים ועל שאר התפילה. הרואה כהן גדול שהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפים, הרואה פר ושעיר הנשרפין אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא, לא מפני שאינו רשאי, אלא שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהן היתה נעשית כאחת.

באן, והכ"ג אומר את זה כדי שידעו שמה שהוא ממשיך לקרוא בעל פה, זה לא מחמת שחסר בס"ת, אלא זה מפני שלא גוללים את הס"ת ברבים, ואת פרשת וּפְעֶשׂוֹר שזה נמצא בחומש הפקודים (חומש במדבר), הכ"ג קורא בעל פה. ומברך עליה אל התורה לאחר הקריאה שמונה ברכות; על התורה ועל העבודה ועל ההודייה ועל מחילת העון ועל המקדש ועל ישראל ועל הכהנים ועל שאר התפילה בגמ' יבואר הברכות. הרואה את הכהן גדול כשהוא קורא אינו רואה את הפר ושעיר כשהם נשרפים, והרואה את הפר ושעיר כשהם נשרפין אינו רואה את הכהן גדול כשהוא קורא, וזה לא מפני שאינו רשאי, אלא שהיתה דרך רחוקה ביניהם (שהרי היו שורפים את הפר ושעיר, חוץ לירושלים), ומלאכת שניהן היתה נעשית כאחת.

מתני' בא לו הכהן גדול לקרות את פרשת היום, ואם הכ"ג רוצה לקרוא בבגדי כוץ שהוא לבוש בהם קורא, ואם לאו שהוא לא מעונין לקרוא בבגדי לבן, א"כ הוא קורא באיסטילית בבגד לבן משלו (אלא לפני שהוא פושט את הבגדי לבן, הוא צריך לעשות קידוש ידיים ורגלים). וחזן הכנסת היינו השמש של בית הכנסת של הר הבית, היה נוטל את הס"ת ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן כ"ג, והסגן נותנו לכהן גדול, והכהן גדול עומד (לפני זה הוא ישב, כיון שלכ"ג מותר לשבת בעזרה, ולדעת הבבלי קראו בעזרת נשים), ומקבל את הס"ת וקורא בו כשהוא עומד. וקורא בפרשת אחרי מות את ענין יוה"כ, וכן את פרשת אף פֶּעֶשׂוֹר (שבפרשת אמור) ששם נאמר את איסור מלאכה ביוה"כ, וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר - יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב

מסכת פרק ז [ה"א - דף לז] יומא

גמ' בא לו כהן גדול לקרות: מניין לקריאת הפרשה? ר' אידי בשם ר' יצחק [ויקרא מז] 'ויעש' מה ת"ל פֶּאֶשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה, מיכן לקריאת הפרשה.

רבי אמי בשם ר' יוחנן שירי עבודות עובדן בבגדי לבן, א"ר מתנא מתניא אמרה כן ואם לאו באיסטלית לבן משלו, ר' יוסה בעי למה שהן בחוץ - הרי שחיטה הרי אינה אלא בחוץ והוא עובדה בבגדי זהב? ר' יסא בשם ר' יוחנן רצה עובדה בבגדי זהב רצה עובדה בבגדי לבן, מצינו שחיטה רצה עובדה בבגדי זהב רצה עובדה בבגדי לבן.

חזן הכנסת נוטל ספר תורה וכו': בכל אתר את אמר חולכין אחר התורה, והכא את אמר מוליכין את התורה אצלך? אלא על ידי שהן בני אדם גדולים - התורה מתעלה בהן, והא תמן מייבלין אוריתא גבי ריש גלותא?

והוא עובדה בבגדי זהב אם ירצה? אלא אמר ר' יסא בשם ר' יוחנן שאם הכ"ג רצה אז הוא עובדה (קורא בתורה) בבגדי זהב, ואם הוא רצה, עובדה בבגדי לבן, וכמו שמצינו לעניין השחיטת פרה, שאם הוא רצה עובדה בבגדי זהב, ואם הוא רצה עובדה בבגדי לבן (אבל לא בבגדיו).

חזן הכנסת נוטל ספר תורה וכו': שואלת הגמ' בכל אתר בכל מקום את אמר שהולכין אחר הספר תורה ולא מוליכים את הס"ת למקום אחר לקרוא בו, והכא את אמר שמוליכין את התורה מהבית הכנסת של הר הבית אצלן לעזרה כדי לקרוא בו? מתרצת הגמ' שכאן זה שונה, אלא על ידי שהן בני אדם גדולים בתורה, לכך התורה מתעלה בהן כשמוליכים את התורה אצלם, שואלת הגמ' והא תמן בבבל מייבלין מובילים את האוריתא (הס"ת) לגבי הריש גלותא היינו הריש גלותא לא היה עולה לבימה לקרוא בתורה, אלא כשרצו לתת לו עלייה, היו מביאים את הס"ת למקומו, ושם הוא היה

גמ' בא לו כהן גדול לקרות: אומרת הגמ' מניין לקריאת הפרשה ביוה"כ ע"י הכ"ג? ר' אידי בשם ר' יצחק אמר שהיות וכתוב 'ויעש' וא"כ מה ת"ל פֶּאֶשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה, והרי היה צריך להיות כתוב ויעש כן? אלא מיכן לקריאת הפרשה שאהרון עשה גם כפֶּאֶשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה, דהיינו שהוא קרא את הפרשה כמו שה' ציוה ואמר למשה.

רבי אמי בשם ר' יוחנן אומר ששירי עבודות היינו קריאת התורה (שהיא לא מעיקר העבודות) הכ"ג עובדן בבגדי לבן ולא בבגדי זהב, היות ויש בהם שעטנז, א"ר מתנא שמתניא אמרה כן 'ואם לאו' דהיינו שהוא לא רוצה לקרוא בבגדי לבן, אז הוא קורא באיסטלית לבן משלו משמע אבל לא בבגדי זהב. שואלת הגמ' ר' יוסה בעי ולמה הוא לא יכול לקרוא בבגדי זהב, וכי מפני שהן נעשות בחוץ שיכולים לקרוא גם בעזרת נשים, והרי שחיטת פרה אדומה הרי אינה נעשית אלא בחוץ בהר הזיתים,

מסכת פרק ז [ה"א - דף לז] יומא קפה

א"ר יוסה בר' בון תמן ע"י שזרעו של דוד משוקע שם - אינון עבדין לו כמנהג אבהתהון.

וקורא אחרי מות ואך בעשור וכו': תמן תנינן מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה, מדלגין בנביא ואין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר מותר. אין מדלגין בתורה - ר' ירמיה בשם ר"ש בן לקיש שאין גלין ס"ת ברבים, ר' יוסה בעי הגע עצמך שהיתה פרשה קטנה? אלא כדי שישמעו ישראל תורה על סדר. והא תנינן קורא אחרי מות ואך בעשור? שנייא היא שהיא סדרו של יום, תדע לך דאמר ר"ש בן לקיש בכל מקום אינו קורא על פה והכא קורא. ר' יוסה מפקד לבר עולא חזנא דכנישתא דבבלאי, כד דהיא חדא אוריא תהא גייל לה להדי פרוכתא, כד אינון תרתי תי מייכל חדא ומייתא חדא.

ישראל את התורה על הסדר, שואלת הגמ' והא תנינן שהכ"ג קורא אחרי מות ומדלג וקורא אך בעשור? מתרצת הגמ' שנייא היא שהקריאה של יוה"כ היא שונה, כיון שהקריאה היא מסדרו של עבודת היום, ולכך אין בזה חשש, תדע לך שזה כך, דאמר ר"ש בן לקיש שבכל מקום אינו קורא על פה תורה שבכתב, והכא קורא את פרשת המוספים בעל פה, אלא ע"כ שכאן זה חלק מעבודת היום, ולכך מותר לקרוא על פה. ואומרת הגמ' שר' יוסה מפקד ציוה לבר עולא שהוא היה חזנא השמש דכנישתא דבבלאי של בית הכנסת הבבליים (שהיה בטבריה) כד דהיא חדא אוריא כשקוראים בס"ת אחד תהא גייל לה תגלול אותה להדי פרוכתא מאחורי הפרוכת, וכד אינון תרתי וכשקוראים בשתי ס"ת תי מייכל חדא תוביל ס"ת אחד חזרה לארון קודש, ורק אח"כ מייתא חדא תוציא את הס"ת השני, דהיינו ר' יוסה אמר לבר עולא שלא תשנה ממנהגיכם, הגם שמנהג א"י להוציא את שתי הס"ת לפני תחילת הקריאה.

קורא, והרי לא תמיד הוא היה ת"ח? מתרצת הגמ' א"ר יוסה בר' בון תמן לענין הריש גלותא ע"י שזרעו של דוד משוקע שם הם היו צאצאים של דוד המלך, לכך אינון עבדין לו הם עושים כמנהג אבהתהון, שהיו מוליכים את הס"ת אליהם. וקורא אחרי מות ואך בעשור וכו': תמן בברייתא תנינן, מדלגין בנביא מפרשה לפרשה, אבל ואין מדלגין בתורה, ואומרת הברייתא שאומנם מדלגין בנביא, אבל ואין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר (תרי עשר) מותר, כיון שזה נחשב כנביא אחד, ומבארת הגמ' מדוע אין מדלגין בתורה, ר' ירמיה בשם ר"ש בן לקיש מפני שאין גלין גוללים את הס"ת ברבים כיון שבזמן הגלילה כולם צריכים להמתין בשתיקה, ואין זה כבוד הציבור להמתין בשתיקה. שואלת הגמ' ר' יוסה בעי הגע עצמך תתבונן בדברך, במקרה שהיתה פרשה קטנה בין שתי הקריאות, שלא צריך לגלול את הס"ת, מדוע אין מדלגים? אלא הטעם שאין מדלגים הוא כדי שישמעו

ומברך עליה שמנה ברכות, על התורה: הבוחר בתורה. על העבודה: שאותך נירא ונעבוד. על ההודייה: הטוב לך להודות. על מחילת העון: מוחל עונות עמו ישראל ברחמים. על המקדש: הבוחר במקדש, ואמר ר' אידי השוכן בציון. על ישראל: הבוחר בישראל. על הכהנים: הבוחר בכהנים. על שאר תפלה: תחינה ובקשה שעמך ישראל צריכין להוושע לפניך, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

הלכה ב

מתני' אם בבגדי בוץ קרא - קידש ידיו ורגליו ופשט, ירד וטבל עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי זהב ולבש, וקידש ידיו ורגליו, יצא ועשה את אֵילו ואת אֵיל העם, ואת שבעת כבשים תמימים דברי ר' אליעזר, ר"ע אומר עם תמיד של שחר היו קריבין ופר העולה, ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים. קידש

שעמך ישראל צריכין להוושע לפניך, תשמע את בקשתם, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

הלכה ב

מתני' אם בבגדי בוץ הכ"ג קרא, א"כ אחרי הקריאה הוא קידש את ידיו ורגליו, ופשט את בגדיו וירד וטבל עלה ונסתפג והתנגב, והביאו לו את בגדי הזהב ולבש, וקידש ידיו ורגליו, ויצא מבית הטבילה, ועשה את אֵילו ואת אֵיל העם, ואת שבעת כבשים תמימים למוסף (וכן את אימורי הפר והשעיר הפנימיים, והתמיד של בין הערביים) דברי ר' אליעזר (ולשיטת ר"א את פר העולה והשעיר הנעשה בחוץ הקריבו עם תמיד של שחר). ר"ע אומר שהשבעת כבשים של מוסף עם תמיד של שחר היו קריבין, וכן את פר העולה הקריבו עם התמיד של שחר, אבל ושעיר הנעשה בחוץ הקריבו עם התמיד של בין הערבים (היינו כעת). ואחרי זה הכ"ג קידש

ומברך עליה שמנה ברכות, על התורה: הוא מברך כמנהגינו ומסיים הבוחר בתורה. על העבודה: הכ"ג מתחיל רצה בעמך ישראל ותרצה העבודה בדביר ביתך וכו' ומסיים בברכת שאותך נירא ונעבוד (דרך אגב הנוסח הזה נשאר במעין שבע של ליל שבת, שג"כ אומרים "לפניו נעבוד ביראה ופחד"). על ההודייה: הכ"ג מתחיל במודים ומסיים הטוב לך להודות. על מחילת העון: הכ"ג מתחיל מחול לעונותינו ביום הכפורים הזה וכו' ומסיים מוחל עונות עמו ישראל ברחמים. על המקדש: הכ"ג מתפלל שהבית מקדש לא יחרב ותשרה בו השכינה ומסיים הבוחר במקדש, ואמר ר' אידי שמסיימים את הברכה השוכן בציון. על ישראל: הכ"ג מתפלל שיושיע ה' את ישראל ולא יסור מהן מלך, ומסיים הבוחר בישראל. על הכהנים: הכ"ג מתפלל על הכהנים, שירצה המקום את מעשיהם ועבודתם ויברכם, ומסיים הבוחר בכהנים. על שאר תפלה: הכ"ג מבקש שכל תחינה ובקשה (פרטית)

ידיו ורגליו ופשט, ירד וטבל עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי לבן ולבש, וקידש ידיו ורגליו, נכנס להוציא את הכף ואת המחטה, קידש ידיו ורגליו ופשט, ירד וטבל עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי זהב ולבש, קידש ידיו ורגליו, נכנס והקטיר את הקטורת, והטיב את הנרות, קידש ידיו ורגליו ופשט, הביאו לו בגדי עצמו ולבש. מלווין אותו עד ביתו, ויו"ט היה עושה לכל אוהביו שיצא בשלום.

גמ' ואת שבעת כבשים תמימים וכו': א"ר יוחנן זו דברי ר"א ור"ע, אבל דברי חכמים כולחן היו קריבין עם תמיד של בין הערביים. ר' חונה בשם רב יוסף אתיא דר' לעזר כב"ש, כמה דב"ש אמרי תדיר מקודש - מקודש קודם, כן ר' ליעזר אומר תדיר מקודש - מקודש קודם, היך עבדה? עבודת היום מקודשת ומוספי היום תדירין - עבודת היום קודמת למוספי היום. פר ואיל ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר, והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים, ואית

במשנה), אבל דברי חכמים שכולחן כל המוספים היו קריבין עם תמיד של בין הערביים, אבל ר' חונה בשם רב יוסף אומר שאתיא דברי ר' לעזר כב"ש, וכמה דב"ש אמרי שאם יש לפני אחד שני דברים לעשות, תדיר או מקודש - מקודש קודם, ולכך ב"ש אומרים שמברכים (בקידוש) על היום ורק אח"כ על היין, כן ר' ליעזר אומר שתדיר ומקודש - מקודש קודם, היך עבדה וא"כ איך מתקיים כאן הכלל הזה? הרי עבודת היום היא מקודשת, ומוספי היום הם תדירין, שהרי בכל שבת ויו"ט מקריבים מוספין, ולכך אנחנו אומרים שעבודת היום קודמת לכל מוספי היום. ולשיטת ר"ע הפר ואיל ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר, והשאר השעיר החיצון ואילו ואיל העם ואימורי הפר והשעיר הפנימיים, היו קריבין עם תמיד של בין הערבים, ואית

ידיו ורגליו ופשט, ירד וטבל עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי לבן ולבש, וקידש ידיו ורגליו, ונכנס לקודש הקדשים להוציא את הכף ואת המחטה, וקידש ידיו ורגליו ופשט, ירד וטבל עלה ונסתפג, והביאו לו את בגדי הזהב ולבש, וקידש ידיו ורגליו, ונכנס להיכל והקטיר את הקטורת, והטיב ניקה את המנורה, והדליק את הנרות, וקידש ידיו ורגליו ופשט את בגדי הזהב, והביאו לו את בגדי עצמו ולבש. וכל הציבור היו מלווין אותו עד ביתו, ויו"ט היה עושה לכל אוהביו שזכה לעבוד את העבודה הזאת, ולהיכנס למקום השראת השכינה, ויצא בשלום ללא כל תקלה, אשרי עין ראתה כל אלה.

גמ' ואת שבעת כבשים תמימים וכו': א"ר יוחנן זו דברי ר"א ור"ע שחלק מהמוספין הקריבו בתמיד של שחר וחלק בתמיד של בין הערביים (כמבואר

מסכת פרק ז [ה"ב - דף לז] יומא

דבעי מימר הפר והאיל ואילו ואיל העם ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר, והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים. ר"ש בן לקיש אמר טעמא דהן תנייא כדי לסמוך חטאת לחטאת ועולה לעולה, והדין תנייא תולה עבודות, מה טעמא? [ויקרא טז] וַיֵּצֵא וַעֲשֶׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלֹת הָעֶם - כאמור בענין, מה אמור בענין? אילו ואיל העם, א"ר בון בר חייא ושעיר מה טעמא? [במדבר כט] מִלֶּבֶד חֲטָאת הַכֹּהֲנִים, כבר קדמה חטאת הכהנים.

[ויקרא טז] וּבָא אֶהְרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, מאיכן בא? מקריית הפרשה, ולהיכן הוא הולך? להוציא כף ומחתה. כתיב וַיֵּצֵא וַעֲשֶׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלֹת הָעֶם, ואת אמר הכין - ולא כן א"ר יוחנן הכל מודין בהוצאת כף ומחתה שהוא

אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בֵּפֶר בֵּן בָּקָר לְחֻטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה, ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עִזִּים לְחֻטָּאת וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה, ואותם צריכים להקריב לאחר הפר והשעיר הפנימיים, ולכך לא יכולים להקריבם עם תמיד של שחר. א"ר בון בר חייא ואת השעיר החיצון מה טעמא מקריבים עם תמיד של הערביים? כיון שכתוב שֶׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלֶּבֶד חֲטָאת הַכֹּהֲנִים, וא"כ משמע שכבר קדמה לשעיר החיצון הקרבת חטאת הכהנים.

כתוב בפסוק וּבָא אֶהְרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, אומרת הגמ' מאיכן הוא בא? מקריית הפרשה, ולהיכן הוא הולך? להוציא את הכף ומחתה מקודש הקדשים, שואלת הגמ' והרי כתיב בפסוק הבא וַיֵּצֵא וַעֲשֶׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלֹת הָעֶם, ואת אמר הכין שהפסוק הקודם מדבר לענין הוצאת הכף ומחתה? וכי לא כן א"ר יוחנן שהכל מודין בהוצאת כף ומחתה שהוא

דבעי מימר וי"א שלשיטת ר"ע סדר ההקרבה הוא; הפר והאיל ואילו ואיל העם ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר, והשאר היינו שעיר החיצון ואימורי הפר והשעיר הפנימיים היו קריבין עם תמיד של בין הערבים. ומבאר הגמ' את המחלוקת; ר"ש בן לקיש אמר טעמא דהן תנייא שהקריבו את כל המוספים בתמיד של שחר ואת השעיר החיצון בתמיד של בין הערביים, זה כדי לסמוך חטאת (השעיר החיצון) לחטאת (פר והשעיר הפנימי) ועולה של המוספין לעולה (התמיד), והדין תנייא והתנא של הברייתא הראשונה תולה מחלק את העבודות ואומר שכל המוספים קריבין בתמיד של שחר, ואילו ואיל העם הקריבו עם תמיד של בין הערביים מה טעמא? כיון שכתוב וַיֵּצֵא וַעֲשֶׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלֹת הָעֶם, ומה הם עולתו ועולת העם? זה כאמור בענין, ומה אמור בענין? אילו ואיל העם (וכמו שנאמר בתחילת הפרשה, בְּזֹאת יָבֹא

לאחר תמיד של בין הערבים? א"ר יוסה בן חנינה כל הפרשה כתובה על סדר חוץ מזו. אמר ר' יוסה עוד היא אמורה על סדר, ובא אהרן אל אהל מועד מאיכן בא - מקידוש הראשון שהיה בידו, ולאין הוא הולך - לקידוש האחרון, א"ר מנא קומי רבי יוסה למה לי נן אמרין חוץ מקידוש האחרון? א"ל שנייא היא דכתיב ובא ופָּשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבָּד, שאין תלמוד לומר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ', וכי עלתה על דעתינו כלום הוא פושט אלא מה שהוא לובש, א"כ למה נאמר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ' - הקיש פשיטה ללבישה, מה לבישה בקידוש ידים ורגלים, אף פשיטה בקידוש ידים ורגלים. אמר ר' אלעזר יש לך עבודה אחרת שהוא עובדה בבגדי לבן - ואיזו זו הוצאת כף ומחתה. א"ר יוחנן הכל מודין בהוצאת כף ומחתה שהוא לאחר תמיד בין הערבים.

דכתיב ובא אהרן אל אהל מועד ופָּשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבָּד, ולכאן הפסוק לא היה צריך להמשיך ולומר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ', שאין תלמוד לומר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ', שהרי וכי עלתה על דעתינו כלום הוא פושט אלא מה שהוא לובש, וא"כ למה נאמר 'אֲשֶׁר לְבָשׁ'? אלא הקיש את הפשיטה ללבישה, לומר לך מה לבישה בקידוש ידים ורגלים, שהרי כתוב 'וַיִּרְחֹץ אֶת בְּשָׁרוֹ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו' אף פשיטה בקידוש ידים ורגלים, ומכאן שצריך לעשות קידוש ידים ורגלים בפשיטת הבגדים. אמר ר' אלעזר שאפשר להסביר את מה שכתוב 'אֲשֶׁר לְבָשׁ' גם אם הפסוק מדבר על הוצאת הכף והמחתה, כיון שכוונת הפסוק לומר שיש לך עבודה אחרת שהוא עובדה בבגדי לבן (דהיינו אומרת התורה שאחרי שהכ"ג נכנס לקודש הקדשים, ופָּשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבָּד, אֲשֶׁר לְבָשׁ כבר בכניסה הקודמת), ואיזו זו ואיזה עוד עבודה עושים בבגדי לבן? זו הוצאת הכף ומחתה. א"ר יוחנן הכל מודין בהוצאת כף ומחתה שהוא נעשה לאחר תמיד בין הערבים וכדלעיל.

לאחר תמיד של בין הערבים, ומסדר הפסוקים משמע שהוצאת הכף ומחתה היתה אפי' לפני הקרבת אילו ואיל העם, וודאי שזה היה לפני תמיד של בין הערביים? מתרצת הגמ' א"ר יוסה בן חנינה שזה לא ק' כלל, כיון שכל הפרשה כתובה על הסדר, חוץ מהפסוק הזה. אבל אמר ר' יוסה עוד (עדיין) היא הפסוק הזה אמורה על הסדר, והפסוק בא ללמד שצריך לעשות קידוש ידים ורגלים בפשיטת הבגדים, וזה כוונת הפסוק ובא אהרן אל אהל מועד - מאיכן הוא בא? מקידוש (ידים ורגלים) הראשון שהיה בידו בשעת לבישת הבגדים (וא"כ אהל מועד היינו העזרה, ששם עושים את הקידוש ידים), ולאין הוא הולך? לקידוש האחרון בשעת פשיטת הבגדים, שואלת הגמ' א"ר מנא קומי רבי יוסה למה לית אנן אמרין חוץ מקידוש האחרון, היינו היכן מרמוז כאן שצריך לעשות קידוש ידים ורגלים בפשיטת הבגדים? א"ל ר' יוסה שנייא היא כאן זה שונה וחייבים לומר שהפסוק בא לומר שצריך לעשות קידוש ידים ורגלים בפשיטת הבגדים,

ולמה בבגדי לבן - א"ר חיה בר בא פְּשִׁירוֹת של מעלן כך שִׁירוֹת של מִטָּן, מה למעלן [יחזקאל ט] וְאִישׁ אֶחָד פְּתוּכָם לְבָשׁ בְּדִים, אף למִטָּן [ויקרא טז] פְּתַת בַּד קָדֵשׁ יִלְבָּשׁ.

הלכה ג

מתני' כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה - בכתנת ומכנסים במצנפת ואבנט, מוסיף עליו כהן גדול - חושן ואפוד ומעיל וציץ. באילו נשאלין באורים ותומים, ואין נשאלין כהן להדיוט אלא למלך ולבית דין ולמי שצורך הצבור בו.

גמ' כהן גדול משמש בשמונה כלים: מפני מה כהן גדול משמש בשמונה כלים - ר' חנניה חברון דרבנן אמר כנגד המילה שהיא לשמונה ימים, על שם [מלאכי ב] בְּרִיתִי הִיְתָה אִתּוֹ. מפני מה אינו משמש בבגדי זהב - מפני הגאווה, א"ר סימון על שם [משלי כה] אֵל תִּתְּהַדָּר לִפְנֵי מֶלֶךְ. אמר ר' לוי שאין קטיגור נעשה סניגור - אתמול כתיב בהם [שמות לב] וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב, ועכשיו הוא עומד

או לבית דין או למי שצורך הצבור בו, היינו כהן משוח מלחמה.

גמ' כהן גדול משמש בשמונה כלים: אומרת הגמ' טעם מפני מה הכהן גדול משמש בשמונה כלים, ר' חנניה חברון דרבנן (החבר של החכמים, הוא היה תומך בהם) אמר, שזה כנגד המילה שהיא נעשית לשמונה ימים, על שם וזה כמו שכתוב בְּרִיתִי הִיְתָה אִתּוֹ. ומפני מה אינו משמש בבגדי זהב ביה"כ? מפני הגאווה שלא יתגאה בבגדים יקרים וחשובים, א"ר סימון שצריך להקפיד על זה כשנכנסים לקודש הקדשים, על שם מהטעם שכתוב אֵל תִּתְּהַדָּר לִפְנֵי מֶלֶךְ. אמר ר' לוי שהטעם הוא מפני שאין קטיגור נעשה סניגור, שהרי אתמול כתיב בהם בעשיית העגל וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב, ועכשיו הוא עומד

ואומרת הגמ' ולמה נכנסים לקודש הקדשים בבגדי לבן? א"ר חיה בר בא כיון שצריך להיות פְּשִׁירוֹת של מעלן כך השירות של מִטָּן, ומה נאמר בשירות של למעלן וְאִישׁ (המלאך גבריאל) אֶחָד פְּתוּכָם לְבָשׁ בְּדִים, ולכך אף בשירות למִטָּן נאמר פְּתַת בַּד קָדֵשׁ יִלְבָּשׁ.

הלכה ג

מתני' כהן גדול משמש בשמונה כלים (בגדים), וההדיוט בארבעה - בכתנת ומכנסים במצנפת ואבנט, מוסיף עליו כהן גדול - חושן ואפוד ומעיל וציץ. ואומרת המשנה שרק כאשר הכ"ג לבוש בבגדים האילו נשאלין באורים ותומים, ואין נשאלין כהן באורים ותומים להדיוט לאדם רגיל, אלא נזקקים רק למלך

מסכת פרק ז [ה"ג - דף לח] יומא קצא

ומשמש בבגדי זהב?! תני ר' חייה 'ולבשם' ובלו שם, שם היו גנוזין, שם היו מרקיבין, ולא היו כשירים ליוה"כ הבא, תנא ר' דוסא אומר כשרים הם לכהן הדיוט, תני רבי אומר שתי תשובות בדבר - אחת בבגדי כהן גדול ואחת בבגדי כהן הדיוט. תני לא נחלקו רבי ור"א בר"ש על אבניטו של כהן גדול ביוה"כ שהוא של בוך, ועל שאר ימות השנה שיש בו כלאים, ועל מה נחלקו? על אבניטו של כהן הדיוט, שרבי אומר יש בו כלאים, ור"א בר"ש אומר אין בו כלאים. רבי יעקב בר אחא ר' אבהו בשם ר' יוחנן טעמא דרבי [שמות כט] וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כִּכָּה כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתָךְ, מה בגדי אהרן יש בו כלאים - אף בגדי בניו יש בהן כלאים. מה עבר לה ר"א בר"ש? מה אהרן בראוי לו, אף בניו בראוי להן.

כתוב מפורש "ובאבנט בד יחגור", ועל האבנט של שאר ימות השנה שיש בו כלאים שהרי כתוב מפורש "וְאֵת הָאֲבֶנֶט שֶׁשׁ מְשֻׁזָּר וְתִכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי", ועל מה רבי ור"א בר"ש נחלקו? על אבניטו של כהן הדיוט, שרבי אומר שיש בו כלאים כיון שהוא כאבנטו של הכ"ג, ור"א בר"ש אומר שאין בו כלאים, אלא הוא היה עשוי רק מפשתן כשאר בגדיו. רבי יעקב בר אחא ור' אבהו בשם ר' יוחנן אמרו שטעמא דרבי שאומר שאבנטו של כהן הדיוט הוא כאבנטו של כ"ג, כיון שכתוב וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כִּכָּה כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתָךְ, דהיינו מדמים את הבגדי כהן הדיוט לבגדי כ"ג, ומה בגדי אהרן יש בו כלאים - אף בגדי בניו יש בהן כלאים, וזה הולך לענין האבנט, ואומרת הגמ' א"כ מה עבר לה ר"א בר"ש? אלא ר"א בר"ש לומד, מה אהרן משמש בראוי לו, ואם הוא ישמש בבגדי כהן הדיוט עבודתו פסולה, אף בניו צריכים לשמש בראוי להן, אבל לא יכולים ללמוד מכאן שהיה לכהנים הדיוטות שעטנו בבגדיהם.

ומשמש בבגדי זהב?! לא יתכן, ולכך כשנכנסים לפני ולפנים לא יכולים ללבוש בגדי זהב. תני ר' חייה כתוב בפסוק 'ולבשם' ולכא' זה מיותר, כיון שכבר כתוב שהוא ילבש את הבגדים, אלא זה נכתב בנוטריקון, וכאילו כתוב ובלו שם, ללמד ששם בבית המקדש הבגדים היו גנוזין, שם היו מרקיבין, ולא היו כשירים ליוה"כ הבא (י"א שדברי ר' חייה נאמרו כאן, כיון שזה עוד טעם מדוע הכ"ג לא נכנס בבגדי זהב לקודש הקדשים, כיון שהתורה חסה על ממונם של ישראל, שהרי הם לא ראויים ליוה"כ הבא). אבל תנא ר' דוסא אומר שכשרים הם לכהן הדיוט, אבל תני רבי אומר ששתי תשובות בדבר להוכיח שדברי ר' דוסא אינם נכונים, האחת בבגדי כהן גדול עצמו, שלא יתכן שהם ירדו מקדושתו, ואחת בבגדי כהן הדיוט, שהם לא מתאימים לכהן הדיוט, שהרי האבנט של כ"ג ביוה"כ אינו אותו אבנט שכהן הדיוט לובש, שהרי תני לא נחלקו רבי ור"א בר"ש על אבניטו של כהן גדול ביוה"כ שהוא של בוך (פשתן), שהרי זה

אמר רבי סימון כשם שהקרבנות מכפרין כך הבגדים מכפרין, בכתנות ומכנסיים מצנפת ואבנט; כתנות היתה מכפרת לובשי כלאים, אית דבעי מימר על שופכי דמים - כמה דאָת אמר [בראשית לז] וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכֶּתֶנֶת בַּדָּם. מכנסיים היה מכפר על גילוי ערויות - כמה דאָת אמר [שמות כח] וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד לְכִסּוֹת בָּשָׂר עֲרוֹה. מצנפת היתה מכפרת על גסי הרוח - כמה דאָת אמר [שמות כט] וְשִׁמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ. אבנט היה מכפר על הגנבים, ואית דבעי מימר על העוקמנים - אמר ר' לוי ל"ב אמה היה בו, והיה מעקמו לכאן ולכאן. חושן היה מכפר על מטי הדין - כמה דאָת אמר [שמות כח] וַעֲשִׂיתָ חֹשֶׁן מְשֻׁפָּט. אפוד היה מכפר על ע"ז - כמה דאָת אמר [הושע ג] וְאִין אֶפֹּד וּתְרָפִים. מעיל; ר' סימון בשם ר' יונתן דבית גוברין שני דברים לא היתה בהן כפרה וקבעה להן התורה כפרה, ואלו הן האומר לשון הרע וההורג נפש בשגגה, האומר לשון הרע לא היתה

"יבוא דבר שבגובה ויכפר על גובה". אבנט היה מכפר על הגנבים שהרי בין כפלי האבנט יכולים להחביא את הגנבה, ואית דבעי מימר וי"א שזה מכפר על העוקמנים הרמאים, שמסובבים את חבריהם, ומדברים אחד בפה ואחד בלב, שהרי אמר ר' לוי שאורך האבנט ל"ב אמה היה בו, והיה מעקמו מסובבו לכאן ולכאן. חושן היה מכפר על מטי הדין, כמה דאָת אמר כמו שנאמר וַעֲשִׂיתָ חֹשֶׁן מְשֻׁפָּט, אפוד היה מכפר על ע"ז, כמה דאָת אמר וְאִין אֶפֹּד וּתְרָפִים, דהיינו היות ואין אפוד, לכך יש את חטא התרפים (ע"ז), משמע שבאשר יש אפוד, הוא מכפר על חטא התרפים. ולענין המעיל, ר' סימון בשם ר' יונתן דבית גוברין אומר, שלשני דברים לא היתה בהן כפרה בקרבנות, וקבעה להן התורה כפרה במקום אחר, ואלו הן האומר לשון הרע וההורג נפש בשגגה; האומר לשון הרע לא היתה

אמר רבי סימון (מדוע נסמך פרשת הבגדים לפרשת הקרבנות? אלא ללמדך) כשם שהקרבנות מכפרין כך הבגדים מכפרין, וא"כ אומרת הגמ' הרי הכהן הדייט משמש בכתנות ומכנסיים מצנפת ואבנט; והכתנות היתה מכפרת על לובשי כלאים, שהרי כתוב וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַכֶּתֶנֶת שֶׁשׁ מַעֲשֵׂה אֲרָג, דהיינו זה מכפר על מי שלובש בגד שארוג בו שעטנז, ואית דבעי מימר וי"א שזה מכפר על שופכי דמים, כמה דאָת אמר כמו שנאמר וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכֶּתֶנֶת בַּדָּם, רמז הוא לעתיד, שיכפר שפיכת דמים בכתנת, כיון שטבילה היינו כפרה (לשון רש"י). מכנסיים היה מכפר על גילוי ערויות, כמה דאָת אמר כמו שנאמר וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד לְכִסּוֹת בָּשָׂר עֲרוֹה, ומכאן שהמכנסים מכסים את חטא הערוה. מצנפת היתה מכפרת על גסי הרוח, כמה דאָת אמר כמו שנאמר וְשִׁמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ,

לו כפרה וקבעה לו התורה כפרה - זוגי המעיל [שמות כח] וְהָיָה עַל אֶהָרֶן לְשֵׁרֶת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ, יבא קול ויכפר על קול. ההורג נפש לא היתה לו כפרה וקבעה לו התורה כפרה - מיתת כהן גדול [במדבר לה] וַיָּשָׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל. תני ר"א בן יעקב אומר נאמרה כפרה בפנים ונאמר כפרה בחוץ, מה כפרה האמורה בחוץ - בן הבקר מכפר על שופכי דמים, אף כפרה האמורה בפנים - בן הבקר מכפר על שופכי דמים? כאן בשוגג כאן במזיד, שנייא היא עגלה ערופה בין שוגג בין מזיד? אמר ר' יוסה כאן על חטא ידוע וכאן על חטא שאינו ידוע. ציץ; אית דבעי מימר על הגודפנים, אית דבעי מימר על עזי פנים, מאן דאמר על הגודפנין ניחא דכתיב [שמואל א יז] וַתִּטְּפֶנָּה הָאֲבָן בְּמַצְחוֹ -

עצמו)? מתרצת הגמ' שזה לא ק', כיון שכאן מות הכ"ג מכפר על רוצח בשוגג, וכאן פר יוה"כ מכפר על רוצח במזיד (ללא עדים), שואלת הגמ' וכי שנייא היא כפרת עגלה ערופה בין שוגג לבין מזיד? ודאי שלא, שהרי אנחנו לא יודעים האם הרוצח רצח בשוגג או במזיד, והעגלה מכפרת, והיות ולומדים את כפרת פר יוה"כ מעגלה ערופה, א"כ הפר מכפר גם על הרוצח בשוגג? אלא אמר ר' יוסה שכאן (שאמרנו שלא מצאנו כפרה על רציחה בקרבנות, מדובר) על חטא ידוע שיודעים מי היה הרוצח, וכאן (פר יוה"כ) מכפר על חטא שאינו ידוע שלא יודעים מי רצח את הנרצח. ולענין הציץ, אית דבעי מימר י"א שזה מכפר על הגודפנים מי שחירף את ה', ואית דבעי מימר וי"א שזה מכפר על עזי פנים החצופים, ואומרת הגמ' שלמאן דאמר שהציץ מכפר על הגודפנין זה ניחא, כיון דכתיב וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת יְדֹ וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶבֶן וַיִּקְלַע וַתִּטְּפֶנָּה הָאֲבָן בְּמַצְחוֹ שֶׁל גִּלְיָת,

לו כפרה בקרבנות, וקבעה לו התורה כפרה ע"י זוגי (פעמוני) המעיל, שנאמר וְהָיָה עַל אֶהָרֶן לְשֵׁרֶת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בָּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ, ולכך אנחנו אומרים שיבא קול הפעמונים ויכפר על קול של לשון הרע. וההורג נפש לא היתה לו כפרה בקרבנות וקבעה לו התורה כפרה ע"י מיתת כהן גדול שנאמר וַיָּשָׁב (הרוצח נפש בשגגה) בָּהּ (בעיר מקלט) עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל. שואלת הגמ' מה אתה אומר שאין כפרה לרוצח בקרבנות, והא תני ר"א בן יעקב אומר נאמרה כפרה בפנים (ע"י הקרבנות) ונאמר כפרה בחוץ (ע"י עגלה ערופה), וא"כ מה כפרה האמורה בחוץ - בן הבקר עגלה ערופה מכפר על עם ישראל מהחטא של שופכי דמים, אף כפרה האמורה בפנים - בן הבקר פר של יוה"כ מכפר על שופכי דמים, וא"כ יוצא שמצאנו כפרה בקרבנות על רציחה (אומנם הברייתא מקישה את פר יוה"כ לעגלה ערופה, אך יש הבדל ביניהם, שהעגלה מכפרת על עם ישראל, והפר מכפר על הרוצח

מסכת פרק ז [ה"ג - דף לח] יומא

וכתיב [שמות כח] וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד, מֵאֵן דַּאֲמַר עַל עֵזִי פָּנִים [ירמיהו ג] וּמִצָּחַ אִשָּׁה זֹנָה הָיָה לָּהּ.

באילו נשאלין באורים ותומים: ולמה נקרא שמם אורים - שהן מאירין לישראל, ותומים - שהן מתימין לפניהם את הדרך, שבשעה שהיו ישראל תמימין היו מכוונין להן את הדרך, שכן מצאנו שפידו להן בגבע בנימין, אמר ר' יהודה חס ושלום לא פידו להם בגבע בנימין, שבראשונה אמר 'עלה' ולא אמר נתתיו, ובשנייה אמר 'עלה' ואמר 'נתתיו'. ואין נשאלין שתי שאילות כאחת, אם נשאלו; אית תניי תני משיבו על הראשונה ואין משיבו על השנייה, ואית תניי תני משיבו על השנייה ואינו משיבו על הראשונה, ואית תניי תני משיבו על הראשונה ולא על השנייה; מאן דאמר משיבו על הראשונה ואינו משיבו על השנייה, מן הדא [שמואל א כג]

אמר ר' יהודה חס ושלום לומר שהאורים שיקרו, והאורים לא פידו להם לישראל בגבע בנימין, ומה שהם עלו ונפלו, זה מכין שבפעם הראשונה האורים אמרו להם לישראל 'עלה' להילחם, אבל ולא אמרו להם 'נתתיו' שתנצחו במלחמה, ורק בפעם השנייה האורים אמרו 'עלה' וגם אמרו 'נתתיו' (ויאמר ה' עלו כי מקר אֶתְנַנּוּ בְּיָדְךָ). ואומרת הברייתא שאין נשאלין באורים על שתי שאילות כאחת, ואם נשאלו; אז אית תניי תני יש ששנו בברייתא שמשיבו על השאלה הראשונה ואין משיבו על השאלה השנייה, ואית תניי תני יש ששנו בברייתא שמשיבו על השאלה הראשונה, ואית תניי תני יש ששנו בברייתא שאינו משיבו לא על השאלה הראשונה ולא על השאלה השנייה, ומבאר הגמ' את המחלוקת; מאן דאמר משיבו על השאלה הראשונה ואינו משיבו על השאלה השנייה יודעים את זה מן הדא שכתוב בפסוק

ולעניין הציץ כתיב וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד, וא"כ עושים ג"ש 'מצחו מצחו', והרי גלית חירף את ה', שהרי דוד אמר לגלית "ואנכי כא אליך בשם ה' צבאות אלהי מערכות ישראל אשר חרפת", וא"כ מוכח שגלית חירף את ה'. ואומרת הגמ' שהמאן דאמר שהציץ מכפר על עזי פנים, זה מכין שכתוב וּמִצָּחַ אִשָּׁה זֹנָה הָיָה לָּהּ, וא"כ הציץ שנמצא על מצחו של הכ"ג מכפר על מצח של העזות פנים.

באילו נשאלין באורים ותומים: אומרת הברייתא ולמה נקרא שמם אורים? מפני שהן מאירין לישראל ע"י שהוא עונה לשאלתם. ותומים מפני שהן עונים רק כאשר עם ישראל מתימין לפניהם את הדרך (הולכים בתמימות וכרצון ה'), שבשעה שהיו ישראל תמימין היו האורים מכוונין להן את הדרך, אבל כשלא עושים את רצון הבורא, האורים היו מכזבים, שכן מצאנו שהאורים פידו שיקרו להן לעם ישראל בגבע בנימין כששאלו האם לעלות להילחם בשבט בנימין (מחמת המעשה בפילגש), אבל

וַיֹּאמֶר דָּוִד ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּגּו' הִירֵד שְׁאוּל - דוד לא שאל כהוגן, לא צורכא הירד שאול, ואם ירד הִיסְגְרֵנִי בְּעֲלִי קְעִילָה בִּידּוֹ. מאן דאמר משיבו על השנייה ואינו משיבו על הראשונה, מן הדא וַיֹּאמֶר דָּוִד הִיסְגְרֵנִי בְּעֲלִי קְעִילָה וּגּו'. מאן דאמר אינו משיבו לא על הראשונה ולא על האחרונה, דוד ביקש עליה רחמים - ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִגֵּד נָא לְעַבְדְּךָ, תדע לך שהרי שתיים שאל [שמואל א ל'] וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר אֶרְדֹּף אַחֲרֵי הַגִּדּוּד הַזֶּה הַאֲשֻׁנָּה, והשיבו שלש, וַיֹּאמֶר לוֹ רְדֹף בִּי הַשָּׁנָה תִּשָּׁנָה וְהִצַּל תִּצִּיל.

לא על השאלה הראשונה ולא על השאלה האחרונה, שהרי בתחילה האורים לא ענו לדוד המלך, אלא דוד ביקש עליה רחמים שהאורים יענו לו, וכמו שכתוב שם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִגֵּד נָא לְעַבְדְּךָ, ומדוע האורים לא ענו לו בתחילה? אלא ע"כ שכאשר שואלים שתי שאלות האורים לא עונים כלל (ורק מחמת התפילה הוא נענה). ומוכיחה הגמ' ואומרת תדע לך שזה כך, שהרי דוד המלך שתי שאלות שאל, בזמן שגדוד עמלקי פשט על המחנה של דוד המלך, שהרי כתוב שם וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר אֶרְדֹּף אַחֲרֵי הַגִּדּוּד הַזֶּה (שאלה ראשונה), הַאֲשֻׁנָּה (שאלה שנייה), והשיבו לו שלש תשובות, וַיֹּאמֶר לוֹ רְדֹף (תשובה ראשונה) בִּי הַשָּׁנָה תִּשָּׁנָה (תשובה שנייה) וְהִצַּל תִּצִּיל (תשובה שלישית). ומדוע ענו לו גם על מה שהוא לא שאל, אלא ע"כ שזה היה ע"י תפילה, וכמו כן לענין בעלי קעילה, הוא נענה מחמת התפילה, אבל באמת באופן רגיל האורים לא עונים על שתי שאלות יחד.

וַיֹּאמֶר דָּוִד ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמַע שְׁמַע עַבְדְּךָ כִּי מִבְּקֵשׁ שְׁאוּל לְבוֹא אֶל קְעִילָה לְשַׁחַת לְעִיר בְּעַבְדִּי, הִיסְגְרֵנִי בְּעֲלִי קְעִילָה בִּידּוֹ, הִירֵד שְׁאוּל וַיֹּאמֶר ה' יֵרֵד, והנה דוד המלך שאל שתי שאלות א) האם בעלי קעילה יסגירו אותו, ב) האם שאול המלך ירד לחפש אותו, ואומנם ענו לדוד המלך על השאלה השנייה, אבל זה לא נחשב לשאלה השנייה, כיון שדוד המלך לא שאל כהוגן, שהרי לא צורכא שהרי דוד המלך לא היה צריך לשאול כפי ששאל, אלא הוא היה צריך להפוך את שאלותיו, ודבר ראשון לשאול הירד שאול, ואם יגידו לו ששאול המלך ירד, אז יש לשאל הִיסְגְרֵנִי בְּעֲלִי קְעִילָה בִּידּוֹ, ולכך כשהאורים ענו לדוד המלך ששאול ירד, בעצם ענו על השאלה הראשונה שלו. ומאן דאמר משיבו על השאלה השנייה ואינו משיבו על השאלה הראשונה, זה ג"כ מן הדא, וַיֹּאמֶר דָּוִד הִיסְגְרֵנִי בְּעֲלִי קְעִילָה וּגּו' וענו לדוד המלך על השאלה השנייה – וַיֹּאמֶר ה' יֵרֵד. ומאן דאמר שאינו משיבו

מסכת פרק ז [ה"ג - דף לח] יומא

אית תנני תנני הקול היה שומע, **אית תנני תנני** הכתב בולט; מאן דאמר הקול היה שומע ניחא דכתיב **וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל**, מאן דאמר הכתב היה בולט, והא לית חי"ת בשבטים, ולא צד"י ולא קו"ף בשבטים? אברהם יצחק יעקב כתוב עליהן, והא לית טי"ת בשבטים? **כָּל אֱלֹהִים שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל** היה חקוק עליהן.

הדרן עלך פרק בא לו כהן גדול

אֶת הַקּוֹל, והוא הדין כאן, אלא למאן דאמר שהכתב היה בולט, א"כ איך האורים יכולים לענות על כל השאלות, והא לית חי"ת בשבטים, ולא צד"י ולא קו"ף בשבטים, וא"כ איך הם ענו **וַיִּהְיֶה תִּצְלִיחַ**? מתרצת הגמ' שגם המילים **אברהם יצחק יעקב** היה כתוב עליהן, שואלת הגמ' והא לית טי"ת בשבטים? מתרצת הגמ' שגם המילים **כָּל אֱלֹהִים שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל** היה חקוק עליהן, וא"כ היה באבני החושן את כל הכ"ב אותיות.

הדרן עלך בלי נדר פרק בא לו כהן גדול

ואומרת הגמ' כיצד האורים היו עונים; **אית תנני תנני** יש ששנו בברייתא שאת **הַקּוֹל** מהאורים היה הכ"ג שומע, דהיינו האורים היו אומרים את תשובתם ע"י קול, ואית תנני תנני יש ששנו בברייתא שהכתב של אבני החושן היה בולט, דהיינו האורים היו אומרים את תשובתם ע"י צירוף האותיות. שואלת הגמ' בשלמא למאן דאמר שהקול היה שומע זה ניחא שהגם שלא היו חרוטים בחושן כל האותיות, האורים יכולים לענות את תשובתם, וזה כמו מה דכתיב **אצל משה רבינו וַיִּשְׁמַע**

פרק ח

הלכה א

מתני' יוה"כ אסור באכילה ובשתייה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה. המלך והכלה ירחצו את פניהם, והחיה תנעול את הסנדל דברי ר"א, וחכמים אוסרין.

גמ' יוה"כ אסור באכילה ובשתייה: ענוש כרת, ואת אמר הכין? א"ר הילא לפחות מכשיעורין נצרכה.

תני [ויקרא טז] תענו את נפשתיכם, יכול ישב לו בחמה וצינה כדי שיצטער? תלמוד לומר וכל מלאכה לא תעשו, מלאכה אסרתי לך במקום אחר ועינוי אסרתי לך במקום אחר, מה מלאכה שאסרתי לך במקום אחר - מלאכה שחייבין עליה כרת, אף עינוי שאסרתי לך במקום אחר - עינוי שחייבין עליו כרת, ואילו הן

מודה שזה אסור מן התורה, כיון שהוא לא התענה, שהרי חצי שיעור ג"כ משיב קצת את הנפש (ביוה"כ לא כתוב אסור אכילה, אלא מצווים על הענוי).

תני כתיב תענו את נפשתיכם, א"כ יכול אולי נאמר שהאדם ישב לו בחמה או בצינה כדי שיצטער? תלמוד לומר לכך נאמר בהמשך הפסוק וכל מלאכה לא תעשו, וא"כ התורה הקישה את דין העינוי למלאכה, ולכך אנחנו אומרים הרי מלאכה אסרתי לך במקום אחר ועינוי אסרתי לך במקום אחר, וא"כ מה מלאכה שאסרתי לך במקום אחר (היינו בשבת) זה שמלאכה שחייבין עליה כרת, א"כ אף עינוי שאסרתי לך במקום אחר, מדובר בעינוי שחייבין עליו כרת, ואומרת הברייתא ואילו הן ואיזה עינוי מצינו שיש בזה חיוב כרת?

מתני' יוה"כ אסור באכילה ובשתייה (זה מן התורה, וחכמים אסרו ג"כ)

ברחיצה ובסיכה (לסוך ולמרוח שמן על בשרו) **ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה.** והמלך והכלה ירחצו את פניהם כיון שהם צריכים להיראות יפים, והחיה היולדת תנעול את הסנדל שלא תצטנן דברי ר"א, וחכמים אוסרין.

גמ' יוה"כ אסור באכילה ובשתייה: שואלת הגמ' הרי האוכל או שותה ביוה"כ הוא ענוש כרת, ואת אמר הכין והמשנה אומרת שיש בזה רק איסור? מתרצת הגמ' א"ר הילא לפחות מכשיעורין נצרכה, שהמשנה אומרת שיש איסור ביוה"כ לאכול ולשתות גם פחות מהשיעור שחייבים עליו, וגם ר"ל שאומר באופן רגיל שחצי שיעור מותר מן התורה, אבל ביוה"כ הוא

אלו הפיגולין והנותרין, מנין לרבות את הטבלין? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם ריבה, מרבה אני את הטבלין שהן במיתה, ולא ארבה את הנבלה שאינה במיתה? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם ריבה, ארבה את הנבילות שהן בלא תעשה, ולא ארבה את החולין שאינן בלא תעשה? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם ריבה, ארבה את החולין שאינן בעמוד ואכול, ולא ארבה את התרומה ומעשר שני שהן בעמוד אכול? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם ריבה, ארבה את התרומה והמעשר שאינן בבל תותיר, ולא ארבה את הקדשים שהן בבל תותיר? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם ריבה. דבר אחר תענו את נפשתיכם - דבר שהוא עינוי אב בית נפש, ואיזו זו? זו אכילה ושתייה. משום ר' ישמעאל אמרו נאמר כאן

חולין שאינן בעמוד ואכול (לא מצוים לאוכלו), אבל ולא ארבה את התרומה ומעשר שני שהן בעמוד ואכול (מצוים לאוכלו)? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם (עיקר הלימוד הוא שכתוב אח"כ ג"כ 'ועניתם את נפשתיכם' שזה מיותר) וא"כ התורה ריבה גם את האוכל תרומה או מעשר שני שהוא בכרת. אומרת הברייתא א"כ אולי ארבה רק את האוכל תרומה או את האוכל מעשר שני, כיון שאינן באיסור של בל תותיר, אבל ולא ארבה את הקדשים שהן באיסור של בל תותיר? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם (עיקר הלימוד הוא שכתוב אח"כ ג"כ 'ועניתם את נפשתיכם' שזה מיותר) וא"כ התורה ריבה שגם האוכל קדשים ביוה"כ שחייב כרת. דבר אחר מהפסוק תענו את נפשתיכם, לומדים שהתורה מדברת דוקא על דבר שהוא עינוי אב בית נפש שיש בוזה עינוי של הנפש עצמו ואיזו זו? זו אכילה ושתייה שהרי הנמנע מלאכול או לשתות (לאורך זמן) הוא מת. משום ר' ישמעאל אמרו מהיכן יודעים שהתורה מדברת על איסור אכילה? כיון שנאמר כאן

אלו הפיגולין והנותרין שהאוכל פיגול או נותר מתחייב בכרת, ואומרת הברייתא א"כ מנין לרבות את האוכל טבלין ביוה"כ שחייב על זה כרת? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם (עיקר הלימוד הוא שכתוב אח"כ ג"כ 'ועניתם את נפשתיכם' שזה מיותר) וא"כ התורה ריבה גם את האוכל טבל, אומרת הברייתא א"כ אולי מרבה אני רק את הטבלין כיון שהן שהאוכל טבל הוא במיתה, ולכך מרבים שהאוכל טבל ביוה"כ ידיה בכרת, אבל ולא ארבה את האוכל נבלה שאינה במיתה? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם (עיקר הלימוד הוא שכתוב אח"כ ג"כ 'ועניתם את נפשתיכם' שזה מיותר) וא"כ התורה ריבה גם את האוכל נבילה, אומרת הברייתא א"כ אולי ארבה רק את האוכל נבילות שהן באיסור לא תעשה, אבל ולא ארבה את החולין שאינן באיסור לא תעשה? תלמוד לומר תענו את נפשתיכם (עיקר הלימוד הוא שכתוב אח"כ ג"כ 'ועניתם את נפשתיכם' שזה מיותר) וא"כ התורה ריבה גם את האוכל חולין, אומרת הברייתא א"כ אולי ארבה רק את האוכל

מסכת פרק ח [ה"א - דף לט] יומא קצט

תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם, וְנֹאמַר לַהֲלֹן [דְּבָרִים ח] וַיַּעֲבֹד וַיִּרְעַב, מָה עֵינֵינוּ שְׂנֵאמַר לַהֲלֹן עֵינֵינוּ רַעְבוֹן, אִם עֵינֵינוּ שְׂנֵאמַר כֹּאן עֵינֵינוּ רַעְבוֹן.

וְלָמָּה שֶׁשָּׂה דְּבָרִים - כִּנְגַד שֶׁשָּׂה עֵינֵינוּ הָאֲמִוּרִין בִּפְרִשָּׁה, וְהָא לִיתְנוּן אֵלָא חֲמִשָּׁה? א"ר תַּנְחוּמָא וְאַחַד מוֹסָף.

בְּרַחֲצִיזָה: ר' זְעִירָה בַּר חֲמָא רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲנִינָא בִּשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי בְּתַעֲנִית צָבוּר מִרְחִיץ פָּנָיו וְרַגְלָיו כְּדָרְכוֹ, בְּתַשְׁעָה בָּאב מִרְחִיץ יָדָיו וּמַעֲבִירֵן עַל פָּנָיו, בִּיּוּהָ"כ מִרְחִיץ יָדָיו וּמִקְנָחָן בַּמֶּפֶה וּמַעֲבִיר אֶת הַמֶּפֶה עַל פָּנָיו. רַבִּי יוֹנָה תָּרִי מִרְטוּטָה וִיהֵב לָהּ תוֹתִי כְּדָה. וְהָא תַּנִּי אֵין בֵּין תַּשְׁעָה בָּאב לְתַעֲנִית צִיבוּר אֵלָא אִיסוּר מִלֵּאכָה בַּמָּקוֹם שְׁנֵהֲגוּ?

תַּנִּי הִיָּה הוֹלֵךְ אֲצֵל רַבּוֹ, אֲצֵל בְּתוֹ, וְעַבְר בֵּים אוֹ בְּנֵהר אִינוֹ חוֹשֵׁשׁ,

חֲנִינָא בִּשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אוֹמְרִים שְׁבַת־תַּעֲנִית צָבוּר כְּגוֹן תַּעֲנִית עַל הַגִּשְׁמִים שֶׁלֹּא יִרְדּוּ (שְׁנוּהַג בָּהֶם הַחֲמִשָּׁה עֵינֵינוּ), מִרְחִיץ פָּנָיו וְרַגְלָיו כְּדָרְכוֹ, וּבְתַשְׁעָה בָּאב שׁוֹהַ חֲמוּר יוֹתֵר, מִרְחִיץ יָדָיו וּמִנְעֵר אֶת הַמִּים, וּמַעֲבִירֵן כְּשֶׁהֵן עַדִּין לַחֹת עַל פָּנָיו, וּבִיּוּהָ"כ שֶׁהָעֵינִי הוּא מִן הַתּוֹרָה, א"כ מִרְחִיץ יָדָיו וּמִקְנָחָן בַּמֶּפֶה בַּמִּגְבָּת, וּמַעֲבִיר אֶת הַמֶּפֶה שֶׁהִיא קֶצֶת לַחַה עַל פָּנָיו. וְאוֹמֵרֵת הַגָּמ' שֶׁרַבִּי יוֹנָה תָּרִי שְׂרָה בַּמִּים סִמְרִטוּטָה מֵעֵרֵב יוּה"כ וִיהֵב לָהּ וְהַנִּיחוּ תוֹתִי כְּדָה תַּחַת לִכְד כְּדִי שֶׁהַמִּים יִסְחָטוּ, וּבִיּוּהָ"כ הוּא הָעַבִּיר אֶת הַסִּמְרִטוּט עַל פָּנָיו. שׁוֹאֵלֵת הַגָּמ' אִיךָ רִיב"ל מִקַּל בְּתַעֲנִית צִיבוּר יוֹתֵר מִת"ב, וְהָא תַּנִּי שְׂאִין חִילוּק בֵּין תַּשְׁעָה בָּאב לְתַעֲנִית צִיבוּר - אֵלָא אִיסוּר מִלֵּאכָה בַּמָּקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מִלֵּאכָה בַּת"ב?

תַּנִּי, הִיָּה הוֹלֵךְ בִּיּוּהָ"כ אֲצֵל רַבּוֹ אוֹ אֲצֵל בְּתוֹ וְעַבְר (וְהוּא צָרִיךְ לַעֲבוּר) בֵּים אוֹ בְּנֵהר כְּדִי לַהֲגִיעַ אֵלֵיהֶם, אִינוֹ חוֹשֵׁשׁ כִּיּוֹן שְׂאִינוֹ

תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם, וְנֹאמַר לַהֲלֹן וַיַּעֲבֹד וַיִּרְעַב וַיִּזְכֹּר אֶת הָמָן, וְא"כ מָה עֵינֵינוּ שְׂנֵאמַר לַהֲלֹן לַעֲנִיין הָמָן, זֶה הִיָּה עֵינֵינוּ שֶׁל רַעְבוֹן, אִם עֵינֵינוּ שְׂנֵאמַר כֹּאן לַעֲנִיין יוּה"כ זֶה עֵינֵינוּ שֶׁל רַעְבוֹן.

אוֹמֵרֵת הַגָּמ' וְלָמָּה הַמִּשְׁנָה מִנְתָּה שֶׁשָּׂה דְּבָרִים שְׂאִסוּרִים בִּיּוּהָ"כ? זֶה כִּנְגַד שֶׁשָּׂה עֵינֵינוּ הָאֲמִוּרִין בִּפְרִשָּׁה (כְּתוּב פַּעַמִּים בִּפְרִשָּׁת אַחֲרֵי מוֹת - בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם, וְכֵן כְּתוּב שֶׁם וְעַנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם. וּבִפְרִשָּׁת אֲמִוּר כְּתוּב שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים - יוֹם הַכִּפָּרִים הוּא וְעַנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם, כִּי כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָהּ מֵעַמִּי, שְׁבַת שְׁבָתוֹן הוּא לָכֶם וְעַנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם). שׁוֹאֵלֵת הַגָּמ' וְהָא לִיתְנוּן וְהִרִי לֹא מִנִּינוּ אֵלָא חֲמִשָּׁה עֵינֵינוּ? מִתְרַצֵּת הַגָּמ' א"ר תַּנְחוּמָא וְאַחַד כְּתוּב בִּפְרִשָּׁת הַמוֹסָף הֵינּוּ בִּפְרִשָּׁת פִּנְחָס - וּבְעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִיָּה לָכֶם וְעַנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם.

בְּרַחֲצִיזָה: ר' זְעִירָה בַּר חֲמָא וְרַבִּי יוֹסִי בַּר

מסכת פרק ח [ה"א - דף לט] יומא

ניטנפו רגליו ממבילין במים ואינו חושש, הורי רבי בא פָּהֶן תנייא, הורי ר' אחא בבא מן הדרך והיו רגליו קיהות עליו שמותר להרחיצן במים. תני אָבֵל ומנודה שהיו מהלכין בדרך מותרין בנעילת הסנדל, לכשיבואו אל העיר יחלוצו, וכן בתשעה באב וכן בתענית ציבור.

ובסיכה: כהדא דתני, בשבת בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג מותר. ביום הכיפורים בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג אסור. בתשעה באב ובתענית ציבור בסיכה שהיא של תענוג אסור, ושאינה של תענוג מותר. ותני שוות סיכה לשתייה - לאיסור ולתשלומין אבל לא לעונש, ביום הכיפורים לאיסור אבל לא לעונש. והא תני [ויקרא כב] וְלֹא יִחְלְלוּ

אין לסיכה דין כשתיה, וזה כהדא דתני כמו ששנינו בברייתא, בשבת; בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג כגון להעביר את הזוהמא או לרפואה מותר. וביום הכיפורים שהעיניו הוא מן התורה, לכך בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג כגון להעביר את הזוהמא אסור, ובתשעה באב ובתענית ציבור כגון שמתענים על עצירת גשמים, שכל האיסור הוא רק מדרבנן, לכך בסיכה שהיא של תענוג אסור, ושאינה של תענוג מותר (ומזה שבת"ב מחלקים בין סיכה של תענוג לסיכה שאינה של תענוג, מוכח שאיסור סיכה ביום הכיפורים אינו מן התורה, כיון שאם איסור סיכה היה מן התורה, א"כ היו אוסרים גם בת"ב סיכה שאינה של תענוג). ותני וגם למדנו בברייתא שוות סיכה של תרומה לשתייה - לאיסור שאסור לזר לטוך את בשרו בשמן של תרומה, ולתשלומין שזר שטך על בשרו שמן של תרומה צריך לשלם קרן וחומש, אבל לא

מתכוין לרחיצה, וכן אם ניטנפו רגליו – מטבילין במים ואינו חושש, כיון שאינו מתכוין לרחיצה של תענוג. ואומרת הגמ' שהורי רבי בא פָּהֶן תנייא כמו הברייתא הזאת לענין אָבֵל, שגם לאבל מותר לעבור בנהר בכדי להקביל את פני רבו. הורי ר' אחא בבא מן הדרך ביוה"כ, והיו רגליו קיהות עליו – עייפות וכואבות, שמותר להרחיצן במים. תני אָבֵל ומנודה (שהם אסורים בנעילת הסנדל) שהיו מהלכין בדרך מותרין בנעילת הסנדל, כיון שיש בדרך קוצים וברקנים, וא"כ אין זה לתענוג, אבל לכשיבואו אל העיר יחלוצו את הנעלים, וכן בתשעה באב וכן בתענית ציבור כגון שגזרו על עצירת הגשמים, מותר ללבוש נעלים כשהולכים בדרך.

ובסיכה: אומרת הגמ' שאומנם המשנה במסכת שבת הביאה פסוק על איסור סיכה ביוה"כ (ותבא כמים בקרב וְכִשְׁמֶן בְּעֶצְמוֹתָיו, דהיינו שהפסוק הקיש את הסיכה לשתייה), אבל זה רק אסמכתא בעלמא, ומעיקר הדין

להביא את הסך ואת השותה? אמר רבי יוחנן לית כאן סך, אמר ר' אבמרי אין לית כאן סך - לית כאן שותה, דלא כן דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף. מניין שהוא מחזור בעשה? רבי אלעזר בשם רבי סימאי [דברים כו] וְלֹא נִתְּתִי מִמֶּנּוּ לְמֵת, מה נן קיימין אם להביא לו ארון ותכריכין, לחי הוא אסור, כל שכן למת, ואיזה דבר שמותר לחי ואסור למת? הוי אומר זו סיכה.

ובנעילת הסנדל: תני כל אלו שאמרו אסורין בנעילת הסנדל - יצא לדרך נועל הגיע לכרך חולץ, וכן באבל וכן במנודה.

הבריייתא לא נכונה), אלא ע"כ שהבריייתא הזאת סוברת שאיסור סיכה היא מן התורה. ואומרת הגמ' ומניין שהוא מחזור בעשה? שהסך משמן מעשר שני חוץ לחומה שעובר בעשה (כמו האוכל מע"ש חוץ לחומה)? רבי אלעזר בשם רבי סימאי אומר, שהרי בידוי מעשרות אומרים וְלֹא נִתְּתִי מִמֶּנּוּ (ממעשר שני) לְמֵת, וא"כ על מה אנן קיימין על מה הוא מתודה שהוא לא נתן מהמעשר שני למת? אם להביא לו (שהוא לא קנה ממעות מע"ש למת) ארון ותכריכין, לא יתכן לומר כך, שהרי גם לחי הוא אסור לקנות מכספי מעשר שני ארונות ובגדים, וכל שכן שלמות אסור לקנות ארון ותכריכים, אלא ואיזה דבר שהוא מותר לחי ואסור למת? הוי אומר זו סיכה, וא"כ מוכח מכאן שלענין מע"ש חוץ לירושלים, סיכה הרי היא כשתיה באיסור עשה.

ובנעילת הסנדל: תני כל אלו שאמרו היינו ת"ב ותענית ציבור שאסורין בנעילת הסנדל, אבל כשהוא יצא לדרך נועל, כיון שיש בדרך קוצים וברקנים א"כ אין זה לתענוג, אבל הגיע לכרך (לעיר) חולץ, וכן באבל וכן במנודה.

לעונש שזר שסך על בשרו שמן של תרומה אינו מתחייב מיתה בידי שמים (כמו האוכל תרומה). וביום הכיפורים סיכה שווה לשתיה לאיסור, אבל לא לעונש שהסך לא חייב כרת, וא"כ גם מכאן מוכח שהדרשה של איסור סיכה היא לא דרשה גמורה. שואלת הגמ' והא תני לענין תרומה, שהיות וכתוב וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת קֹדְשִׁי בְּנִי יִשְׂרָאֵל, מכאן להביא את הסך ואת השותה למלקות, וא"כ מוכח שזר שסך שמן של תרומה לוקה? מתרצת הגמ' אמר רבי יוחנן לית כאן סך צריך למחוק מהבריייתא 'סך', אמר ר' אבמרי שדברי ר' יוחנן לא נכונים, כיון שאין לית כאן סך אם צריך למחוק מהבריייתא 'סך', א"כ לית כאן שותה הבריייתא לא יכולה לכתוב 'שותה', כיון שאיסור שתיה כבר נלמד מאיסור אכילה, דלא כן שאם לא תאמר כך שאיסור שתיה נלמד מאיסור אכילה, אלא איסור שתיה נלמד מהפסוק הזה, א"כ וכי דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף? והרי אכילה ושתיה בתרומה מצטרפים (ובשלמא אם גורסים בבריייתא 'סיכה' א"כ הבריייתא כתבה את איסור שתיה אגב סיכה, אבל אם צריך למחוק את הדין של סיכה, א"כ כל

אית תנני יוצאין באמפליא ביום הכפורים, ואית תנני יוצאין, אמר רב חסדא מאן דאמר יוצאין - באמפליא של בגד, ומאן דאמר אין יוצאין - באמפליא של עור. ר' יצחק בר נחמן סלק לגבי רבי יהושע בן לוי בלילי צומא רבא, נפק לגביה לבוש סוליסה, אמר ליה מה הוא דין? א"ל איסתניס אנא. רבי שמואל בר נחמן סלק לגביה רבי יהושע בן לוי בלילי תעניתא, נפק לגביה לבוש סוליסה, אמר ליה מה הוא דין? א"ל איסתניס אני. ר' סמיי חמונה נפיק בלילי תעניתא לבוש סוליסה. חד תלמיד מן דרבי מנא הורי לחד מן קריבויי דנשיא - מלכש סוליסה, א"ל אן מן הדא? א"ל מן דרבי יהושע בן לוי הוא, א"ל רבי יהושע בן לוי איסתניס הוה.

ובתשמיש המטה: אָתִי חמי ברחיצה הוא אסור בתשמיש המטה לא כל שכן?!

איסתניס אני. וכן מעשה בר' סמיי שחמונה שראו אותו כשהוא נפיק יוצא בלילי תעניתא בליל יוה"כ כשהוא לבוש בסוליסה (ר' סמיי היה אסתניס). ואומרת הגמ' שחד תלמיד מן תלמידי דרבי מנא, הורי לחד מן קריבויי דנשיא הורה לאחד מהקרובים של הנשיא מלכש שמותר ללבוש סוליסה ביוה"כ, א"ל אותו קרוב של הנשיא אן מן הדא מהיכן אתה יודע את הדבר הזה? א"ל מן דרבי יהושע בן לוי הוא, שהוא עצמו יצא בסוליסה, א"ל שאין הוכחה מרבי יהושע בן לוי כיון שאסתניס הוה, אבל לאדם בריא אסור לצאת בסוליסה.

ובתשמיש המטה: שואלת הגמ' מדוע חכמים היו צריכים לאסור את התשמיש ביוה"כ, הרי אָתִי חמי תתבונן בדבר, הרי ברחיצה הוא אסור ביוה"כ, וא"כ בתשמיש המטה לא כל שכן שהוא יהיה אסור, שהרי הוא לא יוכל אח"כ לטבול לפני התפילה (ואומנם בעל קרי טובל ביוה"כ, אבל אסור לו להביא את עצמו לידי חיוב טבילה)?

אומרת הגמ' שאית תנני יוצאין יש ששנו בברייתא שיוצאין באמפליא בגרביים ביום הכפורים, ואית תנני יוצאין יש ששנו בברייתא שאין יוצאין, אמר רב חסדא שאין מחלוקת ביניהם, אלא מאן דאמר שיוצאין, מדובר באמפליא של בגד, ומאן דאמר שאין יוצאין, מדובר באמפליא של עור, והגם שהוא לא מגן על הרגל כנעל, אפי"ה אסור ללכת בו ביוה"כ. ואומרת הגמ' שר' יצחק בר נחמן סלק עלה לגבי רבי יהושע בן לוי בלילי צומא רבא בליל יוה"כ, וריב"ל נפק לגביה כשהוא לבוש בסוליסה סנדל עור ללא עקב, אמר ליה ר' יצחק בר נחמן מה הוא דין מדוע אתה לובש את הסנדל הזה? א"ל ריב"ל איסתניס (מצונן) אנא, ולכך זה מותר לי שלא הסתכן, וכן רבי שמואל בר נחמן סלק עלה לגביה רבי יהושע בן לוי בלילי תעניתא בליל יוה"כ וריב"ל נפק לגביה כשהוא לבוש בסוליסה, אמר ליה ר' שמואל בר נחמן מה הוא דין מדוע אתה לובש את הסנדל הזה? א"ל ריב"ל

תפתר במקום שאין טובלין, או קודם שהתקין עזרא טבילה לבעלי קריין.
ר' יעקב בר אחא ר' יסא בשם רבי יהושע בן לוי אין קרי אלא מתשמיש המיטה,
 רב הונא אמר ואפי' ראה את עצמו נאות תוך חלום, הווי בעיין מימר ובלבד
 מאשה, **ר' יונה ור' יוסא תרווייהון אמרין אפי' מדבר אחר**. והא תנינן יום הכיפורים
 אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה, ותני
 עלה בעלי קריין טובלין כדרך כצנעה ביום הכיפורים - לית הדא פליגא אדר'
 יהושע בן לוי, דר' יהושע בן לוי אמר אין קרי אלא מתשמיש המיטה?! פתר לה
 בששימש מטתו מבעוד יום ושכח ולא טבל, והא תני מעשה בר' יוסי בר חלפתא
 שראו אותו טובל בצנעה ביום הכיפורים, אית לך למימר באותו הגוף הקדוש
 בשוכח?!

ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת
 הסנדל ובתשמיש המיטה, ותני עלה
 ושנינו בבביתא בעלי קריין טובלין כדרך
 בצנעה ביום הכיפורים, וא"כ וכי לית
 הדא הברייתא פליגא אדר' יהושע בן
 לוי, דר' יהושע בן לוי אמר אין קרי
 אלא מתשמיש המיטה, ואפי"ה הברייתא
 אומרת שבעלי קריין טובלים, וא"כ מוכח
 מכאן שגם הרואה קרי לאונסו צריך לטבול
 ודלא כריב"ל, מתרצת הגמ' שריב"ל פתר לה
 יסביר את הברייתא, שכאן מדובר בששימש
 מטתו מבעוד יום מערב יוה"כ ושכח
 ולא טבל, ועל זה אומרת הברייתא שהוא
 יכול לטבול ביום הכיפורים, שואלת הגמ'
 והא תני מעשה בר' יוסי בר חלפתא,
 שראו אותו טובל בצנעה ביום הכיפורים,
 וכי אית לך למימר וכי אתה יכול לומר
 באותו הגוף הקדוש בר' יוסי בשוכח
 ששכח לטבול אחר ששימש את מיטתו, אלא
 ע"כ שר' יוסי ראה קרי לאונסו, וא"כ מוכח
 מכאן שגם בקרי לאונסו צריך לטבול, ודלא
 כריב"ל.

מתרצת הגמ' תפתר תעמיד שהמשנה באה
 לאסור גם במקום שאין טובלין, כגון שהוא
 נמצא בספינה או במקום שאין מקוה, שמותר
 לו ללמוד ולהתפלל, עד שיגיע למקום שיש
 מקוה (ברכות פ"ג ה"ד), ואפי"ה אסורים
 בתשמיש המיטה. או שהמשנה הזאת היא
 משנה קדומה, שנכתבה עוד קודם שהתקין
 עזרא טבילה לבעלי קריין.
ר' יעקב בר אחא ור' יסא בשם רבי
יהושע בן לוי אומרים, שאין טומאת קרי
 אלא מתשמיש המיטה, אבל אם הוא ראה
 קרי לאונסו, עזרא לא תיקן לו שיטבול לפני
 הלימוד, אבל רב הונא נחלק ואמר ואפי'
 אם הוא ראה את עצמו נאות נהנה תוך
 חלום ולכך יצא ממנו הקרי, הוא גם צריך
 לטבול לקריו, ואומרת הגמ' הווי בעיין מימר
 בני הישיבה רצו לומר ובלבד מאשה שרק
 אם הוא חלם ששימש את מיטתו הוא צריך
 לטבול, אבל ר' יונה ור' יוסא תרווייהון
 אמרין אפי' אם יצא ממנו קרי מחמת
 דבר אחר הוא צריך לטבול. שואלת הגמ'
 והא תנינן יום הכיפורים אסור באכילה

מסכת פרק ח [ה"ב - דף לט] יומא

המלך: על שם [ישעיהו לג] מֶלֶךְ בְּיָפִי תַחְזִינָה עֵינֶיךָ. והכלה: מפני איבה. והחיה תנעול את הסנדל דברי ר"א: הוינן סברין מימר על סופה, אשכח תני על כולהון.

הלכה ב

מתני' האוכל ביוה"כ בכותבת הגסה כמוה וכגרעינתה, והשותה כמלא לוגמיו חייב. כל האוכלין מצטרפין לכותבת, וכל המשקין מצטרפין לכמלוא לוגמיו, אבל ושתה אין מצטרפין.

גמ' האוכל ביוה"כ וכו': א"ר יוסה זאת אומרת שצריך למעך את חללו, דל כן ניתני כמוה וכגרעינתה 'וכחללה'. תני ר"ש בן אלעזר בכותבת נמרית.

ברת, ובהתראה חייב מלקות, ובשוגג חייב חטאת (השיעור הזה הוא מחמת שבוה מתיישבת דעתו של האדם). וכל האוכלין מצטרפין לכותבת, וכל המשקין מצטרפין לכמלוא לוגמיו, אבל ושתה אין מצטרפין, כיון שאין דעתו של האדם מתיישבת ע"י צירוף של אכילה ושתיה.

גמ' האוכל ביוה"כ וכו': א"ר יוסה זאת אומרת מהמשנה מוכח שכאשר משערים בכותבת הגסה, צריך למעך את חללו של התמר, דלא כן שאם לא צריך למעך את חלל התמר, א"כ ניתני כמוה וכגרעינתה 'וכחללה'. ואומרת הגמ' שאומנם במשנה שנינו שמשערים בכותבת הגסה, אבל תני ר"ש בן אלעזר שמשערים בכותבת נמרית מקום בעבר הירדן (במדבר לב), שהיא קטנה יותר.

המלך: רוחץ את פניו, על שם שכתוב מֶלֶךְ בְּיָפִי תַחְזִינָה עֵינֶיךָ. והכלה: רוחצת את פניה מפני איבה שלא תתגנה על בעלה. והחיה תנעול את הסנדל דברי ר"א: אומרת הגמ' הוינן סברין מימר חשבו בני הישיבה לומר, שכשהמשנה אומרת 'דברי ר"א' זה נאמר רק על סופה של המשנה, וחכמים מודים שהמלך והכלה ירחצו את פניהם, אבל אשכח תני שדברי ר"א נאמרו על כולהון, גם לעניין המלך והכלה, וא"כ חכמים אוסרים גם למלך ולכלה לרחוץ את פניהם.

הלכה ב

מתני' האוכל ביוה"כ בשיעור של בכותבת הגסה תמר גדול, כמוה בשיעור של בשר התמר וכגרעינתה, או השותה כמלא לוגמיו במזיד חייב

מסכת פרק ה [ה"ג - דף מ] יומא רה

והשותה כמלא לוגמיו: תני 'מלא' לוגמיו, מה? ופליג? מלוא לוגמיו שהוא ניתן ללוגמא אחת. תני משם ב"ש ברביעית, ר' חייה בר אדא בעי קומי ר' מנא ולמה לא תניננה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה? א"ל מפני לוגמו של בן אבטיח - שהיה מחזיק יותר מרביעית.

הלכה ג

מתני' אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת, אכל ושתה ועשה מלאכה חייב שתי חטאות, אכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה, שתה משקין שאינן ראויין לשתייה, שתה ציר או מוריים פטור. תינוקות אין מענין אותן ביוה"כ, אבל מחנכין אותן קודם שנה וקודם שנים - בשביל שיהו רגילין למצות. **גמ'** אכל ושתה בהעלם אחד וכו': למה? שתייה בכלל אכילה. אין אכילה בכלל

חטאת אחת, כיון ששניהם זה אותו לאו, אבל אם אכל ושתה ועשה מלאכה, חייב שתי חטאות, כיון שהוא עבר על שני לאוים נפרדים. אכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה, או שתה משקין שאינן ראויין לשתייה, או שתה ציר משקה היוצא מהדג מחמת מליחתו, או מוריים שומן היוצא מהדגים פטור, כיון שאין עליהם שם של אכילה (ואומנם מתבלים את הפת בציר או במוריים, אבל היות ולא אוכלים אותם כמות שהם, לכך פטורים על אכילתם). תינוקות ילדים קטנים, אין מענין אותן לא אומרים להם להתענות ביוה"כ, אבל מחנכין אותן קודם שנה וקודם שנים, בשביל שיהו רגילין למצות, הגמ' תבאר את המשנה.

גמ' אכל ושתה בהעלם אחד וכו': אומרת הגמ' למה הוא חייב רק חטאת אחת? כיון ששתייה בכלל אכילה, וא"כ הוא עובר על לאו אחד. ואומרת הגמ' אבל אין אכילה בכלל שתייה, ולכך הנשבע לא לשותות, הוא מותר באכילה.

והשותה כמלא לוגמיו: תני 'מלא' לוגמיו, שואלת הגמ' מה? ופליג האם הברייתא נחלקת על דברי המשנה שאומרת שמשערים רק 'בכמלוא' לוגמיו? מתרצת הגמ' שכוונת הברייתא היא שמשערים במלוא לוגמיו בפה מלא משקים, אך לא מלא לגמרי, אלא שהוא ניתן שיכולים לתת את כל המשקים ללוגמא אחת, לצד אחד של הפה. תני משם ב"ש ששיעור השותה ביוה"כ הוא ברביעית, שואלת הגמ' ר' חייה בר אדא בעי קומי שאל את ר' מנא, היות וב"ש מקילים מב"ה, שהם מחייבים רק על רביעית, א"כ ולמה לא תניננה במסכת עדויות ששם כתוב כל הדברים שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה? א"ל מפני המקרה של לוגמו של בן אבטיח (אדם גדול מאוד), שהיה מלוא לוגמיו מחזיק יותר מרביעית, ובמקרה הזה ב"ש מחמירים.

הלכה ג

מתני' אכל ושתה ביוה"כ בהעלם אחד בשגגה אחת, אינו חייב אלא

מסכת פרק ח [ה"ג - דף מ] יומא

שתייה. מניין שהשתייה בכלל אכילה? רבי יונה שמע לה מן הדא [ויקרא יז] על פן אִמְרֵתִי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם, מה נן קיימין, אם בדם שקרש - הא תני דם שקרש אינו לא אוכל ולא משקה, אלא כי נן קיימין כמות שהוא, והתורה קראה אותו אכילה. והתני המחזה את החלב וגמאו, הקפה את הדם ואכלו הרי זה חייב, מה עבר לה אינו לא אוכל ולא משקה? אינו לא אוכל - לטמא טומאת אוכלין, ולא משקה - לטמא טומאת משקין. חזר רבי יונה ושמעה מן הדא [דברים יד] וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף כָּל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נֶפֶשׁ, מה נן קיימין, אם בנותן טעם יין בתבשיל - והלא הטעם לפגם הוא, אלא כי נן קיימין כמות שהוא, והתורה קראת אותו אכילה. רבנן דקיסרין אמרין תיפתר באילין אורזייה וגמזוזינייה - כל הטפל

לטמא טומאת משקין, וא"כ יתכן שהפסוק מדבר כשהוא אוכל דם קרוש, וא"כ אין מכאן הוכחה ששתיה בכלל אכילה, ולכך חזר רבי יונה ושמעה מן הדא ששתיה בכלל אכילה, שהרי כתוב וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף כָּל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נֶפֶשׁ, וּבִיָּין וכו' וְאִכְלֹתָ שֶׁם, וא"כ אומר ר' יונה מה נן קיימין באיזה אופן הוא אוכל את היין? אם בנותן טעם יין אם הוא מערב את היין בתבשיל (שיתן בתבשיל טעם). לא יתכן לומר כך, והלא אסור לערב יין שנקנה בכסף מעשר שני בתבשיל, כיון שהטעם לפגם הוא התבשיל מקלקל את היין שנקנה בדמי מע"ש (הגם שהוא משיב את התבשיל), אלא כי נן קיימין אלא ע"כ שהוא שותה את היין כמות שהוא, והתורה קראת אותו אכילה, וא"כ מוכח מכאן ששתיה בכלל אכילה, רבנן דקיסרין אמרין שאין מכאן הוכחה כיון שתיפתר אפשר להעמיד את הפסוק שהוא מערב את היין באילין אורזייה וגמזוזינייה בתבשיל של אורז או תאנים שהיין משתבח בזה, וזה נקרא אכילה כיון שכל הטפל

ואומרת הגמ' ומניין שהשתייה בכלל אכילה? רבי יונה אומר ששמע לה מן הדא שאנחנו יודעים את זה מזה שכתוב על פן אִמְרֵתִי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם, וא"כ אומר ר' יונה מה נן קיימין באיזה אופן התורה אוסרת לאכול דם? אם בדם שקרש ששייך בו אכילה, לא יתכן לומר כך, כיון שהא תני דם שקרש אינו לא אוכל ולא משקה, ולכך פטורים על אכילת דם קרוש, אלא כי נן קיימין אלא ע"כ שהוא שותה את הדם כמות שהוא, והתורה קראה אותו אכילה, וא"כ מוכח מכאן ששתיה בכלל אכילה, חוזרת הגמ' ואומרת שהברייתא לא פוטרת את האוכל דם קרוש, שהרי והתני המחזה התיך את החלב וגמאו ושתה אותו, או הקפה הקריש את הדם ואכלו הרי זה חייב, וא"כ מוכח שחייבים על אכילת דם קרוש? וא"כ מה עבר לה - מה כוונת הברייתא האומרת שדם שקרש שאינו לא אוכל ולא משקה? אלא הכוונה היא שאינו לא אוכל - לטמא טומאת אוכלין ולא משקה -

לאכילה כאכילה היא. רבי יוסה שמע לה מן הדא שבועה שלא אוכל - ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת, חברייא אמרין קומי ר' יוסה אמרין דכתרא, שבועה שלא אוכל ושתה, ואכל ושתה חייב שתיים? אמר לון ר' יוסי אילו מי שהיו לפניו שני ככרים ואמר שבועה שלא אוכל כבר זה וחזר ואמר שבועה שלא אוכל כבר זה ואכלן שניהן כאחת, שמא אינו חייב שתיים?! ניחא עד כדון באומר שבועה שלא אוכל ושתה, ברם באומר שבועה שלא אשתה ואכל - שתייה בכלל אכילה ואין אכילה בכלל שתייה. רבי חנניה בשם רבי פינחס שמע לה מן הדא שבועה

את השתיה מוכח שלא היתה דעתו כשהוא נשבע על האכילה גם על השתיה, וזה כמו שאילו מי שהיו לפניו שני ככרים ואמר על הככר הראשון שבועה שלא אוכל כבר זה וחזר ואמר על הככר השני שבועה שלא אוכל כבר זה, ואכלן את שניהן כאחת בהעלם אחד, שמא אינו חייב שתיים? והרי ודאי שהוא חייב שתיים, וזה מכיון שהוא פירט (שאו מוכח שכאשר הוא נשבע על הככר הראשון לא היה דעתו על הככר השני, ולכך הם שתי שבועות נפרדות), הגם שאם הוא היה אומר בתחילה שבועה שלא אוכל, הוא היה חייב רק אחת על אכילת שתיים, וא"כ חוזר ההוכחה ששתיה היא בכלל אכילה. ואומרת הגמ' ניחא זה דבר פשוט שעד כדון שער עכשיו אנחנו מדברים באומר שבועה שלא אוכל והוא שתה שהוא חייב על השתייה, ברם אבל באומר שבועה שלא אשתה והוא אכל הוא יהיה פטור על האכילה, כיון ששתייה היא בכלל אכילה אבל ואין אכילה בכלל שתייה (כדלעיל בתחילת הסוגיא). ורבי חנניה בשם רבי פינחס אומר ששמע לה שההוכחה ששתיה בכלל אכילה, מן הדא ממזה שלמדנו במשנה שאם אחד אמר שבועה

לאכילה כאכילה היא, וא"כ עדיין אין הוכחה ששתיה היא בכלל אכילה, ולכך רבי יוסה אומר ששמע לה מן הדא שההוכחה היא שהרי למדנו במשנה שאם אחד נשבע שבועה שלא אוכל - ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת, ומזה שהמשנה מזכירה כאן שתייה, ע"כ ששתיה בכלל אכילה (והוא חייב רק אחת כיון שזה היה בהעלם אחד, וכמו האוכל שתי אכילות בהעלם אחד שהוא חייב רק אחד), שואלת הגמ' חברייא בני הישיבה אמרין קומי אמרו לפני ר' יוסה, אמרין דכתרא תמשיך את המשנה, שלמדנו שם שאם הוא אמר שבועה שלא אוכל ושתה ואכל ושתה חייב שתיים, ואם שתייה בכלל אכילה היא, א"כ היה צריך להיות שהוא יהיה חייב רק אחת, שהרי כשהוא נשבע לא לאכול ממילא הוא נאסר בשתייה, וכשהוא נשבע אח"כ על השתיה - השבועה לא חלה, שהרי אין שבועה חלה על שבועה (וא"כ מה שברישא כתוב שכשהוא נשבע לא לאכול ואכל ושתה שהוא חייב רק אחת זה כיון שהשתיה לא נאסרה כלל) אמר לון ר' יוסי שבאמת שתייה היא בכלל אכילה, ודוקא כשהוא נשבע שלא לאכול ולא לשתות הוא חייב שתיים, וזה מכיון שכאשר הוא פירט

שלא אוכל ואכל אוכלין שאינן ראויים לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתייה פטור - מפני ששתה משקין שאינן ראויין לשתייה, אבל אם שתה משקין הראויין לשתייה חייב, לא שבועה שלא אוכל אמר? נחא כרבנן דאנן - דאמרין שבועה שלא אוכל, ברם כרבנן דתמן - דאינן אמרין שבועה שלא אוכל ושללא אשתה. רבי חנינא שמע לה מן הדא אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת. רבי אבא מרי שמע לה מן הכא [דברים כו] לא אֶכְלֵתִי בְּאִנִּי מִמָּוֶנִי, אלא שתיתי? ואית דבעי משמע מן הדא [דברים יב] לא תוכל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֵיךָ מִעֵשֶׂר דִּגְנָךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ - תירושך זה היין, ויצהרך זו סיכה, והתורה קראה אותו אכילה. ואינו מחזור, דאין תימור מחזור הוא - ילקה עליו חוץ לחומה, ואמר רבי יוסי בן חנינא אין לוקין חוץ לחומה אלא על אכילה ושתיה בלבד. ומניין שאינו מחזור?

חייב שתיים. רבי אבא מרי אומר שמע לה שההוכחה ששתיה בכלל אכילה, מן הכא שהרי בידוי מעשרות אומרים לא אֶכְלֵתִי בְּאִנִּי מִמָּוֶנִי שלא אכלתי ממעשר שני כשהייתי אונן, וכי אלא שתיתי? וכי מותר לשתות ממע"ש כשהוא היה אונן? ודאי שלא, ואפי"ה הוא אומר רק 'לא אכלתי', א"כ מוכח מכאן ששתיה בכלל אכילה. ואית דבעי משמע ויש שהוכיחו מן הדא ששתיה היא כאכילה, שהרי כתוב בפסוק לא תוכל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֵיךָ מִעֵשֶׂר דִּגְנָךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ, והרי תירושך זה היין, ויצהרך זו סיכה, והתורה קראה אותו אכילה שהרי כתוב לא תוכל 'לֶאֱכֹל', ואומרת הגמ' שהדרשה ש"יצהרך זו סיכה" אינו מחזור זה לא דרשה ברורה (אלא זה רק אסמכתא). דאין תימור מחזור הוא, א"כ שילקה עליו על הסיכה חוץ לחומה, והרי אמר רבי יוסי בן חנינא שאין לוקין על מע"ש חוץ לחומה אלא על אכילה ושתיה בלבד, אבל על סיכה פטורים. ואומרת הגמ' ומניין שאינו מחזור? אולי זה דרשה ברורה ודברי ר' יוסי בר חנינא

שלא אוכל והוא אכל אוכלין שאינן ראויים לאכילה או שתה משקין שאינן ראויין לשתייה פטור, משמע שהוא פטור על שתייתו רק מפני ששתה משקין שאינן ראויין לשתייה, אבל אם שתה משקין הראויין לשתייה הוא יהיה חייב ומדוע? וכי לא שבועה שלא אוכל אמר? אלא מוכח מכאן ששתיה בכלל אכילה. ואומרת הגמ' שניחא שכל ההוכחה שאמרנו היא רק כרבנן דאנן - של א"י דאמרין שאנחנו גורסים במשנה שבועה שלא אוכל, ברם אבל כרבנן דתמן - של בבל דאינן אמרין שהם גורסים במשנה שבועה שלא אוכל ושללא אשתה, א"כ אין הוכחה ששתיה בכלל אכילה. רבי חנינא אומר שמע לה שההוכחה ששתיה בכלל אכילה, מן הדא שהרי למדנו במשנתנו שאם אחד אכל ושתה ביוה"כ בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת, וא"כ ע"כ ששתיה בכלל אכילה, כיון שאם שתיה זה איסור נפרד מאכילה א"כ הוא צריך להיות חייב שתיים, כמו שהאוכל ועושה מלאכה ביוה"כ בהעלם אחד שהוא

כהדא דתני בשבת בין סיכה שהיא של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג מותר, ביום הכיפורים בין סיכה שהיא של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אסור, בתשעה באב ובתענית ציבור סיכה שהיא של תענוג אסור ושאינה של תענוג מותר, ותני שוות סיכה לשתייה - לאיסור ולתשלומין, אבל לא לעונש, ביום הכיפורים לאיסור, אבל לא לעונש. והתני [ויקרא כב] וְלֹא יִחְלְלוּ לְהַבִּיא אֶת הַסֵּךְ וְאֶת הַשּׁוֹתָה, אמר רבי יוחנן לית כאן סך, אמר רבי אבמרי ואין לית כאן סך - לית כאן שותה, דל כן דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף? מגיין שהוא מחזור בעשה?

איסור סיכה לשתייה - לאיסור אבל לא לעונש שהסך לא חייב כרת, וא"כ גם מכאן מוכח שהדרשה של איסור סיכה היא לא דרשה גמורה. שואלת הגמ' והתני שהיות וכתוב לענין תרומה וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מכאן להביא את הסך ואת השותה, וא"כ מוכח שזר שסך שמן של תרומה לוקה? מתרצת הגמ' אמר רבי יוחנן לית כאן סך שצריך למחוק מהברייתא 'סך', אמר רבי אבמרי שדברי ר' יוחנן לא נכונים כיון ואין לית כאן סך אם צריך למחוק את מה שהברייתא אומרת 'סך', א"כ לית כאן שותה לא יכולים לכתוב שותה, כיון שאיסור שתיה כבר נלמד מאיסור אכילה, דלא כן שאם תאמר לא כך, אלא איסור שתיה נלמד מהפסוק הזה, א"כ וכי דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף? והרי אכילה ושתייה מצטרפים, ובשלמא אם גורסים בברייתא 'סיכה', א"כ יתכן שהברייתא כתבה את איסור שתיה אגב סיכה, אבל אם צריך למחוק את הדין של סיכה, א"כ כל הברייתא לא נכונה, אלא ע"כ שהברייתא הזאת סוברת שאיסור סיכה היא מן התורה. ואומרת הגמ' ומגיין שהוא מחזור בעשה? שהסך חוץ לחומה עובר בעשה (כמו האוכל מע"ש חוץ לחומה)?

לא נכונים? כיון שזה כהדא דתני, בשבת בין סיכה שהיא של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג כגון להעביר את הזוהמה או לרפואה מותר, וביום הכיפורים שהעינוי הוא מן התורה, לכך בין סיכה שהיא של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אלא להעביר את הזוהמה אסור (לרפואה מותר), ובתשעה באב ובתענית ציבור (תעניות שמתענים על עצירת גשמים) כיון שכל האיסור הוא מדרבנן א"כ סיכה שהיא של תענוג אסור ושאינה של תענוג כגון להעביר את הזוהמה מותר, ומוזה שבת"ב מחלקים בין סיכה של תענוג לסיכה שהיא לא של תענוג מוכח שאיסור סיכה ביום הכיפורים הוא לא מן התורה, כיון שאם איסור סיכה ביוה"כ היה מן התורה, א"כ היו אוסרים גם בת"ב סיכה שאינה של תענוג (כל דתקון רבנן - כעין דאורייתא תקון). ותני וגם למדנו בברייתא שוות סיכה של תרומה לשתייה - לאיסור שאסור לזר לסוך את בשרו בשמן של תרומה, ולתשלומין שאם זר סך על בשרו שמן של תרומה הוא צריך לשלם קרן וחומש, אבל לא לעונש שאם זר סך על בשרו שמן של תרומה הוא לא מתחייב מיתה בידי שמים (כאוכל תרומה), וביום הכיפורים שווה

מסכת פרק ה [ה"ג - דף מ] יומא

רבי לעזר בשם רבי סימיי [דברים כו] וְלֹא נִתְּתִי מִמֶּנּוּ לְמַת, מה נן קיימין? אם להביא לו ארון ותכריכין, דבר שהוא אסור לחי, לחי הוא אסור כל שכן למת? איזו דבר שהוא מותר לחי ואסור למת? הוי אומר זו סיכה.

אזהרה למלאכת היום - וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשֶׂה, עונש - וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא, אזהרה לעינוי היום - כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה, עונש - וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ, אזהרה למלאכת הלילה אית כאן, עונש לית כאן, אזהרה ועונש לעינוי הלילה לית כתיב? ר"ש בן לקיש בעי מה הוה ליה למימר ביה לא תעונה?! אלא לא תאכל

בהמשך הפסוק וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ, וכן אזהרה למלאכת הלילה (היינו לעושה מלאכה בליל יוה"כ) אית כאן, שהרי כתוב "כל מְלָאכָה לֹא תַעֲשֶׂה" ולא כתוב בעצם היום הזה, אבל עונש למלאכת הלילה לית כאן, וא"כ מהיכן יודעים שהעושה מלאכה בליל יוה"כ שהוא יהיה חייב כרת? וכן אזהרה ועונש לעינוי הלילה לית כתיב, וא"כ מהיכן יודעים שמי שלא התענה בליל יוה"כ, שהוא חייב מלקות וכרת, שהרי לא נאמר על זה לאו ועונש, אלא כתוב רק מצות עשה "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעֶרֶב" ואומרת הגמ' שר"ש בן לקיש בעי אמר מדוע התורה לא כתבה את הלאו של מי שאינו מתענה יוה"כ בצורה מפורשת, אלא הלאו מזכר רק כנספח לעונש, שהרי כתוב 'כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ' כיון שמה הוה ליה למימר ביה איך אתה רוצה שהתורה תכתוב, וכי יהיה כתוב לא תעונה! ודאי שלא יכולים לכתוב כך, שהרי זה נשמע שלא צריך להתענות, ואלא שהתורה תכתוב לא תאכל ביוה"כ? ג"כ לא יכולים לכתוב כך,

רבי לעזר בשם רבי סימיי אומר שהרי בוידוי מעשרות הוא אומר וְלֹא נִתְּתִי מִמֶּנּוּ ממע"ל למת, וא"כ אומר ר' אלעזר מה נן קיימין? על מה הוא מתודה שהוא לא נתן למת מהמעשר שני? אם להביא לו ארון ותכריכין, הרי זה דבר שהוא אסור לחי, שהרי גם לאדם חי אסור לקנות מכספי מע"ש ארונות ובגדים, וא"כ למה הוא צריך לומר את זה? והרי לחי הוא אסור כל שכן למת, אלא איזו דבר שהוא מותר לחי ואסור למת? הוי אומר זו סיכה, וא"כ מוכח מכאן שלענין מע"ש סיכה הרי היא כשתיה באיסור עשה.

שואלת הגמ' בשלמא מצינו אזהרה למלאכת היום (היינו לעושה מלאכה ביום של יוה"כ), שהרי כתוב וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשֶׂה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, וכן נאמר עונש על מלאכת היום, שהרי כתוב וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא, וכן נאמר אזהרה לעינוי היום, שהרי כתוב כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, וכן נאמר עונש על עינוי היום, שכתוב מיד

מסכת פרק ח [ה"ג - דף מ] יומא ריא

- כל אכילות שבתורה כזית וכאן ככותבת, אמר רב הושעיה השמר פן לא תעונה? הא תלת אזהרן, א"ר חונה השמר באותה האמירה שאמרתי לך, [דברים כד] השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות וגו'? תני רבי חייה לא יאמר עונש במלאכה שאינו צריך, הייתי למד מן העינוי, מה אם העינוי הקל חייבין כרת, מלאכה החמורה אינו דין שיהו חייבין עליה כרת?! הא לא נאמר עונש במלאכה אלא ליתן אזהרה לפניו, מה עונש שנאמר במלאכה אזהרה לפניו - אף עונש שנאמר בעינוי, אזהרה לפניו. א"ר זעירה הדא אמרה למידין גזירה שוה אפי' מופנה מצד אחד, אמר ר' יודן ולא דר"ע היא, דר"ע אמר למדין מגזירה שוה אף על פי שאינה מופנה. תני ר"א בן יעקב אומר נאמר בפעם היום תזה במלאכה - ונאמר בפעם היום תזה בעינוי,

עליה כרת?! וא"כ למה זה נאמר? אלא הא לא נאמר עונש במלאכה אלא כדי ליתן אזהרה (לאו) לפניו (לפני העונש), ולכך אנחנו אומרים ומה עונש שנאמר במלאכה יש אזהרה לפניו (יש בו לאו), אף עונש שנאמר בעינוי, יש אזהרה לפניו (יש בו לאו). שואלת הגמ' א"ר זעירה הדא אמרה מכאן מוכח שלמידין גזירה שוה אפי' אם הוא מופנה רק מצד אחד, שהרי כאן הפך בעינוי לא מיותר, ואפי"ה דורשים ג"ש (ובאופן רגיל לא דורשים ג"ש אלא א"כ זה מופנה משני צדדים)? אמר ר' יודן מה אתה מק' וכי הברייתא הזו, היא לא מדברי ר"ע היא, וא"כ אין להק', כיון דר"ע אמר שלמידין מגזירה שוה אף על פי שאינה מופנה. ואומרת הגמ' תני ר"א בן יעקב אומר מהיכן יודעים עונש ואזהרה למי שאינו מתענה בליל יוה"כ, כיון שנאמר בפעם היום תזה במלאכה (וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בפעם היום תזה), ונאמר בפעם היום תזה בעינוי (פי כל הנפש אשר לא תענה בפעם היום תזה),

שהרי כל אכילות שבתורה שיעורם בכזית, וכאן השיעור הוא בככותבת, ולכך התורה כתבה את הלאו כנספח לעונש. שואלת הגמ' אמר רב הושעיה והרי התורה יכלה לכתוב השמר פן לא תעונה? מתרצת הגמ' שאם היה כתוב כך, א"כ בעצם הא תלת אזהרן יש כאן שלשה לאוין, והתורה לא רצתה להרבות בלאוין. שואלת הגמ' א"ר חונה ומדוע התורה לא כתבה השמר באותה האמירה שאמרתי לך להתענות, וזה כמו שהתורה אמרה לעניין צרעת, השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות וגו'? ואומרת הגמ' תני רבי חייה מהיכן יודעים שיש לאו בעינוי (ר' חייה סובר שכאשר כתוב "פי כל הנפש אשר לא תענה", אין זה לאו, כיון שהפסוק מדבר לעניין העונש), שלא יאמר (לא היה צריך להיות כתוב) עונש במלאכה שאינו צריך, שהרי הייתי למד את העונש בעושה מלאכה מן העינוי, ומה אם העינוי הקל שהרי בשבת לא צריך להתענות, ואפי"ה חייבין על זה כרת, מלאכה החמורה שהיא אסורה גם בשבתות, אינו דין שיהו חייבין

מה בעצם היום הזה שנאמר במלאכה לא חלקתה בו בין יום ללילה, בין עונש לאזהרה, אף בעצם היום הזה שנאמר בעינוי לא נחלוק בו בין יום ללילה, בין עונש לאזהרה. עד כרון כר"ע כר' ישמעאל? תני ר' ישמעאל [ויקרא טז] וְהִיתָה לָכֶם לַחֲקֵת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, הקיש מלאכה לעינוי, מה מלאכה שאסרתי לך - מלאכה שחייבין עליה כרת, אף עינוי שאסרתי לך - עינוי שחייבין עליו כרת.

ר' אבהו בשם ר' יוחנן הכוסם חיטי כלאי הכרם לוקה, ר' אבהו בשם ר' יוחנן הכוסם חיטי תרומה לוקה, רבי אבהו בשם ר' יוחנן המגמע חומץ של תרומה לוקה, תני המגמע חומץ של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש, הכוסם חיטי תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש, רבי אומר, אומר אני שהוא משלם קרן וחומש. רבי ירמיה בשם רבי אמי מודין חכמים לרבי במגמע

שזה נחשב לאכילה בדרך הנאתו, וכן אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן הכוסם חיטי תרומה לוקה, וכן רבי אבהו בשם ר' יוחנן אומר, שזר המגמע - השותה חומץ של תרומה לוקה, כיון שזה נחשב שתייה בדרך הנאתו, ואומרת הגמ' ששינוי בזה מחלוקת, דתני זר המגמע חומץ של תרומה משלם את הקרן, ואינו משלם את החומש, כיון שאין הדרך לשנות חומץ, וא"כ הרי הוא כמזיק את התרומה, שחייב בקרן על מה שהוא גנב את ממון הכהנים, אבל אינו משלם את החומש, וכן זר הכוסם חיטי תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש, כיון שזה לא אכילה בדרך הנאתו, ולכך הוזר חייב רק על מה שהזיק את ממון הכהנים, אבל רבי אומר, אומר אני שהוא משלם קרן וחומש, כיון שזה נחשב לאכילה בדרך הנאתו (על אכילת תרומה מוסיפים חומש, ועל הזיק תרומה לא מוסיפים חומש), ור' יוחנן סובר כדברי רבי. ורבי ירמיה בשם רבי אמי אומר, שמודין חכמים לרבי במגמע (בשותה)

וא"כ מה בעצם היום הזה שנאמר במלאכה, לא חלקתה בו בין יום ללילה, ובין עונש לאזהרה, א"כ אותו דבר אף בעצם היום הזה שנאמר בעינוי, לא נחלוק בו בין יום ללילה, ובין עונש לאזהרה. שואלת הגמ' עד כרון עד עכשיו הבאת לימוד כשיטת ר"ע האומר שעושים ג"ש גם כשהוא לא מופנה, אבל כשיטת ר' ישמעאל שאומר שלא עושים ג"ש אלא א"כ הוא מופנה משני צדדים, מהיכן יודעים עונש ואזהרה בעינוי? אלא תני ר' ישמעאל, שהיות וכתוב וְהִיתָה לָכֶם לַחֲקֵת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ תַּעֲנֶנּוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ, וא"כ הפסוק הקיש את המלאכה לעינוי, ומכאן מה מלאכה שאסרתי לך, מלאכה שחייבין עליה כרת בין ביום ובין בלילה, אף עינוי שאסרתי לך, עינוי שחייבין עליו כרת בין ביום ובין בלילה.

ר' אבהו בשם ר' יוחנן אומר שהכוסם (כל אכילה שאינו בדרכו נקרא כסיסה) חיטי כלאי הכרם (שגדל בין הגפנים) לוקה כיון

מסכת פרק ה [ה"ד - דף מא] יומא ריג

חומץ של תרומה לפני טיבולו שהוא משלם קרן וחומש - שהחומץ מיישב את הנפש.

תינוקות אין מענין אותן ביוה"כ וכו': רב חונה פתר מתניתא - תינוקות אין מענין אותן ביוה"כ ולא מחנכין אותן, קודם לשנה קודם לשנתיים מחנכין. רבי יוחנן פתר מתניתא - תינוקות אין מענין אותן ביוה"כ אבל מחנכין, קודם לשנה קודם לשתיים משלימין. עד איכן? ר' אחא ר' חיינה ר' יעקב בר אידי בשם ר"ש בן חלפתא כבן תשע וכבן עשר.

הלכה ד

מתני' עוברת שהריחה מאכילין אותה עד שתשוב נפשה. חולה מאכילין אותו על פי בקיאי, אם אין שם בקיאי - מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר דיי.

אבל מחנכין אותם לשעות, וקודם לשנה או קודם לשתיים לפני גדלותם, הם משלימין את התענית מדרבנן, שואלת הגמ' לשיטת ר' יוחנן עד איכן מאיזה גיל מתחילים לחנך אותם לשעות? מתרצת הגמ' ר' אחא ור' חיינה ור' יעקב בר אידי בשם ר"ש בן חלפתא ממתי שהילד הוא כבן תשע או כבן עשר מחנכים אותו לשעות.

הלכה ד

מתני' עוברת שהריחה דבר מאכל ביוה"כ, שהיא ועוברת בסכנת חיים, מאכילין אותה עד שתשוב נפשה. ואת החולה מאכילין אותו על פי רופאים בקיאי, ואם אין שם רופאים בקיאי, א"כ מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר דיי.

חומץ של תרומה לפני טיבולו (אכילתו) שהוא משלם קרן וחומש, כיון שהחומץ מיישב את הנפש, וכל מה שחכמים נחלקו על רבי, זה רק אם הוא שותה את החומץ לאחר אכילתו.

תינוקות אין מענין אותן ביוה"כ וכו': אומרת הגמ' שרב חונה פתר מתניתא הסביר את המשנה באופן הזה, שאת התינוקות אין מענין אותן לא גורמים להם להתענות ביוה"כ את כל היום, וג"כ לא מחנכין אותן לשעות (לאחר את זמן אכילתן מהזמן שהם רגילים לאכול), אבל קודם לשנה או קודם לשנתיים (תלוי בבריאות הילד) לפני גדלותם (בר מצוה) מחנכין אותם לשעות. אבל רבי יוחנן פתר מתניתא הסביר את המשנה שאת התינוקות אין מענין אותן ביוה"כ שישלימו את התענית,

מסכת פרק ח [ה"ד - דף מא] יומא

גמ' עוברת שהריחה וכו': תני בתחילה תוחבה ברוטב, אם שבה נפשה הרי יפה, ואם לאו, נותנין לה מגופו של איסור. שתי עוברות באו לפני ר' טרפון שלח לגבון תרין תלמידים, אמר לון אזלון ואמרון לון צומא רבה הוא, אמרין לקדמייא ושדך, וקרוי עלוי [תהילים כב] מִבְּטָן אִמִּי אֵלֵי אֶתָּה, אמרין לתינינא ולא שדך, וקרון עלוי [תהילים נח] זֶרוּ רְשָׁעִים מִרְחָם תָּעוּ מִבְּטָן דְּבָרִי כָזָב. חולה מאכילין אותו על פי בקיאיין וכו': חולה אומר יכול אני ורופא אומר אינו יכול - שומעין לרופא, רופא אומר יכול הוא וחולה אומר אינו יכול - שומעין לחולה, לא צורכא אלא חולה אומר יכול אני ורופא אומר אינו יודע, ר' אבהו בשם ר' יוחנן נעשה כספק נפשות - וכל ספק נפשות דוחה את השבת.

לתינינא לאשה השניה ולא שדך ולא נרגעה, וקרון עלוי את הפסוק זֶרוּ רְשָׁעִים מִרְחָם תָּעוּ מִבְּטָן דְּבָרִי כָזָב אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים, היינו שמוכח שאותו עובר הוא רשע, ולכך הוא לא שומע למה שלחשו לו שהיום זה יוה"כ.

חולה מאכילין אותו על פי בקיאיין וכו': אומרת הגמ' שאם החולה אומר שיכול אני לצום ורופא אומר אינו יכול - שומעין לרופא, ואם הרופא אומר יכול הוא לצום וחולה אומר אינו יכול - שומעין לחולה, כיון שספק נפשות לקולא, בכל ספק שיהיה. ואומרת הגמ' שאת מה שאמרנו לא צורכא לומר כיון שזה דבר פשוט, אלא יש לשאול מה הדין אם החולה אומר יכול אני לצום ורופא אומר אינו יודע, האם יאכילו אותו או לא? אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שגם זה נעשה כספק נפשות - וכל ספק נפשות דוחה את השבת, וק"י שזה דוחה את יוה"כ.

גמ' עוברת שהריחה וכו': אומרת הגמ' תני שנינו בברייתא לעניין מעוברת שהריחה מאכל אסור, שבתחילה תוחבים את האצבע ברוטב לתת לה לטעום מהמאכל הזה, אולי זה ירגיע אותה, ואם שבה נפשה הרי יפה, ואם לאו, נותנין לה מגופו של האיסור (לעניין יוה"כ כשהבשר כשר, אין הבדל בין הרוטב לבשר עצמו, ולכך נותנים לה מיד מהבשר עצמו). ומעשה בשתי עוברות שאחזו אותן בולמוס, ובאו לפני ר' טרפון לשאול מה לעשות בהן, ור"ט שלח לגבון אליהן תרין (שתי) תלמידים, ואמר לון לתלמידים, אזלון ואמרון לון תלכו לנשים האלו ותאמרו להן שהיום זה צומא רבה (יוה"כ) הוא אולי הן ירגעו, ואמרין לקדמייא לאשה הראשונה ושדך והיא נרגעה, וקרוי עלוי על העובר הזה את הפסוק מִבְּטָן אִמִּי אֵלֵי אֶתָּה, היינו כבר מהיות העובר בבטן אימו, יש לו יראת ה', ואמרין

הלכה ה

מתני' מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפי' דברים טמאים, עד שיאורו עיניו. מי שנשכו כלב שומה אין מאכילין אותו מחצר הכבד שלו, ר' מתיא בן חרש מתיר. ועוד אמר ר' מתיא בן חרש החושש בגרונו מטילין בתוכו סם בשבת, מפני שהוא ספק נפשות - שכל ספק נפשות דוחה את השבת. מי שנפלה עליו מפולת, ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק נכרי ספק ישראל, מפקחין עליו. מצאוהו חי מפקחין עליו, ואם מת יניחוהו.

גמ' מי שאחזו בולמוס וכו': מניין שמאכילין אותו דבילה וצימוקין של תרומה? מן הרא [שמואל א ל] ויתנו לו פלח דבילה ושני צמקים. ר' חונה אמר עשרים

הלכה ה

מהבית לפני שהבית נפל), ואפי' שיש ספק האם הוא נשאר להיות חי לאחר המפולת ספק שהוא כבר מת מחמת המפולת, וכן אם יש ספק האם מי שהיה בבית הוא נכרי ספק ישראל, הגם שיש כל כך הרבה ספקות, אפי'ה מפקחין עליו את הגל, ואם מצאוהו כשהוא חי אפי' שנתרוצץ גופו ואי אפשר שיבריא מפקחין עליו, כיון שמחללים את השבת גם על חיי שעה, ואם מצאוהו מת – יניחוהו ואסור לטלטלו הגם שמותר להציל את המת מהדליקה.

גמ' מי שאחזו בולמוס וכו': אומרת הגמ' מניין שמאכילין אותו את מי שאחזו בולמוס דבילה וצימוקין (היינו פירות מתוקים) ואפי' אם הם של תרומה? מן הרא ממה שכתוב ויתנו לו פלח דבילה ושני צמקים ויאכל ותשב רוחו אליו, וא"כ מוכח שפירות מתוקים הם מועילים למי שאחזו בולמוס (שהרי הלחם שנתנו לו, לא הועיל). ר' חונה אמר שהעשרים

מתני' מי שאחזו בולמוס (מחלה המגיעה מחמת רעבון), מאכילין אותו אפי' דברים טמאים (אסורים) עד שיאורו עיניו עד שיחזור לראות טוב (מי שאחזו אותו בולמוס, לא רואה טוב). מי שנשכו כלב שומה (הגמ' תבאר מה הכוונה) אין מאכילין אותו מחצר הכבד שלו של הכלב, הגם שדרך הרופאים להאכיל את החולה בזה, כיון שזה לא רפואה אמיתית, ולכך אסור לו לאכול מבשר הכלב, ור' מתיא בן חרש מתיר כיון שר' מתיא סובר שזו רפואה. ועוד אמר ר' מתיא בן חרש שהחושש בגרונו מטילין בתוכו סם בשבת (ואם אין תרופה מוכנה, מותר להכין את התרופה, הגם שעושים מלאכות בשעת הכנת התרופה), מפני שהוא ספק נפשות – שכל ספק נפשות דוחה את השבת. מי שנפלה עליו מפולת, ואפי' שיש ספק האם הוא שם ספק אינו שם, (יתכן שהוא יצא

מסכת פרק ח [ה"ה - דף מא] יומא

וארבעה עשרונות שאכל דוד - ברעבון אכלן. ר' יוחנן מטתיה כן ואכל מה ראשכח קדמוי, וקרן עלוי [קחלת ז] תַּחֲכֶמָּה תַּחֲיָה בְּעֲלִיָּה. תני מאכילין אותו את הכל בקל, נבילה ותרומה - מאכילין אותו מתרומה, טבל ושביעית - מאכילין אותו שביעית, חלה וערלה צריכה. א"ר יוסה קשיתה קומי ר' בא, תרומה בעון מיתה ונבילה בלא תעשה - ואת אמר הַכִּין? כמאן דאמר מאיליהן קיבלו עליהן את המעשרות.

מי שנשכו כלב שוטה: סימני כלב שוטה - פיו פתוח, רירו יורד, אזניו סרוחות, זנבו נתון בין שתי יריכותיו, מהלך לצדדין, והכלבין נובחין בו, וי"א אף הוא

הוא רק בעשה, וטבל הוא בחיוב מיתה, ואם יש לפניו חלה וערלה צריכה בזה יש להסתפק, כיון שאיסור ערלה הוא רק לאו והפרשת חלה הוא במיתה, אבל אולי איסור ערלה חמור יותר שהרי הוא אסור בהנאה. שואלת הגמ' א"ר יוסה קשיתה קומי ר' בא מדוע למדנו בבבוייתא שאם יש לפניו "נבילה ותרומה, מאכילין אותו מתרומה" והרי תרומה הוא בעון מיתה, ונבילה הוא רק בלא תעשה, ואת אמר הַכִּין שמאכילים אותו תרומה? א"ל ר' בא, שהבבוייתא סוברת כמאן דאמר שקדושת הארץ התבטלה בזמן הגלות, והיות ולא כולם חזרו בזמן בית שני, לכך לא התחייבו במעשרות מן התורה, אלא רק מאיליהן קיבלו עליהן את המעשרות, וא"כ איסור תרומה הוא רק מדרבנן, ואיסור נבלה הוא מן התורה, ולכך מאכילים אותו בתרומה.

מי שנשכו כלב שוטה: אומרת הגמ' שסימני כלב שוטה הוא, שפיו פתוח, ורירו יורד, ואזניו סרוחות כפולות ויורדות כלפי מטה, וזנבו נתון בין שתי יריכותיו, ומהלך לצדדין, והכלבין נובחין בו, וי"א אף הוא

וארבעה עשרונות שאכל דוד כשברח משאול המלך לבית אחימלך, ואחזו בולמוס, ואחימלך נתן לו את הלחם הפנים, ברעבון אכלן, וא"כ מוכח מכאן שלחם לא מועיל למי שאחזו בולמוס, אלא צריכים לתת לו דברים מתוקים (דוד לא אכל את כל הלחמים באותו היום שהרי זה הרבה מאוד (בין 21 ל 43 ליטר, תלוי לפי השיטות) אלא הוא אכל מהלחם הפנים עד שמצא אוכל אחר). ואומרת הגמ' שלר' יוחנן מטתיה כן אחז אותו בולמוס, ואכל מה ראשכח קדמוי מה שהוא מצא לפניו היינו גם דברים אסורים, וקרן עלוי ור' יוחנן קרא על עצמו את הפסוק תַּחֲכֶמָּה תַּחֲיָה בְּעֲלִיָּה, שהוא יודע שמותר לאכול גם דברים אסורים. תני מאכילין אותו את מי שאחזו בולמוס (או את החולה) את הכל את כל סוגי המאכלים, גם אם הם של איסור, אבל מתחילים לתת לו באיסורים הקלים, ולכך אם יש לפניו נבילה ותרומה, מאכילין אותו מתרומה (הגמ' תבאר מדוע איסורו קל יותר), ואם יש לפניו טבל ושביעית לאחר זמן הביעור, מאכילין אותו שביעית, כיון ששביעית

נובח ואין קולו נשמע. מה עיסקיה דהדין כלב שוטה? רב ושמואל חד אמר רוח חזוית עולה עליו, וחורנה אמר אשה עושה כשפים ובודקת בו.

אין מאכילין אותו מחצר הכבד שלו: גרמני עבדיה דר' יודן נשייא נשכו כלב שוטה - והאכילו מחצר כבד שלו ולא נתרפא. מימיו אל יאמר לך אדם - שנשכו כלב שוטה וחיה, שעקצו חורבר וחיה, שבעטתו פרדה וחיה - ובלבד פרדה לבנה. שכל ספק נפשות דוחה את השבת: מניין שספק נפשות דוחה את השבת? ר' אבהו בשם ר' יוחנן [שמות לא] 'אך' את שבתתי תשמרו - מיעוט. אית דבעי מימר אמרה תורה חלל עליו שבת והוא יושב ומשמר שבתות הרבה.

מי שנפלה עליו מפולת וכו': רבי זעירא רבי חייא בשם רבי יוחנן מבוי שכולו גוים וישראל אחד דר בתוכו ונפלה בו מפולת - מפקחין עליו בשביל ישראל של שם. עד איכן? תרין אמורין, חד אמר עד חוטמו, וחורנה אמר עד טיבורו,

שכל ספק נפשות דוחה את השבת: שואלת הגמ' מניין שספק נפשות דוחה את השבת? מתרצת הגמ' ר' אבהו בשם ר' יוחנן אומר שהיות וכתוב 'אך' את שבתתי תשמרו, והרי כשכתוב 'אך' זה מיעוט, וזה בא לומר שכאשר יש ספק נפשות זה דוחה את השבת. ואומרת הגמ' שאית דבעי מימר י"א שיש בזה סברא - שאמרה תורה חלל עליו על החולה שבת אחת, והוא יושב אח"כ ומשמר שבתות הרבה.

מי שנפלה עליו מפולת וכו': אומרת הגמ' שרבי זעירא ורבי חייא בשם רבי יוחנן אומרים, שמבוי שכולו גוים וישראל אחד דר בתוכו במבוי הזה, ונפלה בו מפולת, א"כ מפקחין עליו על תושבי הבית בשביל ישראל של שם (שגר במבוי הזה), ואולי הוא היה באותו הבית. שואלת הגמ' עד איכן מורידים את האבנים מהנמצא תחת למפולת? אומרת הגמ' שתריין אמורין נחלקו, ואחד אמר עד חוטמו, וחורנה אמר עד טיבורו;

נובח ואין קולו נשמע. שואלת הגמ' מה עיסקיה דהדין ממה הוא נהיה לכלב שוטה? אומרת הגמ' שרב ושמואל נחלקו, ואחד אמר שרוח חזוית (רעה) עולה עליו, וחורנה אמר שאשה עושה כשפים ובודקת בו האם כשפיה מצליחים.

אין מאכילין אותו מחצר הכבד שלו: אומרת הגמ' שמעשה בגרמני שהוא היה עבדיה דר' יודן נשייא, שנשכו כלב שוטה והאכילו אותו מחצר כבד שלו אבל ולא נתרפא, וא"כ מוכח מכאן שאין זה רפואה, וכדברי חכמים. ואומרת הגמ' שמימיו אל יאמר לך אדם - שנשכו כלב שוטה וחיה והתרפא, כיון שאין רפואה למחלה הזאת. וכן לא יהיה מי שיאמר לך שעקצו חורבר - ערוד (נחש מסוכן מאוד) וחיה, כיון שאין תרופה לארסו. וכן לא יהיה מי שיאמר לך שבעטתו פרדה וחיה והתרפא ממכתו, ובלבד בפרדה לבנה שרגליה לבנות.

מסכת פרק ח [ה"ה - דף מא] יומא

מאן דאמר עד חוטמו - בהוא דהוה קיים, ומאן דאמר עד טיבורו - בהוא דהוה רבון. תני הוריו משובח, והנשאל מגונה, והשואל הרי זה שופך דמים. תני כל דבר שהוא של סכנה - אין אומר יַעֲשֶׂוּ דברים בגוים ובקטנים, אלא אפילו בגדולים בישראל.

תני מעשה שנפלה דליקה בחצרו יוסי בן סימאי בשיחין, וירדו בני קצרה של ציפורין לכבותו, ולא הניח להן, אמר הניחו לגבאי שיגבה חובו, מיד קשר עליו הענן וכיבהו, ובמוצאי שבת שלח לכל אחד ואחד מהם סלע, ולאִיפרכום שלהן חמשים דינר, אמרו חכמים לא היה צריך לעשות כן. חד נפתי הוה מגורה דרבי יונה, נפלת דליקתא במגורה דרבי יונה, אזל ההוא נפתייא בעי מטפתה ולא שבקיה ר' יונה,

הדליקה (מפני שהוא היה אפוטרופוס של המלך). אבל **ולא הניח להן ר' יוסי בן סימאי** לכבות את הדליקה, **ואמר להן, הניחו לגבאי להקב"ה שיגבה את חובו** את מה שאני חייב לו מחמת חטאי, ע"י נזק הדליקה, **מיד קרה נס ונקשר עליו הענן** וירדו גשמים **וכיבהו, ובמוצאי שבת שלח לכל אחד ואחד מהם - סלע** (ד' דינרין) כתשלום על שבאו לכבות את הדליקה, **ולאִיפרכוס ולממונה שלהן - חמשים דינר, ואמרו חכמים שלא היה צריך לעשות כן,** כיון שנכרי שבא לכבות את הדליקה, אין אומרים לו אל תכבה, אבל ר' יוסי בן סימאי החמיר על עצמו, שלא יאמרו שהוא שלח להם לבוא לכבות את הדליקה. שוב מעשה באחד נפתי (נקרא כך על שם מקומו, והוא היה נכרי), **שהוה גר במגורה בשכנות דרבי יונה, ונפלת דליקתא במגורה דרבי יונה, אזל ההוא נפתייא** והלך אותו נפתי ובעי מטפתה ורצה לכבות את הדליקה (כדי שלא יעבור לאוצרו), **ולא שבקיה לא נתן לו ר' יונה** לכבות את הדליקה,

ומבארת הגמ', **שמאן דאמר שמפקחים עד חוטמו,** כיון שמפקחים **בהוא במה דהוה קיים** והרי מקור החיות של האדם הוא בחוטם, כמו שנאמר כל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפִּי. **ומאן דאמר עד טיבורו** כיון שמפקחים **בהוא במה דהוה רבון** שהוא נוצר (תחילת יצירת האדם הוא בטבור). **תני הוריו** לחלל את השבת בעבור פקוח נפש, הרי זה **משובח, והרב הנשאל על זה הרי הוא מגונה,** כיון שהוא היה צריך להודיע לבני קהילתו שמחללים את השבת גם על ספק פקוח נפש, **והשואל הרי זה שופך דמים,** כיון שחיי החולה תלויים ברגע של הצלה. **תני כל דבר שהוא של סכנה** שמחללים על זה את השבת, **אין אומרים שיַעֲשֶׂוּ הדברים בגוים או בקטנים,** שהם לא מצווים על השבת, **אלא זה נעשה אפילו בגדולים שבישראל,** כדי שלא יבואו להתרשל בהצלת נפשות.

תני, מעשה שנפלה דליקה בחצרו של ר' יוסי בן סימאי - בשיחין, וירדו בני קצרה החיילים של ציפורין לכבותו את

מסכת פרק ח [ה"ו - דף מא] יומא ריט

אמר ליה בגדך מדלי? א"ל אין, ואישתיזיב כולה. ר' יודן דכפר אמי פרס גולתיה על גדישא, ונורא ערקא מינה.

הלכה ו

מתני' חטאת ואשם ודאי מכפרין, מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה. התשובה מכפרת על עבירות הקלות - על עשה ועל לא תעשה, ועל החמורות הוא תולה, עד שיבוא יום הכיפורים ויכפר.

גמ' תמן תנינן ועל זדון מקדש וקדשיו - שעיר הנעשה בפנים ויוה"כ מכפר, ועל שאר עבירות שבתורה, קלות וחמורות, זדונות ושגגות, הודע ולא הודע, עשה ולא תעשה, כריתות ומיתות ב"ד - שעיר המשתלח מכפר. לא היא קלות - עשה ולא תעשה, לא היא חמורות - כריתות ומיתות ב"ד? רבי יודה אומר

עבירות הקלות היינו על עשה ועל לא תעשה, אבל ועל החמורות הוא התשובה תולה שלא יבואו יסורים, עד שיבוא יום הכיפורים ויכפר.

גמ' אומרת הגמ' שתמן במסכת שבועות תנינן, ועל הטמא הנכנס בזדון לבית המקדש, או שהוא אכל מבשר קדשיו, שעיר הנעשה בפנים ויוה"כ מכפר (אבל החוטא אינו מביא קרבן). ועל שאר עבירות שבתורה בין על הקלות ובין על החמורות, על הזדונות ועל השגגות, על הודע ועל לא הודע (הגמ' תבאר מה הכוונה), על ביטול מצות עשה ועל מה שעבר על לא תעשה, על לאוין שיש בהם כריתות או מיתות ב"ד, על כל אלו שעיר המשתלח מכפר. שואלת הגמ' וכי לא היא קלות הם עשה ולא תעשה, וכי לא היא חמורות הם כריתות ומיתות ב"ד, וא"כ מדוע המשנה כתבה אותם פעמיים? מתרצת הגמ' רבי יודה אומר

ואמר ליה אותו נפתי, האם בגדך מדלי האם תפרוס את בגדך - את חסותך על אוצרי שלא ישרף, ואם ישרף תשלם לי על הנזק? (או שהנפתי אמר לר' יונה האם תרים את בגדך ותניח על האוצר שלי כדי שזה לא ישרף, כמעשה הבא)? א"ל אין כן, ואישתיזיב כולה וניצל כל האוצר של אותו אחד. וכן ר' יודן דכפר אמי פרס גולתיה את גלימתו על גדישא על הגדיש לפני שהאש תיתפס בו, ונורא ערקא מינה והאש ברחה ממנה (ועיין בשבת פרק ט"ז הל"ב, שהגמ' מביאה את הפסוק "חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם" שהקב"ה מציל את מה שנמצא סביב ליראיו).

הלכה ו

מתני' חטאת ואשם ודאי מכפרין על החטא שבאו עליו. ומיתה או יום הכפורים מכפרין יחד עם התשובה. והתשובה (גם שלא ביוה"כ) מכפרת על

כניי מתניתא הקלות והחמורות; אותן הקלות והחמורות - בין שעשאן בזדון בין שלא עשאן בזדון, אותן השגגות - בין שנתוודע לו בהן בין שלא נתוודע לו בהן, אלו הן הקלות - עשה ולא תעשה, אלו הן החמורות - כריתות ומיתות בית דין. כשם שהשעיר הנעשה בפנים מכפר על הזדונות ותולה על השגגות בדבר שיש בו חיוב קרבן, אף שעיר המשתלח מכפר. ניחא לא הודע, הודע, לא כן תנינן חייבי חטאות ואשמות וודאין שעבר עליהן יוה"כ חייבין, וחייבי אשמות תלוין פטורין? א"ר בון בר חייה בין שנתוודע לו בהן בין שלא נתוודע לו בהן. תמן תנינן על אלו חייבין על זדון כרת, ועל שגגתן חטאת, ועל לא הודע שלהם אשם תלוי, ולא כבר כיפר יוה"כ? ר"ש בשם רבי לוי סובייה במורד ביוה"כ היא מתניתא, ולמה לא אמר

ואשמות וודאין שעבר עליהן יוה"כ - חייבין להביא לאחר יוה"כ את קרבנם, ורק חייבי אשמות תלוין (שיש ספק האם הוא חטא) פטורין מלהביא לאחר יוה"כ את האשם תלוי? מתרצת הגמ' א"ר בון בר חייה שהמשנה מדברת רק על אשם תלוי, וכוונת המשנה היא שבין שנתוודע לו בהן על הספק לפני יוה"כ, ובין שלא נתוודע לו בהן על הספק לפני יוה"כ, יוה"כ מכפר. שואלת הגמ' תמן במסכת כריתות תנינן, שעל אלו (על הל"ו לאוין המנויים שם במשנה) חייבין על זדון כרת, ועל שגגתן חטאת, ועל לא הודע שלהם אשם תלוי, וא"כ שואלת הגמ' הרי המשנה מנתה שם את האוכל ועושה מלאכה ביוה"כ, וא"כ איך שייך לומר שיהיו חייבים על זה אשם תלוי, וכי לא כבר כיפר על זה יוה"כ? מתרצת הגמ' אמר ר"ש בשם רבי לוי סובייה (הזקן) במורד בכפרת יוה"כ (שאינו מאמין שיוה"כ מכפר) היא מתניתא, ולכך גם לאחר שעבר יוה"כ הוא יצטרך להביא את האשם תלוי (על מה שיש ספק בידו שמא הוא חילל את יוה"כ). ואומרת הגמ' ולמה ר' לוי לא אמר שהמשנה הזאת

כניי מתניתא כוונת המשנה היא כך; שעל הקלות והחמורות, ומבארת המשנה שאותן הקלות והחמורות - בין שעשאן בזדון בין שלא עשאן בזדון, ואותן השגגות - בין שנתוודע לו בהן לפני יוה"כ ובין שלא נתוודע לו בהן לפני יוה"כ, שעיר המשתלח מכפר. ואומרת המשנה שאלו הן הקלות - עשה ולא תעשה, ואלו הן החמורות - כריתות ומיתות בית דין. ואומרת הברייתא כשם שהשעיר הנעשה בפנים מכפר על הזדונות של טומאת מקדש וקדשיו (שהרי אין קרבן במזיד), ותולה מהיסורים על השגגות עד שיביא קרבן בדבר שיש בו חיוב קרבן, דהיינו שהיה לו ידיעה בתחילה שהוא נטמא, שכאשר יתוודע לו החטא, הוא יביא קרבן (אם לא היה לו ידיעה בתחילה שנטמא, אין בזה חיוב קרבן). אף שעיר המשתלח מכפר על הזדונות (של שאר העבירות), ותולה מהיסורים על השגגות עד שיביאו את קרבנם ויתכפרו כפרה גמורה. שואלת הגמ' שזה ניחא שיום הכיפורים תולה מהיסורים על לא הודע, אבל מה הכוונה שיוה"כ מכפר על הודע, וכי לא כן תנינן שחייבי חטאות

מסכת פרק ח [ה"ז - דף מב] יומא רכא

בשלא נתוודע לו בהן? מילתיה אמרה ואפי' לא נתוודע לו בהן יוה"כ מכפר. עשה - אף על פי שלא עשה תשובה, לא תעשה - ר' שמואל בשם רבי זעירא והוא שעשה תשובה.

הלכה ז

מתני' האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה. אחטא ויוה"כ מכפר, אין יוה"כ מכפר. עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר, ושבינו לבין חבריו אין יוה"כ מכפר - עד שירצה את חבריו, את זו דרש ר"א בן עזריה [ויקרא טז] מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו - עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר, ושבינו לבין חבריו אין יוה"כ מכפר, עד שירצה את חבריו. אמר ר"ע אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר [יחזקאל לו] וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְגו',

תשובתו). והאומר אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר (אבל זה ודאי שאם הוא יחזור בתשובה גם על אמירתו, שיוה"כ יכפר עליו). עבירות שבין אדם למקום - יוה"כ מכפר, ועל חטאים שבינו לבין חבריו - אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבריו, את זו דרש ר"א בן עזריה שהיות וכתוב מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, מכאן שרק מפל חטאתיכם לפני ה' דהיינו עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר, אבל ושבינו לבין חבריו אין יוה"כ מכפר - עד שירצה את חבריו. אמר ר"ע אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין, ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם 'אֲטַהֵר אֶתְכֶם', דהיינו שה' בעצמו מטהר את ישראל, ואין הטהרה נעשית ע"י

מדברת בשלא נתוודע לו בהן לפני סוף יוה"כ (שיש בידו ספק שחילל את יוה"כ)? אלא מילתיה אמרה מוכח מכאן ואפי' לא נתוודע לו בהן בספק לפני סוף יוה"כ, יוה"כ מכפר, ואינו צריך להביא אשם תלוי. ואומרת הגמ' שהעובר על עשה יוה"כ מכפר אף על פי שלא עשה תשובה (כיון שאם הוא עשה תשובה, זה מתכפר לו גם שלא ביוה"כ), אבל העובר על לא תעשה, ר' שמואל בשם רבי זעירא שיוה"כ מכפר דוקא והוא שעשה תשובה.

הלכה ז

מתני' האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב - אין מספיקין בידו (לא מסייעים לו משמים) לעשות תשובה (אבל זה ודאי שאם הוא יחזור בתשובה, שיקבלו את

ואומר [ירמיהו יז] מְקוֹה יִשְׂרָאֵל ה' - מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל.

גמ' תני האומר אין עולה מכפרת, אין עולה מכפרת עלי - מכפרת היא, אי איפשי שתכפר לי - אינה מכפרת לו על כרחו. אין יוה"כ מכפר - מכפרת היא, אי איפשי שיכפר לי - מכפר הוא לו על כרחו. א"ר חנניה בריה דר' הלל לא כולא מן הדין בר נשא מימור למלכא - לית את מלך. והעולה מכפרת על הרהור הלב, מה טעמא אמר ר' לוי [יחזקאל כ] וְהֶעֱלָה עַל רוּחָכֶם הָיוּ לֹא תִהְיֶה - העולה מכפרת על רוחכם, וכן איוב אומר [איוב א] וְהֶעֱלָה עֲלֹת מִסְפֵּר פֶּלֶם וגו', הדא אומר שהעולה מכפרת על הרהור הלב.

רבי אומר על כל עבירות שבתורה יוה"כ מכפר, חוץ מן הפורק עול והמיפר ברית והמגלה פנים בתורה - אם עשה תשובה מתכפר לו, ואם לאו אינו מתכפר

גזר בחכמתו שיוה"כ יכפר, לכך זה מכפר. ואומרת הבריייתא שקרבן העולה מכפרת על הרהור הלב, שואלת הגמ' מה טעמא מהיכן יודעים את זה? אמר ר' לוי כיון שכתוב בפסוק וְהֶעֱלָה עַל רוּחָכֶם הָיוּ לֹא תִהְיֶה, ומכאן שהעולה מכפרת על רוחכם על מחשבות לא טובות, ואז המחשבות מתבטלות וְהָיוּ לֹא תִהְיֶה, וכן איוב אומר לאחר שבני ביתו היו סועדים יחדיו וְהֶעֱלָה עֲלֹת מִסְפֵּר פֶּלֶם, כי אמר איוב אולי חטאו בני ובכרי אֱלֹהִים בְּלִבָּבָם וגו', וא"כ הדא אומר גם מכאן מוכח שהעולה מכפרת על הרהור הלב.

רבי אומר שעל כל עבירות שבתורה יוה"כ מכפר, חוץ מן הפורק עול הקב"ה מעליו, והמיפר ברית מילה, והמגלה פנים מעיז פנים (מדבר בחוצפה) בתורה, שעל החטאים האלו אם עשה תשובה מתכפר לו, ואם לאו אינו מתכפר

שליח. ואומר וכן כתוב מְקוֹה יִשְׂרָאֵל ה' (בפשוט כוונת הפסוק שתקות ישראל הוא ה', אלא מזה שזה נאמר בלשון 'מְקוֹה' לכך אנחנו דורשים) מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקב"ה מטהר את ישראל. **גמ'** תני האומר אין עולה מכפרת (אלא זה רק דורון בעלמא), או שהוא אומר שאין עולה מכפרת 'עלי' (כגון מחמת חטאי), העולה מכפרת היא עליו, אבל האומר אי איפשי אני לא מעוניין שהעולה שאני מביא, שתכפר עלי, אינה מכפרת לו על כרחו. והאומר שאין יוה"כ מכפר, מכפרת היא עליו, ויותר מזה אפי' האומר שאי איפשי שיוה"כ יכפר עלי - מכפר הוא לו על כרחו, והטעם הוא א"ר חנניה בריה דר' הלל כיון שלא כולא מן הדין בר נשא אין כוח ביד האדם מימור למלכא לומר למלך שלית את מלך שאתה לא מלך, והיות והקב"ה

מסכת פרק ח [ה"ז - דף מב] יומא רכג

לו. ר' זבידא אמר ר' יסא מקשי מיסבור סבר רבי שיוה"כ מכפר בלא תשובה? ר' אשיין רב יונה ר' בא ר' חיה בשם ר' יוחנן מודה רבי שאין יוה"כ מכפר אלא בתשובה, הא מיתה מכפרת בלא תשובה, תני יום מיתה כיום תשובה, מאן תנינא רבי, הווי הדא היא דתנינן מיתה ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה - דלא כרבי. תני שאל ר' מתיא בן חרש את ר"א בן עזריה בישיבה, אמר לו שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש? אמר לו שלשה הם, חוץ מן התשובה, כתוב אחד אומר [ירמיהו ג] שובו בָּנִים שׁוֹבְבִים, וכתוב אחר אומר [ויקרא טז] כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֶר עֲלֵיכֶם, וכתוב אחר אומר [תהילים פט] וּפְקַדְתִּי בְּשֹׁבֶט פְּשָׁעִים וגו', וכתוב אחר אומר [ישעיהו כב] אִם יִכָּפֶר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמָּתוּן, הא כיצד? עבר על מצות עשה ושב, מיד אינו זו ממקומו עד שימחול לו, עליו

תני שאל ר' מתיא בן חרש את ר"א בן עזריה בזמן שהושיבו אותו להיות ראש הישיבה, ואמר לו האם שמעת ארבעה חלוקי כפרה (על ד' סוגי עבירות) שהיה ר' ישמעאל דורש? אמר לו ר"א בן עזריה ששלשה חלוקי כפרה הם, חוץ מן התשובה דהיינו וכל הכפרות הם רק יחד עם התשובה; שהרי כתוב אחד אומר שובו בָּנִים שׁוֹבְבִים (ומיד) אֶרְפָּה מְשׁוּבְתֵיכֶם (אני יכפר לכם), וכתוב אחר אומר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֶר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם, שמשמע שרק ביוה"כ נמחלים העוונות, וכתוב אחר אומר וּפְקַדְתִּי בְּשֹׁבֶט פְּשָׁעִים וגו', דהיינו שהחטאים מתכפרים רק ע"י יסורים, וכתוב אחר אומר אִם יִכָּפֶר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמָּתוּן, דהיינו שרק במוות מתכפר החטאים, וא"כ הא כיצד איך נפרש את הפסוקים שלא יהיה סתירה ביניהם? אלא אם אחד עבר על (ביטל) מצות עשה ושב, מיד אינו זו ממקומו עד שהקב"ה ימחול לו, ועליו

לו. שואלת הגמ' ר' זבידא אמר שר' יסא מקשי א"כ יוצא שמיסבור סבר רבי (שרבי סובר) שיוה"כ מכפר על החטאים גם בלא תשובה (חוץ משלושת החטאים האלו) והרי הדבר הזה לא מסתבר? אלא אומרת הגמ' ר' אשיין ורב יונה ור' בא ור' חיה בשם ר' יוחנן אומרים שבאמת מודה רבי שאין יוה"כ מכפר אלא בתשובה, אבל הא מיתה מכפרת בלא תשובה (חוץ משלושת החטאים האלו), וא"כ צריך לגרוס בברייתא שעל כל עבירות שבתורה יום המיתה מכפר, חוץ מהפורק עול וכו', וכן תני שנינו בברייתא שיום המיתה חשובה כיום שחוזרים בתשובה, וא"כ מאן תנינא מ' שנה את הברייתא הזאת? רבי, ואומרת הגמ' הווי הדא היא דתנינן א"כ יוצא שמה ששנינו במשנה לעיל שמיתה ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה, זה דלא כרבי, כיון שלרבי המיתה מכפרת גם ללא תשובה.

מסכת פרק ח [ה"ז - דף מב] יומא

הכתוב אומר שובו בָּנִים שׁוֹבְבִים. העובר על מצוה בלא תעשה ושב, מיד התשובה תולה, ויוה"כ מכפר, עליו הכתוב אומר פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם. העובר על כריתות ומיתות ב"ד במזיד, התשובה ויוה"כ מכפרין מחצה, והייסורין בשאר ימות השנה מכפרין מחצה, עליו הכתוב אומר וּפְקַדְתִּי בְשֹׁבְטִי פְשָׁעֵם וּבְנִגְעֵי עֹנֶם. אבל מי שנתחלל בו שם שמים - אין כח לא בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר ולא בייסורין למרק, אלא תשובה ויוה"כ מכפרין שליש, והייסורין מכפרין שליש, והמיתה ממרקת בייסורין, עליו הכתוב אומר אִם יִכָּפֵר הָעֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמָּתוֹן, הא למדנו שהמיתה ממרקת. א"ר יוחנן זו דברי ר' לעזר בן עזריה ור' ישמעאל ור"ע, אבל דברי חכמים שעיר המשתלח מכפר, אם אין שעיר - היום מכפר. כיצד הוא מכפר? ר' זעירא אמר כל שהוא, רבי חנניה אומר בסוף, מה מפקא מביניהון - מת מיד, על דעתיה דר' זעירא כבר כיפר, על דעתיה דר' חנניה לא כיפר.

שקיבל כבר, ועליו הכתוב אומר אִם יִכָּפֵר הָעֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמָּתוֹן, א"כ הא למדנו שהמיתה ממרקת. א"ר יוחנן שדברי הברייתא הזו זה מדברי ר' לעזר בן עזריה ור' ישמעאל ור"ע (הרי ר"א בן עזריה הביא את דברי ר' ישמעאל, ור' יוחנן קיבל מרבותיו שגם ר"ע סובר כך), אבל לדברי חכמים שעיר המשתלח מכפר על כל העונות, ואם אין שעיר המשתלח, א"כ עצם היום הקדוש מכפר, (ולדברי חכמים, הפסוקים שר"א בן עזריה הביא, מדובר לפני יוה"כ, שאז היסורים או המוות מכפרים). שואלת הגמ' כיצד באיזה זמן יוה"כ הוא מכפר? ר' זעירא אמר כשנכנס כל שהוא מיוה"כ, כבר מתכפרים העונות, אבל רבי חנניה אומר שיוה"כ מכפר רק בסוף היום, ואומרת הגמ' מה מפקא מביניהון איזה חילוק יש ביניהם? אם אחד מת מיד בתחילת יוה"כ, שעל דעתיה דר' זעירא יוה"כ כבר כיפר עליו, ועל דעתיה דר' חנניה יוה"כ לא כיפר עליו, ואם אותו אחד חטא בחילול ה', שהוא

הכתוב אומר שובו בָּנִים שׁוֹבְבִים ומיד אָרְפָה מְשׁוּבְתֵיכֶם (אני יכפר לכם). והעובר על מצוה שהיא בלא תעשה ושב, מיד התשובה תולה מהיסורים (שלא יבואו עליו), ויוה"כ מכפר לגמרי, ועליו הכתוב אומר פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם. והעובר על לאוין שיש בהם חיוב כריתות או מיתות ב"ד במזיד (בשוגג זה מתכפר מיד כששב בתשובה, או ע"י הבאת קרבנו) התשובה ויוה"כ מכפרין מחצה, והייסורין שיהיה לו לאחר יוה"כ בשאר ימות השנה מכפרין מחצה, ועליו הכתוב אומר וּפְקַדְתִּי בְשֹׁבְטִי פְשָׁעֵם וּבְנִגְעֵי עֹנֶם, שמשמע שזה מתכפר מיד לאחר קבלת היסורים, כיון שכבר עבר עליו גם יוה"כ. אבל מי שנתחלל בו שם שמים דהיינו שהוא חוטא ומחטיא את הרבים, על זה אין כח לא בתשובה לתלות מייסורים, ולא ביוה"כ לכפר כפרה גמורה, ולא בייסורין למרק את עונשו, אלא תשובה ויוה"כ מכפרין שליש, והייסורין מכפרין שליש, והמיתה ממרקת בייסורין

מסכת פרק ח [ה"ז - דף מב] יומא רכה

אמר ר' זעירה מתניתא מסייעא לר' חנניה, חומר בשעיר מה שאין ביוה"כ, וביוה"כ מה שאין בשעיר, שיוה"כ מכפר בלא שעיר, והשעיר אינו מכפר אלא ביוה"כ, חומר בשעיר שהשעיר מכפר מיד, ויוה"כ מכפר משתחשך, א"ר חונה איתתבת קומי ר' ירמיה ואמר - תיפתר שהיה בדעתן להביא שעיר אחר ולא הביאו, ר' יוסי בר' בון בעי ואין הקב"ה רואה את הנולד?! ויכפר מיד.

ושבינו לבין חבריו אין יוה"כ מכפר וכו': שמואל אמר ההן דחטא על חבריה - צריך מימר ליה סרחית עלך, ואין קבליה הא טבאות, ואין לא - מייתי בני נש ומפיים ליה קומיהון, הדא היא דכתיב [איוב לג] יִשָּׁר עַל אַנְשִׁים - יעשה שורה של אנשים, ויאמר חטאתי ויִשָּׁר הָעֵוִיּוֹתִי וְלֹא שָׁוָה לִי, אם עשה כן, עליו הכתוב אומר פָּדָה נַפְשׁוֹ מֵעֶבֶר בְּשָׁחַת וְחַיָּתוֹ בְּאוֹר תְּרָאָה. מית - צריך מפייסתיה על קיברתיה, ומימר סרחית עלך.

רואה את הנולד והרי הוא יודע שלא יהיה כפרה ע"י השעיר המשתלח, וא"כ שיוה"כ יכפר מיד בתחילת היום?

ושבינו לבין חבריו אין יוה"כ מכפר וכו': שמואל אמר ההן דחטא על חבריה מי שציער את חברו, צריך מימר ליה הוא צריך לומר לו סרחית עלך חטאתי לפניך, ואני מבקש את סליחתך, ואין קבליה ואם חברו התרצה, א"כ הא טבאות זה טוב, ואין ואם חברו לא התרצה, א"כ מייתי בני נש הוא מביא אנשים, ומפיים ליה קומיהון לפניהם, הדא היא דכתיב וזה כמו שכתוב יִשָּׁר עַל אַנְשִׁים היינו יעשה שורה של אנשים ויאמר לחבריו חטאתי ויִשָּׁר הָעֵוִיּוֹתִי וְלֹא שָׁוָה לִי, ואם עשה כן עליו הכתוב אומר בפסוק הבא פָּדָה נַפְשׁוֹ מֵעֶבֶר בְּשָׁחַת (הוא פדה את עצמו שלא ירד לגיהנם) וְחַיָּתוֹ בְּאוֹר תְּרָאָה (ויחיה באור החיים). ואם חברו הפגוע מית, צריך מפייסתיה על קיברתיה, ומימר ולומר סרחית עלך חטאתי לפניך.

צריך גם את יוה"כ שיכפר עליו חוץ מיום המוות, א"כ יוצא שהוא מת ללא כפרה. אמר ר' זעירה שיש מתניתא שמסייעא לדברי ר' חנניה, ששנינו בברייתא, שיש חומר ומעלה בשעיר המשתלח מה שאין ביוה"כ, ויש מעלה ביוה"כ מה שאין בשעיר המשתלח; שיוה"כ מכפר גם בלא שעיר המשתלח, אבל והשעיר אינו מכפר אלא ביוה"כ (אם ישלחו את השעיר לאחר יוה"כ, זה לא יכפר). וחומר ומעלה בשעיר המשתלח שהשעיר מכפר מיד, אבל ויוה"כ מכפר רק משתחשך, היינו בסוף היום. א"ר חונה איתתבת קומי שאלתי את השאלה הזאת את ר' ירמיה שלכאו' הברייתא סותרת את דברי ר' זעירה, ואמר לי תיפתר תעמיד את הברייתא כשהיה בדעתן להביא שעיר המשתלח אחר לאחר שהראשון ברח, ולא הביאו (או שהשליכו את השעיר בעזאזל, אלא שהוא ברח) ולכך יוה"כ מכפר רק בסופו, שהרי כשיש שעיר, יוה"כ לא מכפר. שואלת הגמ' ר' יוסי בר' בון בעי וכי אין הקב"ה

תני עבירות שנתודה עליהן ביוה"כ שעבר, אינו צריך להתוודות עליהן יוה"כ הבא, אם עשה כן, עליו הכתוב אומר [משלי כו] **פְּכָלֶב שָׁב עַל קָאוּ פְּסִיל שׁוֹנָה בְּאַוְלָתוֹ**, תני ר' ליעזר אומר הרי זה זריז ונשכר, מה טעמא דר' ליעזר? [תהילים נא] **וְחִטָּאתִי נִגְדִי תָּמִיד**, מה מקיים ר"א טעמא דרבנן - **פְּכָלֶב שָׁב עַל קָאוּ פְּסִיל שׁוֹנָה בְּאַוְלָתוֹ**? בשונה באותה העבירה, מה מקיימין רבנן טעמא דרבי ליעזר - **וְחִטָּאתִי נִגְדִי תָּמִיד**? שלא יהו בעיניו כאילו לא עשאו, אלא כשעשאו ונמחל לו.

תני מצות הוידוי ערב יוה"כ עם חשיכה, עד שלא נשתקע במאכל ובמשתה, אף על פי שנתודה בערבית צריך להתוודות בשחרית, אף על פי שנתודה בשחרית צריך להתוודות במוסף, אף על פי שנתודה במוסף צריך להתוודות במנחה, אף על פי שנתודה במנחה צריך להתוודות בנעילה, שכל היום כשר לוידוי. כיצד הוא מתודה? ר' ברכיה בשם ר' בא בר בינה, רבוני! חטאתי ומירע עשיתי, ובדעת רעה

ויותר ממה שגרם לו לחטוא באותו החטא (עיין תומר דבורה פ"א, השביעית).

תני מצות הוידוי הוא בערב יוה"כ עם חשיכה, כיון שכתוב "לפני ה' תטהרו" (ומכאן שצריך להיכנס ליוה"כ טהורים ללא חטא), אלא שיש חשש שמא הוא ישתכר בסעודתו, לכך תיקנו חכמים שיתודה עד שלא נשתקע במאכל ובמשתה של סעודת המפסקת, ואף על פי שנתודה בערבית צריך לחזור ולהתוודות בשחרית, ואף על פי שנתודה בשחרית צריך לחזור ולהתוודות במוסף, ואף על פי שנתודה במוסף צריך לחזור ולהתוודות במנחה, ואף על פי שנתודה במנחה צריך לחזור ולהתוודות בנעילה, שכל היום כשר לוידוי, וכל המרבה להתוודות הרי זה משובח. ואומרת הגמ' כיצד הוא מתודה? ר' ברכיה בשם ר' בא בר בינה אומר, שאומר בידו: רבוני אדוני חטאתי לפניך, ומירע ודברים רעים עשיתי, ובדעת רעה

תני עבירות שנתודה עליהן ביוה"כ שעבר, אינו צריך לחזור ולהתוודות עליהן ביוה"כ הבא, ואם עשה כן, עליו הכתוב אומר **פְּכָלֶב שָׁב עַל קָאוּ**, כן הפסיל שוֹנָה בְּאַוְלָתוֹ, אבל תני ר' ליעזר אומר שהרי זה זריז ונשכר, ואומרת הגמ' מה טעמא דר' ליעזר? כיון שכתוב **וְחִטָּאתִי נִגְדִי תָּמִיד**, דהיינו שדוד המלך אמר שהוא לא שוכח את חטאיו (הגם שכבר התודה עליהם), ואומרת הגמ' ומה מקיים ר"א טעמא דרבנן איך ר"א יסביר את הפסוק שחכמים הביאו שכתוב **פְּכָלֶב שָׁב עַל קָאוּ**, כן הפסיל שוֹנָה בְּאַוְלָתוֹ? בשונה באותה העבירה וחזור ועושה אותה שוב. ואומרת הגמ' ומה מקיימין רבנן טעמא דרבי ליעזר איך חכמים יסבירו את הפסוק שר"א הביא שכתוב **וְחִטָּאתִי נִגְדִי תָּמִיד**? היינו שלא יהו בעיניו כאילו לא עשאו את החטאים האלו, אלא יהיה בעיניו כשעשאו ונמחל לו, ולכך הוא צריך להתרחק יותר

הייתי עומד, ובדרך רחוקה הייתי מהלך, וכשם שעשיתי - איני עושה, יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכפר לי על כל פשעי, ותמחול לי על כל עונותי, ותסלח לי על כל חטאתי. תני צריך לפרוט את מעשיו דברי ר' יהודה בן בתירה, ר"ע אומר אינו צריך לפרוט את מעשיו, מה טעמא דר' יהודה [שמות לב] אָנָּה חָטָא הָעָם הַזֶּה חָטָא גְּדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב, מה עבד לה ר' עקיבה? מי גרם להם - אני שהרביתי להם כסף וזהב, למה? שאין חמור נוהק מתוך כפיפה של חרובין. **כתיב** [ירמיהו יז] מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה' וגו', מה המקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, וכן אומר [יחזקאל לו] וַיִּזְרְקֵי עֲלֵיכֶם מֵיִם טְהוֹרִים וַתְּהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם.

הדרן עלך בלי נדר פרק יזה"ב

וכולא מסכתא דיומא ברחמי דשמיא

ולמה זה גרם להם לחטוא? כיון (הפתגם אומר) שאין חמור נוהק (צועק) מתוך כפיפה של חרובין, אלא מתוך קופה של שעורים, וכך גם ישראל חטאו מחמת הכסף הרב שניתן להם בבת אחת בביות מצרים, וא"כ יש כאן התנצלות שהם לא כ"כ אשמים בחטא, ולכך שד' יסלח להם.

ומסיימת הגמ' במאמר מהמשנה כדי לסיים בדבר טוב; כתיב מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה' וגו', מה המקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, וכן אומר וַיִּזְרְקֵי עֲלֵיכֶם מֵיִם טְהוֹרִים וַתְּהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם. הדרן עלך בלי נדר פרק יזה"ב

וכולא מסכתא דיומא ברחמי דשמיא חסל סידור מעשה עבודת יום הכיפורים כהלכתו, ככל משפטו וחוקתו, ויעלה אמרינו לפני אדון כל, וכאשר זכינו לסדר אותו, כן נזכה לראות בעשייתו במהרה.

הייתי עומד, ובדרך רחוקה ממך הייתי מהלך, ומקבל על עצמו שלא יחזור לעשות עבירות, ואומר וכשם שעשיתי - איני חוזר ועושה, ומבקש מהקב"ה שיקבל את תשובתו, ואומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכפר לי על כל פשעי, ותמחול לי על כל עונותי, ותסלח לי על כל חטאתי. תני צריך לפרוט את מעשיו הרעים בשעת הוידוי דברי ר' יהודה בן בתירה, ר"ע אומר שאינו צריך לפרוט את מעשיו, ואומרת הגמ' מה טעמא דר' יהודה בן בתירה? כיון שכתוב וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אָנָּה חָטָא הָעָם הַזֶּה חָטָא גְּדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב, ואומרת הגמ' א"כ מה עבד לה ר' עקיבה עם ההוכחה הזאת? אלא ר"ע אומר שכוננת משה רבינו היה לומר לקב"ה מי גרם להם לישראל שיחטאו? אני (היינו הקב"ה, אלא הגמ' מהפכת את הדברים משום הכבוד) שהרביתי להם כסף וזהב,

מסכת

יומא

הדרן עלך מסכת יומא,
והדרך עלן, דעתן עלך מסכת
יומא, ודעתך עלן,
לא נתנשי מינד מסכת
יומא, ולא תתנשי מינד,
לא בעלמא הדין, ולא
בעלמא דאתי:

הדרן עלך נחזור עליך בלי נדר מסכת
יומא, והדרך עלן ויפה לנו מסכת
יומא, דעתן עלך דעתינו עליך מסכת
יומא, ועכשיו מבקשים ממסכת יומא
ודעתך עלן, שתחשוב עלינו לטובה, לא
נתנשי מינד, לא נעזוב אותך מסכת
יומא, ומבקשים ממסכת יומא
ולא תתנשי מינד, לא תעזבי אותנו,
לא בעלמא הדין לא בעולם הזה, ולא
בעלמא דאתי ולא בעולם הבא:

יאמר כן שלשה פעמים, ואחר כך אומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אומנתינו, בעולם הזה, ותהא עמנו
לעולם הבא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כולנו אנחנו,
וצאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה.

מאיבי תחכמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקך, למען לא אבוש: לעולם לא
אשכח פקודיך, כי כם חיייתי: ברוך אתה אדני, למדני חקך:

אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך, אדני אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא
שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו משכימים, והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה,
והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם
עמלים ואינן מקבלים שכר, אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים
לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה, לא יחצו מיהם,
ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך, אדני אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת יומא, כן תעזרני להתחיל מסכתות
וספרים אחרים ולסייםם, ללמוד, וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך
באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי, ולזרעי, שלא תמוש
התורה, מפני, ומפי זרעי, וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי, בהתהלכך תנחה אתך, בשכבך
תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך: כי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך שנות חיים: אך ימים
בימינה, בשמאולה עשר וכבוד: אדני עז לעמו יתן, אדני יברך את עמו בשלום:

מסכת

יומא

רכט

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא.
בְּעֶלְמָא דְּהוּא עֵתִיד
לְחַדְתָּא, וְלֹאֲחִיא מִתִּיא,
וְלֹאֲסָקָא לְחֵי עֶלְמָא, וְלִמְבִּנֵי
קִרְתָּא דִּירוּשָׁלַם, וְלִשְׁכָּלֵל
הִיכְלִיָּה בְּגוּה, וְלִמְעַקֵּר פּוֹלְחָנָא
נוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא, וְלֹאֲתַבָּא
פּוֹלְחָנָא דְּשִׁמְיָא לְאַתְרָהּ,
וַיִּמְלִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיד הוּא,
בְּמַלְכוּתִיָּה וַיִּקְרָה, [וַיִּצְמַח
פֶּרֶקְנָה וַיִּקְרַב מְשִׁיחָה]. בְּחֵיכּוֹן
וּבְיוֹמִיכּוֹן, וּבְחֵי דְּכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
וְאַמְרוּ אֲמִן:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא.
עֵתִיד לְחַדְתָּא, בְּעוֹלָם שְׁהִקְבִּיָּה עֵתִיד לְחַדְשׁ,
וְלֹאֲחִיא מִתִּיא, וְלֹאֲחִיוֹת אֶת הַמִּתִּים,
וְלֹאֲסָקָא לְחֵי עֶלְמָא, וְלֹאֲעוֹלוֹת אֶת הַמִּתִּים
מִקְבָּרָם לְחֵי עוֹלָמִים, וְלִמְבִּנֵי קִרְתָּא
דִּירוּשָׁלַם, וְלִבְנוֹת אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַם,
וְלִשְׁכָּלֵל הִיכְלִיָּה בְּגוּה, וְלִיסֵד אֶת הִיכְלוֹ
בְּתוֹךְ הָעִיר, וְלִמְעַקֵּר פּוֹלְחָנָא נוֹכְרָאָה
מֵאַרְעָא, וְלִעֲקוֹר אֶת עֲבוֹדַת הָאֱלִילִים מֵאַרְצוֹ
מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹאֲתַבָּא פּוֹלְחָנָא דְּשִׁמְיָא
לְאַתְרָהּ, וְלִחְזוֹר אֶת עֲבוֹדַת הַשָּׁמַיִם לְמִקְוָמוֹ
(בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ). וַיִּמְלִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיד הוּא,
וְהִקְבִּיָּה יִמְלוֹךְ, בְּמַלְכוּתִיָּה וַיִּקְרָה, בְּמַלְכוּתוֹ
וּכְבוֹדוֹ, (וַיִּצְמַח פֶּרֶקְנָה וְהִקְבִּיָּה יִצְמִיחַ אֶת
הַהֲצֵלָה – שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְרַב מְשִׁיחָה.
וַיָּבִיא אֶת מְשִׁיחוֹ). וְכָל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים יִהְיוּ
בְּחֵיכּוֹן וּבְיוֹמִיכּוֹן, וּבְחֵי דְּכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. וְזֶה יִהְיֶה
בְּמַהֲרָה וּבְזִמְן קָרוֹב. וְאַמְרוּ אֲמִן:

יְהֵא שְׁמֹה רַבָּא מְבָרַךְ, לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עֶלְמֵיָא

יִתְפָּרֵךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֹה דְּקִדְשָׁא
בְּרִיד הוּא. לְעָלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא, תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא, דְּאַמְרִין
בְּעֶלְמָא. וְאַמְרוּ אֲמִן:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאָן
דְּעִסְקִין בְּאַוְרִיתָא, דִּי בְּאַתְרָא [בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל: קְדִישָׁא] הָדִין, וְדִי בְּכָל אֲתֵר
וְאַתֵּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן, שְׁלָמָא רַבָּא, חָנָא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין, וְחֵינִין אֲרִיכִין, וְמוֹזְנָא וְרוּחָא,
וּפְרִקְנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמֵיָא וְאַרְעָא. וְאַמְרוּ אֲמִן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא, וְחֵיִים טוֹבִים, עֲלִינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאַמְרוּ אֲמִן:

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם, עֲלִינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאַמְרוּ אֲמִן: